Laurențiu Fulga

E NOAPTE ȘI E FRIG. SENIORI

roman

LAURENȚIU FULGA

E NOAPTE ȘI E FRIG, SENIORI

roman

O, fiice din Ierusalim, juru-vă pe cerboaicele şi pe gazelele cîmpiei, nu treziţi, nu sculaţi pe draga mea, pînă ce nu-i va fi voia !

BIBLIA

1

Mă apropii de o nouă aniversare a zilei de naştere, ca de un prag dincolo de care nu ştiu ce mă poate aştepta. Înregistrez faptul doar în aparenţa lui calendaristică şi resping orice demers ocult pentru o virtuală amînare, la ce mi-ar folosi ? Ar trebui să fiu tulburat, neliniştit, chinuit de îndoieli şi de întrebări, nimic însă din toate acestea. Dimpotrivă, sunt de un calm şi de o nepăsare aproape neomeneşti. Pînă şi chipul care mi se reflectă acum în oglindă, cu trăsăturile şi cu umbrele lui de acum, îl consider străin de adevărata mea identitate. Iar dublul care mi se zbate pe dedesubt, ferecat în strania şi indecenta lui biografie, sigur că nu mai interesează pe nimeni. Pentru care şi sunt ispitit să-mi întorc faţa de la orice fel de idol, mi-e suficientă greaţa de care sunt mult prea plin din cauza acestei categorii de idoli personali.

Altfel, toamna e de un suav incredibil, cu doar o masivă cădere de frunze moarte, parcă anume inventată pentru a-mi seconda starea de dulce-amar a zilelor din urmă. Ciudat, dar mă trezesc deodată descoperit spre miraculoasele obsesii ale unor toamne de odinioară, pe orizontul cărora tremură de-aievea cîteva siluete vagi de femei. Semn că îmbătrînesc şi

că mă risipesc irevocabil înspre pulbere odată cu nefericitele trecutului, memoria mea le reţine doar ca speculaţii ale unei imaginaţii în agonie.

Caut, în schimb, puncte de sprijin în spaţiul intim al mesei de lucru. Dar ce vreţi haos mai supus panicii decît haosul mesei de lucru scriitoricesc, mai neîmblînzite vipii decît interogările, nerăspunsurile unei asemenea mese de lucru ?

Cel puţin atît de mi s-ar oferi de ziua mea de naştere, promisiunea că ursitoarele (sau ursitorii !) nu se vor atinge încă de teritoriul ei...

2

Dînsa doarme, acum, sub acest pămînt. De cîte ori trec pe-aici, împreună cu Însoţitoarea mea, să aprindem o lumînare, să punem o floare, stau cu faţa către Dînsa. Nu-i realizez însă imaginea de sub pămînt, e ca şi cum s-ar fi risipit într-un univers absolut. Doar numele de pe cruce o impune realităţii obiective, deşi transfigurat pînă la esenţă.

Azi s-a întîmplat să cadă prima ninsoare, pe o temperatură foarte scăzută şi cu un vînt în rafale dure. Obişnuit, o las pe Însoţitoarea mea să-şi consume reculegerea singură, eu mă preumblu pe aleea mărginaşă ca un străin. Zadarnic sper într-o evadare din teritoriul unde Dînsa îşi doarme somnul de veci, pe bolta de deasupra este hotărît să fiu aşezat eu. Şi astfel, pe încetul, simt cum se adună în mine temeiurile împăcării definitive. Din străinul care

speram că pot fi, neutru și îndepărtat, devin astfel personaj al propriei abdicări, condamnat fără dreptul de a mă adresa vreunei instanțe de apel.

A fost o vreme, în temnița dinainte de război și în război, în prizonierat și iar în război, din nou în temniță și-apoi într-aiurea, pe unde m-a tot dus rătăcitorul meu destin, cînd nu aveam despre localizarea virtualei mele veșnicii nici un punct de sprijin. Mi-ar fi fost totuna — dincolo de Volga sau în apele Senei, pe aerodromul din Cairo sau survolînd Himalaia — aș fi binecuvîntat hazardul și geografia lui necunoscută. Pe cînd acum totul se înscrie într-un perimetru foarte bine definit, lîngă neființa Dînsei. Absurdul a făcut însă ca localizarea ei (a veșniciei mele), aici, să-mi fi fost decisă tot prin hazard. un hazard administrativ, și prin penuria de locuri de veci în altă parte.

Seara, ascult Bach în interpretarea Filarmonicii londoneze dirijată de Ormandy, pe care, tot azi, Domnișoara W. mi l-a dăruit de ziua mea de naștere...

3

Văd din ce în ce mai anevoie, la fel de încețoșat cu amîndoi ochii, mi-e teamă că voi orbi de tot. Exemplele celebre din același domeniu (Milton, Huxley, Sartre, Borges) n-au cum să mă consoleze, fiecare cu întunecarea lui.

Grav e că nu reușesc să-mi închipui ce fel de viață voi duce orb, pe ce anume categorii de obiecte sau

de idei se va concentra vederea mea dinlăuntru. Probabil că va avea loc o lentă mutaţie de planuri, dinspre concretul cel mai ferm spre un sistem de semne confuze, nebuloase, refuzul a toate cîte aparţin lumii reale. Nu voi mai acorda nici o valoare biografiei mele petrecute la lumina zilei, voi fi nevoit să-mi constitui altă memorie. Atîtea noţiuni care-şi vor pierde semnificaţia şi rostul, memoria cea nouă va reţine doar obscurităţi şi abisuri. Pînă şi chipurile ce-mi vor fi fost pînă atunci foarte clare se vor dilua în asemenea măsură, cu timpul, încît nu voi mai avea despre imaginea lor decît înţelesul unor simple abstracţiuni.

Azi m-am supus cu bună-ştiinţă primului exerciţiu de orientare pe străzi, cu ajutorul cîinelui Dicky în lesă. Mi-am închis, prin urmare, ochii (ochelarii fumurii mă şi plasau în cealaltă postură) şi m-am lăsat condus de cîinele Dicky de-a lungul unei alei pe care, altfel, o cunoşteam pînă la amănunt, nici o primejdie chiar şi pe beznă compactă. Dar, cum cîinele Dicky îşi avea obiceiurile sale, pendulînd de la copac la copac, iar eu riscînd să mă izbesc ca orbeţii de toată materia acestei lumi, am renunţat.

Cum va fi însă, Doamne, cînd va fi... ?

4

Convenisem cu Dînsa, pentru noaptea Învierii, să nu se lase moleşită de somn şi cel puţin clopotele să le-audă vestind Învierea. Ştiam bine că starea de

somnolenţă continuă, sau de prăbuşire în somnul fără de ţărmuri, se datora dozelor din ce în ce mai mari de morfină. Şi totuşi trebuia, era absolut necesar să se trezească anume la ora dinaintea miezului nopţii.

De la înălţimea rezervei 1308, prin fereastra ce da chiar spre Răsărit, nu se zărea decît turla Mînăstirii Caşin. Dînsa nici turla n-ar fi putut s-o vadă, patul fiindu-i instalat aproape de uşă, de partea cealaltă. Eram convins că dangătul clopotelor ar fi umplut văzduhul pînă la Dînsa, poate că şi un zvon al cîntării sutelor de participanţi la slujbă, şi asta ar fi împăcat-o într-un fel cu Dumnezeirea.

Altfel, arăta foarte liniştită într-ale sale şi un surîs inefabil, de o incredibilă suavitate, îi lumina faţa. Mi-a şoptit Îmi pare rău că n-o să fim şi în noaptea asta împreună, să nu te superi pe mine ! şi a tăcut. Am sărutat-o pe amîndoi obrajii, i-am sărutat şi mîna de deasupra, pusă cruce peste cealaltă, şi zadarnic a schiţat Dînsa gestul de a-mi atinge pentru o clipă fruntea, nu se mai putea face nimic. Datele erau înscrise în calendar cu precizie matematică, nu făceam altceva, foarte conştienţi, decît să ne înşelăm.

Cîteva ceasuri mai tîrziu mă aflam în spaţiul înconjurător Mînăstirii Caşin, aşteptînd, în singurătate îngheţată şi în acord mental numai cu Dînsa, ora de vestire a Învierii. Dar clopotele n-au sunat, la nici o biserică din Capitală n-au sunat. De ce, somnul căror pieritori anonimi l-ar fi tulburat clopotele nemuririi noastre ? Iar în prima joi de după aceea, la ora 11 şi jumătate dimineaţa, totul era terminat.

Fiecare suflet de om, deci şi Dînsa, de se stinge în zilele din săptămîna următoare, numită şi Săptămîna

Luminată, are parte de învierea proprie, asta n-o ştiau cei care...

5

Merită oare să slăvim acidul desoxiribonucleic, care se află la originea tuturor lucrurilor lumii, dar despre a cărui apariţie pe pămînt nu se ştie nimic ? Sau, dimpotrivă, să-l blestemăm pentru a se fi autoreprodus şi pentru a fi produs viaţă ? Şi dacă pînă la urmă vom conveni (din motive mult mai categorice decît slăvirea lui) să blestemăm acest fantastic A.D.N., pe cine în fond vom blestema, cine l-a aruncat din Galaxii pe Terra , acum trei miliarde de ani, şi i-a determinat destinul care ne priveşte în mod absolut ? A fost simplă eroare sau simplă fatalitate, a fost o crimă conştientă şi a cui ? La cîte alte descoperiri în biologie va fi martoră omenirea, aidoma de revelatorii pentru geneza ei, pentru finalitatea ei, ca să poată ajunge la porţile acelui Mister Superior care a decis, va decide totul, dar care nu-şi va arăta vreodată Faţa ? Şi chiar dacă se va întîmpla vreodată, la Judecata de Apoi, de pildă, să stea cu Faţa către noi, va fi această Faţă altceva decît o flacără orbitoare, din cauza căreia, orbindu-ne definitiv, ni se va lua şi speranţa că Dincolo ar mai fi ceva ?

Prea multe întrebări adresate unei tăceri fără ecou, şi toate numai din cauza imposibilităţii de a crede în concilierea dintre ştiinţă şi poezie...

6

Niciodată nu voi afla de unde şi cum se iscase în Dînsa acel gînd acerb, incontrolabil de a o consulta pe bătrîna prezicătoare cu nume indian, de-adevărat indian sau numai de circumstanţă pentru amăgirea naivelor, cine i-o recomandase cu atîta fascinantă aplicaţie, peste măsura oricărei luciditäţi, încît nici un argument de-al meu să n-o poată întoarce din drum ?

Adevărat că şi epoca era tulbure, toate îşi ieşiseră din ţîţîni. Războiul odată încheiat, zadarnic ne făceam planuri pentru o pace trainică şi de durată. Siguranţa zilei de mîine devenise o utopie, la orice oră din zi sau din noapte riscai martirajul absurdului lipsit de orice acoperire legală. De aici, probabil, şi nevoia Ei sălbatică de a căuta în magie semnele unei liniştiri convenţionale. A cunoaşte dinainte adevărul, pentru a-l putea ocoli sau pentru a-ţi lega ştreangul de gît cu un ceas mai devreme.

Dar dacă sunt oameni care, faţă în faţă cu magia, bravează ostentativ, preferînd să ignore imprevizibilul şi necunoscutul, fără îndoială că din spaimă de imprevizibil şi de necunoscut, Dînsa, dimpotrivă, ţinea cu orice preţ să-şi cunoască dinainte destinul şi să-l înfrunte. Sigur că străbunii Săi eleni îi lăsaseră în memorie suficiente reziduuri mitice, în molcomă clocotire permanentă, răbufnind abia acum, pentru ca să nu şovăie.

Am acceptat deci s-o însoţesc, dar impunîndu-mi un vag aer de detaşare şi cu sentimentul mărturisit că merită să ne amuzăm. Tocmai fiindcă eram deopo-

trivă de tineri și fiindcă la fel de elocvent disprețuiam viața, între certitudinile foarte fragile pe care ni le oferea epoca începea și umoarea de rigoare.

Mă așteptam să fiu dus într-una din periferiile mizere ale Capitalei, într-o casă căptușită de sordid și de sărăcie spirituală. Chiar dacă va fi fost prevenită, Dînsa nu găsise de cuviință să-mi dea informații liniștitoare. Cu atît mai mult m-a derutat cartierul snob, cel puțin ca așezare arhitecturală, în care eram introdus, fațada somptuoasă a casei la ușa căreia am sunat. Ne-a întîmpinat o ființă plăpîndă și stafidită, mică de statură și aeriană, parcă pierdută în rochia ei cenușie, lungă pînă-n pămînt, neîmpodobită cu nici o bijuterie oricît de anostă, nimic deci ieșit din comun întru ale sale, doar ochelarii în rame de sîrmă și cu dioptrii foarte groase, dincolo de care ne străpungea o privire înghețată.

Nu mi-a plăcut privirea acestei ființe, nici Dînsei nu i-a plăcut, am simțit-o cum se clatină și se prinde strîns de brațul meu. Dar zarurile fuseseră aruncate, nu mai puteam da înapoi.

— Sper că ați fost anunțată, a spus Dînsa aproape șoptit, ca într-o complicitate de taine, deși era limpede că se și înrobise autorității celeilalte. am venit să-mi spuneți adevărul !

Pe mine femeia mă trata cu indiferență, ca pe un obiect oarecare. Nu eu îi eram subiectul de cercetare, pe Dînsa privirea femeii o iscodea și o scotocea, cu nemilă de bisturiu înfipt pînă-n străfunduri.

— Oglinzile îți vor spune adevărul ! a replicat și ne-a făcut loc să intrăm...

7

La ce oră a trecutului, oare, şi-n gara cărui oraş poposind, nu fără, negreşit, un motiv foarte precis, n-am mai îndrăznit să ies din incinta gării şi nici măcar această carte poştală s-o fi trimis, şi cui ar fi trebuit s-o fi trimis ?

„Je me trouve ici. Je ne pense qu'à vous. Je me languis de vous et, en même temps, je refuse de vous revoir. Le temps est contre nous. Mais, comme dans vos absences de toujours, j'espère, j'espère. Voilà, cependant, pourquoi je repars !“

Să-i fi uitat, oare, acelei fiinţe şi nume şi chip, sau toată povestea n-a fost decît o imposibilă, insaţiabilă nevoie de iubire adresată nimănui... ?

8

Chiar şi aşa, n-aş fi vrut să mă las ameţit şi indus în eroare, cel puţin eu trebuia să-mi păstrez sîngele rece şi să constat obiectiv în ce măsură prezicătoarea va acţiona asupra Dînsei prin sugestie sau prin hipnoză. Eram hotărît să reţin toate datele din planul logic al experienţei, pînă la nuanţă, pentru a-mi da seama unde începe minciuna.

Ciudat e că nu se confirma nimic din legenda care circulă îndeobşte în legătură cu astfel de preotese ale demonului, spaţiul în care fusesem invitaţi să pătrundem, cu pereţii absolut goi, nu prezenta ca mo-

hilă decît o masă ovală şi două scaune, unul în faţa celuilalt. Iar pe masă — o simplă carte, din cîte mi-am dat seama nici măcar tipărită, o carte de dimensiunea evangheliarelor, scrisă de mînă, dar cu o caligrafie atît de încîlcită şi dezordonată. rînduri discontinue, fraze intercalate, încît părea transcrisă în transă la dicteul cuiva dinafara existenţei umane.

Bătrîna s-a aşezat pe scaunul în dreptul căruia se şi afla cartea şi, înainte de a o pofti şi pe Dînsa să ia loc, a zis :

— Poate ar fi mai bine fără martori ? !

Suna mai mult a decizie decît a întrebare, dar Dînsa a avut puterea să se opună, deşi chiar şi-n această opoziţie i-am simţit neliniştea, frica.

— Nu, vă rog, e omul de care m-am legat pe viaţă, n-am ce-i ascunde !

Femeia şi-a muşcat uşor buza de jos, lăsînd să treacă un timp de pauză grea.

— Perfect, a zis în cele din urmă, dacă asta ţi-e dorinţa !

Eu rămăsesem în picioare, în spatele Dînsei, presupunînd că acolo se va desfăşura tot ceremonialul de mistere şi că, la nevoie, i-aş putea fi de ajutor, sfidînd-o pe bătrînă şi sfidînd toate inepţiile pe care le-ar fi emis. Aşa cum stătea pe acel scaun, bătrîna, ca un ghem de cîrpe, insignifiantă şi lipsită de orice vlagă, nu arăta defel ce forţe atavice zac în sufletul ei negru şi ce alte forţe malefice e în stare să declanşeze.

Dar în clipa în care am auzit-o rostind un fel de rugăciune, către un stăpîn inabordabil pentru neaveniţi, aşa şi denumindu-l Stăpîne al meu !, după care a continuat (cît de precis mi-amintesc) Leagă şi dezleagă firele vieţii acestei făpturi dinaintea mea, de

azi şi pînă cînd îi va fi sfîrşitul şi cum îi va fi !, am înţeles că jocul în care ne lăsasem prinşi era mai primejdios decît imaginaţia mea ar fi putut să admită şi m-am cutremurat.

Iluminată sau nu, condusă de instincte sau de o ştiinţă paraumană, femeia a pornit apoi a-şi petrece ochii peste foile întoarse orbeşte, pînă ce s-a oprit la o pagină numai ea ştiind pentru ce, şi a continuat să citească din acea pagină la întîmplare, atît de sugrumat şi de repezit, uluitor de repezit şi de bolborosit, încît n-am înţeles nimic. Glasul însă nu-i mai suna a rugăciune sau a implorare, ci a imprecaţie şi a poruncă terorizantă, şi după fiecare poruncă de acest fel schiţa prin aerul încins de patimi şi de înfrigurare, dureroase ca un ger fierbinte, schiţa cîte un gest azvîrlit în sus, cu mîna ei mică şi pergamentoasă, de parcă ar fi împroşcat pe ecrane invizibile exact imaginea pe care cuvintele o conţineau, ca pe nişte sentinţe.

Zadarnic m-am străduit să urmăresc şirul numărătorii, l-am pierdut. Iar Dînsa o asculta copleşită, încremenită, incapabilă să se smulgă de pe scaunul acelei pedepsiri sau să se apere împotriva pînzei de păianjen care se ţesea în jurul Dînsei.

— Acum vei deschide uşa din spatele meu, a zis bătrîna, dincolo de uşă începe coridorul oglinzilor, atîtea oglinzi cîte mari întîmplări vei avea de trăit, uită-te la ele cu atenţie şi vei afla adevărul !

Figuram amîndoi în toate oglinzile, statornic eu lîngă Dînsa. După cum, la un moment dat, au apărut şi Copiii, Băiatul, Fata, şi mereu alte contururi de făpturi vii, unele cunoscute, altele cu neputinţă de identificat, şi accidentele se desenau destul de clar prin ceaţa care plutea peste apele acelor oglinzi, acci-

dente de viaţă, accidente sufleteşti, eu nu luam seama decît la trecerea continuă care o reprezenta pe Dînsa. Ne ofileam deopotrivă şi îmbătrîneam asemeni, pe măsură ce oglinzile se succedau, n-avea importanţă, asta-i legea vieţii, important e că mergeam mereu împreună.

Pînă ce, ajungînd deodată la capăt, şi abia acolo şovăind, şi prinzîndu-ne lanţ, unul de altul, ceaţa s-a preschimbat într-o lumină orbitoare, numai cît o sclipire de fulger, şi Dînsa n-a mai fost. Vreau să spun — conturul Dînsei din oglinzi n-a mai fost, s-a topit în fulgerul acelei lumini orbitoare.

Cel puţin de-am fi numărat oglinzile, întîmplările capitale, anii. Dar inconştienţa noastră putea să ne fie şi salvatoare, îndepărtînd pînă peste fire, cît mai departe de conştiinţa mea îndeosebi, adevărul despre sfîrşitul Dînsei. Doar acum, redus la singurătate ca la o nouă conştiinţă larvară, dacă stau să socotesc bine, viaţa noastră de Unul lîngă Unul a durat exact pe durata vîrstei lui Hristos...

9

Domnişoara W. mă întreabă (la telefon) cum îmi petrec timpul, de dimineaţa pînă seara, şi-i răspund că totdeauna mă trezesc exact la ora pe care mi-o comand subconştient şi că niciodată subconştientul nu m-a înşelat, şi fumez încă în pat lenevind o ţigară (deşi nu-i recomandabil să fumezi pe stomacul gol),

după care cobor şi aprind focul, pun cafeaua să fiarbă şi-n acest răgaz de aşteptare fărîmiţez pîine pentru vrăbii,

am în subzistenţa mea (dacă cumva Dumnezeu le ignoră, mai ales iarna) toate vrăbiile din cartier, există un fel de platformă în dreptul ferestrelor mici de la parter, pe care platformă vrăbiile îşi dau întîlnire ca să-şi ia tainul zilnic (fiindcă, altfel, dacă nu le pun pîine la locul ştiut, se izbesc ca nebunele în geamuri şi ţipă la mine şi-mi reproşează că le-am uitat),

şi eu îmi beau pe îndelete cafeaua şi mai fumez două ţigări pe îndelete şi visez (de fapt, caut cuvintele de care am absolută nevoie pentru a-mi relua lucrul de unde m-am poticnit),

şi-apoi îl scot pe cîinele Dicky la plimbare şi mă aprovizionez cu pîine şi cu lapte, cu morcovi şi cu iaurt, pentru mine, pentru cîinele Dicky (care, fiind un nobil cocker spaniel, n-are dreptul decît la regim vegetarian şi de lactate), şi-abia dacă s-a făcut ora opt,

şi cînd revin acasă mă uit cu mare spaimă la foaia albă de pe masa de lucru, şi ziua se anunţă fără semnele nici unui miracol,

şi strig Allo ! Allo !,

dar Domnişoara W. nu se mai află la celălalt capăt al telefonului, şi ce grozav ar fi fost dacă Domnişoara W. m-ar fi întrebat ce loc eventual, ce timp singular i-acord Domniei-Sale în scurgerea acestui timp de tortură creatoare şi-n spaţiul de existenţă de numai eu şi cîinele Dicky.

şi, la urma urmei, cine mă poate convinge că Domnişoara W. există cu adevărat... ?

10

Fusese prima noastră despărţire, Dînsa îşi petrecuse vacanţa într-un sat din Bucovina. Acum o aşteptam în Gara de Nord să se întoarcă, era ora aproape de miezul nopţii ! De cum am zărit-o în cadrul ferestrei, căutîndu-mă cu privirea prin mulţimea de pe peron, m-am repezit s-o întîmpin înainte încă de a coborî. Clipa s-a dovedit fulgerată de emoţie intensă, fiecare parcă proiectat în piatră. Eram atît de egali unul cu altul, peste convulsia pasagerilor care ne interziceau apropierea, încît trăiam clipa ca într-un extaz posesiv.

Dar smulgîndu-mă din mine însumi, cel împietrit, şi grăbindu-mă s-o îmbrăţişez cu ardoare, coşul ce-l ţinea în mînă, plin cu mere (atît mi-a rămas în ochi — roşul merelor de Bucovina, ca o explozie de incandescenţe), s-a revărsat pe podeaua vagonului, în neştire. Eram însă prea stăpîniţi de panica sîngelui atîta vreme cenzurat şi prea tremuram amîndoi de nerăbdarea înlăturării timpului dintre noi, ca să dăm atenţie micului incident.

Abia acasă, după ce avea să se potolească prima dezordine a vieţii noastre secunde, ne-am amintit de merele pierdute. Nici o raţiune, evident, să ne fi întors la gară, trenul va fi şi fost retras în zona de triaj. Am binecuvîntat, prin urmare, absenţa merelor şi sugestia lor de roşu elocvent, căutîndu-ne în beţiile ulterioare un paradis ipotetic.

Şi de cîte ori, apoi, ne vom afla în faţa unor mere asemeni celorlalte, pe masa noastră sau pe mesele altora, Dînsa va avea de fiece dată pe buze un surîs

de taină, ca o invitație mută la dulce naufragiu nocturn, pe care numai eu i-l înțelegeam...

11

Ce calm stă Homer, pe același raft de bibliotecă, alături de Balzac, și Shakespeare alături de Ionesco, și Platon alături de Nietzsche, și Rimbaud alături de Pound, și sunteți liberi să prelungiți lista, pe afinități imposibile, pe contrarii sigure, pînă la consumarea tuturor aleselor spirite universale, și cît de străini unul de altul, cît de indiferenți, aproape inuman de indiferenți, în aceeași realitate lipsită de glorie a secolului 20, care, sigur, nu va fi ultimul ! Pentru care mă și întreb, nu fără oarecare fior de panică, dacă deci un miracol absurd ar fi cu putință și cei ai neantului anterior s-ar reîntrupa sub orice fel de înfățișare dar fideli modului lor de a gîndi, de a crea, cum l-ar recepta, să zicem, Sofocle pe Beckett, sau Virgiliu pe Dante, sau Socrate pe Noica, sau Poe pe Malraux, sau Eminescu pe Blaga, și-așa mai departe, și-așa mai departe, de la cei dintru începuturi către cei de pînă la Apocalipsa care va fi ?

Multor semnificante, așadar, și multor mituri, bineînțeles, din această viață le voi duce eu dorul în lumea de Dincolo, dacă acceptăm (și personal îmi place să accept) că nu se va termina totul odată cu moartea noastră fizică, și multe vor fi de regretat din suma de necunoscute cîte așteaptă să ia ființă în viito-

rul imprevizibil, dar pe deasupra a toate, cît mă privește, știu bine că tare mult o să mă doară imposibilitatea de a cunoaște cărțile de căpătîi ale confratelui meu oarecare, ale atîtor și atîtor confrați din viitor, ce adevăruri vor avea ei de apărat și împotriva cui, ce vor avea de contestat și la ce alte expresii artistice vor ajunge, iată o durere pe care o resimt încă de pe acum și fără remediu, și fără a avea cel puțin conștiința că trebuie să dau vina pe cineva.

Ori nu suntem decît, fiecare în parte, cîte un cerc închis, nici măcar tangent cu vreunul aparținînd confreriei de peste timp, și-n consecință durerea mea să fie la fel de absurdă... ?

12

Era o simplă ușă de lemn masiv, copleșitoare în masivitatea ei, despărțind teritoriul unde munceam de teritoriul de unde primeam porunci stampilate — ce zeități vetuste să calc în picioare, la ce zeități inedite să mă închin pînă la pămînt, cum să gîndesc epoca în toate contrariile ei pretins armonioase și cum să mă gîndesc pe mine însumi, ca rob aservit puterii victorioase ! Ușă despărțitoare ca o fatalitate, care s-a și dovedit fatalitate în multe ale destinului meu. Prin ușa aceea, de pildă, mai tîrziu, avea să treacă ofițerul care mă va aresta și prin care eu însumi voi trece, înapoi, însoțit de ofițerul respectiv, pentru a lua drumul ferm al închisorii.

Deocamdată însă e vorba de fatalitatea unui miracol, sublimat apoi, pe durata a 33 de ani, în iubire. Iubire de durata vîrstei lui Hristos, cu toate măreţiile şi prăbuşirile care i-au fost asemeni. Fiindcă pe pragul acelei uşi am văzut-o pentru prima oară pe Dînsa şi am cunoscut-o, iar în clipa următoare am cerut-o de soţie. N-aş pretinde că-i presimţeam apariţia, deşi (mi-amintesc bine), de cîte ori se întîmpla să deschid uşa aceea, de fiecare dată eram stăpînit de anume nelinişte, ca în aşteptarea a ceva definitiv. Şi n-au uşile tocmai această funcţie, sub semnul unor legi mai presus de noi, de a visa că orice este posibil pe pragul lor, după cum şi de a pluti în neştiinţă cu privire la ceea ce s-ar putea să fie dincolo de prag ?

Dintîi, nu i-am văzut decît văpaia părului galben ca lumina solară, aproape arămiu-roşcat în strălucirea abundentă a amiezii de septembrie. Nu m-am zăfiit, probabil şi uluit de binecuvîntata clipă, să întind mîna şi să-i mîngîi, cu dulce alean, de pe creştet pînă pe umăr, valul de păr galben, să mi se confirme astfel că-i de-aievea.

— Tu de unde, Dumnezeu, ai mai răsărit ? !

Acestea au fost primele cuvinte pe care i le-am adresat, şi nu mi-a fost greu să constat că şi Dînsa era pătrunsă de aceeaşi uluire. Ne priveam drept în ochi, fiecare, sigur, căutînd să se descopere în celălalt, dacă-i doar un banal accident al hazardului, fără implicaţii absolute, sau dimpotrivă.

Ce se va fi petrecut atunci în mine, în mintea mea, în sufletul meu ? — nu ştiu, totul s-a petrecut ca sub autoritatea unei convocări divine, a unei promisiuni divine — Haide ! parcă mi-ar fi poruncit Domnul-Dumnezeul meu, spune-i ceva, nu se poate ca începu-

tul acesta să rămînă suspendat în văzduh, fără conţinut, fără sfîrşit, îndrăzneşte ! — şi am îndrăznit fără ezitare :

— Vrei să te căsătoreşti cu mine ? !

Şi-abia atunci Dînsa a părut că se trezeşte ca dintr-un vis, mi-a luat mîna şi a înlăturat-o uşor de pe părul Ei în valuri galbene, şi s-a strecurat pe lîngă mine, uşoară, cu silueta ei firavă şi unduioasă, dar şi-a întors şi privirea către mine, era ca o enigmă în stare pură, de nedezlegat, nici da !, nici nu !, ci tot interogare, toate interogările pe care propria mea întrebare le putea determina şi le-a determinat ...

13

Sunt incapabil de ură, mi-am verificat această conştiinţă în foarte multe situaţii-limită. Oricît de nemernic aş fi fost lovit de unul sau de altul, chiar dacă însăşi legea mi-ar fi cerut să urăsc. Legea reacţiei imediate, a instinctelor primare sau propria lege morală. Niciodată n-am atins pe vreunul dintre virtualii mei duşmani cu o floare măcar, totdeauna am preferat să mă ferec în mine şi să-mi suport lovirea, jignirea ca pe condamnări pe care le meritam.

Probabil că anume era nevoie de un timp intermediar, de o aşezare pe fund a întîmplării, ca să mă absolv de tentaţia urii. Şi de fiece dată m-am descoperit echilibrat şi senin, fără cel puţin memoria faptului decisiv care ar fi trebuit să mă împingă la ură.

Şi nu de puţine ori mi s-a întîmplat ca făptaşul oarecare să nu mai înţeleagă nimic (întîmpinîndu-l cu detaşare fermă, cu surîsuri amabile, ca şi cum aş fi apărut de pe altă lume, de parcă atunci l-aş fi văzut pentru prima oară), eu negam în felul acesta însăşi natura umană.

Fiindcă omul este suma unor infinite contrarii cu neputinţă de disciplinat, univers al ordinei şi, deopotrivă, univers al dezordinei, în toate celulele sale biologice şi pe toate feţele sale psihice — valori fundamentale, dar şi arbitrariul care le respinge. Firește că nici eu nu constitui o excepţie de la acest adevăr absolut, mă fac şi eu răspunzător de nenumărate micimi omeneşti, în afară de una singură — ura !

Atunci, totuşi, pentru ce am încercat o dată să mă sinucid, ura mea ce cauză avea şi contra cui se manifesta ? Va fi oare suficient că n-am urît pe nimeni în această viaţă, pentru ca să fiu absolvit de ura pe care o nutrisem, totuşi, atunci faţă de mine însumi ?

V-aş rămîne îndatorat dacă, peste timp, mi-aţi acorda înalta Voastră indulgenţă...

14

Din clipa în care au adus-o acasă şi au aşezat sicriul chiar pe masa la care scriu acum (Copila îi netezea la răstimpuri părul pe tîmple cu un gest alinător, aproape matern) şi pînă-n clipa „sărutării celei de pe urmă“, în capela cimitirului Bellu unde a avut

loc slujba religioasă, am tot aşteptat ca măcar unul dintre doctori să vină şi să-şi ceară iertare. De la Dînsa să-şi ceară iertare, şi nu pentru a fi mînţit-o, sigur că nici Dînsa nu mai credea în minciunile lor, oricît de ornamentate ar fi fost, ci pentru neputinţa ştiinţei în numele căreia o trataseră ca pe un cobai, în repetate operaţii inutile şi nerevelatorii a nimic.

N-a apărut unul, şi mi-e greu să-mi închipui că-şi vor fi trimis, poate, reprezentanţii de rigoare, anonimi, aceştia să fi depus o floare şi aceştia să-i fi spus nerostit adevărul. Am deci toate motivele să-i consider vinovaţi şi aş vrea să-i urăsc, din motive mult mai neiertătoare decît ale victimei care le-a fost Dînsa, dar nu pot să-i urăsc, şi de-ar fi să-i întîlnesc pe stradă nu i-aş recunoaşte, nici numele lor nu le mai ştiu.

Atît ştiu — că între a fi ars pe rug şi a muri de maladia care seceră azi omenirea nu-i nici o deosebire, singurul fapt pe care să-l abjuri, ca să te salvezi de sentinţa capitală, ar trebui să fie chiar faptul de a trăi, dar asta e totuna cu cel mai teribil blestem. În numele ştiinţei sau în afara ştiinţei, Dumnezeu moare cu fiecare fiinţă în parte şi, odată cu sfîrşitul-sfîrşiturilor, va deveni el însuşi carbon, oxigen, azot, hidrogen, în toate infinitele combinaţii posibile, după care însă nu se va mai chema Dumnezeu, fiindcă nu va mai fi cine să-i dea acest nume şi cine să-l strige cu acest nume.

Şi totuşi nici Dînsa, nici eu nu vom putea fi consolaţi cu această ipotetică moarte universală, condamnaţi la fără-iubire în vecii vecilor, şi pentru această lipsă de iubire a Unuia pentru Celălalt mă las otrăvit de cea mai trufaşă, neodihnitoare ură...

15

Sau poate că n-a fost nici un oraş către care m-aş fi pornit, nici o gară în care aş fi coborît, şi din incinta căreia n-am avut curajul să mai ies, nici o carte poştală pe care voi fi gîndit s-o trimit cuiva şi cui s-o fi trimis ?, ci numai aceeaşi imposibilă, insaţiabilă nevoie de iubire, cu adresă însă foarte precisă faţă de Domnişoara W., comunicată prin aceleaşi cuvinte — „Je me trouve ici. Je ne pense qu'à vous. Je me languis de vous et, en même temps, je refuse de vous revoir. Le temps est contre nous...", şi-aşa mai departe, şi-aşa mai departe, pînă la capăt, pe coperta interioară a unui album de artă, cu nu mai ştiu ce prilej ?

Şi ce înseamnă, de fapt, transferul acesta de pasiune dintr-o realitate foarte exactă, cu Domnişoara W. — personaj principal, într-o supoziţie imemorială, a unei invenţii, a unei ficţiuni, cînd eu, după cîte mă cunosc, sunt mai degrabă prizonierul memoriei, pînă-n adîncimi ancestrale, decît al obiectivităţii imediate ?

Fiindcă adevărul este acesta — ne aflam foarte aproape unul de altul, eu şi Domnişoara W., sub cupola aceluiaşi univers existenţial, dar separaţi printr-un perete, un perete mai material decît orice materie duşmană, şi deci în imposibilitate de a comunica nemijlocit. Într-atît de concentrat stăteam uneori, eu stăteam, cu sufletul atît de lipit de materia acelui perete, încît o şi auzeam existînd, gîndind, respirînd, ca într-un act de geneză exhaustivă şi exclusiv pentru mine, dar existenţa Domnişoarei W. îmi rămînea străină şi inaccesibilă, ca un paradox arbitrar. În

timp ce peretele părea că vine mereu către mine, dușman, cu o mișcare insesizabilă dar monstruos de evidentă, pînă la sufocare. Și eu mă cutremuram nu atît de lipsa de rațiune a întîmplării, egală cu o pedeapsă pe care n-o meritam, cît de conștiința că însăși Domnișoara W. o determinase.

De ce, Doamne ?, sau și Domnișoara W. era tot o invenție, o ficțiune, cea mai aberantă dintre cîte mi-au fulgerat vreodată pe sub frunte... ?

16

Interogatoriile se terminaseră (sau era numai o pauză, numai o amînare ?), mă scoteau acum la aer în fiece zi pe la ora cinci după-amiază. Niciodată toamna... (cum s-ar fi spus în poezie), dar sufletul meu n-avea de ce să fie doritor de moarte ! Și, oricum, n-aș fi dorit să mor mai înainte de a afla pentru ce fusesem arestat, ce anume tot căuta anchetatorul să descopere supunîndu-mă la atroce interogatorii, totdeauna în răstimpul de după miezul nopții și totdeauna pe fundalul aceleiași muzici repetate exasperant.

Pînă la urmă, zdrobit de absurdul care acționa împotriva mea cu sălbatică tenacitate, ajunsesem la concluzia că sunt vinovat de toate crimele istoriei (cel puțin ale istoriei contemporane cu biografia mea), de toate comploturile ce se vor fi urzit contra noii așezări de lucruri în lume, aș fi putut fi pus la zid fără

nici măcar un simulacru de judecată și fără comunicarea nici unei sentințe.

Deocamdată însă, din cinism sau, poate, ca să dea oarecare spoială de legalitate detenției mele, mă scoteau la aer în fiece după-amiază pe la ora cinci. Abia după ani aveam să localizez, pe harta Capitalei, casa în care îmi petrecusem veacul, una din casele secrete (sau aproape) destinate prin excelență anchetelor și pregătirii proceselor în avalanșă. Dar la orele acelea nu manifestam nici un interes pentru astfel de revelații topografice, conștiința mi-era torpilată de spectrul prea multor sfîrșituri !

Spațiul de mișcare mi-era limitat de un gard înalt, confecționat din șipci înguste de lemn puse cruciș, vopsite în verde murdar. Nu mi se îngăduia să mă apropii de gardul acela, dincolo de care se bănuia trepidația orașului, o santinelă sta permanent cu ochii pe mine. Contemplam prin urmare bolta cerească, dar fără alt sentiment decît al neputinței și al celei mai negre dezolări.

Singura ființă de pe lume cu care comunicam era Dînsa, convocată în acel spațiu de penitență ca pe cea mai tandră irealitate. Atît de săracă ne fusese pînă atunci viața laolaltă și atîtea făgăduinți ale viitorului pieriseră odată cu încarcerarea mea, încît irealitatea despre Dînsa îmi făcea bine și mă elibera de orice spaimă.

Într-o astfel de stare de năucitoare beție, cu doar nălucirea închipuind-o pe Dînsa proiectată în mine ca într-un continuu flux de flăcări patetice, iluzia Dînsei mi-a apărut de-aievea dincolo de gard, cu fața lipită de golul dintre șipcile încrucișate, urmărindu-mă și căutîndu-mi privirea cu lăcomie oarbă. Nu-

mai nebun să fi fost ca să pot crede că e Dînsa cu adevărat, cea vie (Poftim, necredinciosule, atinge-mi rănile, aşteptările, şi te convinge !), am preferat nebunia cealaltă, că eu o văd necontenit şi peste tot, fixată statornic pe globul ochilor minţii şi reconstituită fără greş din infinitezimale particule de lumină, şi că la fel voi vedea-o mereu, cît va dura întemniţarea mea, şi-n consecinţă i-am cerut santinelei să mă ducă înapoi în celulă, mi-era suficientă claustrarea din celula populată cu fantasma Ei multiplicată pînă la refuz, n-aveam nevoie de încă una la lumina zilei.

Şi totuşi mă înşelasem, Dînsa fusese, cu adevărat Dînsa !

Tot peste ani aveam să aflu că au smuls-o de acolo cu forţa, cum sta cu mîinile încleştate pe şipcile de lemn, noaptea întreagă au ţinut-o ţintuită pe un scaun şi au chinuit-o cu întrebări peste întrebări, îi găsiseră în poşetă fotografia mea şi s-au lămurit pentru cine venise acolo.

Iar în dimineaţa următoare m-au dus din nou la interogatoriu, interogatoriu special, anchetatorul arăta ca o fiară turbată, un singur lucru nu pricepea — cum de comunicasem eu cu Dînsa, prin ce complice, prin ce misterioasă metodă ? !

Nefericitul, de unde să ştie el, cum să priceapă el, că Dînsei îi era suficient să se aşeze, acasă la noi, jos pe podea, cu spatele lipit de perete, cu privirile pierdute în gol, concentrată pe acel gol ca pe un haos născător de altă lume, invocînd numele meu, invocînd fiinţa mea, şi eu apărîndu-i, şi eu vorbindu-i, şi eu arătîndu-i pe ce drum să se îndrepte către mine, şi Dînsa ridicîndu-se ca în transă şi pornind, răspunzînd la chemările mele oriunde m-aş fi aflat, peste mări

și țări, peste indiferent ce fel de obtuzități și interdicții, Dînsa ar fi trecut ca Hristos peste ape și ar fi trecut ca Hristos prin ziduri și ar fi ajuns, cu o astfel de facultate magică era Dînsa înzestrată.

Copila se va naște după nouă ani...

17

Obișnuit, se așează la picioarele mele (cîinele Dicky) și-și lipește botul de vîrful încălțării pe care se nimerește s-o port la ora aceea. Lenevește sau dormitează, n-are importanță, e încredințat că nu voi dispărea de lîngă el fără să mă simtă. Iar dacă mă ridic de la masa de lucru, pentru a-mi căuta (măsurînd odaia și fumînd) firul călăuzitor prin labirintul de obsesii, el se preumblă odată cu mine și-mi respectă suferința, nu zice nimic. Dar dacă mă refugiez în bucătărie, ca să fac un ceai și să-l beau, el ocupă scaunul de-alături și mă îndeamnă să-i vorbesc, nu suportă singurătatea și tăcerile fără motiv. Indiferent despre ce-i vorbesc, discursurile mele nefiind în realitate decît furii și revolte contra limitelor ce-mi îngrădesc munca, el mă ascultă foarte concentrat și, uneori, chiar clatină din cap a dezolare și amar, cu aerul că mă înțelege perfect, deși incapabil să-mi ofere vreo soluție salvatoare. Numai asupra somnului convenim deopotrivă că-i singurul remediu posibil, chiar dacă de prăbușire în uitare de numai o noapte, își ia binențeles coltucul de pîine sau bucata de morcov care se constituie ca rezerve ale unei eventuale înfometări forțate și urcă

la etaj odată cu mine, el își are culcușul pe coridor, eu las totdeauna ușa dormitorului deschisă, și astfel ne ocrotim unul pe altul pe toată durata morții nocturne, dacă admitem că și somnul cîinilor e tot un pre-act al trecerii definitive în neființă.

Doarme și acum cîinele Dicky, și tot la picioarele mele, și lumina lămpii din tavan îl învăluie ca o aură strălucitoare, peste luciul părului său ca mătasea, dintre petele de alb cu negru care-l înnobilează ieșind îndeosebi în evidență dubla cruce dungată de pe frunte. Numai că, de astă dată, cîinele Dicky, visează. De-ar fi un somn obișnuit, cu vise obișnuite, goana lui prin parc după păsări zburătoare sau joaca lui cu alți semeni de-ai săi, n-ar fi de ce să mă tulbure și să mă intrige. Dar cîinele Dicky geme în somn și plînge, nu-i un simplu vis urît, cîinele Dicky este chinuit de coșmar. Și dacă și cîinii au coșmaruri, ce fel de lume este asta în care nici măcar celelalte viețuitoare ale pămîntului n-au fost iertate de pedepsitorul Dumnezeu ?

Și ce este atunci coșmarul — o manifestare a vinovăției nejudecate și necondamnate de instanțele în drept, la lumina zilei, sau o năpustire a forțelor din subconștient contra ultimei oaze de puritate existînd în noi și prin care conștiința mai speră să se apere la Judecata de Apoi ? Și ce susține psihanaliza în acest caz, cum e mai sănătos deci — să lăsăm subiectul să-și consume coșmarul pînă la capăt, numai așa eliberîndu-se, pentru a-l oferi apoi seriei viitoare de coșmaruri, sau să trezim subiectul din somn, chiar și brutal, pentru a-i neutraliza astfel memoria, spălîndu-i deci creierul, operație care nu se deosebește cu nimic de spălarea creierului la care suntem supuși în

mod constant, desigur cu alte metode, și tot la lumina zilei ?

Gîndeam toate acestea, aproape cu cinism, în timp ce urmăream atent convulsia de cîteva secunde, dar care mie mi se părea că durează de ceasuri, a bietului trup al cîinelui Dicky. Fiindcă întregul său organism participa, sau era nevoit să participe, la seismul lăuntric, de parcă rețeaua de nervi ar fi primit fără încetare șocuri electrice din sursa creierului-magistru. Labele din spate arătau înțepenite, pe cînd cele din față se mișcau spasmodic, dar inegal, fiecare ca sub presiunea altei comenzi bizare. Nici suprafața pîntecului nu era scutită de semnele acelei panici cu neputință de stăpînit, și mi se păreau asemeni acceselor lui de vomă, pe trezie, cînd se chinuia să elimine cine știe ce venin alimentar. Greul se concentra însă pe globii ochilor, care se zbăteau pe sub pleoapele grele ca într-o beznă compactă și oropsitoare, cu spaima desigur că va rămîne pe vecie prizonier al beznei. Și gemea, plîngea, incapabil să articuleze sunetele lui obișnuite de alertă sau de cerșire după ajutor, identificîndu-se în felul acesta cu o ființă umană neajutorată și a nimănui.

Cel puțin de-aș fi avut la îndemînă aparatele de control, cele mai sofisticate de ultimă oră, electrozi la suprafața pielei sau minuni tranzistorizate introduse sub piele, pentru a-i verifica sistemul cerebral și pentru a-i desena seismografic dezordinea interioară, eventual să fotografiez imaginile care i se vor fi proiectînd pe ecranul secund, scoțîndu-l (acestea) din ordinea firii lui canine și torturîndu-l cu sadism, pentru a descifra cît de cît între ce capcane de iad se află prins ori pentru ce nelegiuri plătește cum plătește.

Dar eram eu însumi neajutorat, nici ştiinţa n-ar fi reuşit să dezlege mai mult din ghemul de enigme care-l acaparase, oare ce aş fi putut inventa în locul complexului oedipian sau al complexului vinovăţiei, pentru neamul cîinesc, prin care să-mi explic măreţia şi decadenţa subconştientului acestui domn Dicky?

Şi m-am hotărît, ignorant şi neputincios, să-l trezesc din somn. Uşor, cu imensă tandreţe şi delicateţe, mîngîindu-l alene pe creştet, alintîndu-l şi vorbindu-i în şoaptă ca unui copil bătut de umbre :

— De ce gemeai, de ce plîngeai, cu cine te băteai, cine te-a bătut, sau ce altceva ai visat, pe Dînsa ai visat-o, pe mine m-ai visat, de rău, de foarte rău ?, spune, omule, ce se petrece cu tine ?

Se mulţumeşte să-mi lingă mîinile pe rînd, e dovada cea mai peremptorie a afecţiunii şi a lealităţii sale, după care mi se urcă pe genunchi şi-şi propteşte botul pe muchia mesei, consideră cu mare interes obiectele de pe masa mea de lucru, pare bucuros că toate sunt la locul lor şi că Dumnezeu deci există, fiindcă Dumnezeul lui se localizează pe masa mea de lucru, şi e bine, e foarte bine, cine vorbea în casa asta de coşmaruri... ?

18

— E ora, i-am spus, vom avea mult de mers !

Dînsa dorise această evadare, odaia în care locuiam ne sufoca. Dar se pregătise ca pentru o călătorie de durată, îi bănuiam dorinţa secretă de a nu mai re-

veni. Altfel nu-mi explic brusca șovăire care pusese stăpînire pe Dînsa, de cum s-a ridicat din fotoliu, privirea umbroasă cu care considera lucrurile din jur. S-a răsucit de cîteva ori locului, de parcă ar fi căutat ceva de negăsit sau, poate, de parcă și-ar fi luat rămas bun de la toate.

Ziua se anunța fierbinte, ne aflam în toiul unei veri toride. Aveam, fiecare, cîte un simplu bagaj de mînă, cu doar strictul necesar. Dînsa îmbrăcase o rochie roșie de pînză topită, părul de culoarea mierei și-l lăsase revărsat peste umeri. S-a mai oprit un timp în dreptul oglinzii, dar mai puțin pentru a se aranja, pentru a se contempla, cît mai degrabă pentru a se confrunta cu Sine, cea îndepărtată și străină. O înțelegeam foarte bine, orice fugă de undeva către altceva este mai presus de toate o fugă de tine însuți.

Tocmai dam să mă strecor pe lîngă Dînsa, spre ieșire, cînd mi-am amintit că uitasem să iau și sacul Ei. Întîrziere de numai cîteva clipe, Dînsa n-avea de ce să se îngrijoreze. Dealtminteri, am și auzit-o coborînd cele cîteva trepte pînă la ieșire, deschizînd ușa spre stradă și așteptîndu-mă să revin. Am revenit, am închis ușa cu cheia, mi-am trecut sacul Ei în mîna stîngă, mai ușor.

— Chiar vrei să mergem tot drumul pe jos ? am întrebat-o, dar Dînsa nu mai era.

Mă izbise în plin zăpușeala zilei, absența Ei n-avea de ce să mă contrarieze încă. O fi pornit înainte, mi-am zis, deși singura cale pe care s-ar fi putut îndrepta era pustie. După cum și calea dinapoia mea, la fel de pustie, Dînsa nu se zărea pe nicăieri. Doar arșița care plutea valuri-valuri pe deasupra asfaltului, pînă și strălucirea exorbitantă a soarelui se nă-

clăia pe încetul, toate ale realităţii imediate îşi pierduseră orice contur.

Nici o singurătate nu mi s-a părut mai ucigaşă decît aceasta în care, odată cu dispariţia Dînsei, dispăruse şi propria mea raţiune de a fi. Am strigat-o pe numele Său, mărind pasul, aproape gonind şi din nou am strigat :

— Pentru Dumnezeu, stai, opreşte, unde te duci, unde eşti ?

Dar tot n-o vedeam, privirea mea nu reuşea să răzbată prin pînzele de pulbere şi de ceaţă care mi se aşezau dinainte. Şi caldarîmul se făcea din ce în ce mai moale, aerul se rarefia, materia se dilua, nici despre mine nu mai aveam conştiinţa vreunei consistenţe, devenisem la fel de fluid şi de incert ca însăşi atmosfera leşioasă prin care înaintam împleticit şi orb, şi fără alt scop, cu toate instinctele în mare dezordine, decît acela de a o redescoperi pe Dînsa, indiferent în ce altă condiţie umană, numai Ea să fi fost.

Pe-aici ar fi trebuit să fie clădirea Poştei, îmi spuneam, şi dincoace — Teatrul, Opera, Palatul, iar între ele — case, magazine, blocuri, şi răscruci de străzi, şi scuaruri, şi Şcoala de balet, şi două statui, şi două fîntîni arteziene. Îmi spuneam oare cu adevărat, sau pînă şi cuvintele sunau în mine moarte, fără ecou, şi cui adresate, pentru cine rememorate ?

Nimic însă, nimic din ceea ce obscura mea memorie reţinea cu fidelitate, dispăruseră toate odată cu oamenii care le vor fi populat, le vor fi frecventat. Străbăteam deci acel spaţiu ca pe un desfrîu de vestigii ale unor noţiuni abstracte, obişnuita larmă a oraşului devenise muţenie de piatră, eu însumi devenisem supoziţia abstractă a celui care fusesem cîndva.

19

Ce dezamăgire pentru profani, cînd zeii decid ca două mari spirite să se întîlnească ! Spre exemplu, James Joyce şi Marcel Proust — la un dineu literar. Formula „dineu literar", printre altele, mi se pare într-un fel desuetă, ţinînd de alt veac şi de alte moravuri, evident alese, dar nu despre asta e vorba.

Aşadar, Proust îl întreabă pe Joyce : „Vă plac trufele ?" „Da, răspunde autorul lui «Ulysses», trufele îmi plac foarte mult !"

Şi gata, unica întîlnire şi comunicare dintre cei doi „monştri sacri" ai secolului 20 a luat sfîrşit...

20

Şi totuşi, iată, am deosebit deodată o făptură venind către mine, mai mult o pată pămîntie, umblătoare, firește că deocamdată fără identitate, puţin îmi păsa, era totuşi o certitudine, certitudine (mai ales) floarea roşie pe care o ţinea lipită de piept ca pe o emblemă.

L-am acostat imediat, cu vehemenţă :

— Ce se întîmplă, domnule ?, unde a dispărut oraşul, domnule, locuitorii oraşului unde sunt ?, şi dumneata cine eşti, domnule, încotro te-ai pornit şi ce cauţi ?, floarea asta, domnule, cui anume i-o duci?

Dar omul n-avea trup, n-avea faţă, peste ceea ce ar fi trebuit să-i fie faţa purta o mască de pămînt

ars, și nici semne de orbite prin care să vadă, nici orificiul vreunei guri prin care să vorbească, a trecut pe lîngă mine ca o umbră. N-am avut puterea să-l urmăresc cu privirea, pot doar să jur că s-a mistuit și el, cu floare cu tot, în pulberea stăpînă peste noi, dar nu m-a interesat, nu m-a impresionat, dispariția Dînsei mă durea mai mult decît starea de jale în care ajunsese orașul, decît înghețul care-i cotropise văz-duhul și locuitorii.

Fiindcă, într-adevăr, acum era foarte rece, un îngheț constant, decisiv se abătea asupra mea din cer, din pămînt. Mă întrebam cum o să reziste Dînsa la asemenea îngheț doar în rochia de pînză topită, și de ce nu m-a așteptat să facem drumul împreună, și-n ce altă ordine a firii se va fi aflînd ?

Și din nou am strigat-o pe numele Său, asurzitor am strigat-o și suflîndu-mi către toate zările sufletul fierbinte, suflarea mea s-o atingă și s-o ocrotească. Suficient, acum, la această nouă invocare sub văzduhul înghețat, prin pustiul paralizat, Dînsa, din necunoscut, să și apară lîngă mine — sfioasă, umilă, pe deplin încredințată de vinovăția Ei, neînstare să se ascundă ori să-și ceară iertare.

— Ce-i cu tine, m-am răstit la Dînsa, încotro te-ai pornit fără nici un Dumnezeu, nu ne-am jurat unul altuia să mergem peste tot mereu împreună, și la bine și la rău ?

S-a lipit de mine cu mare tandrețe, o simțeam lîngă mine delicată, subțire, unduioasă, ca într-o plutire de dans.

— Mi-a ieșit cineva înainte cu o floare în mînă, a răspuns, am crezut că ești tu și m-am lăsat dusă în ispită, dar nu erai tu, și m-am rătăcit și n-am mai

ştiut pe ce drum să apuc înapoi, dar te-am auzit cum mă strigai, şi numai aşa am putut să mă orientez, prin ce mare cumpănă am trecut, şi ce focuri de iad erau gata să mă înghită, sunt tare fericită că te-am regăsit, ia-mă cu tine şi du-mă acasă, nu mai vreau să plec nicăieri !

Continua să stea în dreptul oglinzii, dar nu pentru a se aranja, pentru a se contempla, ci mai degrabă pentru a se confrunta cu Sine, cea îndepărtată şi străină, în timp ce eu, cu sacul Ei de voiaj în mînă, aşteptam să se decidă odată să plecăm din odaia care ajunsese să ne sufoce.

Iar dimineaţa, cînd s-a trezit din somn, cel dintîi lucru pe care l-a văzut a fost floarea roşie lepădată la baza oglinzii, pe covor, şi s-a întors către mine, a zimbit şi mi-a zis :

— Acum eşti convins că nu te-am minţit... ?

21

Să te aşezi temeinic într-o perfectă ordine interioară.

Să-ţi păstrezi cugetul neclintit ca pe o armură de săbii cu vîrful în sus.

Să te refuzi tuturor superstiţiilor care cultivă monştri.

Să nu accepţi să-ţi intre în celula existenţială nici una din spaimele de milenii ale omului.

Să crezi neşovăit că viaţa şi opera ta au trebuit şi vor trebui cuiva.

Să răspunzi la întrebările Sfinxului mai înainte ca acesta să le fi gîndit.

Să respingi fără cruțare orice formă de îngenunchere a condiției umane.

Să visezi pînă la ultima suflare că dincolo de orice sfîrșit începe mereu altceva.

Să iubești fără să te aștepți că ți se va întoarce vreodată iubirea.

Să înveți să arzi numai pentru acele idei care au darul să deschidă orice porți interzise pînă la tine.

Iată un prim decalog de reguli fundamentale cu ajutorul cărora, dacă le voi respecta cu sfințenie, nu voi îngădui neantului să mă înghită de tot...

22

Pînă-n ultima clipă, chiar dacă atins pragul spre Dincolo și chiar dacă lumina călăuzitoare spre Dincolo deja înfiripîndu-se, Dînsa a așteptat să vadă tipărită această carte.

Sigur, eram conștient, n-ar fi fost decît semnul unei clipe, dar durata, eternitatea adunate, concentrate în conținutul acelei clipe unice, inconfundabile, irepetabile, de parcă Dumnezeu însuși s-ar fi coborît anume să ne atingă frunțile cu benefica lui aură divină, ca într-o nouă sacră cununie, repurificați, reintroduși în condiția de pregătire a altei geneze. Și demiurg — eu, demiurg — Dumnezeu, egali, în sfîrșit, fără frică și fără reproș, am fi renunțat deopotrivă la mizerele noastre orgolii de creatori, numai pentru a

o convingę că este și Dînsa parte din întregul acestei cărți, spre a nu trece Dincolo singură.

Dar n-a apucat, circumstanțele s-au dovedit nemiloase. Cineva trebuia să pună o stampilă, stampila de rigoare întîrzia. Astfel că amîndoi aveam să fim frustrați de bucuria și de emoția înmînării primului exemplar ființei care, singura de pe lume, ar fi putut depune mărturie despre muncile sisifice la cartea respectivă. Mi-era greu să mai și intru în spital, s-o tot mint despre ce mint doctorii și despre stadiul în care se află cartea la tipar. Cartea se afla, într-adevăr, la tipar, culeasă, paginată, un semn doar și mașinile s-ar fi pornit.

Prea tîrziu însă, tot ce-am mai cîștigat a fost ca pe lista morților cărora cartea le și era dedicată (Mama dintîi, Mama de-a doua, Sora, Fratele, Tata) să înscriu, ca pe o piatră funerară, și numele Dînsei.

Vă întreb totuși — cu asta și cu atît îi pot eu absolvi de vinovăția lor, mă pot eu socoti absolvit de toate umbrele cu cîte i-am umbrit viața... ?

23

Doamne, ce o să faci Domnia-Ta cu toate aceste milioane și milioane de cărți, în toate graiurile pămîntului, cîte s-au scris pînă azi și cîte se vor mai scrie pînă ce va binevoi Cineva (din demență, din amuzament) să termine odată cu planeta asta neasemeni cu oricare alta din galaxii, și cărți care se tot adună de veacuri și spre alte veacuri (o !) pe masa de

lectură a Domniei-Tale, și de a căror soartă (a cărților) în bună măsură ești răspunzător,

fiindcă Domnia-Ta i-ai împins pe toți autorii lor (ai cărților) spre această diavolească îndeletnicire și tot Domnia-Ta ai cultivat în fiecare dintre ei (dintre autori) speranța că merită să-și dea sufletul pentru cărțile pe care le scriu și speranța că numai așa se vor mîntui,

ce te vei face așadar Domnia-Ta, Doamne, cînd te vei afla singur față în față cu aceste cărți și asaltat de ele și sufocat de abundența lor în valuri, cum te vei apăra și cui vei cere ajutor, cîtă eternitate îți va trebui ca să le termini pe toate și ca să le judeci, care dintre ele, adică, să supraviețuiască și pentru care altă omenire să mai supraviețuiască,

îți place, Doamne, pedeapsa la care te-au osîndit propriii ucenici...?

24

Cîinele Dicky este un om îngrozitor, nu-l mai pot dezlipi de lîngă fereastră. Fereastra de deasupra casei scărilor, pe aproape cît jumătate din perete, de la înălțimea căreia poate să cuprindă întreaga mișcare a încrucișării străzilor, zace cu botul pe labe și urmărește mișcarea străzilor, neclintit. Nu-l interesează mașinile, căruțele, bicicletele sau coloanele de soldați (e pe-aproape o unitate militară de specialitate, care se tot agită în fel și chip), nici copiii sau semenii proprii, a ajuns să deosebească și bărbații de femei,

numai siluetele femeilor îl interesează. Şi nici acestea în general, ci doar una singură, silueta unei Doamne în roşu, delicată, subţire, ca de trestie legănătoare, cu părul-i galben revărsat în valuri pe umeri, cum s-ar desena pe oricare din drumurile posibile ale întoarcerii acasă.

Ar recunoaşte-o dintre mii de alte siluete străine, chiar dacă învălmăşindu-se pe acelaşi drum, de parcă formidabila lui facultate de a recunoaşte numai după miros ar putea să străbată prin ziduri şi pe distanţe nemăsurate pînă la Dînsa. Privirea îi este foarte atentă şi permanent iscoditoare, nelăsînd să-i scape nimic, nici o altă apariţie pe traseele urmărite. Şi uneori se agită, scînceşte, emite sunete de nedesluşit, imposibile, un fel de amestec de beţie şi plîns, de frenezie şi deznădejde, se va fi înşelat desigur.

Sigur că-n realitate e vorba de altcineva, dar el nu are de unde să ştie că s-a înşelat şi ţipă la mine, şi mă cheamă, şi se năpusteşte asupră-mi, şi-şi înfige colţii în mîna mea :

— Vine, se întoarce, eu am văzut-o, haide s-o vezi şi tu !

Şi sunt nevoit să mă eliberez de panica lui molipsitoare, şi ţip la rîndu-mi către el, tulburat, înspăimîntat :

— Dar înţelege odată, domnule, că zadarnic o mai aştepţi, Dînsa n-are cum să mai revină, doar de mii de ori ţi-am explicat că de-acolo unde-i dusă acum nu există întoarcere, chiar vrei să mă înnebuneşti ?

Şi nu mai sunt în stare să-i suport privirea, simt că mă urăşte, mă duşmăneşte, deşi n-are curajul să mi-o spună de la obraz, atît spune :

— Eşti un om rău ! şi-mi întoarce spatele, se refugiază în bezna de sub servantă, de unde doar ochii

îi sticlesc a venin și a ură, continuînd să bocească înveninat : Rău, rău, cel mai rău și neom dintre toți neoamenii pe care i-am cunoscut în viața mea de cîine !

Și asta mă doare mai mult decît dacă m-ar sfîșia în bucăți fără milă, de ce numai eu să-i înțeleg disperarea și el niciodată pe a mea, și cine-i dă lui dreptul să-și măsoare dragostea față de Dînsa cu dragostea mea față de Dînsa ? Ori crede cumva că aceeași fatalitate ne paște pe amîndoi, el ridicat la rangul de om și eu coborît la rangul de cîine, ceea ce, în fond, ne-ar condamna la același soi de infern ? Și ce simplu ar fi să sparg geamurile prin care se tot uită de dimineața pînă seara, oglinzile în irealitatea cărora o caută fără încetare, să dau de pămînt cu toate lucrurile cîte o evocă, și să arunc, să dau de pomană, să ard veșmintele pe care le-a îmbrăcat, garderoba în care le țin încuiate !

Simplu, desigur, dar cu neputință, cel dintîi care ar muri de jale și de prea insuportabilă însingurare ar fi însuși cîinele Dicky. Eu aș avea-o pe Domnișoara W., el — pe nimeni ; mie mi-ar rămîne compensația cărților, a sterpelor iluzii legate de acestea, pe cînd lui — nimic. Și asta de asemeni mă înfurie, convingerea secretă că jalea, însingurarea lui sunt mai de necuprins decît ale mele, și-i declar cu umilință :

— Nu eu sunt rău, băiete ! Dumnezeu e rău, înfruntă-te cu el, cere-i lui socoteală !

Dar ce înseamnă să ceri socoteală unui Dumnezeu despre care n-ai nici un concept, nici o reprezentare, sau, dacă ai totuși o reprezentare, un concept, ele ar trebui comparate cu ale altui Dumnezeu, Dumnezeul cîinilor ?

Dilemă care cel puţin mie mi se pare traumatizantă, paralizantă, nici o mirare dacă domnul Dicky m-ar dispreţui şi mai mult, s-ar întoarce definitiv cu faţa de la mine şi refuzînd orice dialog cu mine. Îl cunosc foarte bine, nu-i el omul care să-şi trădeze sistemul de valori morale. Drept care, intuindu-mă foarte exact, şi mîrîie a silă şi a deşertăciune :

— Tu eşti Dumnezeul meu !

Dar asta sună mai degrabă a învinuire, a sentinţă fără apel, ca un fel de concluzie a absurdităţii, a inutilităţii oricărei discuţii (ce se mai poate discuta cu un Dumnezeu incapabil ca mine, care nici măcar nu-ţi poate nutri iluzia despre întoarcerea morţilor printre vii ?), şi-şi mlădiază şira spinării ca să iasă afară de sub servantă, trece pe lîngă mine indiferent ca pe lîngă imaginea a ceva de nimic.

— Unde te duci ? !

Nu-mi răspunde, e atît de mohorît şi de ferecat în sine, confecţionat parcă numai din umbre şi din dezolări, iar picul de suflet potrivit căruia se mişcă părînd la rîndu-i la fel de abstract, ca de maşinărie oarbă, încît mi-e teamă să nu se sinucidă...

25

Aproape toţi exegeţii lui Montherlant, fie că-l aplaudă, fie că-l contestă, pentru viaţa lui, pentru opera lui, subliniază o anume identitate virtuală între marele dramaturg şi regele Ferrante din „Regina moartă“. Nimic senzaţional în asta, nu există creator

care să nu se fi strecurat cu o cît de infimă parte a fiinţei sale, a conştiinţei sale într-unul din personajele sale, şi căruia să nu-i placă să creadă că va dăinui prin acesta.

Dar destinul lui Montherlant este supus judecăţii posterităţii (oare pentru a-l salva de pedeapsa uitării, de altă pedeapsă ?) odată cu această replică finală a regelui Ferrante : „O, Doamne al meu, în scurtul răgaz ce-mi rămîne, înainte ca sabia să se rotească asupra mea şi să mă doboare, fă ca sabia să taie cumplitul nod de contradicţii din mine şi astfel, cel puţin o clipă, înainte de a înceta să exist, să aflu în sfîrşit cine sunt !“

Henry de Montherlant s-a sinucis, după cum se ştie, folosind deopotrivă fiola de otravă şi revolverul, pentru ca să nu rişte nici o întoarcere într-o lume care-l detesta, pe care o detesta.

Dar clipa ? vă întreb. Ce i-a fost dat lui Montherlant să afle în clipa aceea despre sine, şi cine o să ne spună vreodată adevărul despre revelaţia acelei clipe ...?

26

A mai încercat o dată să se sinucidă cîinele Dicky, şi tot din cauza descompletării olimpului propriu de zeităţile pe care le adora. Atunci — plecarea Copiilor din casă, fiecare la casa lui. Pînă ce s-a obişnuit cu ideea că plecările de acest fel au şi întoarceri, Copiii deci revenind la răstimpuri, şi cîinele Dicky dînd casa

peste cap de bucurie. Sau Copiii chemîndu-l la telefon, da, la telefon, şi cîinele Dicky deosebindu-i prin receptorul lipit de ureche pe fiecare cu glasul său, regăsindu-şi astfel calmul, seninătatea. N-a fost deloc uşor, pentru Dînsa îndeosebi, să-l salveze din repetatele lui tentative de sinucidere. Cum se arunca dement înaintea maşinilor şi a tramvaielor, ştiind bine că maşinile, tramvaiele sunt ucigaşe, doar fusese martor la destule accidente — cu victime oameni, cu victime cîini !

Mă întreb, aşadar, la ce forme de sinucidere, în interiorul casei, îl va duce mintea ? Se va lăsa oare electrocutat la vreuna din prize sau va face greva foamei pînă la deznodămîntul fatal, va roade tubul de la aragaz ca să moară asfixiat sau se va ascunde pe undeva de negăsit, ceea ce nu i-ar fi atît de greu în casa asta plină de unghere tăinuite, şi tot asfixiat, epuizat de foame şi de sete să moară ?

Mi-e frică să-mi imaginez toate soluţiile la care ar putea să apeleze, de la un cîine ca domnul Dicky te poţi aştepta la cele mai extreme contraziceri ale gîndirii lui de cîine, creier labirintic şi absolut uluitor în actele lui de decizie aproape umane, şi de aceea mimîndu-le oamenilor nu în primul rînd instinctele, fiind mult prea sătul de ale sale, cît erorile foarte conştiente. Mi-e frică deci să dau frîu imaginaţiei şi nu neapărat fiindcă domnul Dicky ar putea să preia de la mine exact ce gîndesc în această clipă (despre electrocutare, despre asfixiere), ci fiindcă, împotriva chiar a raţionalităţii amîndurora, destinul s-ar şi pune în mişcare şi ar sancţiona în consecinţă, împingîndu-l la sinucidere indiferent cum, şi strig la el :

— Domnule ! te rog, domnule !, o să mă spînzur, domnule, dacă şi tu vei continua să-ţi baţi joc de

mine ! şi-l implor, şi-l ameninţ, numai din nevoia de a-mi împărţi pustiul cu cineva, numai din nevoia de comunicare cu cineva, sperînd că încă n-a atins culmea paroxismului cîinesc, să urle (adică) de unul singur la stele sau să hăulească a cobe. Te rog, domnule, fie-ţi milă de mine, domnule !

Nu ! Deocamdată pare nehotărît, oscilînd între a-şi căuta alt loc de refugiu, să nu mă mai vadă, şi de a face noi investigaţii prin tainele casei, convins poate că Dînsa s-a claustrat de bunăvoie cine ştie pe unde şi că se joacă de-a v-aţi ascunselea cu el.

N-ar fi pentru prima oară cînd face astfel de investigaţii, de la etaj la subsol sau invers, fără altă memorie decît a Dînsei, a imaginii Sale, a mirosului impregnat în rochiile Sale. Fiindcă de fiecare dată cercetează casa ca pe un teritoriu necunoscut, strecurîndu-se peste tot, amuşinînd peste tot şi cerînd să i se deschidă valize, dulapuri, sertare, lăzi, partea de garderobă mai ales în care veşmintele Ei înşirate pe bara transversală prefigurează neînchipuit de multe siluete ale Dînsei, fiecare în altă rochie sau taior, blană sau pardesiu, toate într-o amăgitoare unitate corporală care-l ameţeşte şi-l derutează pînă la demenţă. Şi-atunci plînge, şi se gudură, şi scheaună, şi strigă pe limba lui către misterul care i se refuză şi care nu acceptă să se recompună în fiinţă vie.

Mă doare sufletul pentru el de cîte ori îl constat în astfel de stări deplorabile, şi totuşi l-aş prefera aşa decît dus cu mintea spre alte meleaguri. Nu însă, niciodată nu voi scăpa de ceea ce frica dospeşte în adîncul din mine şi anunţă, cîinele Dicky se opreşte deodată pe pragul treptelor care duc spre ieşire, nici măcar nu-mi acordă graţia de a mă privi în ochi, se află cu spatele la mine.

— Plec ! spune. Mă duc s-o caut în toată lumea ! și glasul lui e plin de lacrimi și de mînie. Deschide-mi ușa să ies !

Dar asta-i totuna cu a se sinucide fără echivoc, decizia lui pare implacabilă și fără echivoc. Singur noaptea pe străzile Capitalei, și rătăcind pe străzi în căutarea unei fantasme, și riscînd să fie strivit de mașini, și riscînd să fie bătut cu pietre de cei pe care i-ar chestiona ce drum duce spre lumea de Dincolo. I-o și spun, cu tonul cel mai cuminte, ca un bolnav care-l înțelege bine pe semenul său la fel de bolnav :

— Dragul meu, ești nebun, ești cel mai senzațional nebun pe care l-a putut naște lumea asta ieșită de multă vreme din țîțîni, cum de-ți închipui că vei reuși vreodată să ajungi în lumea de Dincolo ? !

Se uită de astă dată în ochii mei, cu privirea lui teribilă de judecător divin, de posesor unic al neștiuturilor universale și al cheii capabile să le dezlege. Și mi-e conștiința încărcată de prea multe fărădelegi, știute numai de mine și pînă acum nepedepsite, ca să mă mai încarc și cu fărădelegea de a interzice unui cîine să cunoască plăcerile neantului.

— Bine ! îi spun, și să te ierte Dumnezeu pentru că mă lași singur, „adio, și dacă-i adio — atunci pentru totdeauna adio !“

Cobor odată cu el pînă la ușa de la intrare, vîr cheia în broască și dau să răsucesc cheia în broască de două ori pentru a deschide, dar e ca și cum aș folosi o cheie falsă, e ca și cum aș încerca să deschid cu cheia mea o ușă străină, materia mi se opune, materia nu se vrea smulsă din rațiunea pentru care separă un univers de alt univers, ce Dumnezeu se întîmplă... ? !

27

Sunt, de la o vreme, torturat de ispita de a mă furișa, noaptea, în tipografia unde mi se tipărește cartea, să-mi fur propriul manuscris și să-l ard pînă la ultima filă. Mă trezesc uneori, de-aievea, dinaintea ochilor cu reprezentarea acestui manuscris în chip de obscură făptură materială, cum îmi reproșează că m-am lepădat prea ușor de taina lui sacră și l-am aruncat în lume spre judecata celor de rînd.

Perfect, s-ar putea întîmpla să fie o mare eroare, încă una din erorile de neiertat ale vanității mele scriitoricești, prin care mă iluzionez că voi dura în istorie. Dar în ce măsură e mai mică eroarea lui Dumnezeu, despre care am fost învățați că l-a creat pe om și l-a blestemat să rătăcească prin labirintul cunoașterii pînă la Viața de Apoi ?

O, ce naivă și fragilă consolare !...

28

Ce Dumnezeu deci se întîmplă, sau care alt Dumnezeu ne stă amîndurora împotrivă ? Deși puțin mai interesează acum gîndul și voința cîinelui Dicky, acum e în joc propria mea libertate. Fantezia mea — blocată, inteligența mea — claustrată, ce fel de joc e àsta, cine-și îngăduie să se joace cu singurătatea mea cum se joacă ?

— Suntem prizonieri, băiete, de-aici nu se mai poate evada, şi ne vom da cu capul de pereţi împreună, vom urla împreună, înţelegi ? Lumea de Dincolo s-a localizat aici, ăsta ne este la amîndoi infernul. Şi Dînsa şi-l petrece tot aici, deolaltă cu noi, Înţelegi?

Da, cîinele Dicky înţelege foarte exact conţinutul noului adevăr care ne-a prins în capcană, are măsura foarte exactă a noii noastre subordonări faţă de neantul în care a dispărut Dînsa.

Altfel, arată destul de calm cîinele Dicky, revine la parter unde-l urmez şi cu o linişte resemnată începe să scoată de prin toate ascunzişurile numai de el cunoscute o sumă de lucruri bizare, dintru început mi se par cu adevărat bizare. Dar, mai apoi, o să capăt adevărata lor semnificaţie — o rochie roşie şi o basma de caşmir, un ciorap-şosetă şi un pantof ros pe jumătate (bucuria lui de pe vremuri, cînd era pui şi-şi întărea dinîii rozînd tot ce era de ros !), o pălărie de pai împodobită cu diverse panglici colorate şi o poşetă cu clapa de asemeni roasă, un pui de pernă şi un pieptene de fildeş, chiar şi o carte şi cîteva foi răzleţe dintr-un carnet de care nu-mi amintesc să-i fi aparţinut vreodată Dînsei.

Face treaba asta foarte calm şi metodic, le rînduieşte într-o zonă aproximativ circulară chiar pe mijlocul odăii. Este de fapt un cerc invizibil, dar cu evidenţă dominat acum de spiritul Ei autarh, Dînsa prezentă în fiecare lucru ca într-o nemurire exhaustivă.

— Noli tangere circulos meos ! rosteşte foarte ferm cîinele Dicky şi se aşează pe patru labe, cu botul îndreptat spre uşa de la intrare, să păzească şi să aştepte alte semne...

29

Ştiam că va veni, şi Domnişoara W. a venit. Dar s-a apropiat numai pînă la marginea cîmpului meu de percepţie, n-a îndrăznit să treacă mai departe. N-a îndrăznit ea, sau eu am fost acela care i-am interzis?

Întrebări fundamentale, răspunsuri paralizante. La fel de posibile amîndouă — şi Domnişoara W. să nu fi îndrăznit, şi eu să-i fi interzis ! Dovadă că niciodată nu vom aparţine realităţii obiective, ci unei meta-realităţi care ucide prin imposibilitatea de a comunica unul cu altul. Dovadă că niciodată nu ne vom cunoaşte într-un plan pasional, ci exclusiv într-unul cerebral, rece, infecund, sau fecund numai de himere. Dovadă că permanent se va aşterne între noi cîmpul pustiu al percepţiei, devorator de orice speranţe şi aşteptări.

Iată de ce altceva mi se pare tragic, în măsura în care tragicul din idealitate poate fi mai concludent, mai teribil decît cel al vieţii curente ! Dacă aşa vor sta lucrurile mereu — ce imagine voi căpăta eu despre Domnişoara W., şi Domnişoara W. (la rîndu-i) cu ce conştiinţă mă va recepta ? Cert fiind că eu am convocat-o ca pe o salvare, ultima posibilă înainte de trecerea mea Dincolo ? Dar Domnişoara W., venind de unde vine şi înnobilată de această aură incomparabilă, ce nevoie ar fi avut mai ales de unul ca mine ?

N-are nici o importanţă, eu voi continua să stau zile şi nopţi, nopţile mai ales, cu privirile îndreptate într-acolo, şi nu de întrebările fără răspuns mă voi înfricoşa, de altceva mă voi înfricoşa : dacă şi Domnişoara W., într-o zi, va dispărea, în ce să mai cred

atunci ? Nu va fi acela sfîrşitul-sfîrşit, pragul peste care treci fără să ştii în ce alt spaţiu şi timp treci, şi uşa închisă înapoia ta definitiv, închisă de cine... ? !

30

Celelalte cărţi, Dînsa le cunoştea încă din manuscris. Pentru simplul motiv că era de o curiozitate aproape tiranică, pe care zadarnic mă străduiam să i-o interzic pînă la întregirea cărţii. Profita de fiece absenţă a mea de-acasă, pentru a se lăcomi asupra fiecărei noi foi scrise. Nu era greu de observat că încălcase consemnul impus de mine, mişcările Sale sufleteşti urmau în bună măsură însăşi pătrunderea mai adîncă în tainele cărţii la care lucram. Iar uneori se demasca fără ezitare, ba chiar cu un zîmbet puţin sfidător, şi numai din dorinţa de a-mi oferi soluţii acolo unde lucrul meu se izbea de neputinţă.

Altfel, oricît de ciudat vi s-ar părea, Dînsa nu doar că mi-a protejat spaţiul de gîndire şi de trudă efectivă la cuvînt, contra oricăror ingerinţe şi cenzuri străine, dar mi-a fost şi colaboratoare activă. O colaborare, evident, pe planul ideilor, al sugestiilor, şi cu atît mai uimitoare în substanţa, în profunzimea lor, cu cît veneau de la o fiinţă dinafara laboratorului meu de creaţie. Probabil că asta se explică prin faptul convieţuirii noastre îndelungi, care îşi sublima datele intimităţii conjugale în fraternitate superlativă, de perfectă comuniune a două spirite care se

recunoşteau unul într-altul, ca un fel de Dumnezeu reciproc celuilalt.

De neînţeles însă pentru mine, care-mi proiectam personajele în anume relaţie mitologică, adesea chiar arbitrară şi paradoxală, sau, poate, foarte de înţeles prin vocaţia sa de femeie-foarte femeie, Dînsa era foarte geloasă pe femeile cărţilor mele. O intrigau secretele acestor femei, biografiile lor sentimentale, o intrigau şi-i devastau viaţa lăuntrică, se lăsa pedepsită de gîndul că eu aş aparţine acestor ficţiuni mai mult decît realităţii Sale obiective.

Şi-atunci, o declar deschis, devenea fiară, exaltarea Ei depăşea orice limită şi, strivindu-mă cu patima Ei în valuri, striga către mine în mare deznădejde :

— Nu-i aşa că Eu, numai Eu sunt în toate ? !

Şi iată că din nou mă gîndesc la acel roman de odinioară, cum a fost gîndită şi cum s-a transcris prima frază — „Ştiam că vei muri, dar mi s-a recomandat să nu ţi-o spun...", asta cu zece ani mai înainte ca Dînsa să fie condamnată, nu doar că i-am presimţit sfîrşitul, dar i-am dat şi răspunsul pe care niciodată n-aş fi vrut să i-l dau, atît de exact, atît de osînditor...

31

De ce n-am curajul să spun tot adevărul despre mine, despre oamenii din preajma mea ? Numai fiindcă mi-e teamă că oglinzile în care eu i-aş reflecta pe aceia să arate posterităţii mai puţin strîmbe

decît adevărul cel mai adevărat despre ei, sau fiindcă, apărîndu-i pe ei, mă apăr în fond pe mine de o judecată inconvenabilă chiar şi pentru pulberea ce vom deveni deopotrivă ?

Nu !, cred mai degrabă că-n locul unor amănunte scandaloase, chiar dacă necompromiţătoare întru totul, vreau cu orice preţ să pun semn de egalitate între om şi ideea care-l reprezintă. Şi-apoi ce interes ar putea să prezinte pentru viitorime micile meschinării ale unuia, ale altuia, aparţinînd acestui timp, dacă aş sacrifica, în felul acesta, valorile morale de durată ale omului în general ?

Există un adevăr secret, poate chiar sacru, misterios, asupra miezului ascuns în sîmbure, dincolo de graniţa oricăror sentimente şi resentimente, este singurul adevăr pe care mă jur să-l slujesc...

32

Gîndeam să nu-i spun nimic. Dînsa nu trebuia să ştie că fusesem aruncat pe drumuri. Mi-am impus, în consecinţă, cea mai dulce mască a nepăsării, era ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nici o nenorocire. Plecam de-acasă la aceeaşi oră cerută de program, reveneam ca de obicei pe la amiază. Inventam diverse necazuri pe care le-aş fi avut la slujbă, mă încărcam cu tot felul de exasperări fictive. Jocul se desfăşura penibil şi absurd, greu de spus cît aş mai fi rezistat să nu explodez.

Trebuia totuşi să fac faţă obligaţiilor casei, mai ales Copiii să nu suporte şocul acestui divorţ cu stăpînii peste stampilele orînduirii. O seamă de lucruri vîndute pe nimica, şi mereu atent să nu li se observe dispariţia din casă. Şi încruntarea care mi se aşternea pe suflet ca praful în straturi compacte, şi Dînsa care nu înţelegea de ce mi-s tăcerile prelungi şi de ce-i ocolesc mereu privirea. Nu eram obligat să-i dau explicaţii, continuam să ţin ferecată în mine taina care mă durea ca o rană deschisă.

Dar pe dinafară jucam aceeaşi farsă grotescă, rătăcind cît era ziua de mare în căutare de lucru sau milogindu-mă de unul sau de altul să preia de la mine indiferent ce texte, originale sau numai stilizări de traduceri, pe care să le publice sub numele lor. Cîţiva dintre aceştia m-au înşelat, reducînd preţul pînă la cea mai inacceptabilă umilinţă. Iar pentru instituţii, întreprinderi, prin insuşi faptul că fusesem dat afară din muncă, devenisem un caz suspect. E ceva cu domnul acesta, nu-i bine să ai de-a face cu domnul acesta !, deşi nimeni nu se interesa dacă pe dreptate sau nu, cu formula asta îşi împăcau serviciile de cadre conştiinţa şi peste tot eram refuzat.

Păstram încă adresa oficială prin care eram trimis la „forţele de muncă", dar ştiam ce li se oferise altora, cu ştiinţă de carte ca şi mine, servicii înjositoare şi care mai degrabă te împingeau la sinucidere. Adevărat că era vorba de abia eliberaţi din închisoare, sunase goarna amnistiei generale, deşi, parcă, în comparaţie cu situaţia acestora, a mea să fi fost mai roză ?

Ciudat, nu-mi ieşea din minte mutra celui care-mi citise decizia de azvîrlire în stradă, sta răsturnat în fotoliul său de şef infailibil şi tot hlăpăia dintr-un

sandviș imens, plantat în acel fotoliu ca pentru veșnicie și exemplar de rasă din rasa celor care merită numai de bine de la orînduire. M-am izbit de acreala mutrei sale peste tot, categoria se repeta peste tot cu egală detașare, ce plini de ei și îmbuibați de fericire sunt astfel de mandatari ai liberului arbitru, singurii proprietari absoluți, în viața asta, peste principii sacrosancte și de circumstanță !

O singură încercare am mai admis, credeam eu — protectoare de orgolii, să calc pragul unei instituții pe al cărei patron-adjunct îl adoram. Acesta m-a ascultat cu profundă concentrare și părea sincer impresionat de starea jalnică în care mă adusese viața, m-a rugat să-i las o cerere scrisă și autobiografia de rigoare. De necrezut, dar (în linii mari) omul îmi cunoștea biografia, adică exact datele cele mai acuzate de orice serviciu de cadre ! Unele etape le străbătusem doar împreună, iar într-una din experiențele comune se poate spune că-i cam salvasem viața. Oricum, libertatea i-o salvasem și, implicit, destinul care i se dovedise încununat cu flori și cu alte coroniță de hîrtie colorată !

L-am întrebat dacă n-ar putea să-mi soluționeze cererea fără a mi se mai răscoli trecutul, sunt și așa destul de speriat de trecutul meu.

— Asta-i legea, mi-a răspuns, fără autobiografie nu reprezentăm nimic, nici în fața legii, nici în fața lui Dumnezeu ! și a rîs cîinește.

Mi-am conceput deci a trei sute cincea autobiografie, din clipa în care sugeam lapte de la țîța Mamei pînă la ora de celebrare a șapte luni de șomaj, neuitînd să precizez modul criminal în care m-a influențat odioasa burghezie înainte de război și de participarea mea voluntară la războiul sfînt, de uni-

versitățile mele petrecute prin puşcării de tot felul şi de cele treisprezece motive ale excluderii din instituţia superioară unde lucram, să pomenesc de toate cîte, obscure sau mai puţin obscure, mi se adunaseră prin timp la dosar, cam burdușit dosar, de două mii de pagini dense, numai referinţe şi contra-referinţe, numai informaţii şi contra-informaţii, de mai mare dragul !

Peste ani, cînd s-a întîmplat să-mi pună şi mie Dumnezeu mîna în cap, oferindu-mi şansa dureroasă de a cerceta arhiva întreprinderii despre care este vorba, am descoperit şi propria cerere de odinioară, prinsă în clamă — şi scandaloasa autobiografie, subliniată cu roşu chiar pe datele incriminate şi cu nenumărate hazlii semne de mirare — Aha ! Ho-ho ! Bravo ! Frumos ! Interesant ! — pe marginea foilor fără nici o rezoluţie.

Totul se dovedi prin urmare zadarnic, condiţia de paria şi de înfrînt definitiv îmi stătea mai bine. Era ca o agonie care risca să se prelungească la nesfîrşit. Dînsa n-a suportat să mai continui farsa aceea idioată. M-a privit drept în ochi, neclintită, şi mi-a spus:

— Doamne, cum de-ţi imaginezi că nu ştiu ce s-a întîmplat ? ! Doar n-o să pierim noi numai fiindcă aşa vor grozavii tăi de prieteni adoraţi, coboară mai bine în celula ta de lucru şi termină cartea care te chinuie !

Aşa s-a scris acel roman despre o ficţiune cu numele Alexandra şi despre un infern de certitudini amare, inumane, în camera de la subsol mai strîmtă decît o celulă de închisoare, douăzeci de ani a decis fatalitatea exclusiv în această cameră să mă aflu în competiţie cu Dumnezeu — creatorul lumii şi duş-

manul meu personal. Şi nu ne-a fost deloc uşor în perioada aceea de la începutul deceniului şapte, cum se spune, Dînsa ducea acum greul casei, purtîndu-şi crucea cu sfîntă seninătate şi ignorînd că mai sunt sărbători, că mai sunt vacanţe pe lume.

Şi pe pagina dintîi a acelei cărţi s-a pus semn de egalitate între nemurire şi numele Său, dar va fi oare suficient să răscumpăr, cu această ipotetică nemurire, tragicul Dînsei tribut de suferinţă... ?

33

Cineva mă întreabă cum îmi suport povara vîrstei, unul dintre acei farisei infatuaţi care-şi imaginează că se poate salva de spaimele proprii descoperindu-le triumfător pe obrazul altuia. Îi răspund că n-am avut şi nu voi avea niciodată prejudecata scurgerii timpului, că nu-mi caut niciodată, dimineaţa, în oglindă, semnele de alarmă ale alterării fatale, că refuz să dau ascultare sunetului pe care-l face căderea firelor de nisip în clepsidra personală.

Dacă mă doare cu adevărat ceva şi mă tulbură cu adevărat ceva, amestec de suferinţă fizică şi de suferinţă cerebrală, este numai neputinţa de a-mi stăpîni timpul gol, exasperant de gol, dinaintea foii albe de hîrtie, dinaintea creierului devenit deodată pustiu, dinaintea acelui zid impenetrabil care mă desparte de misterul creaţiei. Atunci, cu adevărat, am senzaţia că mă înghite neantul, că sunt foarte bătrîn şi obosit, că mîna invizibilă a nu ştiu cui se spri-

jină pe umărul meu și glasul aceluiași (care o fi !) stă să anunțe Gata !

Recunosc că-n astfel de clipe are loc în mine o ruptură, e ca și cum o sabie m-ar despica în două, între cele două părți căscîndu-se deodată hăul, și eu mă chinui să apropii părțile una de alta, ca pe malurile unei prăpastii.

Și nu cunosc beție mai paradoxală, mai fecundă în protecții contra oricărei panici a scurgerii timpului real, decît beția de după terminarea unei simple secvențe de roman. E biruința mea asupra condiției de vierme, e certitudinea mea că și Dumnezeu poate fi îngenuncheat.

Dar pînă cînd, și ce se va întîmpla cînd fruntea mi se va prăbuși, terminată, pe marginea mesei de lucru ? Cel puțin dacă de un astfel de sfîrșit aș avea parte, e singura indulgență pe care i-o cerșesc timpului, ca să nu-l blestem pentru cruzimea lui...

34

Ne-am așezat alături pe bancă, era o bancă fără spătar, singura bancă din acel spațiu al gării, spațiu foarte strîmt, cît o celulă de închisoare, chiar că avea aerul de celulă de închisoare, gratii de fier peste luminatorul din fund, și amărîta de lumină a unei simple lămpi de acar, prinsă de tavanul înalt, și peretele de care ne sprijineam îmbîcsit de inscripții indescifrabile, tot nume de oameni și tot datări calendaristice ale celor care trecuseră înaintea noastră

pe-acolo, şi mesaje în clar, mesaje cifrate ale altora care se căutaseră şi nu se găsiseră nicicum,

— Crezi că va trebui să ne consemnăm şi noi trecerea pe-aici ? m-a întrebat Dînsa,

— Vom vedea, vom vedea ! i-am răspuns, deşi sigur că ne păştea aceeaşi fatalitate,

şi-n peretele din faţa noastră spărtura unui ghişeu acoperită cu sticlă murdară, dincolo de care ar fi trebuit să se simtă agitaţia Şefului gării, sau a impiegatului de mişcare, sau a oricui, indiferent cine, numai om să fi fost, Dumnezeu să fi fost,

nu se simţea însă nimic, iar uşa care da spre peronul gării părea blocată, ferecată, corp comun cu zidul însuşi, de necrezut că s-ar mai fi putut deschide, să mai apară cineva, indiferent cine, care să ne aducă ştiri despre viscolul de-afară, dacă s-a mai potolit, dacă dimpotrivă s-a înteţit, ori ştiri despre anunţarea vreunui tren, dacă merită să mai visăm că va veni totuşi vreun tren, de oriunde către oriunde, n-avea importanţă, important era să ieşim de acolo şi să ne salvăm, să ne reintroducem în ordinea lumii, dar în ce măsură ordinea de-aici, din interiorul acestei solitudini ucigaşe, se deosebea de cealaltă ordine, generală, a lumii ?,

iată o întrebare pe care mă temeam s-o rostesc, de aş fi rostit-o ar fi însemnat să i-o adresez Dînsei, or Dînsa n-ar fi fost în stare să recepteze întreaga grozăvie a întrebării, deşi sunt convins că şi Dînsa îşi punea întrebări la fel de teribile, pe care la rîndu-i mi le adresa mie, cui altcuiva să le fi adresat ?, şi o frică asemeni mă bîntuia faţă de răspunsurile posibile, şi toate căpătau o altă dimensiune, a patra, a şaptea, a nu ştiu cîta dimensiune, oscilînd între vulnerabil şi insondabil, neputinţa (adică) de a ne sonda

pînă-n adînc destinul, şi neputinţa de a ne proteja biata vulnerabilitate omenească în faţa destinului, era totuna cu o osîndă veşnică,

şi toate numai din cauza penitenţei la care eram supuşi, din cauza urgiei de-afară, şi vîntul care vuia, şi viscolul care se izbea sălbatic în pereţi, trăiam sub presiunea spaimei de a fi smulşi din temelii, cu gară cu tot, cu umbrele trecutului cu tot, cu iluziile noastre aberante cu tot, şi înecaţi, sufocaţi de prăpădul ninsorii pe care nici n-aveam curajul să ni-l imaginăm în desfăşurarea lui de cataclism, cum de ajunsesem noi acolo ?, ce căutam noi oare acolo ?,

Dînsa privea neclintit încadratura ghişeului, privea cu uimire, cu exasperare,

— E cineva acolo ! a şoptit, şi vocea i-a sunat sugrumată, alarmată,

da, într-adevăr, printre petele murdare ale geamului se schiţa conturul unui personaj, foarte vag, abia sesizabil, conturul cuiva totuşi, dar nemişcat, încremenit între laturile ghişeului, şi privirea-i ne aţintea fix, aproape neînduplecat, şi privirea-i părea că are puterea să pătrundă prin densitatea sticlei pînă la noi, şi asta mai ales o uimea, o exaspera pe Dînsa,

— Du-te, mi-a zis, şi întreabă-l dacă mai speră în sosirea vreunui tren noaptea asta, şi dacă nu mai speră, dacă nu mai e de aşteptat nimic, cel puţin să ne adăpostim la el în birou, poate că la el în birou e mai cald decît aici, aici îngheţăm, vai şi amar de zilele noastre, mîine-dimineaţă ne găseşte pe amîndoi stane de gheaţă !,

Dînsa era îmbrăcată în obişnuita-i rochie roşie de pînză topită, eu — în obişnuitele haine de bumbac alb, ce-o fi fost în capul nostru de pornisem aşa la

drum ?, din care anotimp pe care-l vom fi socotit etern ?, şi cum de ne rătăcisem în toiul acestei ierni cumplite ?, urmînd ce obiectiv sau robi cărei ispite diavoleşti ?,

am bătut în geam de două ori, cu sfială, cu umilinţă (pe astfel de oameni, care-şi au ghearele înfipte pe conştiinţa ta şi de care-ţi depinde soarta, nu-i bine să-i enervezi), nici un gest însă, nici un răspuns însă, doar senzaţia că privirea celui de dincolo se concretizează în vîrf de cuţit, în rază penetrantă pînă la anularea personalităţii tale, şi totuşi am stăruit, nu mă puteam întoarce lîngă Dînsa umilit şi ignorat,

— Fiţi amabil, domnule !, vă rog frumos, domnule!,

s-a auzit doar un fel de suspin, dar departe de a fi suspin omenesc, mai degrabă suspin al materiei, materie care se dislocă din temeiurile sale pentru a-şi plînge propria existenţă incertă, ce putea să însemneze asta ?, ce univers oare se exprima dincolo de noi, în felul în care se exprima şi potrivit căror legi...?

35

Simt, cu acel simţ ireductibil, fără nume, care are darul să străbată dinspre realitate spre vis, de dincolo de ştiinţă şi ignorînd ştiinţa, că Domnişoara W. se mişcă pe afară, dă tîrcoale încercuirii noastre şi pipăie zidul, gheaţa care ne încercuieşte, să nu existe nici o şansă de evadare. O şi văd, cu acei ochi care aparţin lumii nevăzute din mine şi cărora biologia nu le poate acorda nici o identitate nominală, pe Dom-

nişoara W. deci cum îşi scrijelează numele pe carapacea de gheaţă care ne separă, ca pe o mărturie despre judecata ce s-a făcut şi despre sentinţa ce s-a dat. Aş putea spune că o şi aud pe Domnişoara W., cu alt auz decît cel omenesc, cum cheamă şi strigă, dar nu se înţelege prea clar ce strigă şi pe cine cheamă.

De-aceea, probabil, această rană de timp sîngerînd care fecundează un timp la fel de arbitrar, cu Domnişoara W. pîndind la graniţa realului să nu ies niciodată din vis...

36

M-am refugiat atunci pe bancă, Dînsa căuta neliniştită spre mine şi a trebuit s-o mint,

— A fost foarte amabil Şeful gării, mi-a spus că totu-i în regulă, de cum se anunţă primul tren, indiferent de unde şi încotro, va face să sune toate clopotele gării, ca să afle şi cei care vor fi rătăcind încă prin viscol, şi degeaba ne-ar invita la dînsul în birou, nici în biroul lui nu-i mai cald !,

aş fi continuat vrute şi nevrute, numai ca s-o calmez, ştiam bine că n-aveam de ales şi preferam să-mi asum această răspundere în fals decît s-o văd suferind lîngă mine fără speranţă,

— Dar omul acela plînge ! a tresărit Dînsa, intrigată, şi nu-şi putea dezlipi ochii de pe încadratura ghişeului, la fel de opac,

de neînţeles, desigur, cum Dînsa îl va fi văzut pe omul acela plîngînd, şi dintru început mi-a fost teamă

să nu fi căzut în delirul somnului alb, mai repede şi mai brutal decît era de aşteptat să fi fost cuprinsă de căldura îngheţului lent şi să aibă viziuni de necontrolat,

nu !, adevărul era altul, cu adevărat omul de dincolo plîngea, mai precis — faţa i se lipise de geam, întipărită parcă pe suprafaţa geamului ca într-un desen de icoană, şi lacrimile i se scurgeau în şir continuu pe sticla care se transfigurase, ca sub acţiunea unui abur fierbinte, dar ochii omului încetaseră să mai aibă vreo sclipire vie, faţa lui însăşi semăna cu o mască fără viaţă, însufleţită doar prin lacrimile care o umanizau, pentru soarta cui plîngeau acei ochi ?, sau nenorocirea cui o anunţau ?,

grozav ce aş fi vrut să mă întorc lîngă ghişeu şi să-mi petrec palma, a mîngîiere, peste obrazul acelui om, să-i şterg lacrimile de pe obraz şi să-l întreb Ce fel de Dumnezeu sau Diavol reprezinţi, în acord cu noi care-ţi putem fi victime ?, sau tu însuţi — Diavol, Dumnezeu, a cui victimă eşti ?,

dar Dînsa nu mi-a dat voie să mă apropii,

— Te rog, dragul meu, mi-e frică !,

dealtfel n-a mai fost nevoie, sticla şi-a recăpătat în aceeaşi clipă culoarea şi opacitatea, iar peretele din dreapta ghişeului s-a despicat în două, cu o încetineală de mecanism anchilozat, greu de spus ce ar fi trebuit să urmeze, noi să fim poftiţi în biroul Şefului de gară sau Şeful gării să iasă către noi, să dialogăm ori să ne ucidem, împreună, timpul pe tăcute,

a ieşit cu adevărat un om, poate chiar omul care plînsese, de unde să ştim noi cine era ?, n-avea faţă. n-avea contur, arăta mai degrabă ca o grămadă de materie oarbă, pus în mişcare de acelaşi mecanism an-

chilozat al unor forţe secrete, cum să-l abordezi şi-n ce grai să-i vorbeşti ?,

şi mersul îi era greoi, anevoie, şi tot clătina pe lîngă trup un felinar cu lumină oarbă, şi era mut ca pămîntul, şi totuşi l-am auzit clamînd pe limba noastră şi foarte clar,

— Mă duc să bat clopotele !...

37

Cîinele Dicky zgîrie la uşă, să intre înăuntru. Cunosc plăcerea lui de a mă cerceta în timp ce dorm, pretinzîndu-se specialist în psihologia stării de vis.

— Dar a pătrunde în visul meu, îi spun, brutal şi ostentativ cum vrei dumneata, înseamnă să pătrunzi într-o zonă de mistere peste care nici eu n-aş putea jura că sunt un stăpîn ferm. Deşi, nu faptul că dumneata ai lua cunoştinţă de aceste mistere ale mele m-ar tulbura, ci imposibilitatea de a şti dacă dumneata le vei dezlega vreodată sau nu. Vezi, vorbesc cu dumneata, domnule Dicky, de parcă aş vorbi cu un Dumnezeu-spion. Fiindcă, iată alt adevăr care mă doboară, mă năuceşte — nu Domnul-Dumnezeul nostru a însămînţat în mine acele mistere, ele sunt propria mea creaţie. Dar o creaţie căreia nu-i aflu rostul şi finalitatea, sau poate că voi pieri prin însăşi existenţa lor în mine ? Ei băiete, ce zici, ai mai auzit undeva, în nu ştiu care destin, de un atît de inconfundabil călău ? Victima care sunt să fie flagelată, con-

damnată la nefiinţă de călăul care i-au devenit propriile secrete ?

Du-te şi te culcă, domnule Dicky, şi fii fericit că pe dumneata nu te cheamă clopotele nicăieri...

38

Semn că se anunţase sosirea trenului, iar uşa care da spre peron s-a deschis de la sine, vîntul a răbufnit înăuntru în rafale puternice, gata să ne spulbere şi pe noi şi pe omul de pămînt, omului însă îi era totuna, a ieşit pe peron neclătinat şi s-a lăsat înghiţit de urgia furtunii, cel puţin de ne-ar fi invitat odată cu el, să ne arate drumul, pe ce linie va trage trenul, n-o făcuse,

cred că nici nu ne înregistrase prezenţa acolo, pentru el nu vom fi fost decît două identităţi contrarii identităţii sale, adică nişte nimeni şi nimic, eram nevoiţi să aşteptăm, cu toată atenţia concentrată pe vuietul iernii de afară, pentru ca să nu ne scape dangătul clopotelor, ora sosirii trenului, ora evadării,

şi astfel a început cel mai dificil dintre timpurile petrecute în acel spaţiu de închisoare, paralizaţi de spaimă, abrutizaţi de deznădejde,

— Mi-e frig ! a şoptit Dînsa,

n-am ezitat, am îngenuncheat imediat la picioarele Sale, i-am scos sandalele din picioare şi mi-am arogat dreptul de a fi Hristos, cel făcător de minuni şi cel orgolios de actele sale bărbăteşti, luînd tălpile picioarelor Ei pe rînd şi frămîntîndu-le între palme,

suflînd asupra lor, îi simţeam sîngele cum pulsează sub truda mea de Hristos incomparabil, pîndind amîndoi uşa care da spre peron, iscodind zgomotele infernului de afară, şi oricît de jalnic şi de amarnic ar fi fost infernul, infernul din noi şi cel de dincolo de noi, tot am fi auzit clopotele sunînd, roţile trenului duduind,

nimic însă, ba dimpotrivă, de parcă s-ar fi aşternut peste lume o tăcere definitivă, o tăcere ca de sub pămînt care va fi îngropat tot ce era deasupra pămîntului,

— Cine ne-a osîndit ? a zis Dînsa, şi de ce, cu ce i-am păcătuit ?, nu mai aveam cuvinte s-o mint şi s-o amăgesc, tot Dînsa a zis Cel puţin de s-ar întoarce odată omul acela, să ne spună care-i adevărul!,

care om însă, cînd amîndoi văzusem că acela orice putea fi, numai om — nu ? !, şi aş fi vrut să continui de-a dreptul, prin viu grai, Va trebui, draga mea, să ne pregătim de moarte, iată că jurămîntul de credinţă ce ni l-am făcut unul altuia, de a muri împreună, se împlineşte, şi sufletele noastre vor străbate alături toate timpurile şi toate intemperiile intermediare pînă la Viaţa de Apoi, şi Dumnezeu va fi fericit să constate că, dintr-atîta puzderie de blestemaţi şi de condamnaţi, noi singuri am reuşit să ajungem puri pînă la el, te rog, draga mea, să te închin eu şi închină-mă şi tu pe mine, de îngropăciune alături, după lege, şi sărută-mă precum eu te voi săruta, şi fie ca îmbrăţişarea noastră de pe urmă să însemneze semn de trecere prin toate vămile pînă la !,

dar asta era şi mai mare minciună şi amăgire, fiindcă, înainte de a mă fi declarat Fiul lui Dumnezeu, eram un păcătos fără pereche, măcinat de pofte obscure, ahtiat de vise deşarte, după cum şi Dînsa însăşi,

n-am mai fost în stare să-mi duc gîndul profanator pînă la capăt, cu ce drept să-i întinez eu clipa înfiinţării dinaintea lui Dumnezeu, iubirea Ei mi-a fost mai presus de orice prihană, chiar dacă de femeie foarte femeie, de preoteasă care niciodată nu-şi trădase Dumnezeul propriu asemuindu-l cu Dumnezeul care-i devenisem eu, şi atunci s-au auzit clopotele sunînd...

39

Trezeşte-te ! îmi spun, incapabil să mai stăpînesc desfăşurarea visului, consecinţele spre care sunt împins, nu-i drumul cel mai bun pe care ai apucat, şi cel puţin dacă ai avea conştiinţa, în subconştient, a ceea ce cauţi, a ceea ce speri să descoperi !

Cunoaşterea ! îţi vei răspunde, şi te îmbraci în zdrenţele acestui cuvînt ca un zeu detronat din drepturile sale autarhe, redus la condiţia de ins oarecare, cerîndu-i cuvîntului să-şi refacă splendoarea ancestrală şi să te redea ţie însuţi, chiar dacă umilit, interzis pentru alte revelaţii, batjocorit.

Dar eu sunt obligat să te anunţ că, oricît te-ar intriga şi te-ar deruta avertismentul meu, Cunoaşterea este amăgire, cea mai tragică dintre amăgiri, n-a ajuns încă nimeni pînă la capătul capătului Cunoaşterii, spre a se identifica în esenţă cu finitudinea Cunoaşterii ! Şi nu întîmplător cine ne ordonează destinul, potrivit unui program foarte bine pus la punct, diabolic de bine pus la punct, ne-a subordonat

himerei, labirintului Cunoaşterii. Este şi asta o pedeapsă, un refuz implacabil al Programatorului de a se lăsa văzut, chestionat, descifrat. N-ai observat că drumul pînă la El este pavat numai cu cadavre, cu umbre ale infinitului număr de cadavre, din seria celor care şi-au făcut din Cunoaştere pact cu diavolul pentru a-i smulge Celuilalt secretele fundamentale şi care şi-au făcut din Cunoaştere ideal de supravieţuire, Celălalt nu se lasă nici măcar definit, darămite spoliat, iar de supravieţuit nu vor supravieţui decît elementele primordiale, componenţii lor, şi, poate, formele de viaţă primare, insectele insignifiante, firele de iarbă pîrjolite, gheţurile acoperite de cenuşă nucleară — şi toate inconştiente de cosmogonia cărora aparţin, inconştiente de raţiunea noului ciclu care li se pregăteşte ?

Cunoaşterea, Cunoaşterea ! vei continua totuşi să strigi, să te lamentezi, împotriva pustiului care te înconjoară, împotriva propriei neputinţe.

Ei şi, să te ia dracu', alt răspuns nu am...

40

Şi atunci s-au auzit clopotele sunînd, dintru început — ca un oftat eliberator, venind de foarte departe, vătuit şi năpăstuit de ninsoarea fără contenire, apoi din ce în ce mai aman, dureros, alarmant, am sărit deolaltă brusc în picioare, dar fără a îndrăzni să dăm buzna pe uşă, ascultam împietriţi, îngheţaţi, năvala şi persistenţa năucitoare a clopotelor prin văz-

duhul foarte aproape de noi, deopotrivă ni-l imaginam şi pe omul acela, sau ce va fi fost el, Diavol, Dumnezeu, parcă spînzurat de funia clopotelor, o singură funie punînd în mişcare zeci şi zeci de clopote invizibile, şi el — neobosit, desperat, smucind şi trăgînd funia din răsputeri, anunţîndu-ne pe noi, anunţîndu-i pe cei pierduţi prin beznă şi prin viscol că soseşte trenul, că suntem salvaţi,

şi aceeaşi uşă care da spre peron s-a deschis de la sine,

— Să mergem, draga mea ! am spus, şi Doamne ajută !,

şi Dînsa n-a mai aşteptat altă chemare, s-a încleştat pe braţul meu şi am pornit împreună,

ciudat !, deşi, de ce ciudat ?, toate erau înscrise într-o raţiune fascinantă, sau, dacă vă place, într-un fel de fascinaţie lipsită de orice raţiune, de pe pragul uşii care ar fi trebuit să dea pe peron am urcat direct în tren, nici nu-l auzisem cînd sosise, cînd poposise în pragul uşii, doar locomotiva se auzea pufăind extenuată undeva spre înainte, care înainte ?, nu mai recunoşteam sudul, nordul, nici un punct cardinal, senzaţională era chiar plecarea, ideea de plecare, de evadare,

şi am urcat,

era foarte cald în vagon, şi nu ne aflam în acel vagon deschis, cu o sumedenie de bănci paralele, decît noi doi, binecuvîntaţi deci fie zeii care deciseseră cum au decis în favoarea noastră, şi binecuvîntat fie monstruosul, minunatul, incomparabilul Şef de gară, care nu ne uitase, care se îngrijise să ne scoată din acea celulă de închisoare,

şi mi-am scos haina şi am pus-o căpătîi pentru Dînsa, era atît de plăpîndă, atît de neajutorată, atît

de speriată încă, de a trebuit s-o iau în braţe şi s-o întind pe bancheta de lemn,

— Întinde-te lîngă mine, a zis, am nevoie de tine!,

şi aşa am făcut,

şi mă rugam de rochia roşie de pînză topită să nu se preschimbe în barieră între Dînsa şi mine, şi aşa s-a întîmplat, şi mi-am implorat memoria să-mi aducă pe buze străvechile cuvinte de dragoste, şi aşa a fost, şi am început să-i îngîn lîngă obraz, sărutîndu-i pe îndelete obrazul, şi să-i psalmodiez lîngă ureche, sărutîndu-i pe îndelete lobul urechii, şi să-i repet împătimit aproape de gură, respirîndu-i răsufletul de pe gură,

— Te iubesc !, niciodată nu voi înceta să te iubesc !, şi iartă-mă dacă te iubesc cum te iubesc !,

şi mîinile mele intraseră în panică, în nevoia de cunoaştere biblică, eram liberi, vederea nimănui nu ne observa şi nu ne cenzura, aveam dreptul primordial de la Dumnezeu să săvîrşim orice trădare în afară de a refuza să ne iubim, numai dacă se săvîrşeşte în numele iubirii, şi Pomul Cunoaşterii se desfrunzea buluc peste noi, ocrotindu-ne frenezia cea neînchipuit de dulce,

cînd ne-am dat seama, nu ştiu cum de ne-am dat seama, probabil că există un instinct al pierzaniei care te avertizează Fiţi atenţi, fiţi atenţi !, ne-am dat aşadar seama că trenul goneşte în cerc închis, atît de vertiginos, atît de halucinant, încît reuşeam să vedem farurile locomotivei cum ne luminează din plin la fiece nouă rotire pe arcul aceluiaşi cerc închis,

ne-am repezit brusc la ferestre, nimic altceva decît pustiul fără margini şi ninsoarea care se prăbuşea peste noi în hohote, nici un semn de viaţă sau de aşezare omenească, şi mereu senzaţia că trenul se

urmăreşte pe sine însuşi, locomotiva să prindă din urmă şi să înfulece, să zdrobească vagoanele pe rînd, pe noi doi să ne zdrobească şi să ne înghită, doar eram singurii pasageri în acel tren-fantomă,

şi clopotele care răzbăteau pînă la noi, asurzitoare, nimicitoare a toate prin cîte ni se părea că mai existăm, şi întorcîndu-ne să căutăm o ieşire, un răspuns la întrebări, ne-am trezit faţă în faţă cu omul de materie oarbă, ai cărui ochi continuau să plîngă, ce consolare pentru noi că era şi el părtaş la această perpetuă mişcare în cerc închis ?,

cel puţin clopotele de ar fi încetat să mai bată, dangătul lor ne sfîşia carnea şi urla în adîncul din noi ca într-o fîntînă fără fund, ca o desperare neagră între limite absurde, şi nici o soluţie, nici o ieşire...

41

Grozav ce aş vrea să cred că Dumnezeu există, pur şi simplu vreau să existe, ca să pot crede în el !

Dar neajungînd să cred, nimeni şi nimic reuşind să mă convingă despre existenţa lui, şi totuşi avînd nevoie de un Dumnezeu, raţiunea mea avînd nevoie de un Dumnezeu, şi incapabil să-mi fac, în absenţa lui, un chip sau o sumă de chipuri cioplite care să-l înlocuiască pe acel Dumnezeu de care simt că am nevoie, raţiunea mea (atunci) strigă triumfătoare :

— Propriul eu îţi este şi Dumnezeul pe care-l cauţi !

Ar putea fi desigur o formulă convenabilă, pretind că-mi cunosc propriul eu pe toate dimensiunile pînă la esenţă, acest fel de Dumnezeu locuieşte în mine de cîteva mii de ani şi sunt gata, în numele lui, să propovăduiesc lumii o nouă religie.

Dar, la fel de lucid şi împotriva raţiunii însăşi, constat în aceeaşi clipă că se petrece cu mine un lucru teribil — eul personal îşi arogă drepturi de tiran şi de inchizitor, desfide, ignoră şi calcă în picioare toate valorile pe care le socoteam pînă acum imuabile şi definitive. După cum, şi mai grav este că-n timp ce Dumnezeul celălalt îmi promitea nemurirea, chiar dacă trecîndu-mă prin caznele Judecăţii de Apoi, acest eu mizerabil mă avertizează că n-am nimic de aşteptat de la el, că el nu recunoaşte primatul nemuririi asupra morţii şi că va dispărea odată cu mine.

Şi iată-mă din nou singur, abdicat de la orice iluzie sau şansă de mîntuire, lovit şi îngenuncheat, singur mai ales dinaintea finitului şi a beznei care se apropie, se apropie...

42

Iar dimineaţa, Dînsa avea lacrimi în ochi cînd am luat-o în braţe şi i-am şoptit lîngă ureche Bună dimineaţa, draga mea, cum ai dormit ?, şi Dînsa n-a priceput din ce lume coboram, de eram atît de tandru şi atît de bucuros de prezenţa Ei alături, n-o lăsam din braţe şi-i sărutam lacrimile una cîte una,

mi-era greu s-o întreb dacă avusese dureri noaptea, dacă fusese nevoită să ia vreun calmant, eu n-aveam memoria a nimic, şi pe Dînsa o voiam fără memoria mai ales a durerilor bolii de care era mistuită, credeam demenţial în miracole şi-l imploram în gînd pe Dumnezeu, pe Satana, să săvîrşească singurul miracol pentru care mi-aş fi vîndut sufletul pe vecie,

o ţineam încă în braţe şi-i sărutam lacrimile una cîte una, deşi Dînsa puţin uimită, uşor contrariată,

— Dar tu n-ai auzit clopotele ?, toată noaptea au bătut clopotele !, de ce, pentru cine or fi bătut clopotele... ? !

43

Nu eram decît un casnic blajin şi puţin dus pe gînduri, care-şi făcea plimbarea de după-amiază. Cîinele Dicky oscila de-a lungul aleii paralele cu Şoseaua, de la copac la copac, rezolvîndu-şi în felul său problemele personale. M-am oprit pe una din băncile mărginaşe aleii, să-mi trag sufletul cel puţin pe durata unei ţigări. Cîinele Dicky, care mi-o luase înainte, înregistrîndu-mi popasul, a revenit şi s-a aşezat la picioarele mele. Nu mă interesa parada străinilor pe dinaintea mea, aveam nevoie de cît mai multă detaşare faţă de toate.

Aşa însă cum se întîmplă mai totdeauna, o anume fibră a fiinţei mele lăuntrice m-a alarmat în privinţa

apariţiei, destul de departe încă, a unei anume făpturi. Era o femeie foarte în vîrstă şi foarte demodată în starea şi-n vestimentaţia ei, ca dintr-un alt veac.

Nu asta mă alarmase totuşi, iar acum mă intriga, ci faptul că femeia vorbea de una singură. Gesticula în fel şi chip, dezordonat şi fără măsură, şi vorbea de una singură. Femeia n-avea ochi pentru oamenii şi pentru lucrurile din preajma ei, se adresa unui interlocutor din universul ei exclusiv. N-ar fi fost pentru prima dată că mă întîmpinam cu astfel de făpturi ieşite din ordinea firii sau, dimpotrivă, captive ale unei ordini pe care aceste făpturi ar fi considerat-o unică şi incomparabilă cu cealaltă a lui Dumnezeu, făceau evident parte din sistemul nostru de permanente fericiri traumatizate.

Şi dacă femeia aceea s-ar fi prelins pe alături, cu umbletul ei de sfială şi de graţie vetustă, prizonieră cine ştie cărei memorii frecventate de umbre, aş fi considerat-o fără teamă şi fără reproş ! Cîţi oameni n-am văzut eu rătăcind pe străzi, în dialog cu pustia, şi pe care i-am tratat cu mila şi cu nepăsarea de rigoare ! Dar bătrîna aceea a binevoit să se aşeze alături de mine, pe aceeaşi bancă, şi continuînd să vorbească cu sine sau cu necunoscutul din sine. M-am străduit să descifrez ceva din discursul ei, altfel destul de patetic şi de nervos, cu doar o anume dulceaţă a limbii franceze în care se exprima, n-am reuşit să descifrez nimic.

Ce relaţie, atunci, s-ar mai fi putut stabili între noi doi, dacă enigma femeii nu mi se lăsa dezlegată ? Mi-am strivit ţigara sub picior şi mi-am chemat cîinele care se luase după o ispită din neamul lui, m-am ridicat să plec. Atunci necunoscuta m-a prins uşor de braţ, recunosc că m-a cam trecut un fior de

gheaţă, mi s-a adresat cu cea mai clară dicţiune :

— Cher ami, je vous en prie, si par hazard vous rencontrerez monsieur Chopin, dites-lui que je me trouve là-bas et que je l'attends...

44

Pe acest taburet din faţa oglinzii, în odaia de la etaj, se aşeza uneori Dînsa, mai ales în ultima vreme şi nu neapărat ca să se pieptene, ci numai să se privească îndelung, şi nici nu ştiu cînd dispărea deodată din cîmpul meu de vedere şi urca la etaj, o bănuiam dusă într-acolo cu felurite treburi şi un timp nu acordam faptului vreo atenţie, dar se făcea prea multă tăcere în universul de sus, ca de al nimănui, şi intram atunci în panică, gîndul netrebnic împingea lucrurile pînă la paroxism, o strigam, dar Dînsa nu răspundea, şi neliniştea mușca din mine veninoasă,

urcam scările ameţit şi din nou o strigam, tăcerea se preschimba în convulsii ale spaimei şi spaima invada spaţiul aproape materială, în formele, în supoziţiile cele mai absurde, mă împleticeam printre chipurile spaimei ca printre valuri de apă ucigaşă, toate uşile închise, toate chemările fără răspuns, doar uşa de la dormitor întredeschisă,

mă opream în prag şi o vedeam, storul era lăsat, prin odaie vălureau umbre, Dînsa sta pe taburet şi se privea în oglindă, atît — se privea, şi atunci m-am convins că Ea ştie, că nu mai poate fi înşelată, minciunile n-ar mai fi folosit la nimic, asistam împietrit

cum se contemplă împietrită, irealitatea oglinzii ne cuprindea acum pe amîndoi,

aş fi vrut să-i spun că singura oglindă în care ar merita să se constate sunt eu însumi, fiindcă oglindirea Ei nu va pieri niciodată din ochii mei, dar tot cuvinte şi înşelare ar fi fost, nici luciul oglinzii (deşi Dînsa numai la un pas de oglindă) pe Dînsa n-o mai reflecta,

şi sigur că Dînsa avea această conştiinţă a desprinderii din realitatea obiectivă şi a difuzării lente în ne-materie, eu nu mai aveam puterea de a gîndi vreun gest, şi ce cumplită, de nesuportat devenea privirea cu care mă privea, ca dintr-o magmă a eternităţii, şi au trecut de-atunci o nesfîrşire de zile şi de nopţi, pe acest taburet nu s-a mai aşezat de-atunci nimeni,

dar, de cîte ori mi se întîmplă să-mi arunc ochii asupra acelei oglinzi, dintre ceţurile ei mereu mişcătoare, intens mişcătoare, doar ochii Ei, atît — ochii Ei, mă privesc, mă privesc...

Domnişoara W. s-a supărat pe mine fiindcă am refuzat s-o primesc în casă, nu ştiu ce se petrece cu mine — am încetat să mai văd în femeie femeia. Simt asta, sau numai o presimt, nu atît în spaima instinctelor gata să cedeze, nefericitele, cît mai ales în calculul rece al raţiunii care, cu nici un preţ, nu se mai vrea robită altei pasiuni, sigur fatale.

Or, între a muri în braţele unei femei, oricare ar fi aceea, şi a muri cu tîmpla trăsnită peste masa de scris, oricît de lipsită de glorie ar fi, o prefer pe aceasta din urmă. Nu neg existenţa unei lupte mocnite, acerbe, între cele două orgolii, dar aş suferi mai puţin dacă mi s-ar condiţiona gloria tocmai prin acceptarea Domnişoarei W. în viaţa mea de ultimă oră. Sunt vinovat de prea multe trădări în acest destin, faţă de care trădări am constatat că Destinul nu şi-a asumat nici o răspundere, pentru ca să mai sper în altă răscumpărare.

Grav este, cel puţin pentru bruma mea de conştiinţă, că femeia care s-a întîmplat s-o înlocuiască pe Domnişoara W., în paranteza după-amiezii respective, m-a tratat ca pe un mic idiot, negustoreşte. A venit, şi-a dat tributul ce i se cerea, şi-a luat tributul ce i se cuvenea şi a plecat.

Recunosc, deşi m-am aruncat apoi cu înverşunare asupra lucrului meu, nu mă socotesc totuşi nici mai împăcat decît înainte, nici mai încredinţat că am adăugat ceva nemuririi mele. Gol, mereu aceeaşi senzaţie de gol, şi de panică a golului care mă aşteaptă, care ne aşteaptă pe toţi...

46

Descopăr în volumul de interviuri al cuiva, în răspunsul la o anchetă, că „Salvaţi sufletele noastre", mă preocupa încă din '71, cel puţin titlul fiind declarat ca atare. Să fi fost acesta primul semn, în subconştient, prin care mi se anunţa moartea Dînsei în '80, coroborat, desigur, şi cu cine ştie ce alt semn exterior, obiectiv exterior, de care acum însă nu-mi amintesc ?

A fost apoi o clipă cînd (mi-amintesc bine), deşi măcinat de durerile altei creaţii, am lăsat brusc totul deoparte şi m-am trezit gîndind această frază de început „Ştiam că vei muri, dar mi s-a recomandat să nu ţi-o spun !", şi aşa s-a scris „Moartea lui Orfeu". Să fi fost şi acesta un semn, pe care însă, atunci, blestemat de aş fi fost şi tot n-aş fi îndrăznit să-l acord cu ipotetica Ei moarte, dintr-un timp imprevizibil, dar care timp şi lucra exact în sensul aceleiaşi fatalităţi ?

La cutremurul din '77, singurul element din casă care a avut de suferit din cauza repetatelor şocuri

seismice a fost o oglindă, atîrna lîngă fereastra din bucătărie, şi nici măcar în întregul ei n-a căzut de pe perete, ci numai o parte s-a rupt, a căzut şi s-a spart, exact de la jumătate s-a rupt şi s-a spart, era cel dintîi obiect pe care-l cumpărasem (Dînsa-l cumpărase şi mă aflam cu Dînsa) cînd ne-am instalat în garsoniera din Dr. Felix, şi-n care oglindă adesea ne-am contemplat tîmplă lîngă tîmplă, numai o parte s-a rupt şi s-a spart, de la jumătate ca trasă cu linia, dintr-un întreg care eram acel Unu al fiinţelor amîndurora, şi Dînsa a înregistrat amănuntul nu fără anume întunecare, dar eram prea fericiţi că supravieţuisem catastrofei care făcuse peste o mie de victime numai la Bucureşti, pentru ca să-i acordăm semnului vreun conţinut obscur, şi totuşi a fost un semn, nu ?

Apoi, la alt ceas de mai tîrziu (cum să-mi explic cărui iraţional, pe care nu l-ar putea justifica nici o raţiune, s-ar datora ?), căderea din senin, în plină zi calmă, în atmosfera cea mai odihnitoare cu putinţă a casei, căderea tabloului din salon, un peisaj rodosian, prins într-un piron cît pumnul şi legat cu sfori împletite în şapte, dacă nu v-aş spune că Dînsa, dintr-un orgoliu de biografie a strămoşilor eleni, se visa proprietara acelui neverosimil peisaj, acolo, în insula de baştine, şi pe teritoriul căreia convenea să mă accepte şi pe mine, oaspete de onoare, prinţ-consort al unei Înalte Doamne Ideale ?

Acum, toate acestea au devenit istorie, şi dacă le consemnez aici, definitiv detaşat de obsesia lor, o fac fără nici o pudoare şi, dimpotrivă, cu convingerea

fermă că rămînem, în condiţia noastră umană, prizonieri ai unui sistem de semne şi de simboluri aparţinînd altei condiţii, evident anterioare, şi poate că la fel de tragică, de absurdă...

47

Nimeni nu ştie că prima expresie a vocaţiei mele literare au constituit-o, încă din adolescenţă, scrisori adresate unor făpturi necunoscute, din toată lumea. Personalităţi reale sau personaje din cărţi, celebrităţi ale istoriei contemporane cu mine (cel de atunci) sau adevărate ficţiuni. Domnului Cristofor Columb sau actriţei de cinema Elisa Landi, împăratului (!) Ţării de Foc sau domnişoarei Iulia Haşdeu, unei fiinţe pe care o botezasem Lavinia Thaïs, alteia care aparţinea curţii regale din Grecia, domnului Edgar Allan Poe sau doamnei Hortensia Papadat-Bengescu, a cărei fotografie o adoram în secret.

Eram elev la liceul militar din Chişinău (Basarabia), deci într-un internat dirijat de rigori foarte dure, deci într-o claustrare. De înţeles, atunci, pentru copilul venit din libertatea fără margini a Bărăganului, ce însemnau ferestrele văruite pe jumătate ale sălii de clasă, ce însemnau mai ales zidurile care-mi interziceau orice acces la universul exterior. De aici, şi toate plăsmuirile care se năpusteau asupra mea din genunile unui subconştient îmbîcsit de ere-

suri şi greu de disciplinat. Sigur că la asta s-a adăugat şi prima tentativă de evadare din închisoarea internatului, într-o noapte, pentru ca să fiu prins de poliţia oraşului în aceeaşi noapte, pe peronul gării, unde aşteptam să-mi iau lumea în cap (fără nici un ban în buzunar) încotro aş fi văzut cu ochii, numai în acea „Bastilie" pentru nimic în lume să nu mă mai întorc, dar restituit şcolii în triumf.

Aşa s-a întîmplat că m-am îmbolnăvit de dor şi de visare, aşa s-a născut în mine trebuinţa absolută de a comunica, în fals, cu oricine de pe faţa pămîntului. Scrisorile, compuse în taină, de-a lung de săptămîni, profitam de învoirile, duminica, în oraş, pentru a le pune personal la poştă, fără altă indicaţie pe plic decît numele aceluia sau al aceleia din fantezia mea. Voi fi fost oare convins că există cu adevărat un împărat al Ţării de Foc sau că domnişoara Iulia Haşdeu trăieşte încă pe undeva şi că scrisorile mele, cumva, le parvin, că unul sau altul, real sau inventat, îmi va răspunde, şi unde să-mi răspundă, pe ce adresă, dacă eu nu le precizam la expeditor decît numele şi România ?

Nu ştiu, n-am alte date despre psihologia mea de atunci. Tot ce vă pot spune este că, peste ani, am descoperit în cartea unui scriitor american folosită aceeaşi formulă — personajul Herzog în corespondenţă cu mari glorii ale lumii, de la Karl Marx la generalul Eisenhower ! Şi astfel, una din posibilele mele feţe originale, chiar dacă m-aş prevala de iluzia că marile spirite se întîlnesc, în cazul de faţă — eu şi Saul Bellow, s-a spulberat...

48

Urcam treptele primăriei, alături de Dînsa, pentru cununia civilă. Pe la jumătatea treptelor am oprit-o locului, şovăind :

— E un lucru pe care nu ţi l-am spus pînă-acum, trebuie să ştii că sunt foarte sărac !

Dînsa a zîmbit :

— Nici eu nu sunt mai bogată, să mergem ! şi m-a tras mai departe.

Am continuat însă, aproape înverşunat :

— M-am întors din război cu doar o ladă de campanie şi, înăuntru, cu patru averi de nimic — o pătură cazonă şi un crucifix de troiţă sfîrtecată de explozii, un bidon găurit de gloanţe şi o memorie îngrozitoare !

Dînsa a izbucnit de-a binelea în rîs :

— E mai mult ca perfect — bidonul îl vom petici cu lut ars şi vom pune în el flori, iar pătura cazonă vom aşterne-o pe ladă ca să avem pe ce dormi, crucifixul ne va proteja şi somnul şi veghea, iar memoria ta îngrozitoare ne va ajuta să construim alt sistem de valori decît cele dinainte de război, sau, cumva, tu din alte motive şovăi, ca să nu te căsătoreşti cu mine ?, mai ai timp să te întorci, fiindcă, altfel, va fi pentru toată viaţa !

Am privit-o drept în ochi, şi timpul s-a răsfrînt în ochii Ei ca într-o eternitate încremenită.

— De acord, am spus, pentru toată viaţa !, şi de astă dată eu am fost acela care am prins-o de mînă, să intrăm înăuntru.

Ne aşteptam să vedem vastul hol al primăriei înţesat de oameni, tot grupuri şi grupuri învălmăşite,

oscilînd în jurul a diverse cupluri de miri. Dînsa îmbrăcase o rochie roşie lungă pînă-n pămînt, eu — un costum de doc alb, deşi afară se stîrnise ultimul viscol al sfîrşitului de februarie şi nu ne îndoiam că vom face senzaţie. Holul însă era pustiu, numai la masa de lîngă intrare se afla un personaj cenuşiu în chip de cerber, cu un catastif în faţă. Individul n-a binevoit să ne considere cu nici o privire, sta cu privirile înfipte în catastivul lui ferfeniţit, ne-a cerut să ne declarăm numele. Am făcut-o fără să ne dăm seama că-i aberant ce ne cere, am crezut că aşa sună legea şi că trebuie s-o respectăm ca atare.

— Dar unde sunt ceilalţi ? am întrebat, noi pentru cununie am venit, adică — noi să ne cununăm, am precizat, unde oficiază Ofiţerul stării civile ?

Nici atunci insul nu şi-a ridicat privirea spre noi, de parcă ar fi fost orb şi n-ar fi avut cum ne vedea, sau de parcă noi am fi fost ireali şi el n-ar fi avut ce să vadă.

— Mai întîi, a zis, va trebui să-i cumperi Miresei dumitale flori, aşa e obiceiul pe-aici, poftim !

Recunosc, într-adevăr, că atît de emoţionat voi fi fost, în dulcea euforie a ineditului act de viaţă, încît uitasem de flori. Cerberul, atunci, a tras un sertar al mesei la care se afla şi din sertar a scos un fir de iacintă, atît, un simplu fir de iacintă, şi nu mie mi l-a oferit, Dînsei i l-a oferit, mereu cu aceeaşi încruntare care-l ţinea cu capul în pămînt. Către mine, în schimb, a întins mîna, avea o mînă străvezie ca de sticlă, să-i plătesc. M-am trezit, căutîndu-mă prin buzunare, că n-am bani să-i plătesc, sau mai bine zis ceea ce am scos din buzunar, în loc de bani, au fost patru lacrimi. Şi aceste patru lacrimi i le-am prefirat în palmă, iar el a zis :

— Mulţumesc !, şi-acum luaţi-o pe coridor, la stînga, şi căutaţi-vă martori, văd că nici martori nu aveţi !

El prin urmare vedea tot, nici o mirare dacă privirile lui ne-priviri să fi pătruns pînă-n adîncurile din noi, ce taine şi ce eresuri ar fi putut să descopere? Nu de tainele şi eresurile Dînsei mă temeam, de cele zăgăzuite în mine mă temeam, şi nu doar fiindcă eram conştient de ele, ci fiindcă nu puteam bănui la ce oră a viitorului vor scăpa din zăgazuri şi se vor afirma, împotriva cui se vor afirma dacă nu chiar împotriva Dînsei ? M-am grăbit să plec de-acolo cît mai repede, speram ca la întoarcere, după cununie, să nu-l mai găsim pe cerber acolo.

Coridorul arăta mai degrabă a tunel, cu pereţii fără ferestre, deşi o anume lumină incertă se difuza chiar din pereţi, ca o emulsie a însăşi materiei în continuă căutare de sine. Alunecam ca în vis, poate că şi din cauza acelei atmosfere translucide pe care o traversam şi care ne scosese din echilibrul normal, ne modificase starea de beţie pre-nupţială.

Dînsa, cel puţin, se pierduse de tot, în locul solemnităţii pentru care ne pregătisem îndelung, oricît de factice şi convenţională, ne întîmpinam acum cu o lume lipsită de cele mai infime certitudini. Cu atît mai mult aveam nevoie de o confirmare, ca să rămînem Unul chiar şi-n situaţii inadmisibile. I-am spus :

— Tu nu ai senzaţia că-n realitate visăm, că de fapt ne transferăm unul altuia, prin somn, amănunte şi imagini despre viitoarea noastră nuntă ?

Dînsa nu mi-a răspuns, căuta neliniştită uşa pe care să apară inscripţia Ofiţerul stării civile. Nu

exista o astfel de inscripţie, iar uşa care ni s-a deschis, deodată în faţă, avea pragul năpăstuit de flăcări, ca o barieră...

49

Mă trezesc din coşmar, dar fără să mă rup dintre laţurile coşmarului, stare de veghe încă prizonier visului, şi visul care se continuă în stare de veghe. Aşa mă şi reped asupra foii de pe masa de lucru, să scriu, şi foarte tîrziu îmi dau seama că-n fond nu fac altceva decît să transcriu coşmarul, la amănunt, de parcă memoria însăşi mi-ar fi în transă.

Avusese loc un holocaust, explozii şi incendii uriaşe înghiţiseră tot ce fusese viaţă pe pămînt, eram singurul supravieţuitor şi rătăceam singur printr-un pustiu de cenuşă. Mă străduiam să relatez întîmplarea cît mai obiectiv cu putinţă, ca pentru a-i convinge pe oamenii realităţii obiective (dinafara visului meu) despre dezastrele la care suntem condamnaţi pînă şi-n somn de către mai-marii lumii, stăpîni peste depozitele de arme nucleare.

Dar, pe măsură ce scriu, devin tot mai conştient că holocaustul a avut loc de-adevărat, că de-adevărat sunt singurul supravieţuitor al unei tragedii universale. Doar ceasul de pe masa de lucru arată ora trei şi e noapte, vreau să spun că de jur împrejurul existenţei mele s-au aşezat o tăcere şi o beznă de moarte, sudoarea pe mine s-a făcut de gheaţă, sufletul mi-a

îngheţat, lumina lămpii la care scriu este o lugubră minciună sau un miracol imposibil, pentru cine atunci mai scriu ?

Asta-i şi întrebarea — dacă ar fi să rămîn singur pe faţa pămîntului, datorită nu ştiu cărui cataclism, aş înceta oare să mai scriu ? Şi cui ar mai fi menită această scriere a mea, dacă planeta ar fi numai cenuşă, nici măcar cenuşii neavînd cum să mă adresez, dat fiind că mi-aş pierde şi posibilitatea de a comunica prin viu grai, aş muri în chinuri sub presiunea (din toate părţile) a sfintelor radiaţii atomice asupra mea, cine ar mai avea nevoie de mărturia mea ?

Nu, n-aş înceta să scriu, oricît de teribil de greu mi-ar fi, pînă la ultima suflare, cineva tot va veni, tot se va ivi cineva, n-are importanţă cum va arăta şi cum se va chema, ca să afle. Dumnezeu însuşi dacă mi s-ar opune, autorul şi vinovatul a toate dacă, eu tot n-aş înceta să scriu, sub ochii şi sub ameninţarea lui aş continua să scriu, pentru că nu se poate, nu se poate să murim de tot, ceva trebuie să mai fie dincolo de această virtuală moarte, în stare de veghe, în stare de coşmar.

Dar ce anume, Dumnezeule... ?

50

Iar noi ne izbisem cu atîta brutalitate de acel prag de flăcări încît, firesc, am dat brusc înapoi, să ne întoarcem şi să fugim. Nu era însă cu putinţă nici o fugă înapoi, tunelul se închisese la fel de brusc îna-

poia noastră, în timp ce noi stăteam prinşi între zid şi flăcări ca într-o menghină. M-am răsucit în mine cu toate forţele adunate ghem, ca să-mi regăsesc cumpătul, raţiunea, şi am şoptit, gîtuit am şoptit, de parcă m-aş fi temut să nu mă audă nu ştiu cine vorbind :

— Iată adevărul, draga mea, încep după lege probele, încercările, n-avem ce face, dacă vrem să ajungem la Dumnezeu, să ne cunune, acesta-i preţul, trebuie să trecem toate probele !

Abia i-am auzit vocea, de asemeni sugrumată, înfricoşată :

— Vom arde, vom arde !

A trebuit să-mi încleştez mîna pe mîna Ei, deget cu deget încleştat ca într-un legămînt, ca s-o conving :

— Nu vom arde, ne vom purifica, te rog, draga mea, încrede-te în mine şi urmează-mă cu bună credinţă, eu însumi te voi urma şi la bine şi la rău, numai împreună le vom învinge pe toate !

Atunci s-a întîmplat s-o văd pentru prima oară goală, rochia ei roşie, materială, se identifica, pînă la esenţă, cu flăcările la fel de roşii, sau, poate, flăcările o înveşmîntau acum într-un fel de altă rochie, ireală, ca de aură divină. Şi prin această aură trupul Său nud arăta cuprins ca în substanţa unei marmore, ba adormit şi leneş în adormirea lui căutătoare de semen (care eram eu !), ba treaz şi pulsînd înnebunit de frenezia aşteptării. Mi-erau ochii atît de lacomi în nevoia de a-i revela trupului sinoidale şi sensuri, linii şi semnificaţii, şi de a şi le întipări pentru timpul ce avea să vină, la ceasul următor (nupţial) şi la toate ceasurile de zi şi de noapte ale viitorului, încît nici n-am simţit durerea arderii, durerea purificării.

După care au urmat proba apei, proba trecerii prin labirint, proba întunericului — una mai dură decît alta şi fiecare cultivînd mereu spaime noi, de uneori părea că ne vom pierde şi ne vom topi, să nu mai fim unul cu altul şi să nu mai fim nicicum.

Şi strigam la Dînsa cu strigăt mare, sfîşietor :

— Trezeşte-te, nu-i visul pe care atît de mult l-am dorit, sunt prea grele încercările, prea neomeneşti, şi mi-e teamă că n-am suficientă putere, suficient curaj ca să te apăr, ca să te pot scoate la un liman !

Dar Dînsa nu accepta să se trezească. pe temeiul unei logici teribile :

— Tu mi-ai fost dat ca om, şi n-aş fi capabilă să iau viaţa de la capăt cu alt om alături, te iubesc, omule al meu dat o dată pentru totdeauna, să mergem mai departe !

Şi-atunci am înţeles că nimeni n-are dreptul să mă judece pentru a-mi fi fost ochii foarte lacomi, şi mîinile foarte lacome, şi gura foarte lacomă, era în legile firii ca după durerea purificării să înceapă durerea cunoaşterii ! Acesta-i adevărul, şi nu-l neg, deopotrivă cu purificarea la care eram supuşi, eu, mai ales eu, mă încărcam de nelegiuire egală, de pofte pe măsură, ticălos pînă-n măduva oaselor şi doritor de Dînsa ca un sălbatic biciuit numai de instincte, recunosc şi vă cer iertare !

Iar cînd ne-am izbăvit de ultima probă, a întunericului, şi ne-am trezit într-o explozie de lumină exuberantă, aproape alcoolică, dinaintea mesei Ofiţerului stării civile, dinaintea noastră l-am văzut pe Dumnezeu ! Era un Dumnezeu tînăr, cam de vîrsta noastră, şi foarte om, foarte puţin protocolar. De-a

dreapta şi de-a stînga lui se aflau doi prunci — un băiat cu plete lungi galbene, ca mierea de galbene, şi o fetiţă cam rotofee, puţin mongoloidă, şi n-am înţeles ce căutau aceşti doi prunci acolo.

Şi Dumnezeu ne-a adresat întrebarea sacră Tu, o iei ca femeie pe Femeia aceasta ?, şi Tu, îl iei de bărbat pe Omul acesta ?, şi noi am răspuns într-un glas ! a !, şi Dumnezeu ne-a binecuvîntat şi ne-a închinat, şi a zis :

— Aceştia sunt Copiii voştri, împărţiţi-vă cu ei nemurirea şi fiţi fericiţi !

Afară se topeau zăpezile, februarie era pe sfîrşite, pentru noi începea Anul Unu...

51

Dacă am bănui vreodată la ce oră şi sub presiunea căror circumstanţe omul păşeşte în cercul personal al morţii, acest teritoriu de claustrare fictivă pe care se întîmplă să-l şi plimbe cu sine încă destul timp, de la primul semn de alarmă pînă la cel de pe urmă, tot cu speranţa că va reuşi să scape de torturanta lui prezenţă, dar din care nu există scăpare !

Gîndesc şi transcriu această frază, care s-ar putea să nu fie a mea, ci a Destinului însuşi, la aflarea veştii despre moartea lui Malraux, spiritul cel mai efervescent şi conştiinţa cea mai împovărată de întrebări a lumii contemporane. Să nu-mi spuneţi că

însăşi clipa naşterii se identifică cu clipa acceptării morţii, că omul nu face altceva, o viaţă întreagă, decît să-şi împingă această a doua clipă cît mai departe cu putinţă. Şi nici să-mi spuneţi că însăşi aventura dintîi în care cu bună-ştiinţă s-a aruncat Malraux, spre tainele de abis ale civilizaţiei asiatice, căutînd absolutul, a însemnat ora şi circumstanţele despre care vă vorbesc. Şi nici să-mi aduceţi drept argument suita de aventuri care au urmat, în revoluţie şi în război, sau în magma primordială a artei şi în la fel de nepătrunsa magmă a experienţei politice, pe care Malraux le-a străbătut sfidîndu-şi cu egală seninătate moartea.

Nu mi-l pot închipui pe Malraux în afara bucuriilor de rînd şi nici lăsîndu-se nespoliat în experienţe omeneşti dintre cele mai elementare, fără să-şi fi acordat vreodată extraordinara vitalitate şi nevoia de a se lăcomi în toate superlativ cu conştiinţa că-n realitate moartea i-a stat mereu cu ochii pe fereastră şi l-a pîndit, gata, la prima lui eroare, să-l înhaţe. Dar singura eroare pe care ar fi putut-o săvîrşi Malraux, după învierea din morţi a acelui „Lazar" egal cu sine, este cea biologică, superba noastră naivitate că fiinţa fizică încă rezistă şi că nu atît de repede va ceda sentinţei fatale.

În acest caz, paralizat de neaşteptatul eveniment, mă întreb ce ar trebui să deplîng mai mult — orgoliul lui Dumnezeu, căruia atîta satisfacţie i-a mai rămas de pe urma omului, constatîndu-l cum piere, sau creaţia ne-creată care piere odată cu moartea lui Malraux... ?

52

Nu-mi amintesc să mai fi ascultat vreodată un asemenea cîntec, era şi nu era litanie duioasă, era şi nu era bocet amarnic, mai degrabă pe măsura însăşi a valurilor mării cu care se înfrunta şi pe care ar fi vrut să le domine. La început fusese numai un murmur, dacă început se putea socoti clipa cînd l-am auzit mai întîi, dacă starea de murmur nu era decît o sincopă în scurgerea notelor care nu mai puteau suporta sfîşierea de sus, murmur fără cuvinte şi tot fără cuvinte creştea, evoluînd, involuînd, şi iar evoluînd, involuînd, împotriva oricărei logici componistice, oscilînd între şoaptă şi ţipăt, între spaimă acută şi jale năucitoare.

O femeie îl cînta şi eu n-o vedeam pe acea femeie, o bănuiam doar de partea cealaltă a stîncii lîngă care poposisem pe ţărmul mării, bîntuit de ascunse neînţelegeri, cu ochii adînciţi în zările mării. Mă temeam să tulbur, chiar şi cu o insesizabilă mişcare, prezenţa acelei femei de dincolo de mine, deşi grozav ce-mi doream s-o văd şi să-i fiu aproape, să ne fim unul altuia punct de sprijin. Pentru că nu putea fi nici ea decît tot o pierdută pe acest ţărm de mare, tot o refuzată a lumii căreia aparţineam şi pe care, la rîndu-ne, o refuzam, tot o sumă de interogări adresate largului şi aşteptînd, ce oare aşteptam eu, ce oare aşteptînd femeia ? Şi de unde nevoia asta imperioasă de a poposi pe ţărmuri de mare, cu privirile prizoniere nesfîrşitului, pe memoria cărei tragedii ancestrale melancolizînd şi dorind ce răspuns la întrebările noastre ?

Să fi fost la Geneză aşa, ca omul să fi apărut din ape şi noi să nu ştim, să n-avem cum dovedi, şi doar avînd nostalgia acelei primordialităţi ? Sau să ne înşelăm cu gîndul că de pe ape ne va veni şi mîntuirea, fără ca noi să cunoaştem ora şi nici dacă acesta-i singurul adevăr prin care să putem fi absolviţi ? Sau să nu fie decît umilirea, cerşirea cu care ne umilim şi ne cerşim largului ca să nu ne înece, fiindcă totuşi acesta ne va fi sfîrşitul, un cataclism, o catastrofă, o ieşire dintre toate raţiunile posibile, şi apele năvălind în puhoaie peste noi ?

Femeia continua să cînte, şi grozav ce-mi doream să stau lungit la picioarele ei şi s-o ascult, ca într-o dulce agonică beţie, şi niciodată nu voi şti dacă mie mi-era sortită femeia aceea sau altcuiva străin, dinafara universului nostru.

Fiindcă vocea era a Dînsei de-aievea, şi atît de reală, atît de inconfundabilă a Dînsei, încît părea, ca dintr-un timp imemorial, reţinută cu fidelitate între spaţii, în memoria acelor spaţii, deşi pieritoarea Sa fiinţă urcase de mult la ceruri.

Mi-am spălat faţa cu apa rece a mării ca să mă trezesc şi m-am izbit cu fruntea de pămînt ca să mă conving că nu visez, mi-am pus întrebări cu glas tare şi mi-am răspuns cu glas tare, ca să spulber orice îndoială despre trecerea mea în alt destin, eram treaz de-adevărat şi nu visam, eu eram şi m-am recunoscut că sunt, Dînsa continua să cînte de-aievea, reală, inconfundabilă, în nevăzutul de dincolo de stîncă.

Dar nu m-am lăsat ispitei de a trece dincolo de stîncă, pentru a mă confrunta cu adevărul în sine despre Dînsa, ceva îmi spunea că toate (şi adevăruri şi minciuni, şi iluzii şi certitudini) sunt ferecate, pe-

cetluite într-un sine mai pedepsitor decît orice fatalitate, fără grație, fără temei, și atunci am preferat singurul temei, singura grație pe care însăși Dînsa mi le acorda, mai ales pe țărmul mării, la granița dintre finit și infinit, printr-un simplu cîntec de jale și de alean, de iubire și de chemare...

53

E multă vreme de cînd a murit, de moarte bună sau asasinat, ultimul mare filosof al lumii. Nu mă interesează să datez banalul eveniment într-un anume calendar, pentru a măsura cu exactitate timpul de cînd ne-am pornit spre declin, spre apocalips. Atît știu — că istoria e atît de dominată de economic și de politic, de ofensiva dogmelor de tot felul și de formula teroristă (chiar la nivel de state) ca instrument de rezolvare a tuturor litigiilor universale, încît omenirii i s-a șters de pe creier pînă și amintirea existenței cîndva a unor cărți de filosofie, la care am mai putea apela și prin care am reuși să ne salvăm.

Sau nu cumva, în locu-le, a și început să se afirme o filosofie a conducătorilor de mari imperii, a comandanților de mari puteri armate, cu atît mai mult a tiranilor (și mari și mici), indiferent asupra cărui domeniu își manifestă spiritul tiranic, filosofie care va scăpa tuturor istoricilor și comparatiștilor de filosofii și care, mai ales, anulează tabla de principii a adevăraților filosofi ?

Judecaţi-mă cu oricîtă asprime, dar am ajuns să mă distanţez de (era să spun — am ajuns să urăsc ! ! !) toate filosofiile de pînă acum, tocmai fiindcă ne-au înşelat în această speranţă a supralicitării condiţiei umane prin filosofie. Ce folos, de pildă, că reuşesc să mă cunosc pe mine însumi dacă, exact în acea clipă de suprem extaz, sunt condamnat la moarte prin inaniţie sau prin instituirea cenzurii asupra propriei gîndiri, prin mobilizarea generală pentru un nou război sau, pur şi simplu, prin subordonarea către o ideologie nu neapărat autohtonă, deci falsă, dar suverană peste conştiinţele noastre, peste conştiinţele voastre laşe ?

De-aceea şi încep să cred că singurii filosofi ai timpului contemporan sunt scriitorii cei fără egal, vreau să spun — singurii care mai îndrăznesc să pună întrebări şi să caute răspuns la aceste întrebări, dar strigătele lor nu ajung pînă la auzul celor care le determină destinul (chiar aş fi grozav de curios să vád cum arată o statistică a cărţilor de căpătîi, pe care le-ar citi, oricît de rar, marii despoţi şi marii generali ai lumii !), iar plebea (pe scriitorii aceştia) îi ignoră sau îi tratează drept nebuni.

Şi totuşi, îmi spun, lăsînd să se usuce pe mine sudoarea rece a neliniştii şi învăluindu-mă într-un fel de halou de lumină protectoare, fiindcă lumina interioară e ultimul dar dumnezeiesc de care avem încă parte, nu se poate, îmi spun, ca undeva (ascuns, necunoscut) să nu existe un filosof, un mîntuitor care să ne pregătească dezlegarea !

Va fi el însă un Mesia adevărat, un filosof adevărat, sau numai un amărît de soldat care va primi

ordin (fără să știe cum arată la față cel ce-i va da un astfel de ordin) să apese pe butonul de declanșare a cataclismului atomic... ?

54

În nebunia unui adevărat coșmar viu, de mulțimi care se umileau cu dezinvoltură și se călcau în picioare fără nici un reproș, care, cum, să înhațe mai sălbatic și mai sigur cîte ceva din bruma de alimente care se puseseră atunci în vînzare, singura lor justificare fiind criza economică prin care trecea în acele zile țara și fiind furia instinctului de conservare care-i făcea agresivi și-i cobora sub condiția umană, lor puțin le păsa că deveniseră personaje grotești ale unei asemenea descompuneri, sub ochii mei, martor coșmarului pe care-l urmăream cu totală nepăsare, aceasta fiindu-mi dictată mai degrabă de mila față de mine însumi decît de vreo grozavă înțelepciune, și-n desfășurarea acelei nebunii de coșmar mi-a fost dat să văd, ca aduși de vînt dintr-o altă galaxie, un băiat și o fată, incomparabili în fascinanta lor tinerețe, care se sărutau și se tot sărutau, în plină nebunie de coșmar a mulțimilor bîntuite de spectrul foamei, în timp ce numai aceia doi, tinerii, își sfidau destinul de muritori, și erau neverosimil de frumoși, neverosimil de tandri și de atemporali, nu i-am invidiat, era dreptul lor și era sfințenia lor, și, dimpotrivă, m-am simțit solidar cu ei, în numele unei fra-

ternităţi superlative, singura, de fapt, prin care ne mai putem merita numele de oameni !

Dar ceea ce nu ştiţi, aproape sigur nici nu bănuiţi şi nici cu putinţă de imaginat, e că noi doi eram acei tineri fermecaţi, eu şi Dînsa, traversînd istoria în mare dispreţ („Iată cît de multe bunuri de care nu avem nevoie !“) şi doar sărutîndu-ne în văzul stupefiat al lumii !

Şi-apoi a fost nebunia unui fel de doliu universal, era de prevăzut că va veni, dar nu la asemenea dimensiuni şi, mai ales, care să ne privească atît de totalitar, noi doi, eu şi Dînsa, ne vedeam de ale noastre, simple şi omeneşti, care nu erau luate în seamă nici măcar pe limitele cartierului darămite pe plan universal, mai precis — o săptămînă întreagă hotărîsem să nu ieşim din casă, permanent cu storurile trase, cu uşile ferecate, şi şapte zile şi şapte nopţi încheiate ne-am tot iubit desperaţi, nesăturaţi, ne era totuna ce se petrece în lume, putea să se surpe cerul, să se scufunde pămîntul, noi ne iubeam şi ne iubeam, iar cînd, a opta zi, după legămînt, am ieşit în lume, exultînd încă şi afişîndu-ne cu ostentaţie frenezia de amanţi incomparabili, am căzut pe o priveliştе funambulescă, tot oraşul paralizase în stare de reculegere, toată suflarea de pe străzi — în negru şi în genunchi, se decretase doliu universal, murise un mare geniu al omenirii, fiindcă există şi genii mărunte, subalterne, ca mine şi ca Dînsa, pe care nu dădea lumea nici un preţ, şi toţi strigau la noi să îngenunchem şi să plîngem cu hohote deolaltă cu ei, ar fi fost peste puterile noastre, chiar dacă ne-ar fi bătut cu bicele sau dacă ne-ar fi ars cu fierul roşu, pentru care ne-am şi retras în ghiocul nostru de porfir şi am continuat să ne iubim, sfidînd astfel ucazul

de doliu universal, de nebunie universală, şi eram neverosimil de frumoşi, de tandri şi de atemporali !

Şi despre multe alte forme de nebunie, individuale sau colective, care au urmat şi care au sfidat omenirea ori au cutremurat-o, v-aş putea vorbi — nici nu cade bine istoria în letargie, părînd a lăsa impresia de oboseală şi de renunţare la funcţiile ignobile cu cîte a fost investită, acceptînd chiar să i se pună botniţă pe gură şi să fie legată în lanţuri, că istoria se scutură pe neaşteptate ca o fiară, se smulge din lanţuri şi-şi aruncă botniţa cît colo, şi-aminteşte că-n realitate este o sursă inepuizabilă de crime şi nu ezită o clipă să le şi declanşeze, invadări de teritorii sfinte şi asasinate în masă, războaie locale (geografic) la lumina zilei şi războaie pe întuneric de la continent la continent, denunţări de pacte cu Diavolul şi alte pactizări cu cele mai inconfundabile chipuri ale aceluiaşi domn, valori pretins fundamentale şi eterne subţiindu-şi într-asemenea măsură conţinutul sau autonegîndu-se fără pic de ruşine, încît nu ştii în ce valori să mai crezi sau ce valori să mai inventezi în locul celor duse cu mare pompă la groapa de gunoi a istoriei, şi iată cum în zona formelor de nebunie ale epocii termenul de infinire ne apropie tot mai mult de o finire inevitabilă, despre toate v-aş putea vorbi, dar nu despre asta este vorba, grămăticii viitorului (dacă va mai fi viitor) se vor îngrozi de murdăria prin care vor fi nevoiţi să cerceteze pentru a-i afla acestei istorii o brumă de onestitate morală, e vorba despre mine şi despre Dînsa, cum le-am asistat noi pe toate cu dulce candoare, şi desigur cu superbă naivitate, neaflînd alt remediu pentru a rezista decît închinîndu-ne fiecare la celălalt ca la alt unic Dumnezeu, şi adorîndu-ne unul pe altul pînă la a deveni o singură

ființă, și făcînd față ca o singură ființă la orice amenințare a Destinului, și nerecunoscînd altă măsură a cunoașterii absolutului decît iubirea în cuplu exhaustiv...

55

Cîinele Dicky mi-atrage atenția că la radio, la un post de radio străin, se relatează despre decernarea Premiului Nobel pentru literatură, la Stockholm. Nu-l interesează oare pe stăpînul său, dat fiind că informația ca atare transmisă la alt timp ne-a scăpat, să afle din ce afund de istorie, ușor crepusculară, ușor efemeră, sunt scoase la suprafață gloriile de ultimă oră ale domeniului respectiv ? Ba da, îl interesează, chiar crapă de curiozitate să știe ce alte anomalii va înscrie în caietul său personal de curiozități aparținînd acestui ordin ocult ! Pe de altă parte, deoarece reportajul radiofonic se face de la fața locului, și cum stăpînul cîinelui Dicky nu figurează în protocolul de rigoare, și nici fantezie neavînd ca să-și răscumpere absența printr-o oglindire proprie, cu atît mai bine, să dăm Cezarului laureat ce i se cuvine și să dăm frustraților din toată lumea cîte o nouă aripă de speranță, ca să aibă din ce roade pînă la proximul an sau pînă la Viața de Apoi !

Iau loc, prin urmare, în fotoliul alăturat celui în care tronează cîinele Dicky, acesta urmărind deopotrivă și bizara voce de la radio, într-o limbă imposi-

bilă, şi reacţiile vanităţii mele sigur ultragiate. Avem astfel imaginea vastei săli de festivităţi a Academiei Regale Suedeze, tixită pînă la refuz de somităţi solemne, de spectatori oarecari, în aşteptarea noului laureat. Pe însuşi regele Suediei îl vedem, vag intimidat, vag sensibilizat, niciodată nu se ştie în ce realitate concretă şi însoţit, mai ales, de ce univers ipotetic urmează să-ţi apară blîndul beneficiar al unei invenţii care s-a chemat dinamită. Cîinele Dicky ricanează asupra surprizei ieşite din comun (a numelui celui în cauză), pentru localizarea căreia în planeta literelor dicţionarele noastre de specialitate dau dovadă de insuficenţă crasă, cîinele Dicky n-are nici umor şi nici nu se pricepe la politica de cadre a onoraţilor zei suedezi, care decid cum decid.

Numai că eu, oricît de copioasă ar fi relatarea, pînă la amănunt, şi oricît de ferm ar suna numele celui mai recent (1981) laureat Nobel pentru literatură, eu pe mine mă văd în locul aceluia şi vă asigur că aura acestui virtual miracol mă prinde foarte bine. Şi sunt fericit, de parcă ar fi aievea, şi pentru asta şi acceptăm astfel de minciuni, ca să murim fericiţi !

— Dar Ungaretti ? ! mă desfide cîinele Dicky, a cărui memorie explodează prompt şi categoric. De ce i-a batjocorit el, cu doar cîteva zile înainte de a se duce de la noi, pe laureaţii predecesori şi de ce puţin i-a păsat că se va înfăţişa Celui de sus, la judecată, galben de mînie şi de venin contra lui Sartre, contra lui Beckett ?

Ei, şi cîinele Dicky, parcă n-ar şti, nu ne-ar cunoaşte, pe noi, vreau să spun, speţa umană cea mai iritabilă şi dintre care nu încap doi într-o aceeaşi nemurire, darămite într-o istorie literară, la acelaşi

rang, cu același număr de rînduri în istorie, și e ticălos cîinele Dicky, și replica lui — la fel de ticăloasă, tocmai în clipa în care eu și regele Suediei, sau regele Suediei și eu, mă rog, haide la culcare, domnule Dicky, să ne anesteziem orgoliul, desperarea și să visăm, ce bine e și ce dulce se poate dormi fără nici o cunună de spini pe frunte...

56

Chiar în ziua în care urma să ne întîlnim, cu un ceas mai devreme decît ora întîlnirii, mi-a sosit telegrama Ei. Mă informa că se află în sanatoriul de la Moroeni, că suportase o operație grea și că avea nevoie, urgent, de un flacon de sînge conservat.

Dintru început mi s-a părut halucinant și de neînțeles, ce căuta Dînsa într-un sanatoriu T.B.C. și, mai ales, pe pragul morții ? Cu doar o săptămînă în urmă, ultima oară cînd ne văzusem, arăta de o exuberanță triumfătoare, nici cel mai infim semn prevestitor de grozăvie care să se abată asupra noastră. Să-mi fi ascuns totuși Dînsa că-n realitate este bolnavă și că-n realitate se pregătea pentru acea operație foarte dificilă, mimînd gratuitul și exaltarea ? Sau aflîndu-se întîmplător pe acolo prin munți, fugind poate de mine și neacceptînd să se mai întoarcă la mine, destinul să fi decis împotrivă, adică determinînd un accident de ale cărei consecințe tot eu eram chemat s-o salvez ?

Firește că puteam împinge speculațiile pînă la limita lor cea mai absurdă, și-așa n-avea cine să-mi răspundă la întrebări, iar timpul țipa la mine să mă grăbesc.

Zadarnic însă, din zori pînă noaptea, și toată ziua următoare, cu sufletul la gură, am cercetat spitale și clinici, cabinete particulare și centre de colectare a sîngelui, umilindu-mă și cerșind, gata să-mi vînd sufletul oricui și dispus să plătesc oricît, peste tot eram blocat, interzis, pus la zid cu răspunsuri care coborau condiția umană pe treapta cea mai de jos a animalității, a nimicului egal cu nimic, toate rezervele de sînge conservat fuseseră consumate în război.

— N-ai decît, mi se răspundea, să-i înjunghii pe foștii combatanți care se vor fi îndestulat din rezervele noastre, ca să-ți iei sîngele înapoi !

Și astfel ura se aduna, dospea în mine, nu doar împotriva stării de mizerie în care ajunsese țara, ci și a supraviețuitorilor îndestulîndu-se din această mizerie, cu sîngele de care aveam eu nevoie în venele lor. Nici de alți donatori nu putea fi vorba, țara trecea prin foamete mare, de unde să scoată țara friptura de rigoare, vinul roșu de rigoare, cu care să-i sature pe virtualii donatori de sînge ? Și ce fel de sînge ar mai fi fost acela, pe care l-aș fi cumpărat eu la desperare, al unor învingători învinși de istorie, al unor flămînzi fără speranță ?

Mă întîlneam pe străzi cu soldați și ofițeri, cu bărbați în toată firea, pe care-i suspectam de a fi fost beneficiari, în război, exact ai sîngelui după care urlam eu acum, și simțeam că-i urăsc de moarte, că

ar fi fost foarte bine să fi murit în război (unul, şapte, treizeci în plus), numai să fi rămas cel puţin un flacon de sînge la dispoziţia mea. Iar dacă aş fi îndrăznit să strig în gura mare, către toată omenirea de pe străzi, ca fiarele în căutare de mălai de mătură sau în căutare de zeamă de ştir — Cine-i gata să-şi dea sîngele pentru salvarea unei Fecioare, viitoarea mea Mireasă, vă dau în schimb conştiinţa mea, faceţi ce vreţi cu ea, terfeliţi-o în picioare, anulaţi-i orice drept de a mai fi conştiinţă de om !, sigur că mi-ar fi rîs de la obraz, conştiinţă de două parale, totul se vindea şi se cumpăra în epocă altfel, nu trebuiam nimănui, nici eu şi nici Dînsa, valorile considerate altădată permanente şi perene se preschimbau în contrariul lor, ce mai conta o viaţă anonimă dispărută în comparaţie cu milioanele, asemeni, dispărute pînă atunci ?

M-am urcat în tren ca pentru o călătorie fără adresă, deşi mai vulnerabil ca niciodată. Nu duceam cu mine decît deznădejdea neputinţei, aveam necontenit în ochi imaginea unei agonii condamnate la fără speranţă. Eram aşteptat acolo în chip de mîntuitor, aş fi apărut acolo redus la calitatea de vierme. Nici o justificare pentru a răspunde cum răspundeam chemării Sale în ajutor, cu atît mai mult pentru zbaterea mea în gol. Cînd pretinzi că măsura lucrurilor tale de o viaţă devine însăşi Femeia ta, dar nu ţi s-a revelat încă nici o formă de sacrificiu pentru a apăra această măsură, înseamnă că eşti un om de nimic şi că merită să fii tratat ca atare. Iar gîndul că voi fi pedepsit să-i asist sfîrşitul (ce consolare putea fi asta şi pentru cine ?) mă îngrozea mai ales prin tăcerea Ei încărcată de reproş, prin privirea Ei amară, încă

din tren proiectate asupra mea şi acuzatoare pînă la capătul vieţii.

Făcusem războiul din prima pînă-n ultima zi, de multe laşităţi dovedisem că sunt capabil în confruntarea mea directă cu moartea, dar nici o laşitate n-ar fi egalat-o pe aceasta care privea fragilul Ei destin, nunta noastră nerealizată.

Eram foarte detaşat de toate ale lumii, şi foarte calm, foarte stăpîn pe mine, cînd am pătruns în sanatoriu şi l-am căutat pe chirurgul-şef. L-am informat despre scopul sosirii mele acolo, fără amănunte însă asupra identităţii mele (un nimeni care bate pămîntul în lung şi în lat, să-i ajute pe acei semeni care au nevoie de sîngele lui, a aflat întîmplător că o fată internată în acest sanatoriu are nevoie de sîngele lui), să i se facă deci transfuzie cu sînge direct de la mine. L-am asigurat că aparţin grupei sangvine universale şi că nu mă interesează ce risc, dacă va trebui să donez mai mult decît doza normală, fie chiar şi în reprize repetate, doctorul m-a socotit fără îndoială nebun, dar epoca fiind cum se arăta, deschisă oricăror surprize dinafara bunei noastre raţiuni, era perfect, se putea scrie istoria şi cu nebuni de filosofia mea !

— Un singur lucru vă rog, am reluat, eu să n-o pot vedea pe fiinţa aceea, nici Dînsa (implicit) să nu mă vadă, niciodată să nu i se spună cine i-a dat sînge pentru transfuzie, vă rog, în consecinţă, să puneţi între mine şi Dînsa un cearceaf, un paravan, orice, închipuindu-ne deci că donatorul ar fi însuşi Dumnezeu coborît la Moroeni anume pentru asta !

Privirea doctorului era metalică, rece, şi mai dură din cauza pretenţiilor mele aparent hilare, clovneşti, m-am grăbit să-i lămuresc raţiunea mea fără sens :

— Oamenilor nu le place să rămînă îndatoraţi cuiva, orice îndatorire pentru ceva obligă la sacrificiu egal, şi-i greu de presupus că subiectul care dă şi subiectul care primeşte se întîmplă să facă parte din aceeaşi categorie de spirite alese, eu (de exemplu) n-aş fi împăcat dacă fata asta n-ar găsi altă cale de a-şi arăta recunoştinţa faţă de mine decît măritîndu-se cu mine, nu-s născut şi nici pregătit pentru astfel de servituţi decisive care, într-o bună zi, s-ar putea întoarce împotriva mea, să vă povestesc o întîmplare din război, un camarad de-al meu a salvat viaţa altui camarad de-al meu, într-o situaţie dintre cele mai comune în război, dar salvatul n-a suportat greul cu care se socotea îndatorat pe toată viaţa faţă de salvator şi, la prima luptă, şi-a împuşcat salvatorul pe la spate, şi acesta atît a apucat să mai întrebe — De ce ?, fă-mă să înţeleg de ce ?, iar salvatul n-a avut curajul să-i explice, mi-a explicat mie după război — Fiindcă, într-o situaţie similară, n-aş fi fost în stare să-mi sacrific viaţa pentru el !, înţelegeţi, domnule doctor ?

Nu, doctorul nu părea a fi înţeles ceva, parabola mea contrazicea flagrant sistemul gîndirii lui banale, docte, rigide, ceea ce m-a deerminat să continui exasperat, deşi n-aş fi vrut să-i încarc, la rîndu-i, pentru ipotetice consecinţe dezastruoase, conştiinţa personală cu tribulaţiile mizere ale conştiinţei mele :

— Domnule doctor, am salvat şi eu un om la viaţa mea, şi tot în război, n-au importanţă circumstanţele, amănuntele, poate altădată, cu alt prilej — mai favorabil pentru confesiuni de speţa asta, sunt, în realitate, depozitarul unei memorii burduşite cu crime

şi cu fărădelegi, nu neapărat în război consumate, ci şi pe timpuri de pace, din timpuri imemoriale pînă azi, atît să ştiţi deocamdată — că de-adevărat l-am salvat pe acel om, ofiţer ca şi mine, în război, şi să mai ştiţi că am (de la Domnia-Sa domnul Diavol) darul premoniţiei, nu vă holbaţi aşa la mine, şi-n privinţa asta deţin foarte multe taine şi necunoscute, să lăsăm însă, şi, mă rog, bine !, aflaţi aşadar că foarte curînd, chestie de cîteva săptămîni, de cîteva luni, voi fi arestat, doar ştiţi bine că arestarea e la modă azi, nici cu gîndul nu gîndeşti şi te-au şi prins în laţ, vinovat-nevinovat n-are importanţă, revoluţia e oarbă, istoria e curvă, iar omul care mă va vinde, acelaşi care mă va aresta şi mă va preda organelor de anchetă şi-mi va fi acuzator principal, cu creierul alb faţă de experienţa noastră comună şi intransigent faţă de ne-memoria lui, va fi însuşi salvatul meu de odinioară, ei, ce ziceţi, domnule doctor ?, să nu-mi spuneţi că nici acum nu înţelegeţi, şi, la urma urmei, de ce vă încăpăţînaţi dumneavoastră să smulgeţi de la mine toate ororile, grozăviile pe care le port pe suflet, cînd eu pentru altceva am venit aici ?, vă rog să mă pregătiţi pentru transfuzie, ce trebuie să fac ?

Dînsa ar fi putut să mă vîndă şi nu m-a vîndut, ar fi putut să mă ucidă şi nu m-a ucis ; îngenunchea doar, uneori, dinaintea mea, ca pentru un ritual de altă Pietà îmbrăţişîndu-şi răstignitul, şi mă întreba :

— Nu-i aşa că tu mi-ai dat sînge atunci, în noiembrie, la sanatoriu ? Mi-am dat seama din prima clipă că tu eşti, şi ştii după ce te-am recunoscut ? Sîngele tău era asemeni cu tine însuţi, adică — patetic şi sumbru, sacru şi păgîn, tăcut şi exaltat, dumnezeiesc

și satanic, toate contrariile extreme care poartă numele tău ! Și ceea ce nu știi, nu ți-am spus niciodată, e că tot atunci te-am avut, înainte de a te cunoaște, ca bărbat...

57

Acest refuz al cuvintelor de a sparge carapacea frunții, ca și refuzul hîrtiei de a-mi înregistra cuvintele. Nu cunosc suferință fizică mai grea decît suferința morală a unor astfel de ceasuri, cînd mă descopăr inhibat sau respins de forțele oarbe ale foii albe. Și atunci ajung să mă urăsc pe mine însumi (e singura ură pe care am nutrit-o vreodată față de cineva !), îmi urăsc neputința și lașitatea. Fiindcă nu sunt capabil să mă răfuiesc cu geniul personal (geniul protector, vreau să spun !), vinovat deopotrivă de iluzia că pot fi mai mult decît un om de rînd, ca și de limitele pe care mi le impune, și ce-mi rămîne atunci decît să fug ?

Odaia mea de lucru, de aproape douăzeci de ani, se află în subsolul casei, are dimensiunile unei celule de închisoare și o suport cîtă vreme lucrul merge. Dar, de îndată ce accesul la misterioasa magmă a cuvintelor mi-este interzis, las de izbeliște totul și fug, îmi iau lumea în cap și rătăcesc fără noimă pe străzi în căutarea vechiului echilibru. Adesea mi s-a reproșat că trec pe lîngă oameni (prieteni sau cunos-

cuţi) fără să-i văd, fără să le răspund la salut, sau, chiar dacă mă las acostat, mintea îmi umblă într-aiurea. Ce rost ar avea să le explic starea de spirit în care mă aflu, că-n realitate eu nici nu mă aflu în acelaşi timp cu ei, ci într-un alt timp decît al lor, anistoric şi paradoxal, care, de fapt, este timpul personajelor de care tocmai fugisem, al tramei cărţii care continuă să mă obsedeze şi, în consecinţă, un timp mai tragic decît oricare altul, real, care s-ar abate asupra mea ?

Chiar şi oamenii reali din preajma mea, întîmplători, cu care n-am nimic de-a face, capătă pentru mine, în această situaţie, trăsăturile şi virtuţile celor numai aparent părăsiţi în celula de lucru de-acasă, mă trezesc vorbind cu aparenţele lor şi certîndu-i, sau lăsîndu-mă judecat şi osîndit de ei, salvare nu există ! E ca şi cum aş purta permanent cu mine, în mine, un supra-eu ostil, multiplicat în tot atîtea supra-euri ostile cîte personaje inventez pentru o povestire sau pentru o carte. Parcă Dumnezeu a fost altfel, şi iertaţi îndrăzneala de a mă compara cu !, şi ce este Diavolul Şarpe din zilele Genezei decît tot un supra-eu egal cu sine, adică cu Dumnezeu, dar şi negaţia, tortura lui desăvîrşită ?

Şi totuşi, ce fericită clipa în care materia începe să gîndească, haosul să cedeze spiritului ordonator. „Ştiam că vei muri, dar mi s-a recomandat să nu ţi-o spun !“, aşa a început „Moartea lui Orfeu“, cu aceste simple cuvinte, pe care mai întîi le-am auzit, în mine le-am auzit, şi de cîteva ori le-am repetat, în gînd le-am repetat, apoi le-am scris pe o bucată de hîrtie,

ce fericită clipa din care cuvintele încep să umple foaia de hîrtie, cuvintele despre care niciodată nu voi şti de unde vin, cine mi le anunţă pentru întîia oară...

58

Nu-mi mai amintesc din ce cauză ne certasem, sigur că dintr-un nimic de toată mîna. Acel soi de nimic însă care-ţi răneşte orgoliul şi sensibilitatea, care dospeşte în tine ca mucegaiul şi determină măcinarea echilibrului propriu, fisurează cercul propriu de protecţie şi te expune oricărei anomalii dinafară. Suficient ca să descoperi deodată cît de fragil, cît de vulnerabil este conceptul de cuplu, incapabil să facă faţă pînă şi celor mai aberante, întîmplătoare accidente. Dacă aş fi fost cu adevărat înţelept, sau superior adversităţilor mărunte, ar fi trebuit să-mi cer iertare, chiar nevinovat fiind, şi să nu accept să pătrundă între noi duhul rău al discordiei fără motiv. Dar la ora aceea s-a dovedit că nu eram decît un ipochimen de calitate inferioară, lugubru în micimea cu care mă dezvăluiam chiar şi mie însumi. De sub aparenţele fastuoase ale inteligenţei de paradă şi ale pretinsei integrităţi morale, ca într-un proces brusc de eroziune, începeau să se arate măştile unui subconştient colcăind de mizerii. Astfel că, oricît de conştient eram de această degradare, şi de care mă ruşinasem ca de o plagă urîtă, desfigurantă, n-am avut curajul să fac să treacă de la mine acel pahar plin cu venin

inutil şi să-mi cer iertare. Dar Dînsa, la rîndu-i, de ce n-a schiţat măcar un gest de împăcare şi a preferat, dimpotrivă, să se lase înveninată de facticea mea dezordine şi laşitate ?

Se lăsase noaptea şi trecuseră ceasuri de cînd tot rătăceam pe străzi ca doi străini care n-au ce să-şi spună, între care se aşeza tot mai mult un gol aproape material. Ştiam despre mine ce gîndesc, puteam bănui şi Dînsa ce gîndeşte, dar şi simţeam (în acelaşi timp) că nici o clipă nu se realizează vreo tangenţă, vreun acord între cîmpurile noastre de existenţă. Şi dacă uneori, din cauza întunericului sau fără voie, se întîmpla ca mîinile să ni se atingă, poate că şi sub forţa unei căutări oculte, cu neputinţă de stăpînit, ne şi îndepărtam fulgerător unul de altul, ca arşi de un fier roşu nevăzut, în mare, incontrolabilă duşmănie. Iar dacă, alteori, tot rătăcind pe aceleaşi străzi din cartier, s-a întîmplat să ajungem chiar în dreptul casei, nimic mai simplu decît să descuiem uşa principală şi să intrăm, n-am fost în stare, ne-ar fi fost şi mai greu să suportăm spaţiul închis al casei, golul dintre noi s-ar fi încărcat de aceleaşi întrebări fără răspuns, pereţii ne-ar fi sufocat. Ne reluam drumul, rătăcirea, muţi ca nişte pietre şi fără memoria apartenenţei la nici o celulă spirituală, cu atît mai mult la una casnică, particulară, identităţile noastre aparţineau acum unui univers arbitrar. Cum să mai reconstitui întregul care fusesem, înlăuntrul căruia ne simţisem bine şi tutelari, să-l reconstitui din sumedenia de particule răvăşite, spulberate într-un neant determinat de noi înşine, pentru o nouă biografie comună şi-n afara oricărui alt dezastru virtual ? Ar fi fost suficient să apelăm la principiul care ne generase iubirea, care ne întreţinuse pînă atunci sistemul

de adevăruri în care şi jurasem să credem neabătuţi, dar acel principiu părea a-şi fi întors faţa de la noi, părăsindu-ne în voia unei fatalităţi care asta şi aştepta, să ne anuleze ca fiinţe esenţiale şi să ne înghită. Pînă la ce extremă totuşi a spaimei (fiindcă de-adevărat străbăteam o spaimă) ne-ar fi împins (acelaşi principiu ne-ar fi împins), pentru ca, atingînd un punct mort, absolut, să ne lase, ca oricăror condamnaţi la pierzare, dreptul la un ultim cuvînt, la o ultimă dorinţă, după care ar fi urmat ruptura definitivă, divorţul de toate adevărurile primordiale, de toate minciunile consemnate în însăşi sentinţa căsătoriei ?

Punctul absolut, de zero absolut, a apărut mai devreme decît ne aşteptam (oricum, decît mă aşteptam eu !), ne aflam în afara oraşului, într-un pustiu fără vegetaţie şi cenuşiu, de geografie dezolantă şi ameninţătoare de primejdii, peste care plutea lumina sticloasă a lunii, cu doar o ruină de zid înalt, rămăşiţă a cine ştie cărui veac de istorie neagră, care nu ne bara drumul cum s-ar crede, ci tăia spaţiul dinaintea noastră în două, nesfîrşit de lung, cel puţin aşa părea, nesfîrşit de lung, şi care ne obliga la opţiune. De care parte să mergem, de-a dreapta, de-a stînga, şi unde ar fi dus fiecare opţiune dacă am fi convenit să mergem tot împreună mai departe ? Din păcate, sau din fericire (de clipa aceea a opţiunii mi-era imposibil să-mi dau seama dacă se va sfîrşi cu bine, dacă se va sfîrşi în rău !), am ales fiecare altă latură a zidului, refuzul de a mai continua drumul alături s-a dovedit implacabil. Şi atunci m-am constatat pătruns de milă, cu ce îmi greşise Dînsa, ce fel de om devenisem eu, negîndu-l atît de înverşunat pe cel care-i declarase dragoste fără moarte şi devotament

pînă la moarte, de mă lepădam de Ea cu atîta uşurinţă, împingînd-o în capcanele hazardului, victimă sigură ne-iubirii şi agoniei în singurătate ? Am strigat-o, am invocat-o să-mi răspundă, mi-am lipit urechea de zid ca să-i aud respiraţia, răspunsul la chemări, n-aveam nici o îndoială că şi Dînsa mă strigă, mă invocă, şi Dînsa la fel, în aceleaşi clipe, căuta să-mi audă respiraţia, răspunsul la chemări, zidul însă (îngrozitor de gros) ne interzicea orice comunicare, încetasem să mai fim fiecare eul celuilalt, Dumnezeu ne pedepsise mult prea greu pentru o nerozie atît de infantilă, penibili amîndoi şi stupizi, Dumnezeu n-avea nevoie în raiul său exhaustiv de atît de lamentabile spirite ca noi !

Iar cînd, subţiindu-se în sfîrşit noaptea şi prin lumina lăptoasă a zorilor zidul încheindu-şi funcţia de obstacol, exact pe durata purificării de care era neapărată nevoie, ne-am trezit unul în faţa celuilalt, privirea unuia către celălalt era alta (nu la suprafaţă ne vedeam, ci pînă-n cele mai obscure zone şi de nepătruns ne vedeam), alta — şi nebunia de care eram copleşiţi, răscoliţi, şi prin care exultam, ne idolatrizam, ca după o foarte îndelungată, insuportabilă absenţă. Ne-am aruncat exasperaţi unul în braţele celuilalt şi n-am mai îngăduit să intervină între noi nimic, nici spaţiu şi nici timp, nici cuvinte şi nici vestminte, doar ierbii i-am cerşit ajutorul fără de care nu se putea, cerului să ne vegheze împotriva oricărui neavenit, ardeam pînă la cenuşă în totală inconştienţă şi reînviam din propria-ne cenuşă, pentru a ne sătura unul pe altul şi mereu fiecăruia să-i fie dor de celălalt.

Iar dacă Dînsa tot şoptea şi gemea înăbuşit Mă doare ! Mă doare !, n-am ştiut şi niciodată nu voi şti

dacă era din cauza vinei neasumate de nici unul dintre noi, sau din cauza vinovăţiei ultime pe care ne-o asumam amîndoi, împotriva Dumnezeului care ne obligase la cea mai dură dintre încercări...

59

Domnişoara W. îmi povesteşte (mereu la telefon, fiindcă refuz în continuare s-o văd şi s-o cunosc nemijlocit, prefer să consum aventura cu ea exclusiv în imaginaţie), îmi povesteşte deci un vis ce l-ar fi avut chiar noaptea trecută, un vis în vis.

Căzuse aşadar într-un fel de prăpastie fără ieşire, toate ieşirile către care se îndrepta cu sufletul la gură, ca să evadeze, se blocau de la sine imediat, iar pereţii prăpastiei erau foarte înalţi şi ca de sticlă, sîngera din abundenţă de cîte ori încerca să se agaţe de inexistentele puncte de sprijin, se prăbuşea necontenit în hăul fără ecouri, nici glasul ei n-avea ecou tot ţipînd înfricoşată după ajutor, n-o auzea nimeni, nu se ivea nimeni care s-o salveze, era condamnată la penitenţă îndelungă şi permanent sub ameninţarea unei morţi iminente.

Atunci s-a rugat de Dumnezeul personal să i se înfăţişeze în vis, dacă nu se putea de-aievea, şi s-o prevină cu exactitate cît va mai rezista pînă la deznodămîntul final ! Dumnezeul respectiv i s-a arătat, într-adevăr, în celălalt vis, şi a anunţat-o cu aceste cuvinte : Femeie, vei muri într-o zi de duminică, 29 februarie, caută anul ! — dar Domnişoara W. s-a

trezit brusc din somn, din cel de-al doilea somn, frustrată tocmai de precizarea cea mai necesară.

Evident că, deşi încă prizonieră primului somn şi deşi lipsită de hîrtie şi de creion, s-a apucat imediat să calculeze succesiunea anilor bisecţi, să descopere mai ales în ce an bisect ziua de 29 februarie se va nimeri să cadă într-o zi de sfîntă duminică. Ciudat e că Domnişoara W. era conştientă că doarme şi că visează, că mai devreme sau mai tîrziu se va trezi din acea suferinţă cauzată arbitrar, important era ca fatala duminică să nu cadă pe durata privaţiunii de libertate, din desfăşurarea unui timp (dinafara întîmplării) pe care n-avea puterea să-l stăpînească şi să-l decidă a se opri în favoarea ei, restul n-o mai interesa.

Iar după eliberarea din temniţa visului a uitat să continue calculul început, să-l continue pînă la un termen egal cu propria viaţă, a uitat ori s-a prefăcut că uită. Considerîndu-l premonitoriu sau nu, luciditatea ei n-a rezistat să rămînă nealterată pînă la capăt, visurile i-au marcat conştiinţa ca un blestem. Cea mai bună dovadă că, la numai cîteva ceasuri după aceea, din motive pe care numai sinele său le cunoaşte şi pe care eu înţeleg să i le respect, mi se adresează mie — uşor excedată, uşor împanicată, şi mă întreabă dacă, profitînd de funcţia pe care o am, i-aş putea asigura un loc de veci în parcela scriitorilor din mizeria aceea de cimitir de la Străuleşti II.

Am încetat de multă vreme să mai urlu de durere la anunţarea morţii cuiva, cu atît mai mult să vărs lacrimi de jale pe marginea gropii goale în care ar urma să fie înhumată chiar şi vreo glorie dintre cele stampilate ca atare, darămite efemerida cu numele de W., pentru care şi sunt gata să-i propun, deşi cu

cinism, să căutăm mai degrabă în calendarele de după anul 2 000 (Domnișoara W. e încă foarte tînără !) anul bisect cu pricina și duminica de care fugea, dar mi-am amintit că atît de imprevizibil se moare azi, și împotriva oricărei decizii divine, încît am renunțat.

Dacă Domnișoara W. ar fi apelat la mine și nu la Dumnezeu, în toate dacă ar fi apelat eu alt răspuns i-aș fi dat, fie numele Meu binecuvîntat !...

60

Nu ne cunoștea nimeni în satul acela, dar faptul că însuși Comandorul ne oferise găzduire, și încă în condiții de contract senzaționale, cel puțin pentru noi, și că noi acceptasem fără șovăire nemaipomenitele lui condiții, părea suficient ca să fim considerați cu un respect foarte ciudat.

Adevărat că fusesem avertizați, cînd oamenii aflaseră în casa cui aveam să ne petrecem vacanța, de unul dintre ei, destul de contrariat de naivitatea noastră Temeți-vă de Comandor chiar dacă o să vă facă daruri !, dar noi nu credeam în aforisme și proorociri transmutate din altă mitologie. Mai ales că nu întîmplător alesesem satul acela, ni-l propusese reclama celui mai autorizat oficiu de turism al epocii — Vreți să vă vindecați de traumele războiului și ale biografiei personale, ieșind la sfîrșitul vacanței ca dintr-o purificare divină, petreceți-vă vacanța de iarnă în satul Peștera Albă !, și noi n-am ezitat o clipă, și nu fiindcă ne-ar fi traumatizat cumva răz-

boiul sau am fi fost plini de răni sufleteşti necicatrizate încă, ci, dimpotrivă, fiindcă eram tineri şi jinduiam să ne iubim fără măsură, după dorul şi patima noastră devenite lege, într-un spaţiu care să ne fie şi paradis artificial şi paradis autentic, pînă ne-am fi dat viaţa iubindu-ne, ca să moară de gelozie toţi profesorii de morală ai epocii, cu Dumnezeu în frunte.

Ca de obicei, fie că ne-am fi găsit la mare sau la munte, eu m-am aşezat la răscrucea de drumuri din inima satului, cu valizele alături, şi am trimis-o pe Dînsa în cercetare. Femeile au un simţ anume de orientare, ştiinţa exactă a identificării perimetrului în cadrul căruia presimt că-şi pot pune în valoare vocaţia lor de femeie, şi-n acest sens, totdeauna, Dînsa a triumfat. De astă dată însă am aşteptat mai mult decît era de sperat, aproape că-mi vedeam vacanţa ratată şi nu-mi iertam de a o fi împins şi pe Dînsa într-o aventură fără sens. Era o iarnă uscată, nici un semn că va ninge prea curînd, în bună măsură aveam să ne împăcăm regretul ratării vacanţei cu lipsa de apetit pentru un atît de dezolant peisaj. A apărut în cele din urmă, vreau să spun că Dînsa apăruse spre capătul şoselei, fluturîndu-şi către mine braţele a victorie. M-aş fi mulţumit pînă la urmă şi cu o simplă odaie, oricît de modestă, într-o casă ţărănească, numai să ne amăgim cu un posibil univers exclusiv, eliberat de orice superstiţii şi prejudecăţi.

Dar casa către care ne îndreptam acum, în afara vetrei satului, pe o costişă în terase largi, împodobite cu pădure tînără de mesteceni şi brazi, arăta mai grozavă decît în visurile noastre. Casă veche, somptuoasă, clădită pe temelii înalte de piatră, şi cu un peron odihnitor de iarbă în faţă, pereţii din cărămidă

roşie (care pe dinăuntru se vor dovedi căptuşiţi cu butuci de lemn) şi ferestre mari, fără perdele, cu doar obloane grele, în exterior, care la nevoie se puteau bloca în ferecături masive de fier şi dincolo de care era de presupus că stăpîneşte un spirit sever, autarh. Eu mă gîndeam la spiritul casei, autarh şi sever, ca la o istorie de durată care să se fi implicat în biografia casei pînă în măduva celui mai infim dintre obiecte, cu amprente şi vestigii dominante chiar şi peste suflările omeneşti dinlăuntru. Cred că Dînsa gîndea acelaşi lucru, deşi nu părea deloc derutată, ba (dimpotrivă) uşor ameţită de ineditul întîmplării.

Ne-a întîmpinat în pragul uşii un om înalt cît uşa, înalt şi osos, parcă făcut numai din săbii cu vîrful în sus, cu o privire dură, sticloasă, îmbrăcat într-o şubă lungă pînă în pămînt, pe cap — cu o şapcă de comandor, avînd ţesute deasupra cozorocului, în fire de aur, insemnele unui dragon.

Aşa s-a şi recomandat :

— Eu sunt Comandorul !, fără vreo precizare nominală, şi a continut : Eram tocmai pe punctul de a pleca la oraş, cînd m-a abordat frumoasa dumitale Soţie, vă acord cu mare plăcere această ospitalitate, cu doar o singură condiţie, pe care vă conjur, spre binele dumneavoastră, s-o respectaţi ! Glasul îi suna tern şi egal, fără nici o mlădiere a tonalităţii, şi mereu pe deasupra noastră, în totală indiferenţă, de parcă s-ar fi adresat unor făpturi de pămînt. Sunteţi liberi să stăpîniţi toată casa, a reluat, n-am nici un secret faţă de nimeni, atît vă rog, întrucît eu nu ştiu cînd voi reuşi să mă întorc, înainte deci de a părăsi casa, pe măsuţa de la intrare se află un registru şi cele necesare de scris, înscrieţi-vă în acel registru numele şi

adresa ! L-am privit ușor nedumerit, ne așteptam să ne spună prețul chiriei și unde să-i lăsăm banii, el a continuat : Ca să am unde vă descoperi, dacă voi avea vreodată nevoie de dumneavoastră, viața e atît de complicată !

Sigur, numai că o atît de vagă, inefabilă declarație, și încă rămasă în suspensie, putea să nu însemneze nimic, dar putea să însemneze și foarte mult, adică promisiunea (sau amenințarea) unui întreg sistem de capcane. Mai tîrziu aveam să leg această sugestie cu avertismentul ce ni se și făcuse Temeți-vă de Comandor chiar dacă o să vă facă daruri !, la ora însă la care, în plină beție a iubirii, nu putea să mai aibă vreun efect asupra noastră.

Comandorul a trecut pe lîngă noi cu aceeași înghețată detașare și s-a suit în trăsura gata de drum, pe locul din spate, trăgîndu-și peste muchia caprei hățurile cailor înzorzonate cu panglici colorate. Pînă și trăsura avea ceva de vetust, din alte vremuri, mai ales datorită emblemei desenate pe ambele laturi și reprezentînd, evident, un dragon. Iar caii arătau formidabil, enormi amîndoi, parcă gemeni, de culoare sîngerie, și amîndoi cu stea albă în frunte, își mușcau zăbalele pînă la sînge, nerăbdători să-și ia lumea în cap.

— Să nu vă speriați, a mai zis Comandorul, dacă o să auziți caii nechezînd la porți, ei cunosc drumul de întors acasă, se vor întoarce singuri, vă doresc o vacanță plăcută și să nu mă uitați !

Fusese și parcă n-ar fi fost, a dispărut dincolo de perdeaua copacilor desfrunziți, tropotul cailor s-a stins în depărtare...

61

Totul, deocamdată, este haos, ceva ca de magmă primordială. Nici nu se iveşte bine ideea, care ar trebui să fie totuna cu începutul, că ideea s-a şi tulburat, a pierit fără urmă. Cel puţin dacă mi-ar fi dat să stau la marginea haosului, pe de marginea magmei care se zbate şi clocoteşte, eu să fiu acela care să decidă asupra lor, asupra actului de geneză mult aşteptat. Să separ, adică, eu pământul de ape şi lumina de întuneric, spiritul de materie şi cunoaşterea de necunoaştere. Nici o îndoială că şi Omul s-ar ivi de la sine, dublul meu răsărit dintre flăcări. Dar nu în afara mea e haosul, ci în mine, şi tot în mine magma din fierberea căreia nu mi se propune nici o idee salvatoare.

Aşa mi s-au născut toate cărţile, în mare zbatere şi devoratoare suferinţă. Vă întreb, totuşi : la ce bun... ?

62

Abia atunci ne-am trezit din năucitoarea confruntare cu acel straniu personaj, Dînsa n-a mai rezistat şi a izbucnit în rîs.

— Numai eu puteam să am un astfel de noroc, a zis, acum să vedem ce fel de moştenire ne-a lăsat pe cap !

Am pătruns înăuntru, stăpîniţi totuşi de aceeaşi confuză nelinişte. Ne-am repezit, firește, asupra registrului de la intrare, foarte curioşi să cunoaştem

numele oaspeţilor anteriori şi adresele de rigoare. Nu figura însă nici o indicaţie de nume, adresa nimănui, doar că pe primele patru foi cineva aruncase (desigur Comandorul), cu un scris mare, lăbărţat, peniţa stînd gata să sfîşie hîrtia — Laşilor ! Nemernicilor ! Dezertorilor ! Ticăloşilor !, de cîte şapte ori repetat pe fiecare pagină, ca o imprecaţie dureroasă plină de venin, pe care nu putea s-o justifice decît refuzul celor dinainte de a se supune voinţei sale arbitrare.

Dar ce anume îi determinase pe oamenii aceia să nu-şi respecte cuvîntul dat, sau cine-i forţase să fugă, probabil pe mare grabă, fără a mai avea timp să-şi lase numele amintire ? Şi asta suna tot ca un avertisment — „Lăsaţi orice speranţă voi care intraţi aici !“, dar Dînsa n-a stat mult pe gînduri, ne-a trecut pe amîndoi în registru. Începutul fusese făcut, restul trebuia acceptat fără întrebări.

Uşile, toate, erau date de perete, peste tot ardea focul în cămine uriaşe, ne-am preumblat prin încăperile vaste ca printr-un muzeu. Deşi lucrurile ni se dezvăluiau fără personalitate, în afara oricărui interes. Panoplii afişînd arme arhaice de tot felul, de la suliţă şi archebuză pînă la pistol automat şi stilet japonez, şi statuete şi busturi — de gips şi de bronz, de porţelan şi de lut ars, reprezentînd mari războinici ai lumii, şi vitrine pline cu machete de avioane, de vapoare, de caleşti şi de landouri, şi medalii, monezi, crucifixe, idoli, un dormitor imens, cu patul-baldachin, încărcătură grea de lemn aurit şi de catifele roşii, un birou asemeni (ca spaţiu), împovărat de mobilă austeră şi de rafturi cu cărţi pînă-n tavan, de neînchipuit cum de suporta Comandorul să vieţuiască într-un astfel de univers, fără a fi strivit, asfixiat de nebuloa-

sele care-l populau, şi-n acelaşi timp foarte de înţeles de ce fugiseră cei dinaintea noastră. Sau, poate, să fi fost şi din altă cauză ?

— Tu observi, mi-a atras Dînsa la un moment dat atenţia, că-n casa asta nu-i nici un semn despre existenţa, măcar despre trecerea vreunei femei pe-aici ? !

Observaţie care, trebuie să recunosc, m-a străbătut ca un tăiş de cuţit, ne uitam unul la altul ca aruncaţi deodată într-un imperiu de gheaţă.

Am luat casa de la capăt şi i-am scotocit toate ungherele, toate ascunzişurile, sperînd într-o cît de măruntă revelaţie — un lucru, un obiect oarecare, o rochie sau un pieptene, un colier sau o fotografie, o şuviţă de păr sau un papuc de casă, orice, prin care să putem reconstitui un profil şi o biografie, destinul unei absenţe tragice sau (de ce nu ?, exista şi acest risc !) destinul unei utopii.

Nimic însă care să devină cel puţin sugestie, dacă nu confirmare, a ceea ce căutam obsedaţi, intrigaţi, care să umanizeze cît de cît sălbăticirea proprietarului nostru, caracterul lui de misogin inveterat sau de victimă a unei posibile drame sentimentale.

Numai în aripa cea mai îndepărtată a casei, ultima încăpere pe care o cercetam, destul de umil mobilată, în comparaţie cu celelalte, un pat şi o masă de brad, o canapea şi două scaune, un dulap şi o oglindă, ceva de chilie monahală, un auster totuşi ospitalier, foarte intim. Ne-am simţit deodată altfel, şi altfel mai ales din cauza unui anume parfum care ne-a izbit de cum i-am trecut odăii pragul, am încremenit locului şi l-am inspirat adînc. Nu era un parfum de ierburi uscate sau de esenţe chimice, era parfumul trecerii pe acolo a unei femei !

Dînsa a decis :

— Aici ne instalăm ! şi a deschis fereastra, să aerisească odaia.

Dar nu, zadarnic am sperat că aerul rece şi dens al iernii, mirosind a iarnă şi a brazi, va fi mai puternic decît parfumul vechi, parfumul era persistent, difuzat şi impregnat parcă în cearceafuri şi în lemnărie, în structura tuturor elementelor odăii, cu o identitate atît de proprie, atît de incomparabilă cu altceva, încît am fi fost gata să jurăm că femeia se află, nevăzută, alături de noi, că din clipă în clipă ar urma să capete consistenţă din te miri ce sau să coboare, la fel de reală, dintre apele tulburi ale oglinzii.

— Şi totuşi rămînem aici ! a repetat Dînsa, înfruntînd parcă nevăzutul şi consecinţele lui.

Ne-am apucat din nou, aproape în neştire, să cercetăm pe sub pat şi-n sertarele mesei, în căptuşeala canapelei şi-n conţinutul dulapului, peste tot, cu de-amănuntul, cu o aplicaţie înverşunată, de panică mereu întreţinută prin eşec, prin stăruinţa ameţitoare a aceluiaşi parfum.

E drept că într-o boltă a odăii, mascată de un tapet în acelaşi desen cu peretele, am descoperit, stivuite una peste alta, o sumă de cutii de carton pline cu portocale. Dînsa a crezut atunci că se înşelase, că-n asta constă întreg misterul, şi mi-a poruncit să scot cutiile afară, pe coridor, deşi era limpede că mai ales în această privinţă se înşela, degeaba au rămas portocalele în afara odăii, în odaie continua să stăruie acelaşi parfum de femeie, iar noi a trebuit să ne cuprindem în realitatea lui ca într-un fel de halou ireal.

Să fi fost asta explicaţia patimei pe care propriami Femeie, vie, inconfundabilă, a dezlănţuit-o asupra mea, ca pe forma cea mai exacerbată de gelozie îm-

potriva unei fantome, nevoia absolută de a face să dispară vechiul parfum al ipoteticei necunoscute, pentru ca prezentă, halucinant de carnal prezentă, să fie numai Dînsa, şi numai parfumul Ei, al făpturii Ei, al gesturilor şi al patimei Sale, să se difuzeze, să se impregneze în pereţi, în lucruri, în mine însumi ?

În tîrziul aceleiaşi nopţi am auzit caii nechezînd la porţi, se întorseseră caii şi erau de-aievea, nici o mistificare, drept care nu aveam nici un motiv să punem la îndoială existenţa Comandorului, casa lui, istoria, amintirile lui, cu atît mai mult parfumul despre care vă vorbesc. Aş fi preferat orice legendă sau să ne fi închipuit că visăm, că suntem osîndiţi să trecem mereu, chiar şi pe trezie, dintr-un vis în altul, din visul meu într-al Ei şi invers, decît adevărul de care ne izbeam la fiece pas, din ţesătura de păianjen a căruia am fi vrut să ne smulgem şi să evadăm, aşa cum, desigur, evadaseră predecesorii noştri, dar nici eu şi nici Dînsa nu voiam să evadăm, ne era nespus de plăcută nebunia nopţilor petrecute într-o permanentă luptă cu Îngerul, cu Cealaltă — vreau să spun, pentru a-i bea acestei dulci şi lente otrăviri paharul pînă la fund.

În sat nu ieşeam decît pentru pîine şi alimente, sau la biserică să aprindem lumînări în memoria Celeilalte, oamenii ne considerau cu nedisimulată uimire, de parcă s-ar fi aşteptat de la o zi la alta să nu mai fim, uluindu-se nedeclarat, dar uluindu-se totuşi, că nu ne luasem încă lumea în cap. Ne era totuna ce gîndeau ei despre noi şi din care motive intrasem în cercul lor de suspiciune, cu interogări mute, cu temeri imposibil de exprimat. Presimţeam noi că ceva nu-i în regulă, că din ceasul în care acceptasem ospitali-

tatea Comandorului fusesem ca şi prinşi în reţeaua unei taine, dar ar fi fost absurd să strigăm în gura mare ce descoperire făcusem (mai ales la beţie, şi eu să strig, fiindcă se întîmpla să mă îmbăt, în cîrciumă, deolaltă cu ţăranii) şi să ne luăm părtaşi la taina despre acea femeie nişte necunoscuţi. Dacă era vorba într-adevăr de un joc, de un pariu, atunci jocul, pariul ne aveau în vedere numai pe noi şi pe Comandor, prin Comandor se legaseră toate, de magie sau de blestem, tot prin el trebuiau dezlegate.

Şi atunci am hotărît să-l aşteptăm, să ne prelungim vacanţa pînă ce Comandorul va binevoi să revină acasă.

Dînsa a hotărît acest lucru, iar eu m-am supus. Fiindcă Dînsa avea uneori adevărate explozii de ură împotriva prezenţei Celeilalte, se încleşta de umerii mei şi mă săruta pînă la sufocare.

— Să n-o laşi pe Cealaltă să-mi ia locul, şoptea, striga desperată, şi să nu plecăm de-aici înainte ca trecerea mea pe-aici să devină mai puternică decît a Celeilalte, şi s-o alunge pe Cealaltă, pentru ca tu, cît vei trăi, pe mine să mă ai în memoria sîngelui tău şi în memoria cărnii tale, a tuturor simţurilor tale, şi pentru ca niciodată, în viaţă fiind, amîndoi fiind, de va îndrăzni careva să se apropie de tine, să mi te smulgă, acea memorie să te apere de oricine ar fi, străină şi duşmană, tu auzi, înţelegi ?, jură că va fi aşa !

I-am jurat, desigur, şi m-am străduit, pe cît mi-a fost cu putinţă omeneşte, s-o îmblînzesc, să răspund patimei Sale cu o patimă asemeni, pentru ca tot aerul casei, lumina zilei, întunericul nopţii, pînza şi lemnul, focul şi piatra, eu însumi şi infinitul limitat la acea odaie să miroasă a Dînsa, numai a Dînsa...

63

Chiar dacă se va repeta consemnarea acestei stări, înseamnă că sursa acestei stări durează şi că merită să fie reţinută. Mi-e frică deci să nu survină vreun accident idiot (accident-accident, sau infarct-infarct, Dumnezeu ştie ce-ar mai putea fi !), care să mă pună în imposibilitate de a mai gîndi cartea în continuare şi de a o duce la capăt. Asta impune o anume frenezie misterioaselor mişcări ale laboratorului meu intim de creaţie, planul obiectiv al spaimei acţionează asupra procesului de creaţie cu o spaimă sporită, mă trezesc din somn lac de sudoare şi strig Nu, Doamne, încă nu !, aceeaşi cerşire i-o adresez şi la lumina zilei, de cîte ori mă simt ameninţat de căderea, din senin, a sabiei Aceluia.

După cum vedeţi — E noapte şi e frig, seniori !, şi asta mă înverşunează pînă la ieşirea dintre limite, munca mea la carte devine o sfidare aruncată Destinului şi mie însumi...

64

Începuse să ningă, am deschis fereastra şi ne-am înfăşurat amîndoi în aceeaşi zeghe pufoasă, trup lîngă trup, să privim zăpada căzînd, era o ninsoare copleşitoare, luxuriantă.

— Mîine punem caii la sanie şi pornim încotro vom vedea cu ochii ! a zis Dînsa, şi eu am fost de

acord, eram fericit că era fericită, că puteam s-o îndestulez cu astfel de bucurii simple, reuşind astfel s-o îndepărtez de orice amar care ne va fi pîndit de pe undeva.

A doua zi pe la amiază ninsoarea a stat, era timpul cel mai prielnic pentru o plimbare cu sania. Am ieşit să înham caii la sanie, să aştern în leagănul săniei şaluri şi pături călduroase. Cînd i-am dat semn că totul e gata şi să coboare, Dînsa tocmai se chinuia să împingă spre peronul casei cutiile cu portocale.

— Dumnezeule, am exclamat, ce ai de gînd ? !

— Le împărţim copiilor, a răspuns foarte senin, am văzut copiii care se îndreptau spre Valea Peşterii, la săniuş !, o astfel de fiinţă era Dînsa, capabilă să confere celui mai elementar gest semnificaţii ieşite din comun.

Zadarnic i-am reproşat că sigur îl frustrăm pe Comandor de aceeaşi plăcere, doar n-avea să se înfrupte singur o iarnă întreagă numai cu portocale, sigur că tot pentru aşa ceva le va fi păstrat şi Comandorul, să le împartă (adică) la copii de Crăciun, de Anul nou sau cum va fi să fie. Dînsa însă mi-a reamintit că noi semnasem în registru şi ne indicasem adresa la care vom fi de găsit, Comandorul n-avea decît să ne caute şi să ne ceară despăgubirea cuvenită.

Am încărcat deci sania cu portocale şi am pornit, caii aveau chef de goană sălbatică şi-abia de-i ţineam în frîu. Valea, într-adevăr, era doldora de copii, de pe toate povîrnişurile albiei se lansau val-vîrtej săniile, una după alta, una peste alta, şi zeci de copii asurzeau zarea cu strigătele lor exaltate, ca într-o beţie de bîlci paroxistic.

Iar cînd Dînsa, deschizînd cutiile de portocale, pe rînd, a început să le arunce copiilor portocale, copii-

lor de ţărani nu le venea a crede din care miracol răsărise Dînsa, ce divinitate reprezintă. Albia văii, toată, se împînzise cu portocale, copiii se băteau să le prindă şi să aibă cît mai multe, greu de spus dacă mai văzuseră pînă atunci portocale, muşcau din ele şi le înfulecau cu coajă cu tot. Eu mînam caii şi făceam ocoluri largi pe buza de sus a văii, Dînsa nu mai prididea să le arunce copiilor portocale, vastul întins de zăpadă căpătase înfăţişarea unui caleidoscop de nenumărate minuni sferice, tot văzduhul mirosea a parfum de portocale, Dînsa rîdea cu hohote şi bătea din palme, transfigurată, de cîte ori fructul lovea din greşeală vreun copil, copiii înşişi nu se mai săturau de fastuosul, neaşteptatul spectacol, odată cu ultima portocală aruncată la întîmplare s-a pornit din nou ninsoarea.

— Copii ! a strigat atunci Dînsa, de jur împrejur, către toată puzderia de liliputani, cu glas mare a strigat, ca să fie auzită pînă la ultimul dintre ei, şi a repetat : Copii, haideţi de vă prindeţi de sania noastră, să ne luăm cîmpii, da ? !, şi n-a mai fost nevoie de altă invitaţie.

— Daaaa ! ! au convenit aceştia, ca la comandă, şi legîndu-se cu sfori, fulare, curele, iar unii prinzîndu-se pur şi simplu cu mîinile, sanie de sanie, zeci şi zeci de sănii, şi toate de sania noastră, într-un şarpe unduitor fără sfîrşit.

De astă dată caii îi mîna Dînsa, dar precaut şi pe măsură, ca să nu piardă copiii pe drum, şi mereu îşi întorcea capul, să constate dacă mai sunt. Numai că ninsoarea nu era o ninsoare obişnuită, cădea peste noi în valuri, şi noi străbăteam prin ninsoare ca prin pînze compacte şi dese, care ne opuneau rezistenţă şi ne orbeau vederea. Iar caii, simţind că forţa nin-

sorii li se împotrivește, sau presimțind nu se știe ce primejdie, și-au ieșit din țîțîni întețindu-și goana, Dînsa nu-i mai putea stăpîni.

Adevărat că deocamdată nu se anunța nici o primejdie, copiii continuau să exulte și să jubileze, hohotele lor de rîs continuau să răzbată pînă-n auzul nostru ca o certitudine că totul e bine, totul e minunat. Dar și cerul s-a dovedit asupritor, era ca o lăcomie a înaltului care căuta să soarbă pămîntul, să-i înăbușe respirația, să-l desființeze, ninsoarea se prăbușea acum peste noi în avalanșe masive, și zarea nu mai era zare, ci un fel de zid opac, necruțător, pe care trebuiau să-l străpungă în furie, și caii în primul rînd să-l străpungă, și noi (de asemeni), și Dînsa (mai ales), care-și asumase răspunderea copiilor, să-i poarte din realitate în magie și în vis.

Prezența lor însă înapoia noastră se subția, rîsul copiilor suna acum trucat, mistificat de infiltrarea în glasurile lor, în sufletele lor, a unei spaime cu neputință de controlat, doar Dumnezeu de știa cîți reușiseră să se mai țină strînși unii de alții și aceștia de pe urmă de sania noastră. Timpul însuși își pierduse orice rațiune, cerul se întunecase fără să fi fost ora de întunecare, caii împingeau orbește materia ninsorii înainte, dar și materia ninsorii li se opunea la fel de oarbă, Dînsei îi pierise graiul, țipam la Dînsa din răsputeri — Oprește, pentru Dumnezeu, întoarce !, întoarce, n-auzi ? !, dar nu cred că mai înregistra vreun cuvînt de-al meu, nici eu nu mă auzeam, rătăceam prin pustiul acela de zăpadă ca printr-un coșmar.

Cînd, pe neașteptate, caii s-au frînt pe picioarele dinainte și au căzut în genunchi, paralizați, dinaintea noastră se căsca gura cenușie a Peșterii Albe.

Eram salvaţi, dar numai noi salvaţi, Dînsa şi eu, fiindcă ne aflam acolo singuri, săniile copiilor se rupseseră de noi pe drum, toate, nici măcar un copil izbutind să ajungă cu noi acolo. I-am strigat, i-am chemat, nu ne-a răspuns decît ecoul înecat, strangulat al blestematului de pustiu, şi Dînsa a izbucnit în plîns.

Ne încărcasem conştiinţele cu atîtea pierderi de vieţi nevinovate, şi nu exista pe aproape nici un judecător suprem care să ne absolve.

Le-am spus cailor, eu le-am spus, fiindcă Dînsa nu mai realiza nimic din tragicul întîmplării :

— Voi cunoaşteţi drumul înapoi, oricum — aveţi suficientă experienţă ca să vă orientaţi, întoarceţi-vă acasă şi rugaţi-vă pentru noi !

Am pătruns în peşteră numai după ce ne-am asigurat că fusesem înţeles, caii au clătinat a tristeţe din cap şi s-au întors.

Era o peşteră foarte îngustă şi întortocheată, drumul în interiorul ei urma firul unei ape. N-aveam curajul să ne privim, n-aveam nimic să ne comunicăm. Dînsa continua să plîngă şi să murmure Iertaţi-mă !, vă rog, vă rog să mă iertaţi !, dar nu-i capta nimeni remuşcările, Dumnezeu rămăsese în pustiul de afară, să adune copiii. Atmosfera peşterii era umedă şi stătută, lumina spînzura în zdrenţe de umbre şi de ceaţă. Atingeam uneori bolta cu creştetul, peretele pe lîngă care ne strecuram părea ca un tăiş de sabie, tot mai mult aveam senzaţia să spaţiul se strîmtează, că pereţii se mişcă unul către altul să ne sufoce, conştiinţa de care nu puteam scăpa, pe care o tîram după noi ca pe o pedeapsă, ne va interzice orice ieşire.

Apucam la întîmplare la stînga sau la dreapta, după cum drumul se abătea în ocoluri imprevizibile,

conduşi mai degrabă de instincte. Orice sens al unei cît de minime lucidităţi se izbea de neprevăzutul labirintic, ni se părea tot mai mult că ne mişcăm în cerc închis, ferecat. Sesizam şi unele sunete ca de hău fără fund şi cu atît mai dureroase în carnea, în conştiinţa noastră, cu cît ele prefigurau semnele unei condamnări fatale. Timpul se dilata în noi pînă la dimensiuni monstruoase, îmbătrîneam pe nesimţite în numele unei metabiologii. De-aceea ne şi uitam drept înainte, fiindu-ne frică de faţa celuilalt, în ce măsură mai eram noi de-adevărat sau pur şi simplu dubluri de-ale noastre în altă identitate.

Şi cînd, în sfîrşit, am urcat la suprafaţă, pe un fel de alunecuş, ca gresia, orientîndu-ne după licărul unui fel de plămade călăuzitoare, ca de plasmă primordială, afară era ziuă şi încolţea iarba...

65

Stupefiat şi fericit de cîte ori am revelaţia altei zone de fantastic, pe care o pot explora în favoarea cărţii la care lucrez acum. Tot mai convins că sunt depozitarul unei neobişnuite memorii ancestrale, de mituri şi de eresuri, care-şi strigă prin mine dreptul la afirmare. Dar sunt, deopotrivă, şi martorul unui timp destul de nervos, dacă nu chiar tragic în toate contrariile sale fără măsură, oscilînd între delir şi nepăsare, între panică şi fie ce-o fi, timp convergent cu însăşi istoria care nu-i altceva decît o sumă de crime împotriva condiţiei umane, şi care timp ar

merita să fie reconsiderat, demascat, pus în lumină, cu toate feţele sale ascunse. Oscilez astfel între două formule de roman, chinuit tot mai mult de chestiunea dacă n-ar trebui să încerc şi eu experienţa unei creaţii foarte realiste. Aş mai fi eu însă acelaşi, egal cu mine însumi, şi-n ce măsură tocmai o astfel de literatură nu m-ar pierde ?

O, de-aş reuşi să intru în relaţie ocultă cu cenzorul viitorului, şi acela să-mi spulbere îndoiala !...

66

Satul l-am regăsit după numai un ceas de drum apăsat, cu sufletul la gură, dar şi cu memoria măcerată şi chiar înduioşaţi de noua noastră vîrstă. Am recunoscut repede locul unde poposisem cîndva, cu valizele alături, în timp ce Dînsa căuta o casă care să ne găzduiască. Apoi am recunoscut cîrciuma, brutăria, biserica, magazinul de alimente. Ne-am îndreptat spre casa Comandorului, ne-ar fi făcut plăcere să-l revedem în pragul casei aşteptîndu-ne şi urîndu-ne bun venit. Dar casa nu mai era, casa devenise cenuşă.

A trecut pe acolo un bătrîn şi l-am întrebat :

— Nu te supăra, omule, acum vreo douăzeci de ani, într-o iarnă, ne-am petrecut vacanţa în casa ridicată pe locul ăsta, i se spunea casa Comandorului, ce s-a întîmplat cu ea, cine i-a dat foc, sau de ce a ars ?

Bătrînul n-a fost în stare să ne dea vreo explicaţie.

— Mă iertaţi, domnule, eu nu sunt de prin părţile astea, nici un locuitor de-al satului de-acum nu-i de prin părţile astea, noi am fost transmutaţi aici din altă parte, în exil, nu ştiu despre ce casă vorbiţi, despre ce Comandor, nimeni dintre noi nu ştie !

Ciudat e, am gîndit eu, că n-a rămas nici un semn, nici o urmă de zid, urmă de piatră, nimic altceva decît cenuşă-cenuşă. Ne-am preumblat totuşi prin acel teritoriu de cenuşă, ca pe un covor de materie moartă, căutînd cu privirea, scotocind cu bastonul, Dînsa — chiar luînd cenuşă în palmă şi prefirînd-o printre degete, cu melancolie.

Ajunsesem pe aproape de marginea acelui teritoriu de cenuşă, cînd ne-am oprit deodată locului, pironiţi deolaltă, străbătuţi amîndoi de acelaşi alean şi de acelaşi dulce fior.

— Tu simţi ? ! m-a întrebat Dînsa, iar eu am răspuns imediat :

— Da, parfumul !

Perfect, îmi spuneam, parfumul, nepieritorul parfum al nu ştiu cărei femei, dar noi, eu şi Dînsa, în ce foc pierisem, de nu mai eram decît două umbre obosite... ?

67

Aveam şase ani (eu aveam şase ani !) cînd Virginia Woolf, după lectura primelor două sute de pagini din „Ulysses“, avea să noteze în jurnalul său : „După părerea mea este o carte incultă şi grosolană, cartea unui autodidact şi ştim cu toţii cît de deprimanţi sunt

aceştia, cît de egoişti, insistenţi, rudimentari, şocanţi şi, în ultimă instanţă, dezgustători." Iar la finalul romanului, în altă zi, adaugă : „Am terminat de citit «Ulysses» şi îl consider un eşec. Cred că nu este lipsit de geniu, dar geniu de o calitate inferioară. Cartea este difuză şi greţoasă, pretenţioasă şi vulgară nu numai în sensul obişnuit, ci şi în sens literar." Adevărat că, a doua zi chiar, determinată poate şi de laudele lui Eliot la adresa aceleiaşi cărţi, chiar dacă acestea o îndîrjesc peste măsură, se apără : „Probabil că frumuseţea definitivă a unei opere nu este niciodată percepută de contemporani." Pentru ca, după alte 19 zile, să precizeze : „Cartea va constitui un moment de răscruce, deoarece anihilează întreaga tradiţie a secolului al XIX-lea. După acest roman, lui Joyce nu-i mai rămîne nimic despre care ar putea să scrie. «Ulysses» demonstrează zădărnicia tuturor stilurilor limbii engleze."

E de reţinut amănuntul, nu lipsit de semnificaţie, că Virginia Woolf este obsedată de cartea lui James Joyce, cartea o chinuie şi o derutează, e limpede că se strecoară pe undeva un simţămînt de gelozie, de invidie, şi nu din partea femeii Virginia pe care lectura anumitor pagini din „Ulysses" vor fi scîrbit-o, desigur, ci din partea scriitoarei Virginia Woolf, ea însăşi aflîndu-se într-o competiţie de orgoliu şi cu predecesorii şi cu, mai ales, contemporanii săi, maeştri ai domeniului literar.

N-am descoperit în tot jurnalul ei alt scriitor căruia Virginia Woolf să-i consacre atît de îndelungă audienţă şi atît de multe succesive însemnări, oricît de bizare, oricît de contradictorii. Pe de altă parte, nu voi înţelege niciodată cum o scriitoare de măsura şi cutezanţa Virginiei Woolf, iconoclastă ea însăşi

față de expresiile vetuste ale romanului englez, căutătoare ea însăși a altor modalități de cercetare a psihologiei abisale a omului și înnoitoare ea însăși a esteticii literare, a fost în stare să fie atît de sarcastică și de dură față de o operă care anunța cîștigul de cauză al unei bătălii egale cu a sa. Numai fiindcă, la ora aceea, nu apăruse încă „Valurile", poate că Virginia Woolf nici n-o gîndise încă ? Și nu cumva, îndrăznesc eu această ipoteză, „Valurile" n-a putut fi concepută și scrisă decît numai ca o alternativă la „Ulysses", venind din urmă cu sufletul la gură (nouă ani îi vor trebui pînă la apariție) și aliniindu-se celeilalte, pentru a-și cîștiga nemurirea împreună ?

Iată de ce n-am s-o iubesc, acum, pe Virginia Woolf mai puțin decît înainte de a pătrunde în tainele Jurnalului său. Mi-apare și Domnia-Sa atît de stăpînită de demonul creației, atît de torturată de îndoieli în legătură cu destinul operei proprii, încît sunt fericit să mi-i închipui pe amîndoi într-un același cerc al Edenului, Joyce în sinoidala brâncușiană, Virginia Woolf în liniile unui portret desenat chiar de mine...

68

Trebuie trecut și prin experiența asta, cel puțin pentru a constata pe viu reacția cîinelui Dicky la granița universului în care Dînsa, acum, suportă greul eternității. Nu-l voi preveni asupra intenției mele, subiectul e prea traumatizat ca să mai răspundă cu fidelitate la experiența impusă. Cu atît mai mult

nu-l voi burdușsi cu aparatura de specialitate, știința se va demonstra la fel de ignorantă ca și-n dezlegarea altor mistere. I-aș acorda științei creditul de rigoare, și încă în mare stimă, dacă ar fi reușit pînă la această oră să-mi explice din ce beznă ea însăși s-a născut, ce se ascunde în hăurile de beznă dinainte de a fi știință. Dar cum și dincolo de pragul de la origini și dincolo de pragul pînă unde poate ajunge și de care se va izbi știința, ca de absoluturi inabordabile, numai poeții pot pătrunde, cu fantezia lor divină, și pot cerceta, și pot descoperi, concurîndu-l pe Dumnezeu și înlocuindu-l pe Dumnezeu cu propriii lor idoli, știința să binevoiască să tacă, să ne lase în pace și în legea noastră. Pe-acolo pe unde trece și guvernează Dublul Demiurgului, fie eu, fie alt semen de-al meu, știința nu are ce căuta.

Voi vedea la urmă, după consumarea experienței despre care este vorba, cu Dînsa — aparținînd lumii de Dincolo și cu cîinele Dicky — receptor al lumii celeilalte, voi vedea la urmă ce întrebări o să adresez specialiștilor în domeniu, cît de neputincioși se vor dovedi.

Sunt obligat însă, mai întîi, să vă aduc la cunoștință cum s-a comportat cîinele Dicky din clipa în care au adus-o pe Dînsa acasă, pentru cele două nopți de priveghi. Nu l-a tulburat nicicum agitația dinainte — noi aerisind odăile, noi coborînd storurile, noi acoperind oglinzile, noi aprinzînd lumînările din sfeșnice, noi așternînd un cearceaf alb peste masa ce avea să devină catafalc. Dar din clipa în care au pătruns în casă oameni străini în negru, să așeze pe masă un obiect straniu de lemn, și în casă a pătruns un alt miros decît cele care-i fuseseră pînă atunci foarte proprii, cîinele Dicky avînd capacitatea de a

deosebi pe cineva, după miros, dintr-o mie de necunoscuţi, un miros care o reprezenta pe Dînsa, dar alterat, preschimbat în contrariul sau chiar în negaţia lui, derutîndu-l, intrigîndu-l, din clipa aceea cîinele Dicky a înţeles că s-a petrecut cu Dînsa ceva de neînţeles. Fiindcă din clipa aceea nu mirosul mai acţiona asupra lui, derutîndu-l, intrigîndu-l, ci altceva, de peste măsura înţelegerii şi receptării lui, domnul Dicky comunica cu Dînsa, ori Dînsa comunica cu domnul Dicky pe cu totul alte temeiuri, prin alte semne, care scăpau puterii noastre omeneşti de a le descifra şi tălmăci.

Fapt este că domnul Dicky s-a întins pe podea, cu botul lipit de piciorul mesei, şi-n privirea lui se putea citi o severitate amestecată cu lacrimi, o întunecare amestecată cu venin — contra tuturor celor vii, de faţă, era evident că nimeni şi nimic nu va reuşi să-l smulgă de pe locul acela. Iar atunci cînd a sosit preotul, pentru slujbă, şi eu am socotit sacrilegiu ca domnul Dicky să asiste la slujbă, smulgîndu-l cu forţa de lîngă masa-catafalc şi dîndu-l afară pe uşă, el, altădată foarte bucuros că-i scos la aer, chiar şi după miezul nopţii, chiar şi pe ploaie şi pe vînt, doritor de plimbări îndelungi pînă la istovire, de astă dată însă cîinele Dicky n-a acceptat să rămînă în afara ceremoniei dedicate Dînsei, a început să ne latre şi să ne facă de ocară, într-asemenea furie nestăpînită şi capabil să alarmeze întreg cartierul cu blestemele şi cu hohotele lui de plîns, încît a trebuit să-l aduc înăuntru, şi el şi-a reluat locul pe podea şi a asistat la prima slujbă pentru odihna sufletului Dînsei într-o evlavie încremenită şi sfîntă.

Ce însemna pentru el, oare, acel neobişnuit ceremonial, în ce fel i se va fi revelat lui trecerea în ne-

ființă a cuiva, a Dînsei mai ales ? Ce secrete acorduri mentale, para-, meta-mentale se vor fi realizat atunci între Dînsa și domnul Dicky, dacă este adevărat că multă vreme morții încă aud și că preiau cu ei Dincolo ceva din șoaptele, suspinele, poate chiar din gîndurile noastre, pentru care vă și întreb — ce ecou vor fi avut scîncetele cîinelui Dicky în auzul Dînsei ? Și dacă-i adevărat că sufletul celui defunct dă încă multă vreme ocol casei în care și-a dus veacul, tot cercetînd și tot interogînd asupra a nu se știe ce, iar vă întreb — oare în asta și trebuie căutată, aflată dezlegarea tainei care l-a ținut pe cîinele Dicky în reculegere lîngă Dînsa pînă ce au scos-o din casă pentru eternitatea de la Bellu ?

V-am fost dator cu această explicație, dacă explicație se cheamă întrebările teribile pe care mi le-am pus de nenumărate ori pînă azi, cu care (la rîndu-mi) vă chinui pe dumneavoastră azi, pentru a înțelege rațiunea după care m-am decis la experiența ce urmează, capitală, și nu doar pentru mine capitală, ci mai ales pentru ignoranții mei colegi întru ale științei respective...

69

Din nou, însă, între Dînsa și noi se intercalează Domnișoara W., de astă dată într-un chip de-a dreptul amenințător și mai brutală decît orice fatalitate, matematic prescrisă, fără sorți de amînare. Aceeași enigmatică Domnișoară W. al cărei chip nu-l cunosc

și a cărei identitate o definește o simplă inițială, pe care am libertatea s-o imaginez cu toate fețele posibile și imposibile, s-o desenez în forme și conținuturi devastatoare, de femeie sublimă, de femeie atroce, dar absolut necesară pentru ca eu să pot rezista urîtului, singurătății, presiunii asupra neodihnitului meu destin.

Astăzi, de pildă, am așteptat toată ziua să mi se întîmple ceva, nu mi s-a întîmplat nimic. Și niciodată ca azi, în desfășurarea insuportabilă a orelor, senzația de pustiu, de penitență, ca și certitudinea de însingurare, de expulzare a omului care sunt din conștiința altor oameni. E ca și cum n-aș mai exista, nimeni pe lume care să mai aibă, cel puțin pentru o clipă în această zi, reprezentarea mea.

Și tu să pîndești ceasuri întregi tăcerea dinspre ușa de la intrare, și să cercetezi de-a lungul străzii, dintr-o parte în alta, să apară din necunoscut cineva, oricare, și să crezi că odăile se vor umple pe neștiute cu fantasme, cu idei ale unor fantasme, și să simți cum se furișează real frica pe lîngă tine, frică de prea multa liniște a orașului, de prea multa neființă a lumii exterioare, de prea multa ta existență frîntă între acești pereți, și să vrei să fugi, nu ca să cauți pe cineva anume, ci pe tine să te cauți, și să constați că ești de fapt imobilizat, ferecat, și un fel de perete ca de ceață roșie te interzice universului de dincolo de tine, și zadarnic să te zbați, și să strigi după ajutor, și să te rogi să fii salvat.

Dar nu apare nimeni să te salveze, și tu cazi prăbușit sub loviturile propriilor țipete care ricoșează nemilos asupra ta din acest perete circular de ceață roșie, și să n-ai martori decît cărțile tale, hîrtiile tale,

obiectele tale, devenite deodată inutile, şi pînă la urmă să fii asaltat de întrebări, de mustrări ale conştiinţei devastate, de dureri şi de lacrimi ale gîndirii în derută, şi altceva să nu ţi se întîmple toată ziua.

Cînd, pierdută orice speranţă, neverosimil, uite că sună cineva la uşa de la intrare, şi tu încremeneşti, o fi de-aievea, o fi minciună ?, dar soneria se aude iarăşi, mai prelung, mai alarmant, şi soneria te pătrunde pînă la os ca o arsură de cuţit, şi tu te repezi pe scări în jos, înnebunit de bucurie !

În sfîrşit ceva, cineva ! Şi deschizi uşa larg şi aştepţi, aştepţi, aştepţi, cercetezi spaţiul pustiu al străzii, şi îngheţi de oroare, de tristeţe, nimeni ! Chiar nimeni să nu fi fost ? Dar dacă a fost Moartea, care şi-a anunţat încă de pe acum sosirea ?

Ba nu, strecurată pe sub uşă, de am şi călcat-o în picioare fără să-mi dau seama, grăbit cum eram să deschid mai repede uşa, o scrisoare ! O consider intrigat şi nu îndrăznesc s-o ridic de jos, trăiesc fascinaţia dinaintea unui fel de mister, ce ar putea să-mi propună necunoscutul, necunoscuta care nu va fi avut curajul să mi se adreseze direct ? Nimic altceva, pe foaia dinăuntru, decît numele Domnişoarei W. şi „Aceea care de două mii de ani !“, fără predicat la prezent, fără predicat la viitor. Acesta deci să fie şi numele aşteptării, al pre-semnelor ce mi se dau despre..., despre orice şi despre nimic, şi cum s-o pedepsesc pe Domnişoara W. pentru a nu-mi lăsa fatalitatea să vină singură şi cu adevărata ei faţă ?

Şi cît de altfel o gîndeam eu pe Domnişoara W., cît de odihnitoare mi-ar fi fost dacă, dar acum nu mai are importanţă, aşa cad uneori zarurile, cel mai adesea necîştigător...

70

Ne găsim deci la porţile cimitirului Bellu, eu şi ciinele Dicky, am cumpărat flori, am cumpărat lumînări, o parte din mine urmăreşte reacţiile cîinelui Dicky, în experienţa pe care mi-am propus-o încă de acum cîteva zile, cealaltă parte îşi rămîne credincioasă sieşi, pun ordine în dezordinea proprie, n-am dreptul să mă întîmpin cu Dînsa decît în stare pură, şi eliberat de umbre, eliberat de greuri, atît voi întreba-o Cum te împaci cu Dumnezeu, ce mai pretinde Dumnezeu de la mine ?, şi aş mai avea cîteva întrebări de precizat, cîteva spaime de spulberat, dar cîinele Dicky mă blochează încă de la porţi,

— Eu nu merg mai departe în lesă, nu mă duce la Dînsa în lesă, te rog să mă laşi liber !,

ştiu ce risc de m-aş încăpăţîna, şi el de s-ar încăpăţîna, şi ar fi stupid să mă vadă lumea tîrînd după mine cu forţa un cîine în lesă, îi dau prin urmare drumul, şi cîinele Dicky şovăie doar o clipă, cu botul în vînt, adulmecînd, amuşinînd, atît, o clipă, eternitatea de acolo e ceva nou pentru el, nu suportă prea uşor şocul primului contact cu eternitatea de acolo, după care porneşte înainte, de-a dreptul pe aleea centrală, mereu la cîţiva paşi înaintea mea, dar răsucindu-şi mereu capul spre mine, să se încredinţeze că vin şi eu pe urmele lui, el — care altădată nu pierdea din vedere nici o făptură de om fără s-o cerceteze, de-i Dînsa, nu-i Dînsa,

acum nu-l interesează nimic, pare foarte ferm în drumul său, ca urmînd o linie şi o ţintă foarte precise, a ajuns pînă-n dreptul Capelei, Capela-i des-

chisă, oameni urcă, oameni coboară, se aud cîntări de sobor preoţesc, Dumnezeule ! numai de n-ar intra în Capelă, nu !, coteşte imediat în stînga, pe aleea lăturalnică din stînga, şi doar din privire mă întreabă, răsucind capul, dacă se înşală cumva, îi confirm că nu s-a înşelat, şi asta şi începe să mă tulbure, şi tulburarea creşte în mine pe măsură ce el continuă să meargă neabătut, o singură clipă mai întîrzie lîngă bătrîna cerşetoare pe care, obişnuit, duminică de duminică, o miluim cu bani, cu pomeni, pînă şi amănuntul acesta îşi are semnificaţia lui, de unde s-o cunoască domnul Dicky, de ce tocmai lîngă ea să întîrzie o clipă ?,

a ajuns acum în dreptul parcelei unde-şi dorm veşnicia artiştii, acolo se desfac două acolade, pe stînga şi pe dreapta, dacă el va lua-o pe acolada din stînga înseamnă că urmează propriul meu drum din fiece duminică dimineaţa, din obişnuinţă, nu însă !, cîinele Dicky apucă pe acolada din dreapta, şi simpla lui decizie mă înfioară, pe acolo a trecut cortegiul de odinioară, înseamnă că pe cîinele Dicky altceva, Altcineva îl conduce,

şi el continuă la fel de neabătut pînă la cavoul pe al cărui perete exterior este caligrafiat un precept din Scriptură, de astă dată imediat la dreapta, pentru ca, fără nici o ezitare, să se apropie chiar de mormîntul Dînsei, îl înconjoară de două ori, mirosind iarba, candela, crucea, se aşează în cele din urmă la picioarele Dînsei, cu botul în iarbă, sunt îngheţat pînă-n adînc de o temere care vine de nu ştiu unde şi pe care nu mi-o explic nicicum, vă las dumneavoastră s-o explicaţi, eu sărut crucea şi mă închin, pun florile în vaze şi aprind lumînările, stau de vorbă cu Dînsa, îi povestesc despre toate cîte se întîmplă

cu mine, cu Copiii şi credeţi că mai e nevoie să-i spun că se află cu mine şi cîinele Dicky ?,

nu, hotărît că Dînsa ştie, doar Dînsa l-a întîmpinat la porţi şi l-a condus pînă aici pe cîinele Dicky, sau credeţi dimpotrivă că domnul Dicky este înzestrat cu facultăţi care scapă înţelegerii mele despre taina comunicării dintre noi (fie ce vom fi — oameni sau păsări, fluturi sau cîini) şi spiritele autarhe de dincolo de noi ?, şi cîtă vreme stau în reculegere, tăcut, invadat de mistere, cîinele Dicky, asemeni, nu se dezlipeşte de pe locul său de reculegere mută, doar cînd îi spun,

— Să mergem, Dicky, o să venim şi duminica viitoare !,

oftează omeneşte şi porneşte foarte alături de mine, el însuşi mai bătrîn, mai împovărat cu o veşnicie...

71

Inexplicabilă, dar constatată cu certitudine, spaima de care sunt cuprins pe măsură ce mă apropii de sfîrşitul cărţii. Spaima de a nu avea pe neaşteptate un accident, indiferent de ce natură, care să mă pună în situaţia de a nu-mi termina cartea. Îmi controlez, atunci, toate reacţiile organismului şi tremur pentru orice semnal de alarmă, oricît de insignifiant. Viziunea trece dincolo de realitatea în care mă mişc obiectiv, implorînd hazardul să accepte ca deznodămînt al cărţii orice frază va fi să fie. Sau implorîn-

du-l, mental, pe cititor să dea cărţii finalul pe care-l socoteşte de cuviinţă.

Firește că asemenea supoziţii n-au darul să mă liniştească, rămîn în afara exigenţei pe care obişnuit o manifest pentru fiece pagină în parte. Cu atît mai mult mă cuprinde groaza la gîndul că exact aici, cu această carte, s-ar încheia totul, deşi mă ştiu depozitar a încă foarte multe subiecte şi planuri literare. Devin, atunci, atent la toate mişcările mele cele mai curente, din viaţa de toate zilele. Atent la trecerea străzii şi la mîncarea din farfurie, atent la excesele posibile şi, mai ales, la disputele nervoase. Şi astfel începe lupta mea cu destinul şi cu timpul, cu neprevăzutul şi cu Dumnezeu. Oricît de tributar sunt unei cărţi, incapabil să lucrez deolaltă la încă una, chiar şi ca refugiu de odihnă, încep totuşi s-o gîndesc pe următoarea. E un fel de pariu pe care mi-l impun obligat de presimţiri şi un fel de contract pe care-l semnez în alb cu timpul şi cu destinul, cu neprevăzutul şi cu Dumnezeu.

Dar iată venită şi clipa în care, mulţumind zeilor de a mă fi ajutat să duc o carte pînă la capăt, trebuie şi să mă despart de ea. Nu cunosc suferinţă mai greu de îndurat, de parcă aş fi jefuit de bunul meu cel mai de preţ, de parcă aş fi pedepsit să mă rup în două — o parte să treacă pe mîini străine, cealaltă parte să rămînă singură !

Cîteva zile, după ce am predat editurii manuscrisul, m-am simţit atît de al nimănui, atît de frustrat şi de traumatizat, încît nici n-am avut puterea să cobor în pivniţa mea de lucru. Iar cînd, pînă la urmă, a trebuit să cobor, m-am trezit dinaintea mesei de lucru ca dinaintea unui pustiu. Toate ideile — spulberate, pînă şi uneltele de scris, care-mi

fuseseră cîndva aliate, arătau acum ostile, şi tăcerea — o tăcere netrebnică, imposibilă, nu era tăcerea mea de totdeauna — convulsivă, plină de tunete interioare, creatoare, cealaltă era, a prevestirii sfîrşitului, cît va dura oare... ?

72

O vedeam acum foarte clar, deşi se afla încă destul de departe. Proiectată pe zarea dinspre Nord, ca într-un halou de lumină roşie. Cu rochia Ei roşie, uşor involtă, cu aerul vibrînd în jurul Ei, puternic incandescent. Şi timpul meu obiectiv, universul meu cerebral invadate, în aceeaşi clipă, de fluidul unei atracţii sufocante. Eram noi, oare, altfel decît oamenii de rînd ai lumii, ce mister, atunci, ne guverna ?

Convenisem să ne întîlnim la pod, fără însă ca vreunul să fi precizat la care capăt al podului. Nici ora n-o precizasem, lucru la fel de important, ci doar timpul ca atare în relativitatea lui constrîngătoare de patimi. Cînd, cu alte cuvinte, soarele va fi suficient de fierbinte ca să ne scoată din minţi. Măsuram în consecinţă, aproape de un ceas, podul de la un capăt la altul şi eram hotărît s-o aştept pînă la sfîrşitul vieţii. Femeia mea din vis, idolul meu unic şi inconfundabil ! Ce forţă mizeră să se fi opus idolatriei mele, visul în care locuiam amîndoi, aleatoriu şi halucinant, cu ce să-l fi substituit ?

Cînd iat-o răsărind de partea cealaltă a apei, în depărtarea dinspre Nord, mai mult ca sigur că trecuse dincoace cu barca prin dreptul mînăstirii Cozia, şi venea, se apropia. Nu pe cărarea şerpuind printre ierburi, cum ar fi fost firesc, ci de-a dreptul pe calea ferată, paralelă cu apa. Şi Ea jucîndu-se cu focul, jucîndu-se cu destinul, adică riscînd să fie izbită din spate, să fie luată în bot de orice tren imprevizibil. Fiindcă Dînsa, vai !, se amuza gratuit să meargă pe una din şinele căii ferate, legănîndu-se, copilărindu-se, chinuindu-se să-şi menţină echilibru cu braţele lansate în lături, ca pe aripi de pasăre. Sau poate că mă înşelam şi nu era decît o iluzie, mintea mea exaltată care o vedea pretutindeni numai pe Dînsa ?

Nu, bineînţeles, aş fi recunoscut-o şi dintre mii de flăcări, egale ca dimensiune, egale ca intensitate, care s-ar fi năpustit deolaltă asupra mea. Şi chiar că arăta ca o flacără, mereu însă în acelaşi contur de trup femeiesc, cum lumina soarelui dogoritor dizolva materia din jurul Ei, rochia Ei roşie se topise în propriul trup. Fantastic, îmi spuneam, nici măcar n-are conştiinţa goliciunii cu care mi se oferă, a panicii pe care o transcede în mine pînă la şerpii şi diavolii cei adormiţi. Dar şi mie mi-era totuna, tărîmul acela ne aparţine exclusiv, ca un Eden dinainte de păcat, şi am pornit către Dînsa. Veţi vedea că tot aşa s-a pornit şi nebunia, vreau să spun că nebunia mea, nebunia Ei, şi tot din cauza blestematei şine de cale ferată pe care mergeam unul către celălalt.

Ne chinuiam deci să ne păstrăm amîndoi echilibrul, fiecare în felul său şi fără să trişăm, evident. O vreme a fost plăcut, parcă pluteam, a fost ca într-o iniţiere în tainele unei religii necunoscute, chiar şi comunicam într-un fel, în ciuda marii distanţe

dintre noi, nu prin cuvinte şi nici prin semne, ci prin efluvii de adoraţie mută. Cel puţin eu, ştiu bine, am şi profitat de faptul că nu-mi auzea nimeni gîndurile, că n-avea nimeni cum să-mi constate alunecarea luciditătii în derivă, şi o despuiam şi de haloul de lumină care o ocrotea, uşor, mîngîietor, cu dulce, nestăpînit alean, rugînd-o să nu se sperie, să nu mă interzică. Şi Dînsa mi-a apărut şi mai goală decît orice imaginaţie accepta, cu doar părul de culoarea mierii tot eu învălmăşindu-i-l peste sîni, peste coapse, pentru ca suferinţa, dorul meu de Dînsa, precum şi amînarea, întîrzierea clipei să capete însăşi măsura oricărei lipse de măsură.

Eram un mult prea frustrat al războiului şi mi-era sufletul mult prea încărcat de cîte săvîrşisem în război, crime, crime şi neîncetat crime, pentru ca să vreau să uit, să mă eliberez, şi cît mai repede, cît mai definitiv, nu eram eu vinovat că tocmai pe Dînsa mi-o dădeau zeii drept jertfă !

Dar Dînsa n-a convenit asupra nebuniei care se anunţa, sau nu întîmplător a decis dimpotrivă, bănuind cu instinctele Sale de Femeie-Dumnezee la ce reacţie sălbatică, păgînească va duce această decizie. S-a oprit deodată locului şi s-a uitat la mine drept, cu o trufie de statuie inaccesibilă, înrobitoare, paralizantă. Mi-a făcut un semn incert cu mîna a refuz şi a pornit să se retragă de-a-ndaratelea, cu pas mai mărunt decît înainte, desigur, însă neîndoielnic şi ferm ca o sentinţă. M-am înşelat crezînd că şansele sunt de partea mea, eu avînd avantajul că mergeam cu faţa către Dînsa şi încă mînios de a fi fost umilit, înlăturat din jocul dement al promisiunilor pre-nupţiale. M-am înşelat fiindcă, straniu lucru, în loc să acopăr eu mai repede (şi mai lacom) distanţa dintre

noi, distanţa se mărea, din finitul derizoriu pătrunsesem în scurgerea unui infinit atroce, şi într-atît de aliat aerul însuşi i se dovedi, aliat şi complice la pedeapsa cu care eram pedepsit, încît i-a recompus rochia şi mai dens, apărînd-o pătimaş, aproape şi de necrezut cu gelozie, gelos pe adversarul care devenisem eu !

Şi atunci s-a auzit, dintru început ca o lentoare de valuri scăpate dintre cumpeni, duduitul trenului învălurind văzduhul, insinuîndu-se dinspre Nord prin scoarţa pămîntului ca o mişcare de seism surd, implacabil. Eram convins că Dînsa, dăruită pînă la inconştienţă acelui joc perfid, al refuzului faţă de mine (şi aşa a şi fost !), nu receptează primejdia care venea, se apropia din ce în ce mai sacadat şi, categoric, inevitabilă. Fiindcă Dînsa continua să se copilărească balansîndu-se într-o parte şi-n alta, chinuindu-se să-şi menţină echilibrul pe acea blestemată şină de cale ferată, nepăsătoare şi cinică faţă de sacadarea gîfîită a trenului din spate, numai ca să mă aţîţe şi să mă batjocorească inutil. Jocul ar fi urmat să se termine lamentabil, grotesc, într-o moarte de care ar fi fost singură vinovată, şi i-am strigat Eşti nebună ? !, tu n-auzi că vine trenul ? !, şi trenul cu adevărat venea, se apropia, trenul nu aparţinea imaginaţiei mele bolnave, devenea cu fiece clipă mai real, duduitul lui — mai asurzitor, iată unde o adusese orgoliul Ei de femeie-foarte femeie ! Aş fi înjurat-o şi aş fi bătut-o, dar nu mai era timp, timpul gonea odată cu trenul contra Ei, s-o spulbere de pe faţa pămîntului, şi vederea mi s-a împăienjenit, ceva animalic se acumula în mine, animalic şi iraţional. M-am dezlănţuit, la rîndu-mi, înnebunit de groază, cu imaginea Ei sîngerîndu-mi privirea, să dau piept

cu moartea Ei şi să mă opun timpului morţii Ei, indiferent de preţul pe care l-aş fi plătit pentru blocarea unei astfel de morţi.

Şi exact în miimea de clipă în care am reuşit s-o ajung din faţă şi s-o cuprind în braţe culcînd-o la pămînt, cred că abia în clipa aceea Dînsa s-a trezit din beţie şi a avut conştiinţa nenorocirii care se abătuse asupra Ei, trenul a trecut peste noi ca peste nimic, doar ochii holbaţi de groază şi de neînţeles ai mecanicului de locomotivă mi s-au întipărit, ca ultimă imagine a lumii, pe retina ochilor proprii. Locomotiva ne-a surprins înlănţuiţi, şi înlănţuiţi ne-a fulgerat, ne-a zdrobit trenul, tot văzduhul vuia în preajma noastră de un duduit continuu şi pămîntul însuşi se cutremura sub noi de avalanşa de zgomote care nu mai încetau, şi totuşi pe Dînsa, din nefiinţă, o auzeam foarte clar, îngemănîndu-şi plînsul cu şoapta, gemetele cu voluptatea, Mă doare ! Te rog !, şi iarăşi Te rog !, Mă doare !, şi încă de şapte mii de ori întruna repetînd, în conţinutul acelei pierzanii de şapte mii de carate.

Iarba era foarte moale şi ospitalieră, iar la mînăstirea de dincolo de apă bătea toaca de vecernie...

73

Pe cîinele Dicky n-ar trebui să-l mai surprindă zăpada, sunt ani de cînd fenomenul ninsorii nu mai constituie pentru el un mister. Şi totuşi în dimineaţa asta, la ieşirea din casă, întîmpinarea cu prima că-

dere de zăpadă îl lasă perplex. Contemplă derutat noua priveliște de alb imaculat, ai crede că întreg sistemul său senzorial e pus la grea încercare. Miroase mai întîi zăpada, cu veșnica, nealterata lui curiozitate. Da, e altceva decît mirosul toamnei de mai ieri sau al iernii uscate din ajun. La nemiluita lui de mirosuri ușor descifrabile, fie că-i vorba de oameni sau de obiecte, se mai adaugă unul, cel mai ciudat dintre toate. A ce poate să miroasă deci zăpada decît a pulbere de îngeri, care s-au săturat să tot populeze inutil paradisul ?

Și totuși cîinele Dicky nu se decide să meargă mai departe, oricît îl trag după mine în lesă. Altfel, știu că-i este foarte plăcut să înoate prin nămeți, în adevărată frenezie. Cu atît mai mult mă intrigă ezitarea lui, neliniștea pe care o manifestă. Nu-l voi înțelege din prima clipă, nici cînd îmi cere cu vehemență să-i deschid poarta grădinii și nici cînd dă buzna, ca din glonț, înăuntru. Ce se întîmplă cu cîinele Dicky, în ce măsură îl solicită mai tainic peisajul grădinii decît spațiul larg, fără hotare, al plimbării noastre cotidiene ?

Cîinele Dicky respectă vechea ordine a lucrurilor, stabilită anume pentru acest perimetru. El știe că n-are voie să străbată grădina în diagonală, pe mijloc aflîndu-se obișnuit straturile de mixandre și de tuberoze. Deși acum nu le mai vede, nici un miros nu-i mai definește prezența lor acolo. Se prelinge pe lîngă zid, cu mare grijă, pînă la salcîmul din fund și începe să scormone la rădăcina lui. Ce Dumnezeu va fi îngropat el acolo și ține cu orice preț să scoată la suprafață, morcovi înghețați sau oase lipsite de farmec, rezerva-rezervelor pentru supraviețuire, în caz că-i piere stăpînul sau se leapădă stăpînul de el ?

— Indiferent ce, băiete, îi spun, să știi că n-ai să-mi aduci tu în casă toate mizeriile pe care ți le dictează instinctul de conservare !

Doar spinarea i se zărește, neagră-lucioasă, prin zăpada pe care o spulberă de jur împrejur, înverșunat. Ei bine, cu domnul acesta Dicky nu mai e de trăit, mă tem că într-o bună zi îl voi da la pisici, să-l pedepsească. Și ce credeți că scoate dumnealui la iveală, cu ce minune credeți că vine, triumfător, în bot ? Cu bătrîna lui păpușă de plastic dur, pe care i-o făcusem odinioară cadou, cînd era pui, după ce ne prăpădise toată averea de pantofi, rozîndu-i pînă la pingele, ca să aibă cu ce-și ascuți dinții. Memoria lui a funcționat fără greșeală, desigur că păstra păpușa acolo din răsfăț cu propria copilărie. Și cum avea s-o lase, de bunăvoie, înghețului și uitării ?

Acum putem merge la plimbare fără probleme, conștiința cîinelui Dicky este împăcată...

74

Uneori, mă întorceam acasă după miezul nopții și o găseam dormind. Lampa de pe noptieră continua să ardă, luminîndu-i însă doar capul răsucit către perete. Restul făpturii Sale se bănuia numai, ghemuit sub pături ca-n matricea primordială. Mă așezam în fotoliul de lîngă pat, s-o contemplu. Grozav ce-mi plăcea s-o contemplu în timp ce dormea, mi se părea că-i timpul cel mai prielnic pentru a-i cerceta

obrazul adumbrit de taine. Dar nu reuşeam nimic, Sinele său se refuza oricărui examen.

Aş fi putut, atunci, să mă concentrez asupra Ei, ca într-un act de hipnoză, şi să-i anunţ subconştientul că mă aflu alături, să-i comand să mă viseze. Indiferent de faptul că n-aş fi avut cum verifica dacă sunt sau nu înzestrat cu puteri oculte, numai la ideea că un astfel de transfer ar fi posibil mă treceau fiorii. Cît de teribile grozăvii i-aş fi putut la fel comanda, pe care nici un subconştient n-ar fi fost în stare să le îndure, şi am renunţat !

Socoteam deci mai cinstit să-i comunic, mental, cu ce-mi împovărasem sufletul în ziua aceea. Jignindu-l pe unul sau umilindu-l pe altul, incapabil de clemenţă faţă de un al treilea sau batjocorind în fel şi chip nu ştiu ce femeie. Nici o îndoială că puteam fi sincer pînă la capăt, Dînsa n-ar fi avut cum să înregistreze nemerniciile de care mă făcusem vinovat pe durata unei singure zile. Mi-era mai uşor să mă eliberez aşa decît pe trezie, nevoit să-i suport pe trezie privirea dură, încărcată de uluire acuzatoare.

Dar de fiece dată mi se dovedea că Dînsa mă pătrunde, chiar şi dintre vămile somnului, pînă în străfunduri şi le vede pe toate ca într-o oglindă. Sau poate că mă şi visa deja, dincolo de refuzul meu de a mai fi visat de Dînsa, şi-n vis îi voi fi apărut săvîrşind exact acele nelegiuiri ?

Grav e că de fiece dată o auzeam rostind foarte clar O, Doamne !, sau murmurînd vorbe nedesluşite, ceea ce voia să exprime acelaşi lucru, după care răsuflarea Ei se preschimba într-un scîncet amar, mă simţeam la fel de vinovat...

75

Cum, Dumnezeu, se poate scăpa de presiunea pe care evenimentele politice o exercită asupra conştiinţei tale, oricît s-ar vrea ea de neutră şi indiferentă faţă de istorie ? Suficient ca undeva să se lanseze o ameninţare de război, chiar dacă numai în cuvinte, nu mai vorbesc de încleştările armate sau de crizele gata să atingă pragul angajării militare, pentru ca mereu să te întrebi, alarmat, în ce gaură de şarpe să te ascunzi, conştiinţa, mai ales, cum să ţi-o aperi de valurile nebuniei care domină azi lumea ?

Nu mă interesează că primele consecinţe, constatabile în imediat, pe care le suportăm sunt de ordin economic, te poţi mulţumi şi cu raţia alimentară cea mai mizeră, de pîine şi de apă, ca pentru captivii unui fel de altă închisoare, dar o conştiinţă roabă, tributară dictatului altora, prizonieră voinţei şi puterii lor este cea mai trudnică pedeapsă cu care poate fi pedepsit omul ! Sunt gata să iert orice situaţie nefericită care te înfometează fizic, dar cine are dreptul să ne întemniţeze într-un mod de a gîndi străin, ca un reflex al conflictelor politice dintr-aiurea ?

Bietele cărţi care ne înconjoară, în numele atîtor spirite alese care vor fi sperat să participe la salvarea conştiinţei umane de asaltul prostiei şi al orgoliului ajunse la rangul de autorităţi supreme, aceste cărţi pe care însuţi le-ai luat aliate în luptele tale succesive cu prostia şi cu orgoliul celor ce şi-au arogat calitatea de procurori, de judecători, şi aliate în luptele tale cu nesăbuita iluzie a supravieţuirii tot prin cărţi, nu mai ajută la nimic, la nimic...

76

Am surprins-o, de la fereastra de sus, cum netezea cu palma pămîntul din grădină. Săvîrşea lucrul acesta metodic şi aplicat, cu o totală pierdere de sine, ca-n vis. Era evident că pîndea, ceasuri întregi, trecerea ţăranului care vindea obişnuit pămînt de flori. Mai mult de patru-cinci găleţi de pămînt n-ar fi avut nevoie, grădina noastră amintea de dimensiunea unui hai-kù japonez. Dar asta constituia singura Ei posibilitate de evadare dintre constrîngerile cotidiene, una din bucuriile Sale simple de femeie lipsită de orice orgolii şi complexe. Clipa în care descoperea înflorind primele fire de iasomie sau primii trandafiri, la timpuri aşteptate în adevărată febră, se înscria în existenţa Ei ca într-un calendar festiv. Nici o altă stare de fericire întîmplătoare, indiferent de sursă, n-o beatifica mai mult decît această primă îngemănare dintre natură şi eternitate. Îşi apăra grădina ca o tigroaică şi suferea ca de o frustrare a propriei personalităţi dacă unul sau altul, de pe stradă, i-ar fi pîngărit grădina. Deşi tot Dînsa era aceea care, mult prea împovărată de belşugul floral, confecţiona mici buchete de trandafiri sau de garoafe pe care le oferea trecătorilor oarecari, cu conştiinţa că e dreptul tuturora să se bucure asemenea Ei.

O urmăream cum sapă cuiburi de răsad, pentru recolta viitoare, şi cum netezeşte pămîntul cu palma în jurul lor. Eu ştiam ce ştiam şi nu puteam rămîne indiferent faţă de sfînta Ei preocupare, actul Ei semăna cu un adio adresat lumii. Aşa s-a şi dovedit a fi, cînd am coborît în grădină pasămite s-o asist. Am

luat cu mine două taburete, din corpul comun de odinioară al mobilei Copiilor, şi am poftit-o alături să fumăm. Stam îndreptaţi cu faţa către stradă şi privirile ni se pierdeau, pe deasupra grădinii, în spaţiul infinitului despre care domnul Hegel pretinde că, uneori, poate fi şi infinitul rău. Am tăcut îndelung, şi tăcerea noastră era bîntuită numai de îndoieli şi de amar. Iar cînd Dînsa, într-un tîrziu, a rostit Să nu uiţi să le uzi în fiece zi !, am înţeles că şi Dînsa avea despre ciclurile naturii (în care se includea ca simplă materie) acelaşi înţeles...

77

Dacă aş fi fost elevul (studentul) lui Louis Althusser, la „l'École normale supérieure", exact pe durata cît mi-ar fi fost necesar să mă îndoctrinez, pînă-n măduva oaselor, cu marxismul pe care-l promova Althusser, contestîndu-l sau interpretîndu-l prin structuralism, şi eu îmbătrînind odată cu Althusser, vreau să spun, adică, eu ajungînd la epoca în care şi contestările se contestă, în care renegarea a orice atinge formele cele mai paroxistice cu putinţă, şi doar eu, dintre toţi elevii lui Althusser, rămînîndu-i credincios fără şovăire, dar aflînd la un moment dat, din presă, că an de an Althusser, cel puţin şase luni pe an, era internat într-o clinică de specialitate ca maniac-depresiv, şi mai aflînd că, într-un zori de zi, Althusser şi-a sugrumat soţia în somn avînd însă puterea, la cîteva clipe după aceea, să-şi declare crima

unui doctor locuind în incinta aceleiași Școli normale superioare, nu mă interesează ce riscuri de luciditate suportă o astfel de demență capabilă să se auto-denunțe, altceva mă interesează — cum aș mai fi putut crede în învățătura lui Althusser, cum ar mai fi rezistat ecourile acestei învățături în mine, ce eșafodaje ale filosofiei sale s-ar fi dărîmat în mine, e posibil, oare, să te îmbolnăvești odată cu propriul tău profesor, nu, firește, de o maladie banală, oarecare (gripă sau scarlatină), ci de una profund cerebrală și cauzată chiar de sistemul filosofic căruia îi vei fi fost pînă atunci tributar, și spre ce altă gîndire, oare, să te îndrepți, cărui alt filosof să te adresezi, pentru a te salva ?

O, desigur că-mi veți spune, dar cîți alți filosofi, înaintea lui Louis Althusser, n-au parcurs zone de umbră similare, chiar dacă nu neapărat finalizate într-o crimă, și a căror operă azi ?, la ce salvare atunci să mai apelăm, pentru a fi, pentru a redeveni noi înșine ?

Dar n-am fost elevul lui Althusser, nici adeptul filosofiei lui, el, pentru mine, la această oră nu-i decît un simplu simptom, nu îndrăznesc să spun al cărei alienări sau, dimpotrivă, al cărei iluminări, se pare că legile franceze nu pedepsesc o crimă săvîrșită în stare de demență, constatată, firește, prin analize și confirmată, firește, prin diagnosticieni de autoritate, legea mi se pare dreaptă, înțeleaptă, cum să condamni la moarte un om cu mințile întunecate ?, omul acela s-ar așeza în fața plutonului de execuție sau sub lațul spînzurătorii, așteptînd, ca într-o joacă de circari, s-ar amuza, ar scoate limba la judecător și la călău, ar fi ca o demență încercînd să contrarieze altă demență.

Dar de închisoarea beznei perpetui la care Althusser s-a condamnat singur cine o să-l apere ?, şi care va fi, de-acum înainte, deosebirea dintre filosoful criminal Louis Althusser şi ceilalţi criminali (unii chiar de rang foarte înalt) fără nici o filosofie... ?

78

Apoi am luat loc pe scaune, fiecare la alt capăt al mesei. Masă de dimensiuni obişnuite, dar distanţîndu-ne pînă la refuz. Ne-ar fi trebuit un noian de semne şi de simboluri, corespondente amîndurora, ca să facem să dispară necuprinsul care ne separa. Ne priveam drept în ochi, avizi de cercetare, de interogare, şi totuşi nu ne vedeam. Opaci întru totul, ca două bezne care n-aveau cum se recepta, n-aveau ce-şi comunica.

I-am întins însă foaia de hîrtie albă şi stiloul pus deasupra, gestul (recunosc) era puţin ostentativ.

— Poftim, întreabă-mă ! i-am spus, preferînd această formulă de compromis, care ar fi trebuit, mai degrabă, să mă apere de duritatea oricărui dialog nemijlocit.

Îmi inventam astfel un timp intermediar, cît mai ocolit şi mai alambicat, mi-era frică de mînia cuvintelor pe care le-ar fi rostit. Şi de-adevărat Dînsa a şovăit, Ei însăşi îi era frică de ceva. A înlăturat hîrtia de la Sine, scurt, categoric :

— N-am nici o întrebare de pus !

Atunci, aproape de nesesizat, s-a prefirat între noi Cealaltă !

Mai mult ca o presimţire, concepută şi ea din diluţia şi vaga tulburare a unei obsesii mai vechi. Greu de spus însă cine cîştigase, Cealaltă sau Dînsa ! Cert rămînea doar gustul de amar şi de dezolare, convingerea că sunt şi mai vinovat decît înainte. Pentru care am şi rupt hîrtia în bucăţi mărunte, să dispară cu ea toate acuzele pe care le-ar fi putut cuprinde. Umilit, desigur, ca învins într-o luptă în care tocmai eu trişam. Dar mai umilită mi-era memoria, care trebuia s-o alunge pe Cealaltă din teritoriul ei (precum pe zarafi din Templu) cu biciul.

Şi Dînsa aştepta calmă, luminată doar de un zîmbet uşor ironic, să-şi reintre pe deplin în drepturi...

79

O nouă scrisoare de la Domnişoara W., de astă dată lăsată în cutia poştală.

„Te-am visat azi-noapte cum te ardeau de viu, prin nu ştiu ce veac, păgînii din Ravenna. Orice psihanalist ţi-ar spune că, neavînd cum altfel te pedepsi pentru tăcere, îţi reconsider destinul în funcţie de biografia martirului cu acelaşi nume. Nici o consolare însă pentru un subconştient pe care dumneata îl domini cu sadism, tot eu (la lumina zilei) trebuie să plătesc. Şi plătesc neezitînd, e singura suferinţă care mă umanizează. Constat (prin urmare) că sunt foarte geloasă pe femeile dumitale, mai ales pe acelea care-ţi

bîntuie imaginaţia creatoare. La ce act de jertfă, oare, să mă oblig pentru a te convinge că merit din parte-ţi altă audienţă ?

Treci într-o după-amiază pe la mine, să-ţi cînt Chopin. Poate reuşim să stăm faţă către faţă altfel decît convenţional, şi să descoperi că sunt mai nebună decît oricare dintre ficţiunile dumitale.

Vei veni ?, te rog !..."

80

Auzisem de foarte departe toaca bătînd, ne grăbeam să prindem slujba de seară. Muzica toacei stăruia încă în văzduhul dintre munţi, cînd am ajuns la porţile mînăstirii. Nu ne-a surprins pustiul dinăuntru. faptul că nici măcar un călugăr să-şi fi strecurat umbra pe lîngă ziduri. Eram convinşi că slujba şi începuse, ne-am îndreptat direct spre intrarea în biserică. Burlanele rupte atîrnînd a lehamite şi mari suprafeţe de tencuială căzută pe alocuri, chiar şi bucăţi din streaşină spînzurînd pe lîngă ferestre dovedeau că istoria mînăstirii fusese (poate şi continua să fie) vitregă. Dînsa constata această priveliştе cu o privire dezolată, intrigată, nici închipuirea mea dinainte de a ajunge nu era mai puţin contrazisă de adevărul de la faţa locului. Speram totuşi, deopotrivă, că-n interiorul bisericii lucrurile aveau să arate altfel, ni se vorbise de freşte şi de icoane extrem de vechi şi de un meşteşug fără egal.

Dar uşile bisericii erau închise temeinic, şi nu părea că din cauza timpului care le va fi înţepenit prin nefolosinţă. Cam ciudată întîmplare, gîndeam, şi nimeni care să ne dea vreo explicaţie. Deşi, un singur călugăr de-ar fi supravieţuit, din toată aşezarea, şi tot ar fi trebuit să se găsească în biserică. măcar pentru a respecta rînduiala. Sau poate că se găseau pînă la unul ţintuiţi la pat, răpuşi de vreo molimă, răpuşi de bătrîneţe matusalemică, de nu se vedea ţipenie de om prin cuprinsul mînăstirii ?

— Şi totuşi cineva a bătut toaca, nu ? ! a zis Dînsa. Un om a bătut-o, unde-i acel om ?

Am pornit să-l căutăm pe acela (sau pe oricare altul), care să ne lămurească, să ne ospăteze, doar se lăsa noaptea şi eram flămînzi, şi numai o nebunie a locului ne-ar fi alungat de acolo, să facem drumul înapoi noaptea.

Curînd însă aveam să ne dăm seama că pătrunsesem în plin absurd, nimic nu se potrivea cu obişnuita noastră reprezentare despre mînăstiri în general. Ceea ce ştiam noi că se cheamă stăreţie, arhondaric, odaie de oaspeţi, trapeză ţineau de ordinea monahală a unei ortodoxii de pe altă lume. Nu exista stăreţie sau trapeză, nici arhondaric sau odaie de oaspeţi, numai austeritate ridicată la rangul de idolatrie fanatică şi primitivă faţă de un Dumnezeu implacabil şi orb. Chiar şi chiliile se înşirau de-a lungul zidului exterior, din buza porţilor principale pînă de partea cealaltă, ca un cerc ermetic şi strangulant. Fiindcă şi chiliile, egale ca dimensiune şi asemeni unor celule de penitenţă, făceau corp comun cu piatra însăşi a muntelui în care fuseseră tăiate din timpuri imemoriale. Toate erau blocate, ferecate, cine să ne explice dacă pe dinăuntru, pe dinafară ? Oricît am bătut şi am

strigat, şi ne-am chinuit să le smulgem din ţîţîni, din zăvoare, ne rămîneau la fel de interzise.

— Ce fel de mînăstire e asta ? ! mi s-a adresat Dînsa, mai mult uluită decît nestăpînită. Pot face orice fel de presupuneri, dintre cele mai prăpăstioase. Că nu ştiu ce nenorocire s-a abătut asupra ei, că din infinite motive călugării au fost nevoiţi s-o părăsească. Sunt gata să convin şi că mînăstirea nu există decît în fantezia noastră exacerbată, sau că-n realitate noi o visăm. Dar te întreb : am auzit ori n-am auzit noi toaca bătînd, şi dacă numai un om putea s-o bată, nu vîntul, nu Dumnezeu din cer, unde-i acel om ?

Era limpede că-n vocea Ei străbătea acum o vagă nelinişte, pe care n-avea însă curajul s-o declare deschis. I-am îmbrăţişat umerii protector, deşi gestul meu de ocrotire încerca mai degrabă să-şi justifice propria nevoie de pondere şi de senin.

— Să nu-ţi fie frică ! am zis.

— Nu mi-e frică, a replicat imediat Dînsa, chiar furioasă pe bănuiala mea, vreau numai să înţeleg. Pentru că nu pustiul de-aici mă îngheaţă, ci faptul că neînţelesul despre care e vorba se ascunde !

Şi totuşi asta nu era menit să introducă între noi o altă stare, de echilibru (de pildă) sau de odihnă spirituală. Mînăstirea îşi trădase raţiunea de a fi, nu ne mai invita (cum ar fi fost firesc) la evlavie şi la cucernicie.

— Poate ar fi mai bine să renunţăm, am întrebat-o, şi să ne întoarcem în oraş ?

— Nu ! s-a împotrivit Dînsa foarte ferm. Vreau să aflu ce este de aflat !

Ajunsesem aproape de capătul chiliilor şi încă nu ne pierdusem nădejdea că de undeva, dintre taine, se va ivi totuşi un oarecine care să ne spulbere începutul de nelinişte şi de teamă, întrebările deocamdată fără răspuns. Consideram fascinaţi chiliile, fascinaţi şi în acelaşi timp împătimaţi, tulburaţi, cînd, pe neaşteptate, am simţit că-n spatele nostru se întîmplă ceva. O anume lumină începea să se înfiripe, difuz, în spatele nostru, destul de concludentă în comparaţie cu întunericul ce ne înconjura. Nu ştiam de unde vine lumina, cine, ce o determinase ! Dar ea devenea (cu fiece clipă) tot mai certă, mai materială, crescînd pe îndelete în intensitate. Ne-am răsucit brusc locului şi am rămas paralizaţi, stupefiaţi de noul spectacol ce ni se înfăţişa ochilor, la numai cîţiva paşi de noi.

Cineva aprinsese, continua să aprindă lumînările în biserică !

Puteam observa bine lucrul acesta după cum, la răstimpuri de minute, alte zone obscure pînă atunci din interiorul bisericii se luminau. Astfel că după anume timp, înregistrat de noi cu sufletul la gură, întreaga biserică era luminată ca ziua. Cine să fi aprins însă lumînările, cînd şi pe unde va fi pătruns omul acela (călugăr, sau ce va fi fost) în biserică, de îndată ce uşa bisericii continua să fie ferecată sigur ?

Ne-am repezit deolaltă la ferestre, cel puţin să-l vedem cum arată la faţă, dacă nu ne va fi cu putinţă să comunicăm cu el. Zadarnic însă, oricît ne-am concentrat asupra spaţiului interior al bisericii, n-am

reuşit să deosebim silueta nimănui. Ardeau lumînări şi-n sfeşnicele de la altar, şi la masa morţilor, la masa viilor, şi-n toate candelabrele din tavan, suficient ca să putem cerceta cu de-amănuntul, parte cu parte şi unghi după unghi, din boltă pînă-n podea, toată cuprinderea bisericii. Multă vreme, astfel, am stat în contemplare încremenită, pîndindu-l pe omul acela să răsară din nu ştiu ce necunoscut inaccesibil nouă. Am bătut şi-n geamuri, de nenumărate ori şi nervoşi, l-am chemat şi l-am implorat, cu o deznădejde care ar fi trebuit să îmblînzească şi piatra, nimic ! Am făcut şi ocolul bisericii, trecînd pe cealaltă latură, la ferestrele dimpotrivă, pînda şi aşteptarea nu ne-au folosit la nimic.

Tot ce-am descoperit şi am reţinut (şi asta la fel de ciudat, făcînd să crească şi mai mult în noi neliniştea, spaima, deruta, întrebările) a fost faptul că toate chipurile sfinte zugrăvite pe pereţi, pe ambele părţi, în cadre distincte şi-n mărimi naturale, erau femei !

Dînsa nu s-a mai putut stăpîni şi a izbucnit, cu lacrimi în glas :

— Mă înşel eu, sau toate sfintele sunt femei ? !

— Numai femei ! am subliniat eu.

— Şi foarte tinere, toate ? !

— Da, am confirmat : foarte tinere, toate !

Nu v-aş putea spune cum era reprezentat Dumnezeul de pe boltă, sau răstignitul de pe cruce, sau personajele din Cina cea de taină, din alte întîmplări ale Bibliei, dar pentru noi rămînea obiectiv în absolut faptul de a ne găsi dinaintea unei erezii iconoclaste. Cine să ne fi asigurat însă că totul se va opri la atît,

că n-aveam să ne izbim şi de alte mistere (care, la rîndu-le, ne pîndeau, ne pregăteau noi capcane), şi ce fel de om putea fi acela care le guverna din interiorul bisericii, le punea în funcţiune contra noastră... ?

81

Nebunia omenirii oscilează între minciuna acceptată cu bunăştiinţă şi arbitrariul teroarei, fiecare folosind arme la fel de halucinante. Să clamezi fericirea numai pe hîrtie sau în discursuri ameţitoare, avînd însă grijă (în secret) să preschimbi pîinea şi zahărul în rachete intercontinentale, este totuna cu a juca la lumina zilei cea mai sinistră comedie. Iar cînd logica nu mai încape în cuvinte, indiferent de natura dialogului la care popoarele sunt invitate să participe, se pune în funcţiune teroarea psihologică. Abia de se stinge ecoul unei salve de puşcă într-o parte a lumii, că-n altă parte a lumii se şi declanşează alarma altui război. Nervii noştri nu reuşesc să reziste nici măcar semnelor de panică sinistră ce ajung prin radio pînă la noi, darămite cînd va fi să stăm faţă în faţă cu spaima însăşi în acţiune.

Cui să cerşim, atunci, speranţa că merită să mai credem în condiţia umană, în supravieţuirea ei peste orice timp de panică şi de apocalips nuclear... ?

82

Se lăsase aşadar noaptea, şi trebuia să ne căutăm un loc de odihnă. Gîndeam să sparg uşa oricăreia dintre chilii, dar nu reuşisem să înving în mine frica de necunoscut. Cînd un mister atît de atroce îţi biciuie nervii încă din prima clipă a întîmpinării cu el, ai toate motivele să-ţi închipui că matricea lui este inepuizabilă. Cine să ne fi garantat că omul care bătuse toaca era totuna cu acela care aprinsese lumînările, şi că-n realitate nu suntem încercuiţi, pîndiţi, urmăriţi de o multitudine de supoziţii, chiar dacă toate cu acelaşi chip ? Orice chilie am fi reuşit să deschidem, scoţînd-o astfel din ordinea tainei generale, putea să se năpustească asupra noastră cu mereu altceva decît fiecare dintre celelalte. Şi cel puţin din partea chiliilor, atîta vreme cît le ştiam ferecate, nu ne-am fi aşteptat la alte surprize.

Ne-am refugiat, în cele din urmă, în clopotniţa bisericii. Am descoperit acolo, spre uimirea noastră, chiar şi un aşternut de paie. N-am stat să comentăm amănuntul, deşi era limpede că proprietar al culcuşului nu putea fi decît acelaşi om care bătuse toaca şi care aprinsese lumînările în biserică. Mai înţelept, desigur, ar fi fost să nu riscăm o vizită străină în adăpostul nostru provizoriu. Şi nici să ne lăsăm prinşi, cu bună-ştiinţă, în reţeaua lui de neprevăzuturi. Dar eram prea înverşunaţi pe jocul lui de-a v-aţi ascunselea, şi prea obosiţi de propria nelinişte, ca să fi căutat (şi unde ?) altă soluţie. Am presărat, în schimb, pietre pe toate treptele scării care ducea spre clopotniţă, să ne prevină asupra urcuşului eventual, pe întuneric, al aceluia. Chiar şi de mîncare am găsit,

să ne amăgim cît de cît foamea, niște mere înșirate pe sfoară, uscate, de care ne-am lovit cu fruntea în timp ce căutam să ne familiarizăm cu noua stare de lucruri. Am mai descoperit, de asemeni, și două deschizături în pereții laterali, de la înălțimea și din cadrul cărora, de-ar fi fost o noapte senină, am fi putut observa mișcările straniului personaj, către noi sau către alte mișelii ale sale.

Dar noaptea era mult prea întunecată pentru acel început de august, fără nici o stea pe cer, ba chiar bîntuită de nori grei, amenințători a ploaie. Și multă vreme n-am scăpat de senzația că plutim printre nori, în afara oricărei legități, ca într-o magie neagră. Fiindcă atenția ne era concentrată asupra scurgerii fluide a nopții, chinuindu-ne să sesizăm, să înregistrăm pînă și cele mai infime unduiri ale beznei, formele de materie vie (de oameni sau de alte năluciri) care s-ar fi încorporat în densitatea ei, cu neputință de controlat altfel, deși tocmai starea asta riscam să se întoarcă împotriva noastră, n-am fi rezistat pînă la capătul nopții treji.

— Hotărăște-te să dormi, i-am spus, te veghez eu. Mi-s nervii destul de tari, ca să rezist pînă mîine-dimineață. Și dacă o să simt că mă prinde somnul, te trezesc, să stai tu de veghe, da ?

— Nu, a refuzat Dînsa, n-o să pot dormi, vino lîngă mine !

Mă obișnuisem cu întunericul acelui lăcaș, mi-am scos haina și i-am înfășurat pieptul și umerii cu haina mea. Apoi, m-am așezat alături, sprijinindu-mă de unul dintre stîlpii de susținere ai boltei. Chiar deasupra mea atîrna una dintre frînghiile clopotelor, eram ispitit să trag clopotele. Dacă omul acela, presupunînd că era un om viu și nu Domnul-Diavol din

cer, ţinuse cu orice preţ să bage spaima în noi, din motive deocamdată imposibil de înţeles, de ce nu l-am înspăimînta şi noi cu prezenţa, cu luciditatea noastră, marcate din ceas în ceas de dangătul clopotelor, care să-i sune nu doar ca un avertisment, ci ca o veritabilă osîndă ? Am renunţat, jocul mi se părea primejdios. Iar pe Dînsa am simţit-o, deodată, cum stătea cuibărită la pieptul meu, străbătută de un fior. Am tras-o mai aproape şi mi-am lipit palma de obrazul Ei, să-i împrumut ceva din siguranţa mea.

— Ce-i cu tine, de ce tremuri ?

— Mă gîndeam la sfintele din biserică, m-a lămurit, toate aveau ceva de adormire, n-ai observat ?

Recunosc, umilit, că nu reţinusem amănuntul. Deşi faptul în sine, pereţii zugrăviţi numai cu sfinte-femei, mă cam descumpănise, nici o raţiune care să justifice raţiunea sau lipsa de raţiune a zugravului respectiv. Dar n-aş fi vrut să mă împovărez şi cu această obsesie, mi-era de ajuns că la nici una din celelalte întrebări nu ni se dăduse răspuns.

— Poate că te înşeli, am zis. Din cauza distanţei, din cauza luminii. Şi, dealtfel, toate arătau destul de confuze.

— Sigur, confuze, toate. Dar nimeni n-o să mă convingă de contrariu, eu rămîn la impresia dintîi, de adormire, de parcă femeile acelea au fost pictate în timp ce dormeau.

— Şi dacă zugravul, din simplă fantezie, le-a vrut pe toate oarbe ?

— Oarbe însă, niciodată, nu înseamnă pleoape căzute şi feţe adormite.

— Bun, perfect, mai adăugăm la lista noastră de taine încă una, de ce crezi că tocmai pe asta vom reuşi s-o dezlegăm ?

— Era un gînd, atît, și nu puteam să scap de el.

— Trebuie să scapi, altfel riscăm să facem noapte albă.

— Of, Doamne !

Era ca o admitere forțată, după epuizarea tuturor șanselor de salvare dintre evidențe, a evidenței însăși, cea mai crudă, care nu se referea numaidecît la timpul de nesomn și de suferință fizică, ci la celălalt timp, de suferință înlăuntrul nostru, insondabil și pedepsit fără motiv. Bănuiam că, odată invocat Dumnezeu, se va lăsa și Dînsa anesteziată de somn, ca într-o anulare a memoriei celor petrecute pînă atunci, din clipa sosirii noastre la porțile mînăstirii. Dar cum să suporți tăcerea insuportabilă din jur, cînd timpul (de veghe sau de somn abrutizat) ar fi continuat să colcăie de alte întrebări și de alte semne ale spaimei ?

— Ai mai trecut vreodată, mi s-a adresat, printr-o situație ca asta, cum se spune, limită ? Și încă o dată am avut dovada că tot nu se putea odihni, că simțea nevoia să vorbesc și să tot vorbesc pînă la uitarea de sine. Povestește-mi, a continuat Dînsa, o să ne petrecem noaptea mai ușor.

— Bine, am zis, o să-ți povestesc !

Ezitasem, în cele cîteva zile de viețuire conjugală, s-o fac părtașă biografiei mele secunde, tablei mele de mituri și de eresuri transmise de la străbuni prin alt sistem de gene decît cel constatat științific. N-aș fi vrut să se sperie considerîndu-mă o fire ieșită din ordinea firii, în relație ocultă cu cine știe ce forțe supranaturale. Majoritatea martorilor la care aș fi apelat, să-i confirme ciudatele întîmplări, fiind morți, cum ar fi admis Dînsa că-n fond sunt de o banalitate crasă, care nu merită de la zei nici o favoare specială?

Păstram deci pentru mine secretul acelor întîmplări neobişnuite, cu un sentiment de dublă vinovăţie — şi pentru a le fi fost personaj principal, şi pentru a nu fi izbutit să mă eliberez de ele. Despre ce situaţie-limită, atunci, să-i povestesc şi-n ce măsură una sau alta (povestită) ne-ar fi întărit să rezistăm acelei nopţi nefaste, la toate cîte ni se pregăteau ?

Continuam să şovăi între accidentul de la Severinovka, din primul an de război, şi accidentul de la Cotul Donului, anul imediat următor. Cel dintîi — despre sora de caritate pe care am respins-o din patul meu de muribund, numai fiindcă avea darul inuman de a-i trimite în eternitate pe toţi cei pe care-i săruta nesătulă ; cealaltă — despre cei patru păianjeni roşii care mi-au ieşit incredibil dinainte, pe zăpada înaltă cît omul, după o ninsoare de apocalips de o noapte întreagă, şi care, de i-aş fi urmat, m-ar fi dus la moarte sigură.

— Spune ceva, orice, a stăruit Dînsa, te rog !

Era limpede, liniştea din jurul nostru dospea de mişcări fără sens, poate vîntul, poate sfintele care se vor fi trezit din somnul lor împietrit pe pereţii din biserică. Foarte multe încă erau posibile, şi Dînsa nu se mai suporta nici pe Sine de atîta singurătate, avea nevoie de mine, să-i umplu cu ceva, cu orice, izolarea din acel turn de clopotniţă, pendulînd între beznă şi nori ca într-o halucinaţie. Am renunţat să-i povestesc despre accidentul de la Severinovka, despre accidentul cu păianjenii roşii. Devenea absolut necesar să-i povestesc o întîmplare de groază care s-o supraliciteze pe aceasta în care ne şi aflam implicaţi, să se încredinţeze că pot face faţă oricărei fatalităţi, chiar dacă teribilă şi permanent cu ochii pe noi.

— Te rog, a revenit Dînsa, chiar dacă inventezi !

— Nu inventez nimic, am spus, e o întîmplare foarte adevărată !

Şi i-am povestit întîmplarea din timpul captivităţii mele la germani, căzusem prizonier spre sfîrşitul războiului. N-am înţeles însă de ce germanii m-au aruncat într-o închisoare, şi încă într-una dintre cele mai stranii din cîte am cunoscut vreodată, şi-n ţară şi-n alte zone ale lumii. Probabil că mă socoteau personaj de excepţie, de la care ar fi putut smulge secrete militare formidabile sau pe care l-ar fi putut schimba cu cine ştie ce simandicos feld-mareşal de-al lor. Multă vreme însă nu s-a interesat nimeni de mine, nu m-au chemat la [illegible] un interogatoriu. Zăceam zile şi nopţi în aceeaşi celulă, fără măcar să fiu scos la aer. Se acţiona astfel asupra mea prin indiferenţă severă, ceea ce-mi sporea şi mai mult teama de un deznodămînt fatal. Nu eram singur în celulă, se mai aflau cu mine un colonel aliat şi un preot hindus. Cel dintîi deţinea funcţia de şef al unui serviciu de contra-informaţii, fusese capturat (după ce-i vîrîseră în pat o femeie) chiar în timp ce se îndestula din deliciile acelei femei şi cu toate hîrţoagele ce le-avea înţesate într-o teaşcă de front, inclusiv memoria lui cît o enciclopedie de cifre şi de nomenclaturi. Nu se înfricoşa de moartea propriu-zisă, ci numai (de-ar fi fost torturat) că nu va rezista la torturi şi că va divulga informaţii care s-ar fi putut întoarce contra armatei sale. Dealtfel, într-o bună noapte l-au şi scos din celulă şi l-au dus pentru totdeauna într-un destin necunoscut. Hindusul, în schimb, era fericit, dacă fericire se poate chema aşteptarea condamnării la moarte pentru spionaj în favoarea uneia din forţele inamice. Cădea la anumite ore în transă, pentru a

călători în teritorii mereu altele, capabile să-i satisfacă setea de evadare dintr-o temniţă grea. Avea să dispară şi el într-o noapte, cu acelaşi destin fără echivoc. Iar eu, în sfîrşit, să descopăr ciudăţenia acelei închisori. Era o temniţă construită pe patru cercuri concentrice, nici unul comunicînd în vreun fel cu celelalte. Mă scoteau, în sfîrşit, la aer, o dată pe zi şi niciodată în acelaşi timp cu alţi deţinuţi, dacă vor mai fi fost deţinuţi pe cercul meu de închisoare. Un soldat înarmat pînă-n dinţi îmi supraveghea totuşi plimbările, pînă ce acelaşi trăgea zăvorul după mine cînd se termina ceasul de presupusă libertate. Dar într-o bună zi s-a întîmplat să nu mai fiu singur, mi-a apărut deodată dinaintea ochilor un străin. Arăta ca un sălbatic, barbă de hirsut şi privirea de gheaţă, îmi vedeam în el propria mizerie fizică şi propria devastare morală. Se volatilizase şi soldatul de santinelă, doar eu — faţă în faţă cu străinul despre care-ţi vorbesc. Am trecut unul pe lîngă altul fără să ne vedem, ca orbi. Cred, mai degrabă, că fiecare era intrigat de apariţia celuilalt, în acelaşi timp, pe traseul cercului respectiv, cum să-mi explic asta ? Multe întrebări mă bîntuiau — ce naţiune reprezintă şi-n ce limbă s-ar exprima, ce verdict aşteaptă şi dacă ar avea de transmis vreun testament omenirii ?, a trebuit să-mi amîn satisfacerea curiozităţii pentru zilele următoare. Zadarnic însă, omul nu vedea, nu auzea, trecea pe lîngă mine ca o umbră, la fel de ireal îi voi fi apărut şi eu ! Dar ştiind bine că eu sunt un om viu şi cu o identitate foarte precisă, încă derutat, alertat de faptul că tot nu se interesa nimeni de soarta mea, cel puţin pe el, necunoscutul, să mi-l fi apropiat, să ştiu la uşa cărei celule să bat, de-ar fi să nu ne mai întîlnim. Zadarnic însă, în zidurile acelui cerc

de temniţă nu exista nici o altă celulă în afară de celula mea, de unde ieşea (atunci) şi unde pătrundea străinul acela, orb şi mut ca pămîntul ? Pînă într-o noapte cînd, la fel de straniu, străinul s-a strecurat chiar la mine în celulă şi mi s-a adresat cu aerul cel mai blajin din lume : „De astă dată dumneata vei muri, dar s-a hotărît să te înlocuiesc Eu în faţa plutonului de execuţie, am venit să-mi dai masca împrumut, ca să nu mă recunoască nimeni.“ Şi cum stăteam întins pe pat, s-a aplecat deasupra mea şi mi-a luat masca feţei cu un fel de plămadă moale de pămînt.

— Voiai o situaţie-limită în care m-aş mai fi găsit la viaţa mea, ţi-am povestit-o pe cea mai recentă, n-ai senzaţia că trecem, de astă dată împreună, printr-una foarte asemănătoare ? Cine era totuşi străinul, şi cum s-a înfăţişat el lui Dumnezeu ? Cu faţa lui cea adevărată, sau cu masca feţei mele ?

Dar Dînsa nu mi-a răspuns, adormise !

M-am ridicat uşor de lîngă Dînsa, altfel m-ar fi cuprins şi pe mine somnul. M-am îndreptat spre deschizătura din peretele lateral, abia atunci mi-am dat seama că începuse să plouă. Era o ploaie mărunţă şi rece, se scurgea în perdele dese şi la fel de întunecoase ca noaptea. Făceam eforturi mari să rămîn treaz, un fel de toropeală însă, ca de abur călduţ, mă învăluia din toate părţile. Mă străduiam să deosebesc prin ploaie şi printre fîşiile de beznă cenuşie ce se întîmplă, dacă era cu adevărat să se întîmple ceva. Aveam nevoie de certitudinea că nu ne ameninţă nici o primejdie, toropeala aceea acţiona asupra mea ca o hipnoză.

Şi într-un tîrziu am văzut, răsărind de după colţul bisericii, silueta unui om. Nu părea a fi fost înveş-

mîntat călugăreşte, arăta mai degrabă ca un om de rînd. Se plimba alene prin ploaie, foarte obişnuit cu formele materiei printre care se strecura. S-a oprit deodată locului şi şi-a înălţat privirea spre clopotniţa în care ne refugiasem noi, sigur că avea cunoştinţă de prezenţa noastră acolo. Va îndrăzni să urce pînă la noi sau, tributar funcţiei de călău, ca orice călău, se va mulţumi doar cu adevărul că nu-i scăpasem ?

Şi-a reluat apoi plimbarea la fel de alene, pierdut întru ale sale şi, vag, străin de existenţa noastră. Făcea de fapt înconjurul bisericii, destul de aplicat şi de devotat muncii sale esenţiale, ca un paznic de noapte care apără averea ce i s-a dat în grijă. Dar era oare acelaşi om scornit din nimic, plăsmuitor de fantasme sfinte şi care ne urmărea de multă vreme fără un motiv anume ?

Şi eu care mă zbăteam să scap din plasa hipnotică a somnului, să-mi recapăt calmul şi luciditatea...

83

A nu te lăsa împins către silă, către scîrbă de amnezia bine jucată, fastuos trişată a celor care nu acceptă să te înscrie în memoria nici unei istorii. Şi dezmăţul de a crede că însemnezi totuşi ceva, că n-ai făcut zadarnic umbră pămîntului, şi să-ţi cultivi nebunia asta cu doze infinitezimale de otravă dulce, fără să ai conştiinţa că-n realitate ai încetat să existi încă înainte de a termina cu toate.

De ce oare îmi lipseşte puterea, curajul unei analize lucide, că de fapt asta-i măsura exactă între ale

cărei extreme mă zbat şi că, neavînd cum lua viaţa de la capăt, ca să nu mai săvîrşesc atît de multele greşeli săvîrşite, altă soluţie n-ar fi decît sinuciderea ?

Iată-mă deci slab şi neajutorat, faptul că sunt exclus din orice istorie — în fond mă macină şi mă zdrobeşte, iar sila, scîrba de care pomeneam aş vrea să le întorc împotriva acelor viermi făcători ai tăcerii pe care o răstoarnă ca pe o lespede peste mine, dar nu reuşesc, eu nu reuşesc, ci tot viermii, şi triumfători peste tăcerea pe care au determinat-o rămîn.

Doamne, Domnule-Diavol, în sîmburele cărui adevăr (atunci) să mă ferec, pentru a rămîne credincios doar mie însumi, şi al cîtelea suflet să ţi-l mai vînd, pentru a te convinge că am şi eu dreptul la un loc în această istorie... ?

84

Zilele următoare, cercetarea noastră n-a dus la nici un rezultat. Oricît de concentrată pe numai cîteva obiective, foarte aproape de curată paranoia. Să stai de dimineaţa pînă seara cu ochii aţintiţi pe uşa bisericii, se deschide — nu se deschide, sau să pîndeşti în permanentă alarmă toate ascunzătorile posibile, apare — nu apare omul incriminat, e totuna cu a te arunca de bunăvoie pe pragul nebuniei. Adevărat că nu s-a mai auzit toaca bătînd, de utrenie sau de vecernie, nici lumînări n-am mai văzut arzînd în interiorul bisericii. Hotărîsem (eu hotărîsem) chiar să le dăm Diavolului de mistere şi să părăsim blestemata

de mînăstire, cel puţin pe mine nu mă mai ţineau nervii şi mi-era frică de surprize şi mai ticăloase. Dînsa însă n-a convenit la decizia mea, recunosc — lipsită de orice temei, m-a şi învinuit de laşitate. Asta m-a înfuriat şi mai tare, gata să mă spînzur sub ochii Ei, Dînsa m-a potolit cu un argument absolut imbatabil :

— Şi dacă omul acela, anume, ne impune un armistiţiu ?

— Ar trebui să aibă un motiv categoric, am spus.

— Îl are, şi motivul e că la rîndu-i ne pîndeşte, îşi gîndeşte mişcările dinainte, ca la şah, şi aşteaptă răbdător prima noastră eroare.

— Cu atît mai mult, n-am chef să-i ofer această satisfacţie.

— Ba, dimpotrivă, oferă-i-o, provoacă-l tu !

— Să comită adică el, primul, o eroare ?

— Exact !

Din păcate, nu mi s-a confirmat că pot fi un bun jucător de şah. Provocarea mea nu s-a manifestat pe trezie, ci (foarte ciudat) în vis ! Transferul acesta se poate explica şi prin tensiunea mea nervoasă, care m-a trădat. Vreau să spun că niciodată logica de la suprafaţa lucrurilor nu-şi rămîne credincioasă sieşi, cînd e obligată să funcţioneze în subconştient. Mai precis, într-atît mi-am robit subconştientul ideii de provocare, ca pe singura soluţie de a dezlega odată misterioasa ecuaţie, încît subconştientul a reţinut ideea fără alte condiţii. De aici şi alianţa lui cu sursa hipnozei care acţiona asupra mea pe timpul veghei de noapte, în timp ce Dînsa dormea somn de copil.

Într-a patra noapte, deci, m-a răzbit şi pe mine somnul. Dar nu unul cuminte, odihnitor, ci unul arbi-

trar, constrîns de realitate să suporte şocurile celui mai suferind subconştient. Voi avea, deci, nu un vis de eliberare, ci o prelungire a realităţii în vis, dovadă că tot Celălalt era mai puternic. Mă îngrijisem să dau la o parte pietrele de pe scara care ducea spre turnul clopotniţei, pentru ca omul să urce nestingherit. Dînsa dormea somn de copil, iar eu visam că sunt treaz şi-l aştept. L-aşteptam în picioare, sprijinit de spărtura din peretele lateral. Omul n-a întîrziat prea mult după miezul nopţii, chiar deasupra noastră se oprise luna plină.

Omul a apărut în capul scărilor, nu părea să mă fi văzut. Sau, dacă mă va fi văzut, nu părea deloc interesat de prezenţa mea acolo. Era înalt şi slab, cu o barbă de hirsut şi cu ochii în febră. Privirea lui avea ceva de metal incandescent, nu căuta decît spre culcuşul în care se afla Dînsa. Era îmbrăcat în haine mizere, mototolite, de parcă nu şi le-ar fi scos de pe el din străvechime, şi haina şi pantalonii îi erau pătaţi de vopsele felurite. Nu m-am clintit de pe locul meu, preferam să-mi joc nepăsarea şi să intervin numai în caz de primejdie evidentă. Omul a rămas în picioare dinaintea Ei, într-o meditaţie evlavioasă. Cred că l-am auzit şoptind O, Doamne, cît e de frumoasă !, dar în aceeaşi măsură se poate să mă fi înşelat. Nu-mi era prea clar ce gîndeşte să ducă la capăt, apariţia lui (deocamdată) n-avea de ce să mă intrige. Firesc ar fi fost ca Dînsa, atît de intens privită, să se trezească sub fascinaţia privirii lui, dar la fel de sigur este că tot el îi comunica să-şi doarmă somnul mai departe.

Apoi a îngenuncheat foarte aproape de Dînsa, lumina lunii îi bătea drept în faţă. Mi s-a părut că sea-

mănă cu cineva din altă memorie, dar nu izbuteam să-mi aduc aminte cu cine. A scos de sub piepţii cămăşii un fel de năframă albă, străvezie, şi a desfăşurat-o peste faţa Dînsei. Abia atunci m-a scăldat un val de spaimă, nenorocitul doar nu gîndea s-o sufoce. Am încercat să mă smulg dintre furiile care mă imobolizaseră lîngă deschizătura din perete, să şi exclam ceva de groază, avertizîndu-l că sunt acolo şi că n-o să-l las nepedepsit. Dar cuvintele mi s-au încleştat în gură, stăteam lipit de perete ca răstignit şi neînstare de reacţie. Omul şi-a petrecut palmele pe deasupra pînzei albe, palpînd fiece cută şi trăsătură a obrazului Dînsei, să i se întipărească pe pînză totul pînă la amănunt. Nici atunci Dînsa n-a tresărit, n-a schiţat vreun semn că simte ce i se întîmplă. Omul a ridicat apoi năframa, apucînd-o de colţuri, şi a împăturit-o cu grijă în patru.

I-am văzut faţa bine, o sclipire de fericire orgolioasă îl transfigura. Ca beat s-a şi întors, dînd să coboare. Ştiam că visez, că-i vis tot ce se întîmplă. Dar o gheară mi s-a pus pe inimă şi m-am repezit asupra lui, să-i smulg pînza din mînă, reuşind doar să sfîşii haina de pe el. Cred că am şi strigat ceva, mai mult am emis un horcăit de groază decît vreo imprecaţie articulată, n-a folosit la nimic, omul a coborît şi a dispărut în legea lui.

Atît mai ştiu — că Dînsa mă tot zgîlţîia să mă trezesc din somn, întrebîndu-mă ce am visat. M-am trezit, într-adevăr, şi-n pumnul strîns ţineam o bucată de stofă străină, mînjită de vopsele felurite. Dînsei nu i-am spus nimic, m-am întors pe partea cealaltă şi am adormit la loc...

85

Multe forme de tăcere mi-a fost dat să cunosc în această viaţă, fiecare pustiitoare sau năucitoare, terifiantă sau paralizantă în felul său. Tăceri dinaintea unor virtuale morţi în război şi tăceri ale celulelor de închisoare, tăceri ale timpului din vise preschimbate în coşmar şi tăceri impuse de aşteptări zadarnice.

La Kubanka, în '41, prins în plinul unui snop de mitralieră rusească şi răstignit în lanul de grîu, cu faţa către cer, dar Cerul refuzîndu-mi orice fel de comunicare. Sau ferecat într-un dreptunghi de temniţă grea, cu gratii la ferestre, cu bare duble la uşi, şi de nicăieri nici un semn că dincolo de mine mai există omenire, deşi omenirea exista cu evidenţă, sub reprezentarea unui ticălos de anchetator pe care însumi îl salvasem de la moarte. Sau somnul asaltat de monştri şi suflul vieţii deodată sincopat, ca decapitat, şi eu în imposibilitate de a-mi regăsi vreun punct de sprijin, ca în balansul terorizant pe deasupra genunii dintre viaţă şi moarte. Sau cineva anunţîndu-mă că vine, dar nevenind, şi acel Cineva fiind chiar Mesia în care aş fi crezut şi la care m-aş fi închinat.

Şi nu cumva, oare, tocmai în structura unor astfel de tăceri, în haosul lor potenţial, rezidă şi nucleul de început al tăcerii finale către care ne îndreptăm inconştienţi ?

Niciodată însă n-am fost mai fericit şi mai euforizat ca-n focarul tăcerii pe care am resimţit-o pe timpul survolării munţilor Himalaia, ignorînd şi

aparatul de zbor în care mă aflam şi fiinţele de care eram înconjurat, detaşat pe de-a-ntregul de orice condiţie umană şi scutit de ameninţarea oricărei fatalităţi, superb şi inegalabil în acordul meu cu marile mistere cosmogonice, era ca şi cum aş fi fost Fiul Omului care plutea către Dumnezeul său...

86

Strîngeam încă bucata de stofă în pumn, aproape conştient că nu trebuie s-o arăt nimănui, cu atît mai mult Ei, şi cu atît mai mult Ei să-i povestesc visul pe care-l visasem, cînd ne-a trezit toaca bătînd. N-am avut răbdare să urmărim de sus, din clopotniţă, revelatorul eveniment. Lucrul dintîi însă care ne-a uluit, după ce am coborît în curte, era droaia de călugări ieşind din chilii şi revărsîndu-se către intrarea în biserică. Am intrat şi noi în biserică, mai puţin pătrunşi de semnificaţia slujbei de dimineaţă, cît furioşi pe toate contradicţiile de care continuam să ne izbim. Nu se poate, îmi spuneam, să nu-l aflu înăuntru pe Zugravul care ne vizitase în timpul nopţii. După cum şi Dînsa, eram convins, va căuta (cu intuiţia ei fantastică) să descopere printre călugării din strane pe deţinătorul tainelor de spaimă ale acelei mînăstiri.

Dar n-am fost în stare să ne dăruim ritualului slujbei, a trebuit să renunţăm şi la investigaţia fizionomică pe care ne-o propusesem. Altă întîmplare

avea să se năpustească asupra noastră, cea mai de neînțeles dintre toate de pînă atunci. Pe unul din pereții bisericii, chiar în dreapta stranei episcopale, am văzut-o zugrăvită pe Dînsa, în mărime naturală.

M-am îndoit că putea fi Dînsa, mai ales că Dînsa (vie de-adevărat) se găsea lîngă mine, și am atins zugrăveala de pe perete. Uleiul și vopseaua păreau foarte proaspete, încă umede, moi, de parcă abia ar fi fost terminată pictura. N-am luat seama la numele sfintei, sau al martirei, al mucenicei de pe perete, era în slavona străveche și de nedescifrat. M-am uitat atunci la Dînsa, Dînsa — la mine, amîndoi ne-am pironit din nou ochii asupra zugrăvelii care o reprezenta, neîndoielnic că fața și ființa Ei erau zugrăvite acolo, și am simțit deopotrivă că ne piere pămîntul de sub picioare, a trebuit să ne încleștăm bine unul de altul ca să nu ne pierdem cunoștința și să ne convingem că existăm, că nu suntem în realitate victimele unui sacrilegiu.

Călugării nu ne acordau nici o importanță, de parcă n-am fi fost. Asemănarea evidentă dintre Dînsa și zugrăveala de pe perete nu i-a impresionat cu nimic, de parcă nici n-ar fi avut ochi să vadă sau blestemați să se mai uite la vreo făptură femeiască. La sfîrșitul slujbei, totuși, cum se perindau prin fața noastră să iasă din biserică, i-am privit bine, i-am urmărit atent, nimic nu mi s-a părut neomenesc în orbitele sau pe fețele lor. De-aceea am și îndrăznit, pe ultimul care părăsea biserica, să-l prind cu brutalitate de braț și să-l întreb ce fel de mînăstire este asta, unde ni se întîmplaseră cîte ni s-au întîmplat, și de unde pînă unde chipul Dînsei zugrăvit acolo ?

M-a considerat, la rîndu-i, foarte calm, cu privirea în gol, și detașîndu-se de mine cu un gest de mare

sfială, chiar umilit într-un fel de situaţia în care era pus. A scos apoi, la fel de liniştit, dintre piepţii sutanei, o bucată de pînză albă pe care avea scris, probabil ca răspuns unic la întrebări asemănătoare ale oricărui curios : Noi suntem orbi şi surzi şi muţi, domnule. Nu înţelegem nimic, domnule, din întrebările dumneavoastră. Numai Zugravul, domnule, care este Ctitorul, le înţelege şi are răspuns la toate. Căutaţi-l şi întrebaţi-l pe El, domnule !

Pînza albă pe care citisem şi eu şi Dînsa, de la care nu ne puteam lua nicicum ochii, era mînjită de vopsele felurite, iar din sutana acelui călugăr lipsea o bucată de stofă...

87

Gîndesc să-i acord totuşi Domnişoarei W. o şansă, pentru a nu muri cu sentimentul că am fost un ticălos. Mai degrabă încercare decît şansă, pentru a primi amîndoi moartea de pe poziţii egale. Şi nici măcar una dintre încercările fundamentale (a focului sau a apei, a întunericului sau a labirintului), fiindu-mi cu totul străină capacitatea ei de rezistenţă la marile pasiuni.

Îi dau deci întîlnire pentru azi după-amiază, la anume oră, în anume loc, să ne plimbăm pur şi simplu prin parcul din vecinătate. Invitaţie aproape

gratuită, care n-ar avea de ce s-o sperie. Sunt destul de vanitos ca să nu cedez oricărei ispite, chiar dacă poartă numele Domnişoarei W., iar singurătatea n-a făcut încă din mine un agresiv de grădină-publică. I-ar trebui acelei presupuse ispite, indiferent de farmece şi de voluptăţi, un atît de bizar cîmp de comunicare cu mine, depăşind orice comparaţie cu trecutul, încît eu să i mă subordonez fără condiţii şi să mă aşez faţă de ea ca faţă de unicul miracol posibil.

Dar se întîmplă ca la ora respectivă să plouă torenţial, pînă şi cîinii vagabonzi îşi caută refugiu pe sub arbori şi pe lîngă ziduri. Eu mă încăpăţînez totuşi s-o aştept pe Domnişoara W. exact un ceas, ca să nu-mi reproşeze a fi trişat. Nu-i o aşteptare goală, cu atît mai mult desperată, ci permanent susţinută de un acelaşi dublu pariu — cu mine însumi şi cu spiritul ei absent. Vine sau nu vine, şi pentru fiecare presupunere caut cîte un deznodămînt. Dacă vine, îmi spun, de pildă, reîntruchipînd-o pe femeia din mitologie, sunt gata să abdic de la vechile mele refuzuri şi să-mi fac din dovada ei de ataşament, lăsîndu-se zidită de vie în mînăstirea proprie, legea de căpătîi a noului meu destin.

Experienţa însă eşuează, pariurile mi se par de o naivitate aberantă. Mă uit în oglindă şi-mi verific din nou bătrîneţea, recunosc foarte lucid că nici nu meritam altceva din partea unei femei cu mult mai tinere decît mine. Dar asta nu mă opreşte să-mi jur că şi imposibilul de-ar avea loc, să vină (adică) în genunchi de la ea de-acasă pînă-n patul meu, şi tot n-aş ierta-o ; pentru mine, din această noapte, Domnişoara W. încetează să mai existe...

88

Dînsa va muri în fiecare an, la aceeaşi oră şi-n aceeaşi zi de 10 aprilie, indiferent în ce zi a săptămînii va fi să fie. Iar eu, de fiecare dată, mă voi îmbrăca în negru şi voi reprima în mine orice tentaţii instinctive, mă voi interzice oricărei alte subordonări.

Probabil că-mi este şi-mi va fi atît de încărcată conştiinţa, de păcate săvîrşite cu adevărat, de păcate inventate sau preluate inconştient din literatură, încît e de înţeles interdicţia la care mă voi supune arbitrar. Nu probabil, ci sigur aşa este, şi memoria Ei mai ales într-o asemenea zi va continua să mă doară ca o rană vie. Sper şi voi spera mereu că Dînsa va lua seama la mustrările mele de conştiinţă, la muncile de infern prin care sunt condamnat să trec în acest rest de viaţă, şi că mă va absolvi. Ca să mor, la rîndu-mi, îmbunat şi împăcat, pregătit să dau faţă cu Dînsa fără să mă doară sufletul şi să ne petrecem eternitatea tot împreună.

Dar azi-noapte am visat-o, cu o floare roşie în mînă, cum se uita la mine pe fereastră, în timp ce măsuram odaia de lucru de la un capăt la altul, incapabil să-mi aflu liniştea nici în realitatea din jur, nici în ficţiunile de care nu mă pot lipsi. După un timp fereastra s-a făcut neagră ca noaptea, iar floarea s-a preschimbat în sabie de foc.

Vă convoc pe voi, dezlegătorii de enigme, să-mi tălmăciţi şi acest vis...

89

Sunt foarte supărat pe cîinele Dicky, nu mi-aș fi închipuit că va ajunge vreodată la asemenea forme de răzbunare. Învățătură de minte și concluzie de lege, ca să-i respect de-acum înainte orgoliul și demnitatea. Adevărat că totul a început de la o femeie, una dintre ocazionale, iar resentimentele cîinelui Dicky se manifestă încă din prima clipă cu evidență. Mă întreb dacă s-ar fi comportat la fel, în cazul unui bărbat oarecare.

Vine deci acea femeie în vizită și stă ce stă, după care e firesc s-o conduc pînă la stația de troleibus. Cîinele Dicky nu are ce căuta între noi și drept care-i țin discursul de rigoare, presupunînd că va înțelege explicațiile mele, și-l las singur acasă. Mă întorc tîrziu, noaptea, și-mi dau imediat seama că s-a întîmplat ceva ieșit din comun. Cîinele Dicky nu-mi iese înainte după obicei, fericit că-n sfîrșit are cu cine-și împărți veacul și nerăbdător să mă asculte ce noutăți i-aduc din lume. Constat că nu s-a atins de farfuria cu mîncare, din cana cu lapte n-a băut. La chemările mele nu răspunde, sigur că s-a refugiat în vreuna din tainițele lui inaccesibile. Descopăr, în schimb, că toate de pe masa mea de lucru zac răvășite pe jos,

numai el putea să-mi strice ordinea mesei de lucru. Puţin îmi pasă că sticla cu cerneală s-a vărsat, că paharul cu stilouri şi creioane s-a răsturnat, că telefonului însuşi i s-a spart carcasa şi că telefonul nu mai are ton, va fi nevoie de cîteva ceasuri bune ca să restabilesc legea pe masa mea de lucru. Grav însă e altceva, că manuscrisul asupra căruia mă chinuiam a fost făcut ferfeniţă, nici o foaie (cel puţin) întreagă.

A fost o vreme cînd, din cauze şi mai nevinovate ca asta, se răzbuna sfîşiind perdele, pături, cearceafuri sau spărgînd lămpi de noptieră, vaze de flori. Mi-l imaginez de astă dată, furios la culme şi plictisit să tot repete actele de odinioară, cum s-a urcat pe fotoliul din dreptul mesei de lucru şi s-a delectat rupînd, rozînd, ferfeniţînd manuscrisul, cu o voluptate cinică şi ticăloasă. Nu se poate spune că domnul Dicky (din cauza unei simple femei străine) n-a ştiut să mă lovească în plin, exact acolo unde bucuria creaţiei atinge limita tragicului absolut.

Încerc să adun peticele foilor ciopîrţite, una lîngă alta, să refac unitatea de idei a universului care mă preocupa. Zadarnic, nu se leagă nimic, e ca şi cum, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, aş fi săvîrşit eu masacrul, ca pe un refuz pînă la auto-nimicire a tot. E perfect, poate că nici nu merita altceva manuscrisul respectiv, cîinele Dicky să mă fi salvat (în realitate) de cel mai amar eşec...

90

Abia la cîteva zile după ce ne mutasem în casa aceea, mai precis — în a patra noapte, am auzit ceasul bătînd. Ceasornicul casei, adică, sau ceea ce se ascunde sub denumirea de ceasornic al casei !

Cîtă vreme trudisem, pînă la istovire, cu transportul mobilei înăuntru şi cu aşezarea ei în formule mereu schimbate şi luate de la capăt, nu ni s-a oferit răgazul de rigoare. Ne stăpînea o euforie prea mare (aveam şi noi, în sfîrşit, o insulă proprie de refugiu), ca să dăm atenţie scurgerii timpului dinafara noastră. Ne era suficient timpul din noi, pe care-l potoleam cu planuri exorbitante şi cu iluzii fără altă raţiune decît a iubirii ieşite din matca ancestrală. Oricîtă grabă puneam în a ne instala mai repede în existenţa noastră comună, tot profitam de pauzele de odihnă inerente pentru a forţa timpul exterior să se supună patimii noastre barbare.

Ne aflam, aşadar, la acea oră incertă a miezului nopţii şi înnobilată de voluptăţi rarisime, ne înconjura o tăcere imensă. Obiectele aparţineau acum unei ordini constrîngătoare, dar şi noi ardeam de nerăbdare să le însufleţim din nou cu patetica instinctelor noastre. Stăteam alături pe canapeaua chinuită, fiecare cu mîinile sprijinite pe genunchi, ca într-o reculegere evlavioasă dinaintea infinitului burduşit de enigme, privindu-l cu maximă intensitate şi interogîndu-l asupra semnelor pe care ni le pregătea.

Atunci am şi auzit prima bătaie a ceasului nevăzut, deşi foarte uşor sesizabilă, mai degrabă înregistrată cu sîngele şi cu nervii, cu toată carnea în alertă continuă, decît obiectiv, si Dînsa a tresărit. Nici eu

n-am rămas indiferent, reacţia mea o urma cu fidelitate pe a Ei. Şi nu doar fiindcă n-aş fi putut s-o las singură faţă în faţă cu timpul, ci mai ales pentru că şi-n mine bătaia ceasornicului casei suna sacadat şi pedepsitor. Mi-am păstrat însă sîngele rece, sau, în orice caz, m-am prefăcut a nu acorda evenimentului prea mare importanţă. Deşi era destul de tîrziu m-am luat totuşi cu una şi cu alta, solicitînd-o şi pe Dînsa la treburi de toată mîna, care să ne scoată numaidecît de sub imperiul acelei obsesii. Dar, oriunde ne-am fi mişcat în interiorul casei, bătaia ceasornicului venea de peste tot, în ritm egal şi cu egală sonoritate.

A trebuit, impunîndu-i să luăm ceaiul, să-i dizolv în ceai o tabletă întreagă de somnifer, ca să mă asigur că se va prăbuşi imediat în somn. Contam pe faptul că nu va avea memoria întîmplării şi mai speram (recunosc, nebuneşte) într-o defecţiune care va face, de-a doua zi, să nu se mai audă nimic.

Părea că şi cîştigasem pariul cu ceasornicarul divin, zilele următoare s-au desfăşurat fără istorie. Adevărat că nu mai era Dînsa cea de obicei, tandră şi dezinvoltă, arăta (dimpotrivă) preocupată de ceva aproape misterios. Într-una din zile, astfel, probabil nemaireuşind să-şi stăpînească secretul, a şi izbucnit Pînă la urmă tot îi dau eu de urmă, oriunde o fi el localizat, de-ar fi să dau toată casa peste cap !, dar eu uitasem despre ce-i vorba, nu mi-am închipuit o clipă că-n realitate e vorba chiar de ceasornicul casei.

I-a descoperit, într-adevăr, localizarea în spatele cîtorva cărămizi ale peretului despărţitor dintre dormitor şi camera mea de lucru, care, la investigare, îi vor fi sunat a gol. N-a avut însă curajul să le desprindă singură, m-a chemat şi pe mine să-i fiu mar-

tor. Eram deopotrivă conştienţi că săvîrşim un fel de sacrilegiu, dar la fel de torturaţi de ideea că sacrilegiul trebuie săvîrşit.

Spaţiul din perete era ocupat de două clepsidre, foarte asemeni ca dimensiune şi de un alb imaculat amîndouă, nisipul din cupe se scurgea (fir cu fir) neauzit. Le priveam amîndoi îngheţaţi, paralizaţi, nu ne venea a crede că acolo se află zăgăzuit timpul nostru, al fiecăruia în clepsidra respectivă, cel consumat şi cel care mai urma să se consume, cu neputinţă de măsurat în ce proporţii fatale şi finale, al fiecăruia. Timp în cernere de clipe pe care le-am fi vrut infinite, dar care se identificau cu orice clipe obişnuite, pieritoare. Cea dintîi reacţie a fost să smulgem clepsidrele din tainiţa lor lugubră şi să dăm cu ele de pămînt, să le călcăm în picioare, ne-a fost imposibil să le smulgem din loc, erau prinse în mortarul peretelui ca într-un destin perfid.

Am zidit cărămizile la loc şi ne-am uitat unul la altul cu groază, aveam nevoie unul de altul să trăim, să rezistăm, panica dura însă în noi fără alean. Ia-mă în braţe, te rog ! a strigat Dînsa, cuibărindu-se înnebunită la pieptul meu şi iar a strigat Mîngîie-mă, omule, strînge-mă bine în braţe, tu eşti adevăratul meu timp, n-am nevoie decît de tine ! şi plîngea cu hohote.

Am luat-o desigur în braţe şi am ieşit din casă fugind, fugind pe străzi şi gonind în căutarea altui adăpost sub acoperămîntul vast al cerului, preferînd să ne dizolvăm în matematica fabuloaselor miracole ale naturii decît să fim înghiţiţi de neantul interior, nimic mai degradant decît imposibilitatea de a te opune timpului, de a-i suporta teroarea. Nu-mi amintesc dacă ne pierise din ochi priveliştea celor

două clepsidre, dar timpul venea pe urmele noastre, gonea odată cu noi şi nu înceta să sune în noi, în jurul nostru, secundă după secundă, cu formidabile, zdrobitoare bătăi de gong.

Şi atunci am căpătat convingerea fermă că toate ale acestui univers nenorocit nu sunt decît nisip şi nisip, care se scurge şi se tot scurge la nesfîrşire, pentru a măsura ce-i viaţă şi va mai fi viaţă, dacă va mai fi...

91

Cum se comportă cîinele Dicky cînd este beat, mai precis — puţin euforizat, şi încă euforizat cu whisky ?

Un oarecare, pretins posesor de remedii magice, mi-a vîrît în cap, şi-n capul meu e foarte uşor să vîri cele mai sofisticate idei, că nu voi crăpa niciodată în somn dacă dau pe gît, înainte de culcare, un pahar-ochi cu whisky ! Există şi o logică aici, firește, pe care mai ales fatalităţii celei ilogice şi barbare i-o cer, de a nu mă lua prin surprindere şi-n plină inconştienţă a somnului ; eu cred că la ora care va fi, de întîlnire cu, îmi va veni cineva în întîmpinare să mă însoţească, şi eu vreau să-l văd pe acel însoţitor, pe Acea însoţitoare, mai ales!

Mă aflu deci la masa din hol, cu sticla şi cu paharul în faţă, e un Ballantine's neînceput, nu-i smulg sticlei peceţile de taină mai înainte de a sta în adoraţia ei îndelung, contemplîndu-i culoarea neverosimilă şi degustîndu-i aprioric aroma, rugîn-

du-mă pentru slava acelor scoţieni anonimi care s-au trudit întru satisfacerea prihanelor mele alcoolice şi îngenunchind cu evlavie în memoria celor de la geneză care l-au dozat cum l-au dozat şi care l-au fermecat să se cheme Ballantine's, finest scotch whisky (1827).

Nu ştiu ce alte mistere l-au smuls din lenea lui legendară pe cîinele Dicky, de cum am făcut să trosnească, la deşurubare, dopul de tablă al sticlei, dar cîinele Dicky mi s-a şi aşezat cu botul pe genunchi şi-mi cerşeşte să-i dau să bea. Obişnuit, el nu bea decît apă foarte proaspătă sau lapte rece, de unde la el nevoia şi plăcerea de a se îmbăta cu whisky ? Sunt un netrebnic, recunosc, dacă nu puţin chiar alunecat pe panta nebuniei, condamnîndu-l şi pe el la acelaşi dezmăţ de om singur şi de om ruinat de înspăimările morţii.

Mare lucru nici nu-i ofer, cam două degete de licoare într-o ceaşcă de lut ars. Contez pe faptul că, domni ca domnul Dicky fiind lipsiţi de simţul gustului şi numai prin miros acceptînd sau refuzînd ceva de mîncare, ceva de băut, nu se va lăsa înşelat de ticăloşia mea şi mă va înjura cum se cuvine.

Se dovedeşte însă că reacţia cîinelui Dicky este dimpotrivă, nu doar că manifestă oarecare incongruenţă între semn şi sens, ca orice filosof care exultă la descoperirea unui nou sistem, conjugîndu-şi (domnul Dicky !) valenţele mirosului cu ineditul descoperirii, din cîteva hlăpăituri sonore (cam neplăcute, adevărat, dar ăsta-i stilul său cîinesc de a bea, şi trebuie să-l accept ca atare), domnul Dicky a ingurgitat întreg conţinutul ceştii şi acum se linge pe bot. Cîinele Dicky este fericit, ameţirea cu alcool

îl scoate în afara condiţiei sale animaliere, ochii i se luminează exorbitant, începe să danseze.

Asta am reuşit, să fac din el un saltimbanc. Şi mi-e ruşine de mine, asemenea experienţe mă degradează. Cel puţin, caraghiosul, de-ar avea conştiinţa că totul e minciună, că presupusa lui fericire e mai provizorie decît durata unui balon de săpun, iar mîine-dimineaţă (cînd se va trezi din somn, nici el ameninţat de vreun infarct) viaţa i se va părea la fel de searbădă ca un vis prin care i-au trecut numai femei de cauciuc.

Tragic este însă că dumnealui se aşează de pază lîngă vitrina plină cu sticle de tot felul şi-n care a văzut bine că am introdus şi sticla de whisky, să nu cumva să vină pe-aici vreo pîrdalnică de stafie şi să ni-l bea peste noapte...

92

Copiii au întrebat-o într-o zi Ce face Tata acolo jos, în camera lui de refugiu de la subsol, de dimineaţă pînă noaptea ?, şi Dînsa le-a răspuns Tata construieşte o mînăstire !

Desigur că întrebarea a fost articulată de un singur Copil, dar şi în numele Celuilalt, care-i stătea alături ahtiat de curiozitate, dovadă că amîndoi erau intrigaţi de interdicţia pe care o impuneam între spaţiile noastre de existenţă cotidiană, pentru ca să-mi asigur liniştea locului în izolare totală, iar

Dînsa, răspunzînd cum a răspuns, nu ştiu dacă a avut în acea clipă conştiinţa adevărului teribil pe care-l anunţa.

Uneori, îi simţeam pe Copii cum coboară pe furiş la subsol şi cum cercetează muteşte să descopere presupusa mînăstire, pînă la urmă însă renunţînd, neavînd despre munca Tatălui lor nici măsura dimensiunilor acestei munci, nici simbolistica ei arbitrară dintr-o mitologie care le era încă străină.

Cu Dînsa lucrurile se petreceau altfel, deşi mult mai tîrziu aveam să-mi dau seama ce caută anume şi-n conţinutul tragic al cărei semnificaţii. La fel de tiptil cobora şi Dînsa spre imperiul meu de jos, eu nici n-o simţeam cum se strecoară înăuntru, în picioarele goale şi albă halucinaţie în doar cămaşă lungă de noapte. Concentrat cum mă aflam asupra întîmplării mele de creaţie, mai mult îi intuiam prezenţa decît i-o înregistram cu adevărat, şi nu de puţine ori mi se părea că de la Dînsa, într-un fel de fluid continuu, îmi şi vin ideile fără de care aş fi rămas prizonier neputinţei. Iar cînd mă răsuceam în scaun, pentru a mă convinge că nu mă înşel şi că nu visez, comunicînd permanent cu Dînsa potrivit unor legi foarte proprii, o descopeream sprijinind zidul, dreaptă, cu braţele lipite pe lîngă trup şi privindu-mă intens. Abia după zeci şi zeci de asemenea apariţii şi după repetarea pînă la istovire a aceleiaşi poziţii, aveam să-mi dau seama că, de-adevărat, Dînsa îşi lua măsura exactă a cuprinderii în chiar zidul mînăstirii de care Dînsa însăşi le pomenise Copiilor cîndva, conştientă deci că asta şi-i era raţiunea de a fi în această viaţă netrebnică şi inversă, în care ţi se cer numai sacrificii şi sacrificii.

Propunere exegeţilor virtuali ai literaturii mele, de vor gîndi vreodată cu orice preţ să descopere arhetipul tuturor femeilor mele personaje, şi interogîndu-i (la rîndul meu), cîtă vreme eu mai sunt în viaţă, asupra destinului pe care ar trebui să-l urmeze constructorul zisei mînăstiri...

93

O femeie priveşte printre gratiile ferestrei deschise, este fereastra unui spital. Femeia mă opreşte din drum şi-mi cere o floare, sunt cam derutat de această cerere neobişnuită. De unde să-i dau eu chiar şi o singură floare, cînd ninge demenţial şi prin preajmă nu văd a fi vreo florărie ? Mă refugiez sub streaşina clădirii şi-mi scot din buzunar carnetul de însemnări, schiţez la repezeală pe foaia albă cîteva fire de flori. Mai mult decît atît, convins că gestul meu va face senzaţie printre semenele de spital ale femeii, şi contînd pe rezonanţa de glorie a numelui meu, mîzgălesc grăbit Unei doamne singure, de la un om al nimănui, ceea ce este acelaşi lucru ! şi mă iscălesc în clar. Mi-arunc ochii spre femeia dintre gratii, pare a aştepta destul de liniştită. De cum însă îi întind hîrtia, nefericita o mototoleşte brusc, fără măcar s-o considere în vreun fel, şi mi-o zvîrle drept în obraz.

— Domnule, spune femeia cu amar, eu ţi-am cerut să-mi faci un copil din flori, nu unul din hîrtie...

94

Să intri în casă ca şi cum Dînsa ar fi acasă, calm şi reţinut, stăpînit cel puţin de această certitudine confortabilă, şi să te lepezi la uşă, înainte de a intra în casă, de toată încărcătura de nervi a zilei, nu-i nevoie s-o implici şi pe Dînsa în destinul tău exterior, e foarte bine (dimpotrivă) ca Dînsa să-ţi asigure aici permanenţa singurului climat prielnic pentru lucrul tău,

cam derutat însă că Dînsa nu-ţi iese înainte, după obicei, Unde eşti ?, cu atît mai mult cu cît lămpile sunt aprinse, uşile — date de perete, iar tu să nu-ţi aminteşti să le fi lăsat aşa cînd ai plecat de acasă, şi totuşi să nu te îngrijorezi încă, deşi casa de acum este alta, spaţiul ei s-a strîmtat, prin spaţiul ăsta ştii bine că Dînsa nu s-a mişcat niciodată, unde ar putea fi atunci de nu-ţi răspunde la chemări?, în care fotoliu să stea obişnuit şi consumîndu-şi timpul cu ce ?, tricotînd, sau citind, sau pîndind mişcările străzii, oricît de convulsive, ca să-ţi deosebească paşii ?, Am ajuns să te recunosc după mers, omule, ai un mers foarte propriu, omule, foarte uşor de identificat !,

sau uneori dormitînd în acelaşi fotoliu, sau uneori cu capul frînt pe muchia mesei, Doar te-am rugat de-atîtea ori să nu mă mai aştepţi şi să te culci în dormitor, omeneşte, ce rost are să te chinui aşteptînd ?, numai că Dînsa nefiind nici la masă, nici în fotoliu, şi tu să cercetezi ungher după ungher, pînă şi sub biroul din bibliotecă, pînă şi printre rochiile din garderobă, tot mai tulburat, confuz şi alertat de

temeri nedesluşite, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea, O fi plecat să se plimbe ! îţi spui, şi asta ar trebui să te liniştească,

dar topirea zgomotelor străzii şi întunericul dens de afară te conving că afară s-a lăsat de mult noaptea, şi eşti nevoit să refuzi explicaţia de circumstanţă, şi iar iei casa de la capăt, mai atent la amănunte, mai concentrat pe semnificaţii,

şi pe masa din bucătărie descoperi tartinele cu unt, ceştile cu ceai (totdeauna două), ceaiul e fierbinte, pîinea e proaspăt prăjită, înseamnă că Dînsa e aceea care ţi-a pregătit cina, îi vei fi telefonat că te porneşti spre casă şi ai uitat, sau Dînsa, cu intuiţia Ei incomparabilă, aflîndu-se în continuă comunicare cu tine, a ştiut clipă de clipă cam la ce clipă te apropii de casă, Pentru Dumnezeu, unde te-ai ascuns ?,

dar Dînsa tot nu-ţi răspunde, glasul Ei nu mai are consistenţă, sonoritate, nici măcar pentru a deveni şoaptă sau îngînare, şi nici măcar şoaptă sau îngînare închipuite, receptate cu auzul nostru lăuntric, mereu amăgitor şi mereu dureros, ca şi privirea noastră dinlăuntru, care vede ceea ce este de nevăzut, de unde şi magia, blestemul de a exprima inexprimabilul, cu alt fel de cuvinte şi cu alt fel de sunete,

pentru ca să nu-ţi mai rămînă decît să te resemnezi,

dacă acesta e adevărul, că Dînsa şi-a îmbrăcat rochia cea roşie şi a plecat de acasă, cine ştie pe unde rătăcind şi cine ştie ce căutînd, adevărul acesta nu poate fi contrazis, n-ai dreptul să-i negi

dreptul de a se elibera de tine şi de toate, şi n-ai dreptul s-o învinuieşti de opţiunea la care a apelat pînă la urmă, o fi obosită şi de tine şi de toate, vei fi încetat de mult să mai constitui pentru Dînsa unica lume şi unicul Dumnezeu, şi-atunci Dînsa a decis împotrivă,

iar ţie nu-ţi rămîne decît să te resemnezi şi să te contempli în oglindă, fiindcă numai oglinzile sunt inversul nostru, capabil să ne pună în contact cu infinitul şi cu eternitatea, cu pulberea şi cu efemerul,

şi iată că tocmai dintre ceţurile oglinzii se recompune şi Dînsa, ca o fascinantă doamnă Euridice a neantului, stă pe un fel de piatră pe marginea unui drum fără început şi fără sfîrşit, şi Dînsa te priveşte îndelung şi-ţi surîde, are o clipă de ezitare şi iar te măsoară îndelung, ca să te recunoască,

Doamne, de cînd te aştept, de ce ai întîrziat atît?,

dar cine pe cine întreabă ?, cine aparţine pulberei şi cine se pregăteşte să se prefacă în pulbere ?, şi ţie ţi-a pierit graiul, asta înseamnă că Dînsa nu va pleca de-aici, pentru totdeauna. decît odată cu tine...

95

De cîte ori mă opresc pe neaşteptate locului, pe stradă, sau la fel de neaşteptat las totul de izbelişte şi ies din casă, pentru a porni într-aiurea fără motiv precis, înseamnă că, undeva, cineva are nevoie de mine.

Sunt atît de convins de lucrul acesta, ca de însuşi faptul că exist, încît, de-ar fi cu putinţă să mi se fotografieze imaginea ce mi-o fac spontan despre omul acela, sau despre femeia aceea, din necunoscut, şi s-ar cerceta, computerizat, printre cartotecile lumii, sigur că s-ar găsi de-adevărat fiinţa despre care este vorba.

Oricît de fabulos vi s-ar părea acest fluid comunicant, dintre imaginaţia mea incontrolabilă şi o realitate convenţională, nu se poate nega suma de paradoxuri ale Predicii de pe Munte, cînd Dumnezeul inaccesibil pînă atunci conştiinţei umane, împovărat de atribute ale răului şi ale urii, se lasă văzut şi devine un Dumnezeu al binelui şi al iubirii. Abstracţiune, firească, şi invenţiune, firească, la care apelăm însă tot în ceasuri de răscruce, şi tot purtători de cruce, opriţi pe neaşteptate locului sau chemaţi undeva în afara existenţei celulare. Cine are, atunci, nevoie de celălalt ?

E absurd să tot spunem că de fiece dată pornim în căutarea lui Dumnezeu, să ne rezolve el problemele fără soluţie sau să ne răspundă el la întrebările mereu fără răspuns. De ce n-am crede că şi el, Dumnezeu, are nevoie de mine, tocmai fiindcă el este negarea mea, iar eu sunt expresia paradoxurilor sale fatale ? !

Dar acum simt nevoia să stau îndreptat cu faţa către Domnişoara W., pentru simplul motiv ca şi Domnişoara W. să stea cu faţa îndreptată către mine. Vreau, şi aşa trebuie să fie, cel puţin pentru a respecta legea pe care am descoperit-o în iadul meu cerebral...

96

Mă rugase s-o însoţesc, nu ştiam unde anume şi pentru ce. Era o toamnă dulce şi odihnitoare, străzile pe care le străbăteam aveau ceva de melancolie în afară de timp. Cu oricîte întrebări mă chinuiam să dezleg enigma acelui drum, Dînsa refuza să răspundă. Avea totuşi un fel de surîs iscat dinlăuntru, care sporea şi mai mult aventura noastră de taină. Pînă la urmă a trebuit să mă supun tăcerii Sale, n-avea nici un rost să spulber cu lăcomia mea curioasă miracolul spre care presimţeam că sunt condus. Ne-am oprit dinaintea unei case bătrîneşti, învăluratã pe de-a-ntregul în frunziş ruginiu. Domina peste toate un aer vetust şi de părăsire vrămuită, consideram casa prin grilajul despărţitor (cel puţin eu) cu vagă tulburare şi neînţeles. Abia într-un tîrziu am deosebit pe cineva care ne făcea semne cu mîna, o fetiţă de vreo unsprezece-doisprezece ani. Avea părul de culoarea mierei, prelins în şuviţe lungi peste umeri, şi era (evident) îmbrăcată în roşu. Îmi petreceam privirea de la Dînsa la copil, şi din nou de la copil la Dînsa, mi-era foarte greu să convin cu acel adevăr senzaţional.

— Da, a spus Dînsa, aceea de dincolo sunt Eu !

N-a fost cu putinţă să trecem dincolo, între noi şi trecutul care-i aparţinea exclusiv se ridicase timpul ca un zid...

97

Perspectiva unei maladii iremediabile, cu toate consecinţele posibile dinainte de finalul-final,

degradarea fizică îmi repugnă, am oroare de suferinţa fizică, sunt gata să suport orice mizerie morală, oricît de umilitoare faţă de propria conştiinţă, dar n-aş fi în stare să suport mizeria cărnii sau înceţoşarea minţii, mai ales în prezenţa unor străini. fie ei medici, fie ei preoţi, chiar şi pe Copiii mei (presupunînd că vor vroi cu orice preţ să-mi asiste agonia) i-aş alunga, îi voi alunga, vreau să-i scutesc de un astfel de spectacol, n-o să mă consoleze nicicum (post festum !) spunîndu-se despre mine (indiferent cine) Vai ! bietul om, în ce chinuri şi-a dat sufletul !,

în măsura în care va fi posibil să rămîneţi, despre mine, cu o imagine cît de cît senină, luminoasă, chiar dacă alterată prin bătrîneţe, dar umană, foarte bine, ţipetele de durere m-ar descalifica faţă de martorii virtuali, faţă de biografii amatori de amănunte dezgustătoare, puţină decenţă, Domnule, ce Dumnezeu, puţină pudoare !, nu-i adevărat că omul n-ar avea puterea să-şi privească Moartea în ochi. eu voi avea această putere,

şi singur, cu bună-ştiinţă deci asupra totului-tot, eu voi decide şi ziua şi ora şi clipa, adică exact la ora la care mă voi convinge că medicii încep să mă mintă, şi că aparenţele de calm şi de nedurere ale organismului se datorează morfinei, va trebui să mă îngrijesc să am permanent la îndemînă, într-un loc ştiut numai de mine, doza de otravă eficientă,

pe care s-o înghit ca pe un panaceu, şi nu înghiţînd în prealabil şi un pahar de vodcă sau de whisky care să mă ameţească, totul trebuie făcut fără şovăire şi lucid, nu mai trebuie cerut timpului răgaz de analiză şi de altă alegere între şi între,

mulţumesc, prin urmare, doctoriţei care (trişată de mine, în numele unei operaţiuni de deratizare, (ah ! cu ce categorie de lighioane am ajuns să mă compar !) mi-a pus la dispoziţie otrava respectivă, să n-o mustre nici acum conştiinţa aflînd (de se va întîmpla să citească această pagină) la ce-mi va fi utilă otrava dăruită de ea contra şobolanilor, îi promit s-o răsplătesc de Dincolo cu un surîs inefabil...

98

În noaptea în care plecam la război, s-a întîmplat să mă trezesc singur pe peronul Gării de Nord. Nu mă conducea nimeni, colegi sau prieteni, pentru simplul motiv că refuzasem să fac din plecarea mea la război un act de comedie gratuită. Era, mai degrabă, pariul meu cu fatalitatea, voi răspunde sau nu voi răspunde la întrebările ei ticăloase ? De unde şi luciditatea mea feroce, furia (aproape) cu care simţeam nevoia să mă înstrăinez de toate. Chiar şi moartea mi-o propuneam ca pe o alternativă la un destin fără ieşire, preferam un pariu pierdut decît o viaţă ratată.

M-am așezat pe o bancă, tocmai spre capătul peronului, hotărît să nu-mi încarc sufletul cu nici o melancolie sau regret. Nu știu cîți nefericiți se aflau în aceeași situație ca mine, dar tot spațiul gării dospea de spaime și de zădărnicie. Asta mă ajuta, în bună măsură, să-mi disimulez cinismul în izolare forțată. Devenea absolut necesar să pun între mine și trecut distanța de rigoare, iar viitorul personal să mi-l consider ca pe al cuiva necunoscut. Dublul meu exhaustiv, dispus să joace (în locul celui ce eram de-adevărat) un rol de Caliban modern și de fanfaron lugubru.

Cînd, la orice așteptîndu-mă în afară de acest imposibil neprevăzut, a apărut Dînsa, vreau să spun — copila care era la acel timp. Și cînd, odată cu neverosimila Ei apariție, am constatat că pretinsa mea fermitate dinaintea neantului începea să se clatine. Deși numai rochia roșie îi dădea consistență, părul de culoarea mierei o făcea reală. Altfel, asemeni de fragilă ca o iluzie, probabil că o inventasem anume ca să nu plec la război fără nici o certitudine.

— Am venit să-ți spun că nu vreau să mori în război ! a zis, și privirea îi era încruntată, și nu s-a sfiit să-mi atingă obrazul cu vîrful degetelor tremurînd. Mai e o oră pînă trage trenul, a adăugat, vrei să te logodești cu mine ?

Atît îmi mai amintesc din cîte s-au petrecut pe durata acelui ceas de așteptare, că ne-am așezat în genunchi, unul în fața celuilalt, și ne-am jurat credință. Și așa m-am convins că eu voi cîștiga pariul cu fatalitatea, că Dînsa mă va aștepta să mă întorc din război...

99

Mi se pun tot felul de întrebări, banale sau derutante, sincere în simplitatea lor sau mai iscoditoare decît ale unui anchetator, cu privire la literatura mea. Sau mi se aduc de față laude, unele convenționale, altele reticente, sau mi se fac observații critice, unele mai voalate, altele destul de brutale, dar le suspectez pe toate (și laude și critici) de ipocrizie foarte abil mascată, fiecare, în fond, tăinuind un eșec personal de același gen.

Adevărul e că nu suport să mi se vorbească în față despre valoarea sau despre slăbiciunile vreuneia din cărțile mele, nu suport să se pătrundă în sistemul de mistere care-mi determină nașterea unei cărți, așezarea ei într-o cosmogonie proprie. Cu atît mai mult, fără exagerare, sunt incapabil să răspund pînă și la cea mai nevinovată dintre întrebări — La ce mai lucrați, și despre ce-i vorba în cartea la care lucrați, și în care timp se situează acțiunea, și ce modalitate artistică ne veți propune de astă dată ?, m-ar obliga să declar despre mine că sunt atoateștiutor, cînd, în realitate, nu știu nimic, nici de unde am început și pe temeiul cărei idei, nici în ce măsură exist, sau durez, sau doar mă strecor în personajul principal și către ce finalitate mă îndrept, m-aș etala între minciuni și sentințe ca (pe tava Salomeei, capul lui Ioan Botezătorul) între conștiința cîștigării vieții veșnice de-a dreapta lui Dumnezeu și conștiința unei iubiri sacrificate !

Atît știu — că acest chip de a mă apăra împotriva oricărei chestionări, gratuite sau foarte interesate, îmi face bine, mă păstrează mereu credincios mie însumi, și dacă va fi vreodată cineva să-mi cerceteze biografia secundă, acel halou de biografie care totdeauna scapă ochiului exterior, aici trebuie să mă caute, între nevăzutele pe care nu le destăinui nimănui, și sigur că mă va descoperi...

100

Am găsit-o în rezervă, tocmai i se adusese Fetiţa la alăptat. Atît de mult devenise alta (lumina exorbitantă din obraz, orgoliul aprins din priviri), încît mi-am dat seama că eu nu voi mai juca în viaţa Ei decît un rol administrativ. Îşi dorise fată şi avea fată, asta era nemurirea la care visase încă din ziua căsătoriei noastre, de altă nemurire nu mai avea nevoie.

— Să nu spui că e urîtă, că te omor !

Adevărul e că Domnişoara mică avea un aer încruntat, nu oferea nici un motiv de uluire sau de admiraţie. Imaginea pe care mi-o făcusem despre ea, înainte de a se naşte, nu se confirma prin realitatea imediată. Nici cópie care s-o repete pe Dînsa, nici sinteză biologică a cuplului Eu şi Dînsa. Ci doar continuitatea unui mister de gene hereditare, încărcat la rîndu-i de alte mistere, pe care n-aveam să le dezleg niciodată.

— Şi să nu te pretinzi stăpîn peste ea, că te omor!

Îmi plăcea acest drept imperativ pe care-l impunea în noile relaţii dintre noi, îmi amintea de toate exemplele istoriei cu mame divine de aceeaşi structură. Am înţeles atunci foarte exact legea reproducerii speciei, cît de limitat mi-e destinul într-o asemenea ecuaţie. Barbarul însă din mine suferea de o maladie imprevizibilă, ştiinţa modernă o trecea printre maladiile fără importanţă socială. Comple-

xul Oedip se răsfrîngea în mine ca într-o oglindă, domnul doctor Freud mă putea lua drept arhetip pentru alte concluzii ale sale. Iar Dînsa nici nu voia să audă de „cercul de cretă caucazian", ca soluţie a împărţirii copilului pe din două, mama divină era capabilă să facă moarte de om pentru odorul Ei.

— Şi de-acum eşti liber să faci ce vrei, mi-e de ajuns ce mi-ai dat !

Suna totuşi ca o sentinţă, cît de liber aş fi devenit în afara lor ? Fetiţa adormea la răstimpuri, leneşă pur şi simplu sau prea obosită de spectacolul la care era expusă, şi Dînsa trebuia s-o trezească ciupind-o de obraz, făcea lucrul ăsta cu nespusă delicateţe şi sfială, părînd a-şi cere iertare pentru un act care s-ar fi putut să-şi întoarcă Fata împotrivă. Erau, atunci, foarte frumoase Amîndouă, învăluite Amîndouă într-o aceeaşi aură dulce, sideralã.

— Să ştii, omule, că-ţi mulţumesc pentru tot şi-ţi rămîn recunoscătoare pe toată viaţa !

Astfel de om era Dînsa, constituită numai din armonii şi din contrarii. Cînd a venit sora, anunţîndu-şi sosirea ca un fel de clopot cu dangăt mare, într-atît de neîncăpătoare pe uşi era şi într-atît cu glas de panică aiurită E ora, gata, e ora !, Dînsa a avut o şovăire şi de-a binelea un refuz. Mai lasă-mi-o, a zis, să mi-o întipăresc bine în minte, să nu mi-o schimbaţi cumva !, şi sora cea dură ca legea, recunoscînd că-n fond are suflet de femeie, nu de piatră, a bufnit Dumneata, doamnă, pînă şi pe mine mă îmblînzeşti, care sunt de neîmblînzit !, şi eu le priveam pe Amîndouă, pe Dînsa şi pe Fetiţă, ca pe o minune într-un singur trup, şi simţeam cum fericirea Ei trece în mine ca printr-un fluid invizibil

de comunicare, mai rob decît aş fi meritat, dar aparţinînd aceleiaşi unităţi ilustre.

Singuri după aceea, am întrebat-o ce nume să-i dăm Fetei, şi Dînsa a hotărît să se cheme cum se cheamă, şi-n toate cîte au privit destinul Fetei numai Dînsa a hotărît...

101

A lipsit toată ziua de-acasă, eram convins că s-a pierdut. A profitat ca un ticălos ce este de naivitatea mea cronică, de faptul că mi se întîmplă să las uneori uşile vraişte, să intre cine vrea şi să ia ce poftеşte, sau aşteptînd asemeni de bolnav materializarea unei năluci în femeie vie, dumnealui a ales libertatea. Foarte bine, dacă domnul Dicky îşi închipuie că acolo unde există hingheri există şi libertate, atunci ducă-se ! După ultima campanie contra neamului cîinesc (cu impozite exorbitante şi cu interdicţia de a-i ţine în casă fără aprobarea vecinilor, cu anularea legii care-ţi dădea dreptul, pe bani grei, să-i smulgi de la execuţia prin gazare şi cu împrăştierea de otrăvuri pe la fiece rădăcină de copac), ce să-i spun decît ce i-a spus Byron tot unui fel de cîine „Adio ! şi dacă-i adio, atunci pentru totdeauna adio !“

Doar fabulosul lui instinct îl mai poate salva, şi nu cel de conservare, ci instinctul peremptoriu al surclasării, prin inteligenţă, a prostiei omeneşti.

Se întoarce, într-adevăr, pe seară — hărtănit, jumulit, cu una din superbele lui urechi sîngerînd. E limpede, a fost în aventură, cine ştie ce doamnă sau domnişoară de acelaşi neam l-o fi solicitat pînă la epuizare, Felicitările mele, domnule ! Ce să-l mai iau la întrebări şi să dau cu el de pămînt, slavă Cerului că-i întreg şi satisfăcut ! Dealtfel puţin îi pasă, jubilează şi-şi pendulează coada infimă cu atîta frenezie, aproape paradoxală, şi-n bot cu nu ştiu ce drăcie de plocon, de-ai crede că vrea cu orice preţ să-mi cumpere indulgenţa şi pentru evadările viitoare.

Lasă obiectul jos, dintre dinţi, şi-mi urmăreşte atent reacţia.

— Ce-i asta ? ! îl întreb destul de intrigat, mai ales că nu pricep ce reprezintă. Pentru mine este ?!

El s-a aşezat pe patru labe, ochii îi strălucesc de o bucurie inexplicabilă, nu-l credeam atît de ipocrit, domnul acesta o să mă scoată din minţi cu surprizele lui neconformiste. Ridic obiectul de jos, pînă la înălţimea ochilor (o să mă spăl după-aceea cu spirt), şi-l consider străfulgerat de uimire.

— Păcătosule ! îi spun. Din ce muzeu l-ai furat, prin ce case mi-ai umblat, cu cine te-ai înhăitat la jaf, tu ştii ce mi-ai adus în casă ? ! Vrei să mă faci complicele tău la spargere, la hoţie ?, puşcăria te mănîncă !

E un mic idol de lut ars, de numai cîţiva centimetri, patru împunsături de silex în ceea ce pare a fi ureche, alte patru în ceea ce sugerează gura, altfel evident feminină, ca şi acoladele ochilor, ceva care-mi aminteşte de Domnişoara Pogany, cap de idol aparţinînd fără îndoială unei civilizaţii arhaice,

pe care orice specialist ar trece-o printre extraordinarele de acest gen.

— E tot ce-mi mai lipsea, nefericitule ! De parcă nu mi-ar fi suficient idolul la care mă închin de-o viaţă, să mă-nchin acum şi la idolul adus de tine ! Imediat să-l duci acolo de unde l-ai furat, e clar ?

Nu e clar, ba din punctul său de vedere e chiar idiot.

— N-am fost în nici o aventură de amor, cum pretinzi. După ce că m-am lăsat bătut şi jupuit de viu ca să-ţi aduc în casă o capodoperă de-acum şapte mii de ani, şi încă o femeie, mă tratezi ca pe un hoţ de rînd şi mă umileşti, să fim serioşi, stăpîne !

Drept care îmi întoarce spatele, jignit, mofluz, între dinţi cu acelaşi fascinant idol, şi se ascunde în refugiul său de sub servantă...

102

Ştiu că o să mă certi, omule, de o mie de ori mi-ai pus în vedere să nu primesc străini în casă. M-am săturat de provocatori şi de urmăritori, ziceai, atît ar trebui să le mai acorzi şi ospitalitate. Să nu te mire deci, Doamnă, că, fără să-ţi dai seama, îţi vîră printre hîrţoage şi pe sub aşternuturi fel de fel de minuni, care te pot duce şi la spînzurătoare. Aşa că te rog, draga mea, te implor, fii atentă, fii atentă !

Femeia însă pretindea că te cunoaşte şi că vrea să-ţi vorbească numaidecît, chiar de-ar fi fost să te aştepte toată ziua. N-o puteam lăsa în stradă, Mi-a

cam intrat frigul în oase, mi-a spus, de cînd tot umblu să descopăr unde locuiţi !, şi asta m-a înduioşat. N-am acordat atenţie acestui plural care mă implica şi pe mine, într-un fel îmi făcea plăcere să aflu că are cunoştinţă şi de existenţa mea.

Dar în clipa în care sus, în hol, s-a uitat la mine lung, cu o privire pătrunzătoare şi rece. Deci dumneata eşti soţia lui ? !, şi interogare şi confirmare în acelaşi timp, m-a cam trecut un fior de neînţeles. Oricît de impersonal i-ar fi sunat vocea, devenea limpede că-n primul rînd pentru mine venise. Îţi va fi fost cumva amantă mai ştiu eu cînd, mereu ahtiată după tine, neîmpăcată de a fi fost părăsită, şi acum venea să constate cum arăt ? Sau una mai de curînd, căreia îi vei fi făgăduit să mă înlocuiască, şi acum venea să vadă pe cine va înlocui ?

Recunosc că nu-mi prea găseam cumpătul, mă tot mişcam prin casă fără rost, schimbînd inutil lucrurile de colo pînă colo, întîrziind să-i pregătesc o cafea (de care, dealtfel, nici n-avea să se atingă). Iar ea, în acest timp, mă urmărea neclintit, cu altă privire decît cea reală, de parcă mi-ar fi luat măsura. Ce înălţime am, ce talie, cam ce număr la pantofi, ce culoare de rochie sau ce model m-ar prinde mai bine.

Am crezut atunci de datoria mea să încropesc o cît de banală conversaţie, numai ca să scap de stăruinţa mută cu care se concentrase asupra mea. Dar femeia tăcea şi tăcea, ca şi cum odată cu intrarea în casă şi-ar fi pierdut graiul. De-aceea am şi respirat uşurată cînd s-a ridicat deodată din fotoliu, Eşti încă destul de tînără, a zis, şi-i păcat, o să vin altădată !

Nu înţelegeam legătura dintre anii mei încă tineri şi prezenţa ei acolo, mai ales avertismentul tăinuind

o vagă dar certă amenințare că va reveni, și aș fi vrut s-o opresc locului, să-i cer lămuriri. Ea însă îmi și întorsese spatele și se depărta spre ușă, Nu-l mai așteptați ? i-am strigat din urmă. Doar pretindeați că aveți să-i comunicați lucruri importante, nu-l mai așteptați ? !

Nu mi-a răspuns, a deschis ușa chiar în clipa în care tu apăsai clanța dinafară, ar fi trebuit să te izbești de ea, nu mi s-a părut că te-ai izbit în cadrul ușii de cineva. Și atunci am înțeles, iar tu n-ai reușit să smulgi de la mine nici o explicație, oricît ți-am apărut de tulburată, m-am zăvorît în mine, cu taină cu tot, și i-am mulțumit acelei femei pentru amînare...

103

De unde-l cunosc eu pe omul acesta, sau cine să fie omul acesta, care mă cercetează de cîtva timp în vis ? N-am cum îl identifica după fizionomia cu care-mi apare, mereu aceeași, dacă fizionomie se poate chema această față amorfă, confuză, fără nici o trăsătură distinctă. Dar uniforma militară în care este îmbrăcat, nici aceasta oferind vreun amănunt de identitate națională, mă proiectează în timpul cînd i-am fost eu însumi țării soldat.

Se face deci că zac prăbușit la pămînt, cu brațele răstignite în lături, cu ochii holbați către cer. Am conștiința că nu sunt mort, fiindcă în auz îmi sună cuvintele pe care le adresez Dumnezeului personal să se îndure de mine și să mă salveze. După starea

de eternitate încremenită, cu vagi ecouri de bombardamente în agonie și sub un văzduh vînăt cotropit de rachete luminoase, presupun că mă aflu în război. Asta îmi readuce în minte prima rănire de moarte în lanul de grîu dinaintea Odesei, ca și de a doua rănire la fel de gravă în zăpezile din munții Tatra. Mi-amintește, dar nu mă localizează pe anume front, ceea ce înseamnă că visul despre care este vorba mă pune în contact cu fatalitatea ambelor mele experiențe de războinic inveterat.

Omul vine așadar, de fiece dată, din fum și învăluit în fum. Arată de dimensiuni peste măsură, probabil și din cauza poziției orizontale din care-l consider eu. Nu-l interesează priveliștea din jur și nici alte leșuri ce mă înconjoară, tot de români, se oprește exact la un pas de mine și mă examinează concentrat. Sunt eu sau nu sunt eu acela pe care-l caută, după ce semne foarte proprii să pretindă că aș fi eu ? Nu mă dovedesc capabil să-i suport privirea, mă chinui să-i îndulcesc agresivitatea mută printr-o explicație de rigoare. Cum că aș fi tras la întîmplare, și nu neapărat în oameni vii, ci mai degrabă în simple presupuneri, nu totdeauna îl vezi, îl distingi pe inamicul dinaintea ta, de ce tocmai eu să fiu vinovat de moartea lui ?

Dar simt cum sîngele începe să-mi gîlgîie prin toate rănile deschise, mitraliera rusească și mitraliera germană (fiecare la rîndul ei, la alt timp fiecare) mi-au însemnat pe trup figuri geometrice ferme, triunghi perfect — cea dintîi, trapez — cea de a doua. Ceea ce mă înfricoșează însă cel mai mult nu-i tăcerea lui, a omului iscat din fum în coasta mea, nici bolboroseala mea înecată în sînge, ci faptul că îm-

puşcătura din chiar inima frunţii lui s-a preschimbat într-o floare. Şi nu doar asta mă înfricoşează peste poate, ci faptul că omul îşi dezlipeşte floarea de pe frunte şi mi-o aşează pe piept ca pe un adio !

Domnule Freud, şi domnule Adler, şi domnule Jung, şi domnule Fulga, vă confirm că există vise care se repetă, şi că se repetă cu o fidelitate de amănunt. Mai interesant, desigur, pentru Dumneavoastră ar fi că timp de 41, respectiv 39 de ani (cîţi au trecut de atunci) acest om n-a binevoit să mă caute, noaptea, în vis, abia de curînd şi-a făcut apariţia şi în chip destul de constant. Căutaţi Dumneavoastră, domnilor profesori, explicaţia ordinei subconştientului meu de după război, a dezordinei prin care trec acum. Fiţi amabili şi căutaţi, deopotrivă, explicaţia şi remediul, dacă mai puteţi inventa vreun remediu în afară de hotărîrea mea, în sfîrşit, de a spune adevărul.

Mulţi m-au întrebat şi, sigur, nu întîmplător — Ai omorît pe cineva în război ? Pe toţi i-am minţit, escamotînd răspunsul clar în comentarii literare, de psihologie desuetă şi vulgară. Iată însă că de astă dată nu mai am unde şi sub ce mă ascunde, le răspund tuturora — Da, am omorît !...

104

Acum pot să-ţi spun şi eu adevărul, multă vreme după ce te-am cunoscut mi-a fost frică de tine. Lumea te socotea un dur şi un inabordabil, iar eu mă lăsasem înşelată de promisiunea că mă vei lua de

nevastă. Zilele treceau fără să-mi mai adresezi vreun cuvînt, era ca şi cum nu ne-am fi întîlnit niciodată. Făcusem greşeala să mă laud faţă de colegii mei că foarte curînd îţi voi purta numele, şi toţi îmi plîngeau de milă. Se năpusteau asupra mea cu date şi informaţii dintre cele mai amare, suficient ca să capăt despre tine imaginea cea mai înfricoşătoare cu putinţă. Gîndeam totuşi Doamne, atît de mult l-a înrăit şi otrăvit războiul, viaţa, la chip şi pe dinlăuntru, că nu voi şti niciodată ce mi-ar trebui ca să-l îmblînzesc !

Tu continuai să taci ca piatra şi să mă ignori, zadarnic mă agăţam de tine ca o desperată şi te întrebam, te scotoceam Ce-i cu sufletul tău, omule ?, spune-mi şi lasă-mă să te ajut !

Pînă în ziua în care au venit să te aresteze, ţi s-a lăsat răgazul să-mi aduci cheile de la casă şi să-ţi iei rămas bun. Au de gînd să mă distrugă, ai apucat să-mi spui, şi nu înţeleg de ce ! Aş fi preferat să mor de o mie de ori în război, decît osîndit pentru a le fi fost de bună credinţă ! Dacă aş fi murit în război, aş fi fost azi un erou ! Aşa, murind acum ca un cîine al nimănui, nu voi fi decît un zero oarecare ! Ai adăugat, apoi, să-mi iau visul de la tine şi să mă lepăd de tine, pentru a nu-ţi urma soarta cu toate consecinţele ei imprevizibile, deveniseşi prizonierul unei spaime de moarte. Fiindcă în orice alt context, oricît de tragic, se putea descoperi o raţiune. Pe cînd dincoace, dimpotrivă, cu acea raţiune a lor nu era posibil nici un dialog.

Aşa mi-am învins eu, prin tine, propria frică şi mi-am jurat să te aştept, chiar de-ar fi fost să fie pînă la capătul zilelor mele.

Crezi că iubirea cu care te-am iubit, omeneşte şi cumplit, s-a cuprins în vreo altă măsură... ?

105

Domnişoara W. mă tratează ca pe un neajutorat insuficient de apt (din vocaţie sau din cinism) să se hrănească singur. Mai la fiecare început de săptămînă, dinaintea uşii, acasă, descopăr cîte o sacoşă cu alimente. Cel puţin dacă ar fi bunuri exotice sau trufandale rarisime, îndeobşte însă ce se găseşte şi pe piaţă. Domnişoara W. îşi închipuie că singurătatea mea nu se poate cultiva decît cu „nurituri terestre", de altă semnificaţie decît cele ale lui Gide.

Iar eu mă hazardez să mi-o închipui pe Domnişoara W. nevastă de ţăran, care zilnic îi duce acestuia, la cîmp, tainul de amiază. Desface cu tăinuită evlavie legătura din desagă, oferindu-i bărbatului ei fiertura de zarzăre crude, mămăliga rece şi ciosvîrta de pui ars la frigare, adaus (bineînţeles) şi urciorul cu vin roşu. Apoi se aşează pe pămîntul gol şi-şi urmăreşte uşor încruntată bărbatul cum se ospătează, în timp ce pe sub straie simte cum o trec sudori amestecate. Nevasta de ţăran ştie că după asta, săturat, sub soarele arzător, despicător al celor mai profunde peceţi, sau la umbra vreunui copac, aliat al tuturor misterelor nedezlegate, bărbatul va răs-

tigni-o la pămînt şi-şi va vărsa în ea sămînţa, gemînd de o bucurie aprigă şi primitivă.

Recunosc, nefericit stil, pentru o la fel de nefericită închipuire, avînd-o ca personaj principal chiar pe Domnişoara W., simbol al nevoii mele cerebrale de echilibru sideral. Vai, însă, de cei singuri, care nu reuşesc să se împace cu ei înşişi decît în supoziţii aberante. Cineva a spus (Thomas Mann) că şi prostia este frumoasă dacă atinge perfecţiunea, mă am pe mine în vedere, o am pe Domnişoara W. în vedere ?

Ha-ha, fascinant anahoret care se autobiciuieşte cu voluptate, numai ca să se apere de ochiul lui Dumnezeu, cînd Domnia-Sa (acesta) îi citeşte printre gînduri toată ticăloşia aşa-zisei sale adeziuni la sfinţenie !

Sau poate că reprezentarea ei, a Domnişoarei W., despre mine la atît se reduce, reprezentarea unui om care trebuie hrănit mai ales biologic, cu pîine şi cu sare ? Dar biologic înseamnă şi instincte, satisfacerea animalului din noi, nedispus la nici un fel de claustrare. Zadarnic o vreau eu femeie pe Domnişoara W., Domnişoara W. refuză să fie femeie ! La riscul că m-am săturat de abstracţiuni şi că într-o bună zi m-aş putea răzbuna pe castitatea lor, exultînd în absolut, nu se gîndeşte. Nu ştiu dacă voi reuşi vreodată să mimez mortalitatea, cînd în fond sunt un sadic şi un abject, orgoliul meu suferă de prea multă perplexitate în raport cu marii cameleoni ai lumii. Deghizarea n-a convenit niciodată oglinzilor mele interioare, măsura mea exactă este metafizica Domnului Diavol !

Şi cartea asta pe care n-aş vrea-o împărtăşită nimănui, tocmai fiindcă mă doare dincolo de orice speranţă că la capătul ei voi întîlni altceva...

106

Dacă tu socoteşti că este drept că mă laşi atîta amar de vreme fără nici o ştire, numai fiindcă n-ai alt Dumnezeu decît blestematul tău de scris, atunci să nu te mire că într-o bună zi te vei trezi singur. Te-avertizez că-mi iau Copiii şi plec unde voi vedea cu ochii, şi-n genunchi de va fi să faci drumul pînă la mine, implorîndu-mă să te primesc, nu te voi primi. Puţin îţi pasă că sunt şi eu femeie, tu crezi că focul tău sacru este mai important decît focul ce-l păzesc eu în preajma numelui tău şi a casei tale. Jubilează, prea plinule de tine, grozav aş vrea să ştiu cîte nefericite ţi-ar mai sta la picioare, mute şi oarbe de idolatrie, cum îţi stau eu !

Deşi nu pentru ca orgoliul tău să urle satisfăcut îţi scriu, ci pentru a-ţi aduce la cunoştinţă ce mi s-a întîmplat ieri după-amiază.

Ieşisem cu Copiii la plimbare, intenţionam să ajungem la leagăne. Ora era nespus de caldă şi luminoasă, de parcă nu s-ar fi anunţat toamna cea mai rece din ultimii ani. Şi Copiii trăiau ziua la fel de exaltaţi, în toate se simţea ceva de beţie molipsitoare. Nici o grijă deci de luat în seamă, cînd a avut loc întîmplarea despre care vreau să-ţi vorbesc. Pe omul acela l-am văzut de departe, împărţea flori oricui se nimerea să fie. Unii-l ocoleau sau îl refuzau fără cuvînt, li se părea probabil umilitor să primească flori pe gratis de la un vai de el. Nu atît înfăţişarea lui prăpădită i-o fi derutat, în haine de mizerie şi în picioarele goale, cît privirea puţin haotică şi ca de animal hăituit cu care te cerceta îndelung. Nu cerea aşadar nici un leu pe florile lui veştede,

atît murmura cu sfială, aproape misterios. Rugați-vă pentru sufletul meu !

Mai bine nu l-aș fi recunoscut, era anchetatorul tău de odinioară și anchetatorul meu (de o noapte) din aceeași epocă. Poate că-n alte circumstanțe l-aș fi scuipat în obraz, în numele amînd:rora, dar de la tine am învățat să n-am memoria celor ce ne vor fi îngenuncheat vreodată. Nici o plăcere să vezi pe cineva ajuns într-o astfel de stare jalnică mai ales după ce a triumfat asupra conștiinței tale cu biciul și, foarte concret, cu fierul roșu ! Ei, Doamne, am auzit lîngă mine o femeie lamentîndu-se, cine știe cîte morți duce ăsta în spinare de se cerșește acum să ne rugăm pentru sufletul lui ? ! De acord, recunoaște și tu, numai că unde-s ceilalți care n-au descoperit încă flori în universul lor de mizerie ?

Scrie-mi totuși cînd te întorci acasă. nu mai pot...

107

Parlamentul unei țări din altă lume a discutat recent un proiect de lege cu privire la desființarea urii de moarte față de om. Ziarele au relatat că mai bine de o sută de deputați au votat împotriva acestui proiect de lege. Nu mă interesează motivele obiective ale deputaților respectivi de a menține în țara lor ura de moarte față de om. Nici dacă în rațiunea fiecăruia în parte se vor fi strecurat și resentimente personale contra vreunuia dintre cei osîndiți la o astfel de pedeapsă. Foști prieteni care le vor fi trădat

prietenia sau prieteni indubitabili care însă le vor fi luat înainte pe scara socială. Nu de puţine ori ura manifestă faţă de un singur individ se preschimbă în ură contra întregii umanităţi. Aşa se explică şi raportul binecunoscut dintre particular şi general. Sau dintre viermii tîrîtori ai pămîntului şi cerurile înalte ale demnităţii umane. Şi nu cunosc prea mulţi deputaţi consemnaţi de istorie care să fi contrazis paradoxul acestui raport. Ba şi cu destule efecte contagioase asupra mai-marilor peste parlamente. Şi de cîte ori istoria nu ne-a demonstrat că ura de moarte faţă de om se pune şi la vot. Pentru aprobarea unui nou tip de armă atomică sau pentru declanşarea unui nou holocaust mondial. Vot cu bile colorate sau vot prin consens mutual. Vot cu mîinile ridicate cît mai sus ori vot prin aplauze frenetice.

Toate piesele de teatru ale urii de moarte faţă de om se joacă la rampa celei mai elementare matematici. Şi să nu vă imaginaţi că fără poleiala de rigoare a cuvintelor grandilocvente. Pentru ca omenirea să înghită fărădelegea legiferată cu sentimentul că ea (omenirea) este apărată de alte fărădelegi pe care legiuitorul le-ar fi pierdut din vedere. După care urmează un simplu proces-verbal şi o simplă semnătură pontificală. Orice crimă oficială are nevoie de acte justificative. Pentru a convinge prezentul despre necesitatea cultivării urii de moarte în contemporani faţă de contemporani şi pentru a convinge posteritatea că antecesorii n-au greşit.

Arbitrariul funcţionează în haine de paradă. Iar oponenţii arbitrariului se mulţumesc cu sărăcia lor de filosofie fără ecou. N-aţi observat cît de insignifianţi arată marii iluminişti şi umanişti din secole trecute în comparaţie cu dezastrele consumate chiar

sub ochii lor ? Sau în comparaţie cu parlamentele care nici n-au luat seama că pe lume fiinţează şi asemenea specimene de filosofi şi de scriitori ? Fiindcă ilustrele lor teze (ale colegilor mei) n-au folosit la nimic. Au trecut şi ei din utopie în utopie ca printr-un infern continuu. Care infern ne paşte şi pe noi în stilul cel mai modern cu putinţă. Doar a fi modern inseamnă de fapt a prelua moştenirea de violenţe a trecutului la valoarea altor carate.

Din care cauză problema se şi prezintă sub semnul unei gravităţi cel puţin odioase. Care degradează însăşi ideea de ales al poporului sau de ales al lui Dumnezeu. Cu atît mai mult dacă aş îndrăzni să introduc ambele categorii de aleşi în retorta de foc a culturii. Şi nu fiindcă m-ar afecta în mod deosebit datorită profesiei mele insuportabile. Ci fiindcă dintr-o asemenea retortă au ieşit şi vor ieşi întotdeauna singurii demiurgi în care merită să crezi. Şi fiindcă între a scoate pistolul cînd auzi de cultură şi a dispreţui cultura cînd în joc se pune destinul omului nu-i nici o deosebire. Plăcerea de a tortura o conştiinţă creatoare nu poate să excite mai puţin decît arderea cărţilor pe rug.

Duceţi aşadar toţi umaniştii la spînzurătoare şi tiranii vor avea somnul asigurat !

Sau credeţi că deputaţii despre care este vorba vor fi auzit vreodată de Socrate sau de Spinoza ? De Blaise Pascal sau de Sfîntul Augustin ? Şi atunci cum avea să le influenţeze aceştia gîndirea pentru ca să abroge o lege mai veche decît conceptul despre condiţia umană ? Pînă şi jurămîntul pe care unii îl clamează cu mîna pe Biblie este doar panaceul pentru amăgit prostimea. S-a constatat că farsa îl amuză pînă şi pe Dumnezeu din cer. Care s-a abţinut să

despice în două capul vreunuia dintre scamatorii de această speţă. Ura de moarte faţă de om este mai teribilă decît orice pedeapsă divină.

Pot ajunge deci la concluzia că majoritatea celor aleşi să răspundă de condiţia umană sunt nişte ignoranţi incurabili. Mă şi întreb dacă există în lumea lor vreun răspunzător de soarta planetei care să acorde importanţă lecturii cărţilor fundamentale. Fiindcă nu se poate decide asupra condiţiei umane numai pe baza lecturilor din şcoala primară. De-aceea se şi răzbună istoria pe ignoranţa lor coroborată cu o bună doză de veritabilă demenţă. Vai de ziua în care psihiatria se va hotărî să facă tuturor acestora fişe de specialitate. Abia atunci s-ar vedea pe ce capete strîmte a mizat omenirea să fie condusă şi de ce unele dintre aceste capete au fost puse pe butuc. Şi nu m-ar mira să aud că şi ignobilii deputaţi amintiţi mai sus vor suporta sentinţa aceleiaşi răzbunări. Să se trezească adică pedepsiţi în însuşi numele legii pe care n-au convenit s-o desfiinţeze. Vă jur că n-aş avea lacrimi de plîns pentru lamentabila sărutare de pe urmă a ghilotinei cu care ar fi gratificaţi. Chiar dacă s-ar dovedi că-n veac ei se înmulţesc prin sciziparitate. Dintr-un şarpe tăiat în bucăţi iau naştere alţi şapte mii de şerpi integri întru obsesia lor antiumană. Cine să ne scape de acest blestem ?

Bunii mei confraţi promotori ai aceleiaşi revolte contra urii de moarte faţă de om au săvîrşit o singură eroare. Ei au crezut în puterea filosofiei şi a literaturii de a modifica structural conştiinţa titularilor la comanda lumii. Să nu fi prevăzut ei că pe omul modern al fiecărui secol nu-l separă de omul primitiv decît o foarte vagă idee de blazon şi de vocabular ?

Ba au prevăzut ! Dar nu e vina lor că fabricanţii de arme şi negustorii de arme ai zilelor noastre nu se deosebesc cu nimic de strămoşii întru inventarea praştiei şi întru descoperirea ghioagei. Cain şi Abel rămîn infailibili în superbia lor de a fi determinat acest fel de mitologie pentru toată eternitatea. Cine a proclamat însă cel dintîi formula de armonie a contrariilor pierzînd din vedere că pe cocoşaţi nici sicriele personale nu-i fac mai plauzibili ?

Trăiască deci pe vecie ura de moarte faţă de om ! Şi legiferaţi în numele ei orice crimă la adresa umanităţii ! Loc în lumea asta pentru iubire nu mai există. Şi nici loc pentru muzica sferelor celeste cu care să îmblînzim fiarele...

108

Am fost mai întîi la piaţă, încă din zori, să cumpăr cartofi. Pînă s-au trezit Copiii, eu şi făcusem trei drumuri dus şi întors. N-am găsit om care să-mi transporte cartofii acasă, i-am adus cu căruciorul Fetiţei reconsiderat acum pentru astfel de lucruri. Nu-ţi mai spun ce greu mi-a fost să-i cobor, sac după sac, în cămara de la subsol ! Abia aici mi-am dat seama cîte ne mai sunt de trebuinţă pentru aprovizionarea de iarnă, şi toate stau pe capul meu, singură. Eu să spăl rufe, eu să spăl podelele, eu să fac curăţenie, eu să fac de mîncare, eu să răspund zilnic

la toate cîte, previzibile şi imprevizibile, se năpustesc asupra mea.

Printre altele, Fetiţa s-a aflat cîteva nopţi în cumpănă grea din cauza unei viroze asiatice care bîntuie oraşul. Nu te-am alertat la timpul de-atunci ca să nu-ţi tulbur lucrul, cum te ştiu nestăpînit şi-n afara oricărei logici a vieţii de familie tot pe mine ai fi dat vina. Acum nu-ţi mai face griji, primejdia mare a fost depăşită. Dar merită să te informez că doctorul tău filosof, chemat în desperare şi reclamat uneori la ore de neacceptat, recunosc, ţi-a consumat toată rezerva de vodcă. Îi cunoşti plăcerea de vorbă lungă, comentator delirant al întregii istorii contemporane. ca şi obiceiul de a nu-ţi împărtăşi din tainele lui doftoriceşti (altfel diagnostician fără pereche în Capitală) decît ajuns pe fundul sticlei.

Am trecut azi pe lîngă un pretins oficiu de frumuseţe, mi-au rămas ochii aţintiţi pe făpturile care-şi mistificau farmecul personal cu diverse creme şi pomade. Am şi uitat de cînd n-am mai apelat la un astfel de institut, mi-e şi milă de mîinile mele înăsprite de leşie, de semnele care au început să-mi rideze faţa. Nu mă plîng, şi (dacă simt nevoia să ţi le împărtăşesc) o fac şi cu vanitatea femeii care acordă vocaţiei sale de mamă şi de paznică a rostului ei pe pămînt exact răspunderea pe care şi-a asumat-o acceptîndu-te aşa cum eşti.

Cel puţin dacă lucrul tău ar avansa pe măsură şi dacă pe undeva, în substanţa lui, aş exista şi eu !

Acum s-a lăsat noaptea, Copiii s-au culcat. Şi sunt singură, şi afară plouă, şi e frig, mi-e tare frig singură, şi nu am nevoie de nimic. Ba nu, de ce n-aş fi sinceră ?, de căldura ta...

109

Mi-e frică să recitesc paginile dinainte, în totalitate, mă uit cu groază la vraful de hîrtii scrise pînă acum. Ideile mi se oferă într-o dezordine cu neputinţă de stăvilit, mi-e teamă că niciodată nu voi reuşi să fiu răspunzător de ordinea aşezării lor în pagină. Haos al unei memorii care se refuză pe sine, pentru a se apăra chiar de judecătorul zăvorît în sine. Violentînd orice adevăr despre biografia personală, cînd fiecare biografie nu mai ştie la ce subterfugii să apeleze ca să iasă curată din busculadele murdare ale istoriei. Iar singura justificare a fricii mele de aceste hîrtii sortite tiparului constă în lipsa de măsură a timpului prezent raportat la eternitate, care este una dintre cele mai superbe efemeride. Tocmai fiindcă sunt Eu peste tot, în tot ce s-a scris, şi zadarnic acest Eu se ascunde în cuirasa personajului narator. Nu vă lăsaţi deci înşelaţi, oameni buni, am curajul să vă declar că aşa-zisa ficţiune literară este mistificarea propriei noastre conştiinţe. Şi dacă am ajuns la concluzia să fiu sincer pînă la capăt, e pentru a descoperi (cel puţin cu un ceas mai devreme) ce faţă va avea şi-n ce punct cardinal se va instala, aşteptînd, ora mea ultimă !

Dacă ar fi numai atît, ar fi simplu. O femeie se socoteşte împăcată odată cu naşterea unui copil, continuarea speciei este asigurată, femeia are cu ce se înfăţişa la judecata supremă. Durerile naşterii unui copil, mai ales că sunt determinate chiar de blestemul divin, cîntăreşte în balanţă mai mult decît orice vinovăţie. Fiecare bărbat, la rîndu-i, se strecoară printre erori condamnabile cu abilitatea şarpelui care la

origini i-a fost învățător. Plătește un preot care să se roage pentru el sau tocește lespezile bisericii în care crede — cu fruntea, cu sufletul, ambele colcăind de remușcări. Fericiți, așadar, cei care trăiesc și care mor în simplitate inconștientă, acelora le va fi țărîna foarte ușoară și infernul foarte odihnitor !

Dar eu ? Mă pretind superior acestora și, cunoscîndu-mă pe cît mă cunosc, nu cred că nemurirea poate fi trișată. O mie patru sute șaptesprezece zile și nopți (inclusiv prizonieratul, inclusiv perioadele de spital) am petrecut în război, pentru război. De 1417 ori deci am fost condamnat la moarte și nu m-am temut de moarte pe cît mă tem acum de imaginea pe care și-o vor face lectorii acestei cărți, acum și în viitor, despre mine. Pentru asta te și implor, Doamne, să-i aperi pe aceia dintre robii tăi care văd în actul de creație șansa unei salvări și care se lasă zidiți de vii, în numele acestei credințe, în zidurile sfîntului nostru mit ! Dar, vai !, vor avea și oamenii posterității puterea aceleiași grații, să nu mă condamne (dimpotrivă) cu dezinvoltura celor pe care sinceritatea mea (pînă la despuiere) în fond i-ar amuza și i-ar scuti de orice răspundere ?

Și dacă am ajuns la concluzia să fiu sincer pînă la capăt, înseamnă că așa se și moare ! Nu atît fizic, pe încetul, cît mai ales în conținutul Dublului tău dinlăuntru și ca fulgerat de o sabie nevăzută. Gîndesc uneori că ar fi fost mai bine să-mi fi luat un complice, un străin din toată lumea, să mă eliberez confesîndu-mă lui, să-l încarc pe el cu poverile mele, și-apoi aruncîndu-l la dracu , refuzînd să-l mai recunosc, pentru ca (odată cu el) să dispară și orice mărturie despre mine. Numai că mă știu un damnat,

nevoia de a scrie mi-e dată cu toate cîte fiinţează în genele mele hereditare, şi nici un apărător din oficiu nu mă va putea convinge că actul de creaţie este mîntuire, că-i altceva decît anestezierea coşmarurilor noastre pe trezie, frecventate de ucişii noştri de toate felurile şi în toate felurile.

Ştiu însă că de-ar fi să fiu jefuit de aceste hîrtii, ori eu de le-aş da focului, aş urla de durere. Nu cred în durata lor peste timp, că ar putea adică să intereseze pe vreun exeget al viitorului, dar mi-e şi ruşine să mor neîmpăcat. Chiar dacă, sigur, vor veni după mine o tăcere şi un pustiu egale cu îngheţul cosmic, lăsaţi-mă să nutresc iluzia că nu voi trece Dincolo cu mîinile goale. Asta-i mînăstirea mea, orice alt adevăr despre mine este minciună...

110

M-am visat azi-noapte dinaintea unei table de şcoală, şi pe tablă înscrise păcatele Femeii care sunt. Cineva, nevăzut, socotea de cuviinţă să mă chinuie şi să-mi reveleze ceea ce aş fi vrut să nu ştie nimeni. Mai ales tu n-aş fi vrut să iei cunoştinţă de ele, oricît m-aş fi amăgit cu gîndul că e un simplu joc. Dădeam să le şterg cu buretele, dar de sub fiecare ştersătură apărea din nou scrisul, ca într-o vrajă.

Pînă la urmă a trebuit să le accept şi să mă înfrunt cu ele, ca într-un proces care în primul rînd

era al meu cu mine însămi. Cu unele conveneam, așa sunt, nici o îndoială, pe altele mă străduiam să le resping, cum, de unde ? ! Ca și cum însă ar fi fost înscrise cu litere de foc, evidența lor o simțeam în carne și în nervi. Nici o bucurie să te trezești deodată ca despuiată de veșmîntul care te apără de ochii lumii, și păcatele să-ți fie pecetluite pe frunte, acuzatoare ca-n piața publică.

Trebuia să mă conving că sunt măcar singură la această confruntare, nici un străin care să mi le înregistreze. Din nefericire, eram înconjurată de o sumedenie de chipuri confuze ca imagine și aplatizate prin distanța dintre ochiul meu dinlăuntru și planul secund în care fiinţau. Chipuri deci deosebeam, și nu siluete, probabil din cauza luminii ceţoase care le învăluia pe toate. De-aci și senzația că sunt mai degrabă măști, fără trup, fără identitate, dintr-un panopticum incert. Dar, observîndu-le mai atent aproape înverșunat, sau ele impunîndu-se concentrate în muțenia lor, am constatat că măștile acelea aveau vîrstă, fiecare de altă vîrstă, acoperind parcă o viață de om. N-a fost nevoie de prea mare efort ca să-mi dau seama că erau propriile mele vîrste, în succesiune învălmășită, de la suava-mi copilărie pînă la alterarea feței mele de acum. Deși conștientă că păcatele înscrise pe tablă reveneau fiecăreia în parte, dintre vîrste, numai eu, cea de acum, păream răspunzătoare de ele, și mă durea sufletul să constat că-n același timp celelalte dădeau vina pe mine și se înstrăinau de mine.

Atunci ai apărut tu, și chipurile, măștile, toate, au trebuit să se dea în lături. Pe oricine l-aș fi suportat

ca martor, numai pe tine nu te-aş fi vrut martor. Nu pentru a-ţi ascunde păcatele mele, ci pentru a te elibera de orice subordonare faţă de subconştientul meu. Dar tu m-ai luat de mînă, cu tandreţe, şi m-ai scos din acel vis. Nu-i nimic, ai spus, nici eu nu sunt mai sfînt, haide să ne trezim şi să mergem la plimbare !

Afară ningea...

111

Cum poate fi frustrat de Premiul Nobel unul din marii scriitori ai lumii numai datorită presupuselor opinii pe care Alfred Nobel, printre altele şi lector de literatură franceză, le-ar fi emis faţă de opera celui în cauză ! ?

Este ştiut că potrivit voinţei savantului, consemnată în testamentul parafat la 27 noiembrie 1895, fondul realizat din investiţiile fabuloasei sale averi (de două milioane lire sterline-aur, la data decesului din 10 decembrie 1896) urmează să fie distribuit anual, sub formă de premii (pentru chimie, fizică, fiziologie, medicină, literatură şi pentru pace), acelora care, anul precedent, au adus cea mai mare binefacere Umanităţii. Precizarea privind „anul precedent" a fost respectată pentru toate domeniile, în afară de literatură. Acest din urmă premiu consacră, mai degrabă, o operă deja afirmată pe plan mondial şi îmbogăţeşte un scriitor deja milionar (!), decît să promoveze o carte genială editată indiferent unde şi

indiferent în ce limbă semnată chiar şi de un necunoscut. Sigur că există o multitudine de raţiuni care a impus Academiei Regale Suedeze să ignore decizia donatorului, cu referinţă expresă la „opera literară cea mai semnificativă ca tendinţă idealistă". Nu aceste amănunte interesează, pretinsa aserţiune că-n astfel de cazuri cel decedat s-ar răsuci, furios, în mormînt capătă sensul unei consolări gratuite, şi atît ! Conştiinţa lui Alfred Nobel, la redactarea ebluisantului testament, s-a avut în vedere exclusiv pe sine, drept condiţie a împăcării cu eternitatea pentru noianul de omenire căzută victimă dinamitei sale. Iar cînd beligeranţii şi torţionarii, teroriştii şi anarhiştii se năpustesc şi-n epoca modernă, contrazicînd valorile permanente ale civilizaţiei, să folosească aceeaşi teribilă materie de ucis, ori altele adiacente, ce importanţă mai au nişte amărîte de modificări sau de false interpretări la numita voinţă testamentară ?

Neverosimil, dar de un comic amar, apare altceva — cît de labile, uneori chiar şi arbitrare, penibile pînă la urmă, sună, în documentul de rigoare, criteriile de apreciere a unei opere sau alta. Premiul pentru literatură, astfel, pe anul 1901, spre consternarea tuturor exegeţilor lumii, a fost decernat poetului Sully-Prudhomme. El a fost preferat lui Emile Zola, pentru simplul motiv că domnului Alfred Nobel nu-i plăceau romanele, de un feroce naturalism, ale acestuia.

Grozav aş vrea să ştiu, Doamne, dacă stă în puterea ta să-i aduci la cunoştinţă robului tău Nobel, prin sinteze oricît de superflue, ce surprize (unele de-a dreptul scandaloase) a înregistrat aceeaşi categorie de premii din 1901 pînă de curînd ! ? Cît priveşte

celelalte categorii, în ciuda formidabilelor succese în fizică, chimie, fiziologie, medicină, pace, o ! mai ales în zona păcii mondiale, informează-l, rogu-te, că omenirea continuă să se omoare şi să moară...

112

Mă simţeam bine în acel exil asupra căruia eu singur hotărîsem, de numai sălbăticie şi pustiu. Sălbăticie subordonată altor principii decît cele obişnuite, de unde şi un aer straniu, de necuprins în conştiinţa mea terestră, şi pustiu la fel de aparent, populat cu doar umbre şi ficţiuni, cărora zadarnic le-aş fi căutat vreo identitate umană.

Recunosc fără pic de ruşine că fugisem de-acasă, mă săturasem de toţi şi de toate. Nu-mi mai trebuia ordinea vieţii mele particulare, în care mă simţeam ca strangulat, nici filosofia care mi se servea zilnic pe pîine cu cea mai dulce dezinvoltură otrăvitoare. Dînsa însăşi convenise la această decizie de a fugi — Cred că am ajuns amîndoi într-un fel de fundătură, suntem mult prea obosiţi unul de altul ca să ne mai suportăm, du-te în legea ta dacă altă soluţie nu ai, şi eliberează-te, curăţă-te de păcate, sau dimpotrivă depravează-te, încarcă-te cu păcate noi, dacă asta te poate salva, mie mi-e totuna, eu rămîn să te aştept !

Asta a şi fost, mai mult un catharsis decît o altă succesiune de perversităţi. Recîştigasem una dintre

cele mai fantaste condiţii, pe de-a-ntregul (şi fizic, şi în planul conştiinţei) detaşat de lume şi de istorie, reuşisem să mă lepăd pînă şi de propria memorie. Mi-e greu să vă spun cine operase asupra mea această vidare a persoanei mele de orice sentimente şi de orice senzaţii, proiectîndu-mă în adevărată stare de primitivism pur, numai eu şi universul, golit el însuşi de idoli şi de ispite, ocrotindu-mă de toate interogările posibile, ale mele contra mea însumi, şi la rîndu-i (el, universul) închis, interzis, refuzîndu-se oricărei interogări. Cine, prin urmare, mă avea în nouă stăpînire şi mă supunea verificărilor sale permanente, dacă ţinutul acela sălbatic, pustiu, din creierii munţilor, operase asupra mea această vidare, această spălare a creierilor proprii, admiţînd că operaţia de anulare a toate şi a tot avusese loc odată cu pătrunderea mea în acel ţinut, sau dacă, şi mai grav, Cabanierul era de vină, care-mi oferise ospitalitate.

Ar trebui să vă povestesc despre canossa îndurată pînă acolo, fiindcă a fost cu adevărat o canossă, resimţită mai puţin în nervi şi în carne cît în partea de suflet ce-mi mai rămăsese ca om. Bietul suflet care se tîra după mine ca un cîine credincios, dispus şi el la orice laşităţi în afară de a mă părăsi definitiv. Dar nu-mi amintesc (şi asta foarte vag, foarte confuz) decît, odată cu urcarea în tren, fără să mă intereseze cu orice preţ spre ce destinaţie, că pătrunsesem într-un fel de noapte care a durat peste puterile mele de a rezista, că am coborît la întîmplare într-o gară oarecare, de nelocalizat în care geografie şi că tot din cauza acelei nopţi nesfîrşite (mereu o auzeam pe Dînsa şoptindu-mi Te iubesc, omule, şi nici una din căutările tale nu va compensa iubirea pe care o nutresc faţă de tine, ia aminte şi mai bine

întoarce-te, eu voi continua să te aştept !), că apoi am trecut o apă, Dumnezeu ştie cum voi fi trecut-o (pe vreo punte, în vreo luntre, şi ajutat de cine ?), după care a urmat acel urcuş de golgotă — mai mult în genunchi, cătărîndu-mă pe povîrnişuri de piatră şi alunecînd, împins înapoi de forţe necunoscute, şi din nou, înnebunit de groază că nu voi ajunge nicăieri sau că mă voi prăbuşi în prăpastii fără fund, milogindu-mă de protectorul meu suprem să mă apere şi să mă ajute, mă înconjura aceeaşi noapte nesfîrşită, de dincolo de timp, pentru care şi timpul îmi devenise ceva străin, iraţional, cu nici o lumină către care să mă îndrept, cît de firavă, cît de înşelătoare, pînă ce (într-un tîrziu indefinit) m-am izbit de uşa Cabanei ca de o materie care mi s-a părut a fi chiar finitudinea oricărui demers către Dumnezeu, marginea marginilor oricărei perceperi despre universul existenţei umane.

Şi din nou am auzit-o pe Dînsa vorbindu-mi foarte aproape, cu un glas trist şi duios, Acum eşti obosit numai de tine, ai şi început să mă uiţi, este ca un fel de boală cu agonie brutală, dar şi ca un fel de trădare de neiertat, ţi-am iertat toate aventurile penibile pe care le-ai petrecut în viaţa cu mine, pe asta n-am să ţi-o iert niciodată, doar te-am rugat să nu pleci, să nu mă laşi singură, şi cum aş putea să supravieţuiesc acestei noi plecări ?

Pe Cabanier abia după ce m-am trezit din somn, cît voi fi dormit, aveam să-l văd. E un fel de a vorbi Aveam să-l văd !, mai degrabă aveam să-l intuiesc, aveam să mi-l reprezint ca fiind el Cabanierul, adică stăpînul exilului meu voluntar. Într-o lumină exorbitantă, pe care nu ştiu dacă ziua ca atare o determina în jurul lui şi al meu, sau era numai ex-

presia sfîrşitului de noapte care mă despărţea de lumea mea obiectivă, ca barieră faţă de ceastălaltă lume, care nu accepta să se lase altfel cunoscută.

Pluteau deci toate în taină fără dezlegare, Cabanierul însuşi a fost cam sibilinic întîmpinîndu-mă :

— Dacă ai reuşit să ajungi pînă aici, înseamnă că eşti un spirit superior şi a meritat să mă găseşti !

Am dat să mă apăr cum am socotit de cuviinţă, că-n realitate sunt un netrebnic şi un păcătos, că mi-e sufletul negru şi mi-e conştiinţa încărcată de crime neosîndite, că n-am nevoie de graţia nimănui şi să mă lase dracului în pace, nici pe mine nu mă interesează ce blestem l-a aruncat pe el în acel destin de paznic al eternităţii mele mizerabile, fiecare să se scalde în apele lui. Credeam că-l voi îmblînzi şi că voi reuşi încă din prima clipă să-i cumpăr tăcerea şi indulgenţa, am scos toţi banii pe care-i aveam asupra mea (Dînsa mi-i vîrîse cu forţa în buzunare) şi i-am azvîrlit pe masă.

— Ca să ştii că nu vreau nimic pe gratis de la Dumneata, i-am declarat nu fără oarecare orgoliu şi aplomb, o singură rugăminte am — să nu-mi pui nici o întrebare, cine sunt, de unde vin, ce pedeapsă de profesie profesez şi de ce m-am refugiat aici, şi dacă se va întîmpla să se abată pe-aici vreun urmăritor, vreun anchetator, să nu mă vinzi, dovedeşte-mi că poţi fi un ticălos de speţă superioară, şi te-aş mai ruga...

Dar Cabanierul nu m-a lăsat să-mi rostesc gîndul pînă la capăt, s-a uitat la bani şi i-a ignorat, pe faţa lui şi aşa greu conturabilă de atîta lumină nu se putea citi nimic, a zis, şi m-a cam luat cu frig auzindu-l :

— Știu tot ce se poate ști despre dumneata, domnule, văd în dumneata ca într-o apă de cristal, domnule, haide să-ți arăt eternitatea în care te vei mișca de-acum înainte !

Avea într-adevăr o privire pătrunzătoare și rece, glasul îi era asemeni, sunînd sec și categoric, începuse să-mi cam fie frică de el.

În compensație însă împărăția lui mi se înfățișa peste măsura oricărei înțelegeri dinainte de a fi, toate cărțile citite pînă atunci și toată imaginația mea cultivată cu picturi nemuritoare, cu mitologii senzaționale, nu izbuteau să întreacă peisajul celest în care eram introdus și care părea că se identifică, pînă la esență, cu însăși ideea de altă nemurire. Călcam pămîntul fără să-l simt sub picioare, de parcă ne-am fi plimbat pe substanță de nori, dacă substanță se putea chema imaterialitatea noului meu univers.

Zone sterpe de orice vegetație, pecingeni și cicatrice ale unor uriașe explozii astrale, se îngemănau cu spații de vegetație luxuriantă — arbori și plante, ierburi și flori paroxistice, ale căror nume (în zadar căutîndu-le corespondențe printre numele cunoscute din viață și din enciclopedii) n-ar fi putut să exprime adevărul despre ele, într-atît de patetică și de exuberantă le era diversitatea de proporții și de culori. Nu zăream soarele pe boltă, spre orice orizont m-aș fi întors, nici de pe înălțimea stîncilor monumentale pe care urcam fără efort, deși lumina se dovedea a fi vie și constantă, ca o altă dimensiune a acelei mirabile geografii. Mi-ar fi plăcut să exulte pe acolo și diverse viețuitoare, oricît de contradictorii sau de aberante în comparație cu cele din trecut, și totuși aș fi preferat să stau de vorbă cu ele, să mă confesez

la nevoie lor, decît să suport săgetarea ascunsă a ochilor Cabanierului, cu atît mai mult dialogul cu el. Nu existau însă vieţuitoare, iar muţenia muzicală ce mă învăluia de toate părţile risca pînă la urmă să mă doară de prea multa ei puritate.

— Eşti liber să te îndestulezi din toate, să te desfătezi cu toate ! a spus într-un timp Cabanierul, şi acestea au fost singurele cuvinte pe care mi le-a adresat de-a lungul acelei plimbări de iniţiere, ba singurele pe durata întregii noastre convieţuiri. Şi să nu-ţi fie frică de nimeni, de nimic, a mai adăugat, aici nu te paşte nici o primejdie. Dar dacă vei auzi vaiete omeneşti iscîndu-se din plante şi din arbori, din ierburi şi din pietre, să nu te întrebi de ce şi ce anume vor să spună acele vaiete. Este obişnuit vîntul, sau tăcerea, sau chiar memoria, imaginaţia universală, mult prea pline încă de cuvinte ale trecutului, istoria întoarsă la Geneză. Dealtfel, din această clipă, nici dumneata nu mai posezi memorie sau imaginaţie. Asta ţi-ai dorit cînd ai plecat de-acasă, asta vei avea ! A stat un moment pe gînduri, parcă şovăind, apoi s-a uitat la mine cu ochii săi de gheaţă şi a reluat apăsînd cuvintele ca într-o sentinţă : Liber deci întru toate, numai de la un singur lucru eşti oprit : să cobori spre odăile din pivniţă, cu atît mai mult să pătrunzi înăuntru şi să afli ceea ce n-ai voie să afli ! Te avertizez că nu-ţi va fi prea uşor să respecţi această interdicţie, rămîne de văzut cum vei rezista. La nevoie vei şti unde să mă descoperi, uşa mea îţi stă permanent deschisă !

Dar era ideal, nici că visasem vreodată mai mult. Iar avertismentele pe care mi le adresase Cabanierul, interdicţiile la care mă obliga n-aveau de ce să mă blocheze faţă de ineditul aventurii. Nici o tentaţie

n-ar fi putut fi mai excitantă, în numele fugii de-acasă, decît căutarea a ceea ce lumea mea interioară îmi refuzase pînă şi-n vis.

Acolo şi la ceasul de-atunci am auzit-o pentru ultima dată vorbindu-mi, eu stăteam întins pe iarbă, Dînsa aplecată asupra mea, era îmbrăcată ca de obicei în roşu (vedeţi — culorile persistau încă în mine, deşi vîrîte mereu la fund, deşi năclăite printre obscurităţi ale subconştientului, răzbătînd mereu la suprafaţă, superbe, halucinante), rochia Ei roşie care-i contura trupul în dulci acolade carnale, şi vorbindu-mi, Dînsa cum sta aplecată deasupra mea vorbindu-mi, N-am schimbat nimic din ordinea mesei tale de lucru, stiloul îţi zace pe foaia abia începută, la pagina 304, vin uneori Copiii să-ţi contemple îndelung absenţa şi mi-i închipui cum încearcă să te reconstituie dintre obiectele odăii, ce să le spun ?, cum să le justific plecarea ta ?, eu sper totuşi că mai devreme sau mai tîrziu te vei întoarce, trebuie să te întorci, omule, cel puţin pentru a te convinge că ţi-am fost de bună credinţă ! — a fost deci ultima dată acolo şi la ceasul acela cînd am mai auzit-o vorbindu-mi, după care şi Dînsa şi cuvintele Ei s-au pierdut în vis.

Visul, dealtfel, îmi devenise o stare de beţie continuă, în contact cu ipoteze ale unei lumi superlative. Sacralitate absolută, din conţinutul căreia dispăruseră toate noţiunile gîndite pînă atunci — de bine şi de rău, de urît şi de frumos, de ură şi de iubire, de uman şi de inuman, şi asta fără să sacrifice nimic din condiţia mea primordială. Nu realizam graniţa dintre noapte şi zi, după cum nici modificările de pe faţa mea, dinlăuntrul meu. Fiindcă, sigur, nu exista vreo graniţă care să sincopeze scurgerea timpului,

nici seisme care să-mi altereze ființa. Foamea sau setea, instinctele sexuale sau nebunia de a mă transmite cu orice preț prin ceva posterității, nevoia ucigașă de a mă interoga neîncetat despre mine sau nevoia la fel de sagace de a mă adresa Dumnezeirii cu întrebări capitale — toate căzuseră la fund, lipsite de orice rațiune. Dispăruse și frica de urmăritori, de anchetatori, nu-mi bătea nimeni în fereastră să mă anunțe Ia aminte, vei muri !

Cabanierul însuși mi-apărea ca o abstracțiune singulară, mult prea suficient sieși ca să mă incomodeze. Treceam unul pe lîngă altul ca invizibil fiecare celuilalt, și chiar dacă vom fi avut fiecare reprezentarea celuilalt — (el — ficțiune autarhă, eu — supoziție subalternă), între noi se așezau mereu o distanță și un frig pe care n-aveam cum le spulbera. Gîndul că i-aș fi devenit indiferent mi-l cenzuram cu obstinație, pentru că altfel ar fi trebuit să mă consider în afara răspunderii sale față de destinul meu postum. De aceea îl și preferam așa, ca să-mi asigur și să-mi apăr libertatea de a fi eu însumi. Certitudinea acestei libertăți mă făcea, la rîndu-mi, să-l ignor pe Cabanier și să jubilez de reușita, atît de repede, a experienței mele acheronice.

Adevărat că erau și ceasuri, toate din aceeași cauză, cînd mă bîntuia melancolia. Mă opream pe cîte un platou de stîncă și, incapabil să mai știu către ce punct cardinal s-ar afla Dînsa, îmi roteam privirile peste tot orizontul și o invocam. Dar era ca și cum aș fi stat cu fața către un fel de beznă încremenită, sau eu însumi să fi devenit un fel de beznă, în memoria mea nu licărea nici o lumină care s-o prefigu-

reze, nu mai răsunau ca altădată în mine glasurile Ei, şi asta mă îngheţa de oroare, cît de repede se căscase între noi hăul de necuprins. Ciudat e însă că suferinţa asta se consuma fulgerător, mă trezeam imediat alb şi gol de orice trecut comun cu Dînsa.

Altor amintiri, cu atît mai mult, nu le duceam dorul, nici nu li se năzărea să se năpustească asupra mea, dovadă că fermentul vidării şi al spălării ceierilor lucra metodic şi precis. Mă lăsam deci în voia soartei, a acelei soarte pe care eu singur o declanşasem ca pe un mecanism orb, redus la fericirea inconştientă a unei fosilizări lente şi definitive. Proces cu atît mai ireversibil, nici o forţă de pe lume nu l-ar fi putut stagna sau anula, cu cît mi-auzeam (în falsă euforie) vaietele dinlăuntru. Fără voia mea, comparate cu vaietele care urcau din arbori şi din pietre, din plante şi din ierburi, abia atunci am căpătat conştiinţa fermă că sunetul lor era omenesc, indescifrabil ca rostire, dar omenesc.

Încă nu era motiv să mă înfricoşez şi să mă întreb ce raţiune avuseseră avertismentele Cabanierului, Cabanierul însuşi ce rol juca în această ecuaţie păgînă şi abstractă. Încă nu era motiv de înfricoşare pentru simplul fapt că mi-era plăcut să mă ştiu ce voi deveni, o piatră care oftează sau un arbore care vibrează, şi încă într-un teritoriu de dincolo de timp, ce vreţi mai solemnă nemurire decît aceea pe care o căutasem şi pe care o cîştigasem, în sfîrşit ?

Pînă în ziua în care din senin s-a pornit o ploaie torenţială, iar pe albul imaculat al ştergarului meu s-au ivit, ca alveole de crini roşii dintr-o emblemă, patru picături de sînge...

113

Sunt luni de cînd Domnişoara W. nu mai dă semne de viaţă, nu se mai arată personajului-narator. Vanitatea acestuia se află în mare suferinţă, ca după o bătălie pierdută cu o novice insignifiantă. Cîtă vreme dialogul lor mai dura, indiferent la ce formule de comunicare apelau, personajului-narator îi era foarte plăcut să se ştie în centrul obsesiilor unei femei vii. N-ar fi avut nevoie decît de un curaj minim, foarte uman, ca să se convingă de necesitatea acestei pasiuni convenţionale. Trecerea din planul speculaţiilor fictive în planul unei realităţi ferme n-ar fi comportat decît riscul, oricît de aleatoriu, al eliberării de o conştiinţă mult prea terifiantă şi incomodă pentru un bărbat saturat de singurătate.

Şi iată-l, în circumstanţele de acum, de o mie de ori mai singur decît înainte, lipsit pînă şi de fragila suspensie între iluzie şi adevăr. Cel puţin dacă Domnişoara W. i-ar fi oferit o imagine concretă despre înfăţişarea ei, despre identitatea ei trupească, asta l-ar fi vindecat de alte halucinări în deşert. Sau poate că, dimpotrivă, e mai bine aşa, lăsîndu-i-se în schimb dreptul de a dispune de destinul ei şi de a-i pedepsi tăcerea ca pe o trădătoare de rînd ? !

Dar micimi omeneşti de asemenea natură i-au fost totdeauna străine personajului-narator, el preferă să fie bătut cu pietre decît să se dezică de sine însuşi. Pentru care personajul-narator şi porneşte în căutarea ei pe străzi, cu speranţa că, potrivit unei ziceri din istorie, chiar dacă Domnişoara W. nu există, Dumnezeu va inventa-o anume numai ca să-i răsplătească

sîrguința căutării. Și, în această ipostază inedită pentru biografia lui, personajul-narator se dovedește pe de-a-ntregul lipsit de înțelepciune, evident bolnav. Ajunge să oprească în plinul zilei femei tinere pe străzi, pe altele să le tulbure din reveria lor pe bănci solitare și, fără nici o introducere, să le întrebe Nu cumva dumneavoastră sunteți Domnișoara W. ? Mai e nevoie să vă spun cu ce ochi se uită aceste femei la personajul-narator, cît de pitorești răspunsuri i se dau ?

Una singură s-a arătat gata să-și asume insolita mistificare, numai dacă prețul în valută forte ce i s-ar propune ar fi destul de convenabil...

114

Abia apucasem să despăturesc ștergarul, eram ud pînă la piele după valurile de ploaie prin care străbătusem ca să ajung la Cabană, cele patru picături de sînge imprimate pe ștergar mi-au luat vederea și m-au încremenit. Ceva s-a rupt în același timp în scoarța mea cerebrală, am simțit ruptura ca pe o lumină de fulger care despică bezna din mine. Și totuși mi-am cercetat mîinile pe o parte și pe alta, obrajii în oglindă, nici o zgîrietură, nici o tăietură, încercam să mă conving că undeva s-a produs o eroare, că sunt victima unui accident biologic. Am aruncat șervetul în chiuvetă și am lăsat să se îmbibe cu apă fierbinte, l-am frecat înverșunat cu săpun pe amîndouă fețele, mai ales perimetrul în care se lo-

calizau picăturile de sînge, firesc ar fi fost să dispară, ştergarul să-şi recapete albeaţa imaculată, dar picăturile de sînge persistau, parcă şi mai violente, de un roşu care m-a îngrozit.

Şi la fel de fulgerător am auzit glasul Ei, fusese imediat după ce ne jurasem credinţă la Ofiţerul stării civile, Dacă se va întîmpla vreodată pe ştergarul de folosinţă să-ţi apară din senin patru picături de sînge, e semn că mă aflu în primejdie de moarte şi că oriunde te vei găsi, indiferent de împrejurări, va trebui să te întorci ! Se usca apa pe mine, într-atît mă învăluiau călduri mari, febre intense mă răzbăteau, Dînsa mi-apăruse de-aievea dinainte şi-i auzeam glasul foarte clar, nu mai putea fi vorba de nici o eroare, semnele ardeau ca de foc pe ştergar, iar Dînsa exista de-aievea, i-auzeam glasul repetînd Sunt în primejdie de moarte şi trebuie să te întorci !, decizia mea era luată.

L-am găsit pe Cabanier gătindu-şi fiertura de cină, o zeamă lungă cît propria sihăstrie. M-a ascultat fără să schiţeze vreun gest de uimire, dar se uita la mine încruntat, derutat, afectat ca de o pierdere personală.

— Ai intrat în odăile de jos ! a zis.

Era inutil să neg, deşi nu înţelegeam legătura dintre afirmaţia lui cert acuzatoare şi gîndul meu de a-l părăsi.

— Nefericitule ! a exclamat.

Era dreptul meu să mă explic, nu-mi convenea să fiu socotit un netot.

— De ce nefericit, fiindcă m-am dovedit mai tare decît Dumneata ? Dumneata eşti de vină că m-ai

împins într-acolo, eu n-aveam de unde să știu ce se ascunde în odăile de jos. Prevenindu-mă cu severitatea cu care m-ai prevenit, ai trezit în mine tentația și setea de cunoaștere. Cum de-ai crezut că voi înceta să caut și să tot caut, cînd tocmai nevoia asta a căutării m-a și scos din ordinea trecutului și m-a forțat să fug de-acasă ? ! Încă din clipa în care ți-am bătut la ușă, ai pretins că știi tot ce se poate ști despre mine. Puteai deci să-ți închipui că nu sunt eu omul care să suporte interdicția, cu atît mai mult interdicțiile care stau ferecate sub lacăt. De-ajuns că m-a durut să descopăr ce înseamnă vaietele din arbori și din pietre, fatalitatea la care eu însumi eram osîndit. Puteam bănui că și-n odăile de jos mă pîndește o fatalitate, cel puțin pe aceea trebuia să aflu cum arată la față și să mă înfrunt cu ea.

Nu-și dezlipise privirea de pe obrazul meu, dură ca de cremene.

— Și acolo ce ai descoperit ?

— Celelalte fețe ale Dumitale, sau, mai precis, un alter-ego al Dumitale multiplicat în zeci și zeci de măști. Fii însă liniștit, de pe urma lor n-am avut nici o revelație. N-am avut, sau nu mi s-a îngăduit să am.

Un surîs de amar i-a înflorit pe buze, și privea acum dincolo de mine ca într-un gol de necuprins.

— Și totuși acolo ți-ai recîștigat memoria suferinței !

— Dar nu despre asta e vorba, am izbucnit, nu ăsta e motivul care mă obligă să plec. Adevărul e că mi-au apărut niște semne, și acestor semne eu le-am descifrat înțelesul. Poftim, nici acum n-au dispărut !

A luat ştergarul din mîinile mele şi l-a desfăcut, a rămas pironit asupra celor patru picături de sînge şi le-a contemplat îndelung. Apoi le-a pipăit alene şi pe rînd cu vîrful degetelor, amprentele se desenau foarte clar sub roşeaţa sîngelui. Mai mult decît atît, scuturînd uşor ştergarul, ca pe o adiere, din semnele de pe ştergar a început să se scurgă sînge. Semnele de pe podea luceau ca vii, cele de pe ştergar păreau a nu se stinge niciodată.

— Ţi-au apărut, cumva, chiar în ziua în care ai intrat în odăile de jos ?

— N-are importanţă.

— Întrebam numai, din curiozitate.

— Important e că nu mai ai nici o putere asupra mea.

— Şi ce te aduce, atunci, la mine ?

— Să-ţi mulţumesc pentru ospitalitate şi să-mi iau rămas bun, plec !

Mi-a restituit ştergarul, nu prea impresionat de întîmplarea ca atare (chiar sub ochii lui) şi de hotărîrea mea.

— Toată viaţa ne este aşezată pe semne, a declarat, în schimb, consolator. Şi toate cîte se cuprind în lumea asta, văzute, nevăzute, se înfăţişează ca semne. Întrebarea e dacă omul are ştiinţa alegerii semnelor, cele faste de cele nefaste, şi dacă se poate încrede în ele orb, fără nici o raţiune. Fiindcă, domnule, numai aparent semnele sunt faste sau nefaste, în conţinut sunt antagonice, fiecare burduşită de contrarii, şi totdeauna capabile să se întoarcă împotriva omului. Iar ceea ce dumneata n-ai reuşit să descoperi în odăile

de jos, oricît vei fi căutat, e că fiecare semn presupune o încercare.

Am tresărit, întunecat.

— Vrei să spui că singur mi-am ales semnele, am strigat, şi că am greşit alegîndu-le tocmai pe acestea ? ! Urmîndu-ţi logica, am precizat, indiferent de aş fi ales ori n-aş fi ales eu, indiferent de voi pleca ori nu voi pleca, mă pot aştepta la aceleaşi consecinţe, da ? ! Indiferent pe ce drum aş apuca, la stînga sau la dreapta, înainte sau înapoi, undeva tot aceeaşi fatalitate m-ar aştepta, da ? ! Simţeam că e în mine un rău de care trebuia să mă eliberez, degeaba am sperat să-mi răspundă, tăcea. Şi mai vrei să spui, am reluat, înrăit, îndîrjit, că de fapt voi fi supus la încercări, că Dumneata eşti acela care mă vei supune la încercări, şi încă la patru pe tot drumul spre casă, începînd chiar cu asta la care mă supui acum ?

Cabanierul însă nu s-a sinchisit de lamentările mele, a turnat zeama în străchini, pe dreptate, şi a tăiat pîinea pe din două.

— Să ne ospătăm, a zis oftînd, şi să lăsăm noaptea să ne fie sfetnic bun. Şi aşa vezi bine ce vreme cîinească s-a abătut asupra noastră, te avertizez că pe-aici ploile durează la nesfîrşire şi nu ţi-aş propune să porneşti la drum pe o vreme ca asta.

Am îndepărtat strachina dinaintea mea, şi pîinea asemeni, o furie secretă îşi făcea loc în mine.

— De-ar fi să plouă şi pînă-n vecii vecilor, eu tot plec !

— Pe de altă parte, a continuat la fel de rigid şi nepăsător, să mai ştii că toate şuvoaiele ce se scurg

de pe munte se adună jos, la poale, într-o apă cît vezi cu ochii. Pe oriunde ai încerca să răzbaţi, numai apă fără capăt. Şi poduri şi punţi, şi cîmpuri şi case — toate vor zăcea sub apă. Iar dacă mi-amintesc bine, că stau aici deodată cu veacul, nu-mi amintesc ca vreunul să fi trecut teafăr dincolo.

M-am ridicat brusc în picioare, gata să răstorn masa peste el şi să-l înghesui în perete, să-l strîng de gît şi fie ce ar fi fost, nu mai eram stăpîn pe nervii mei.

— Omule, înţelegi sau nu înţelegi că trebuie să plec, şi că plec oricum ? !

Dar el sorbea pe îndelete din fiertură, nepărînd a lua seama la mînia şi la încăpăţînarea mea, glasul i-a sunat calm şi obosit :

— Vorbeşte-mi, mai bine, de Femeia dumitale !

Ticălosul, grobianul, animalul, nesfîrşita suită de injurii, din toate dicţionarele lumii şi-n toate limbile pămîntului, n-ar fi suficiente să-l exprime, să-l înnobileze pe măsura exactă a supremei sale abjecţiuni ! Şi eu care, nefericit, nerod, nevindecat, indus în eroare de promisiunile sterpe ale visului de-aici, purces cum fusesem din biografia cealaltă ca dintr-un infern personal, i-am socotit solitudinea dinafara spaţiului şi dinafara timpului ca pe un interludiu de paradis, spre celălalt infern, autentic, al Judecăţii de Apoi ! Şi pe el, ca un nerod şi ca un nefericit ce sunt, nevindecat de iluzii şi de idei divine, am fost în stare să-l consider egal cu Dumnezeu însuşi, să exult pînă într-al noulea cer de a-l fi aflat, de a-i fi stat dinainte şi de a fi comunicat cu el, pentru a mă iden-

tifica cu el, cacofonicul în fond şi reversul freudian al asexuatului, porca-miseria în toate limbile acestui babilon de pămînt ! Lui, acestuia, să-i vorbesc eu despre Dînsa, tocmai lui să i-o zugrăvesc de-aievea, în ce tipare de frumuseţe numai eu o pot concepe, cu ce aură de inteligenţă numai mie mi se arată ? ! Şi ticălosul, grobianul, animalul, ştiind-o în primejdie de moarte, să jubileze de pierderea noastră a amînd-urora, pentru simplul motiv că, pierind Dînsa, şi eu voi pieri, şi lui, nemernicului, acestui Dumnezeu de două parale şi paranoic, să-i rămînă, dacă nu Dînsa de-adevărat, cel puţin reflectarea Ei în oglinda acestei veşnicii dubioase ? !

I-am spus-o de la obraz, aproape cu cinism :

— Nu meriţi să-ţi vorbesc de Femeia mea !

— Perfect ! a şoptit, şi parcă resemnat, mohorît — oricum, şi parcă presimţise reacţia mea, să fi reuşit oare să-l umanizez ?, adevărată minune, trebuia să fiu însă atent, şi reacţiile lui erau imprevizibile. Deşi, a reluat imediat, dacă semnele, aşa cum arată, se vor confirma, înseamnă că vei fi făcut drumul inutil, sacrificiul dumitale nu va fi ajutat la nimic, de ce, atunci, să mai pleci ?

Avusesem prin urmare dreptate, nemernicul tot nemernic rămîne, oricît te-ai chinui să-l umanizezi, dar nu voiam să mai risc nici un act de revoltă, i-am spus la fel de blajin şi resemnat :

— Ştii bine că n-o să mă convingi niciodată de contrariu ! şi mi-am aşezat mîinile peste mîinile lui (gestul era foarte cordial şi aproape evlavios, fiecare desigur cu conştiinţa dereglării celuilalt, fiecare constrîns de constrîngerile celuilalt, într-un fel de uni-

tate în cuprinsul căreia facultăţile bune le cultivau pe cele rele, şi invers, mă întrebam dacă nu sunt şi eu una din zecile şi zecile de feţe, celelalte, ale Cabanierului, descoperite chiar în misterioasele odăi de jos, după interdicţie, poate că-n realitate asta şi-mi interzisese Cabanierul, să mă descopăr pe mine însumi), şi recunosc că mi-a venit să plîng, cum stăteam cu mîinile (amîndoi) împreunate pe masă, i-am spus : Ce-ar fi să mă conduci pînă la marginea apei şi acolo să mă asişti pînă apare un miracol care să mă treacă dincolo ?

Mîinile îi erau uscate, pergamentoase, ca şi cum n-ar fi fost străbătute de nervi şi de sînge, şi le-a retras repede, cumva temîndu-se să nu le împrumut din căldura şi din omenia mea, a redevenit sobru ca un mecanism.

— Te respect pentru devotamentul pe care-l dovedeşti faţă de Femeia dumitale, dar îţi plîng de milă pentru plata cu care lumea în care te întorci îţi va răsplăti acest devotament. Ai fost umilit, vor continua să te umilească. Ţi-au călcat adevărurile în picioare, nici de-acum înainte nu ţi le vor trata altfel. Ai cunoscut frustrarea şi închisoarea, vor inventa alte moduri de frustrare şi de închisoare ca să te îmbolnăvească. Vei dori din nou să fugi şi să te exilezi dincoace, te vor ajuta să realizezi această nouă fugă numai cu mîinile pe piept. De ce crezi că-i de preferat să mori de o mie de ori în viaţa aceea, decît să accepţi ce-ţi ofer eu aici ? Răspunde-mi, fă-mă să înţeleg !

Ar fi trebuit să fiu fericit, şi fericit fără măsură, sau neadmiţînd altă măsură decît a timpului lipsit de timp (straniu, nu-i aşa ?, cum timpul tot intervenea în gîndirea mea, ca unică dimensiune a existenţei !),

fericit că eram reţinut acolo unde mi se asigura anularea memoriei şi a istoriei personale, a oricărei adeziuni la vreo filosofie. Dar se trezise în mine o voinţă feroce de a mă opune, pentru prima dată în acel exil căpătasem conştiinţa că a fi om poate să însemneze, uneori, mai mult decît a fi Dumnezeu. Şi tocmai obsesia revenită, de un patetism sălbatic, a Femeii mele undeva, ca început şi sfîrşit al destinului meu, această obsesie mă reconforta, îmi dădea puterea să mă bat cu argumentele şi cu prevestirile lui funeste.

I-am dat răspunsul pe care-l aştepta cel mai puţin, rezolut ca o poruncă regească :

— Să mergem, domnule Cabanier !

Peste asta, oricît de brutal, nu se mai putea face nimic. A priceput şi el, în sfîrşit, că la întrebările Sfinxului nu există decît un singur răspuns, îi scăpasem definitiv. A scos dintr-un sertar pumnul de bani pe care-i dădusem încă din prima zi şi mi i-a vîrît cu forţa în buzunar.

— O să ai nevoie de ei, ca să-ţi plăteşti trecerea dincolo !

Atît a zis şi a refuzat să-mi întindă mîna, era vînăt la faţă ca o mască, dar ochii i se luminaseră de lacrimi...

115

Tradiţia cerea ca la moartea soţului, a logodnicului, soţia (logodnica) să-şi ia singură viaţa pe mormîntul (pe cenuşa) celui căruia îi fusese dată prin

destin. Dacă femeia (fata) refuza, încerca să scape, fiindcă şi-n societăţile arhaice fiinţa umană s-a vrut liberă, atunci intervenea garda personală a decedatului, constituită din rude şi din sclavi, care ducea opera la capăt cu mijloacele timpului, şi (slavă zeilor morţii !) aveau destule mijloace. În conţinutul acestei formule de sacrificiu, ca „într-un cerc fără început şi fără sfîrşit", se cuprindeau infinite motive eterne, de la eroismul supravieţuirii pînă la nevoia de spectacol sîngeros, de la frica faţă de forţele naturii pecetluite în enigmă pînă la instinctul de autoapărare. Dovadă că libertatea a constituit, încă de la apariţia speciei pe pămînt, visul cel mai primejdios al omului, dar şi negaţia lui prin terapeutici tribale şi guvernamentale (monarhice, republicane) care l-au apropiat de coşmar.

Despre altceva însă este vorba în această secvenţă, despre opoziţia dintre jovialitate şi tragic, jovialitate animalică şi tragic superior, cum apare ea (opoziţia) în misterul religios de-acum şapte mii de ani şi mai aproape. Straniu e (sau, dimpotrivă, foarte explicabil e) că ideea de sacrificiu la dispariţia stăpînului (peste tot, a Stăpînului) nu se localizează de excepţie pe anume continent al planetei, la anume populaţie, mai blestemate decît altele. În această privinţă, ordinea divină a fost extrem de generoasă, n-a lăsat nici o rasă a umanităţii (de toate culorile, deci) văduvită de plăcerea zisei idei sacrale.

Să reamintim însă că e vorba de altceva, de singularitatea unui episod pe care-l revelă o ciudată cronică, poate apocrifă, dar menţionată de istoria Europei, de la interferenţa epocii păgînismului cu a

creştinismului, prin urmare la distanţă de doar o mie-două mii de ani. Precizarea acestui amănunt prezintă o importanţă deosebită, ca mărturie a modalităţilor oculte a trecerii mitologicului dintr-o conştiinţă barbară într-una modernă.

Iată faptele, anume relatate la timpul prezent (ca şi-n cronică, dealtfel), tocmai pentru a le restitui un ambiguu caracter de universalitate.

Femeia este tînără şi neînchipuit de frumoasă, cum rar s-a mai văzut prin zona europeană de care pomeneşte cronica. Femeia este îmbrăcată, după legea pămîntului, în veşmînt alb şi poartă pe cap o coroană de flori de cîmp. Arderea pe rug a stăpînului avusese loc, junele dus dintre vii îşi aşteaptă femeia ca să pornească împreună la înfăţişarea cu zeul negru al tunetului şi al focului. Amatorii de spectacol însă nu-şi iau ochii de la frumoasa care urmează să se sacrifice de bunăvoie, bărbaţii îndeosebi (cei în floarea vîrstei şi focoşi) o consideră pe alte coordonate decît şeful tribului, care se ocupă şi de treburi rituale. Dar sunt îndoieli asupra loialităţii şi a cucernicieı acestuia din urmă, doar şi el e confecţionat tot din pofte şi din contraziceri. Cert este că-n ochii lui, aflat acolo în chip de mare preot, femeia îşi citeşte soarta care va s-o facă infidelă faţă de stăpînul iubit. Femeii, acum, îi este mai puţin frică de arderea pe rug decît de excitaţia colectivă care o ameninţă. Este suficient ca femeia să schiţeze primul gest de refuz, pentru ca turbaţii să intre în criză. Femeia rupe cordonul copiilor aduşi acolo cu forţa şi o ia la fugă încotro vede cu ochii, sperînd că zeii cei albi (în care crede nesăbuit) o vor salva. Dar gloata e pe

urmele ei, cu marele preot în frunte. Şi e dreptul marelui preot să dea primul semnal de revoltă contra morţii unei astfel de femei, în loc să aprindă rugul ce i se cuvenea. O violează în plină cîmpie, sub privirile hămesite ale celorlalţi de o seamă cu el. Ar putea s-o strîngă de gît pe durata posesiunii (fiindcă şi strangularea stă în legile religiei sale), sau după aceea, leşinat de plăcere. Dar şeful tribului e un gentil, o cedează haitei în aşteptare. Şi haita nu ezită, se manifestă pe măsura orgiei la care a fost invitată. Iar femeia moare sub horcăitul de jubilaţie al ultimului dintre posedaţi, tribul a economisit cîţiva steri de lemne şi o iască de aprins focul.

Cronica mai mult nu spune, dar istoria de pînă la noi cunoaşte numeroase repetiţii ale aceleiaşi sanctificante ceremonii, evident că-n circumstanţe care n-au nimic de-a face cu ideea de sacrificiu ritual...

116

Cabanierul nu exagerase, toate puhoaiele de pe munte se adunaseră jos, la poalele muntelui, într-o apă de necuprins cu ochii. Mă aflam pe înălţimea unui promontoriu, colţul de pămînt cel mai înfipt în imensitatea apelor. Ploaia încetase de-a binelea, dar cerul arăta ca de plumb şi valuri groase de ceaţă se învolburau pe orizont. Cercetam totuşi zarea, cu desperarea omului care face din orice soluţie de nimic

un miracol de salvare. Credeam cu înverşunare în raţiunea ocultă a semnelor, aceeaşi raţiune ar fi trebuit să inventeze pentru mine şi căile de acces către sursa lor. Dînsa nu mai însemna acum pentru mine doar Femeia la care reveneam, ca într-un „éternel retour", ci mai ales certificarea unui Eden inegalabil cu toate promise în această viaţă şi-n cealaltă. O primă încercare impusă de forţele adverse fusese trecută cu bine, oricîte alte încercări mi-ar mai fi fost destinat nu se puteau înscrie decît sub o zodie unică. Odată înfrînt Cabanierul, n-aveam de ce mă mai teme de îngerii săi subalterni.

Cînd, pe neaşteptate, privirile mele holbîndu-se ca spre un vis, o luntre a ieşit din ceaţă venind dinspre malul dimpotrivă.

Mi-am păstrat nervii tari, pentru ca să verific linia de despărţire dintre certitudine şi halucinaţie. Important era acum să urmăresc cursul luntrei, să n-o pierd din ochi şi să-i ies foarte exact la întîlnire. Indiferent cine ar fi condus luntrea şi indiferent pe cine ar fi adus luntrea dincoace, ea constituia singura mişcare vie, omenească, în acel coşmar de pustiu al apelor fără nici un Dumnezeu. Şi chiar dacă ar fi fost necesar să fac moarte de om, ca să-l conving pe proprietarul luntrei să mă treacă dincolo, constatam rece şi obiectiv că sunt mai degrabă apt de cea mai oribilă crimă, şi împotriva oricui, decît să ratez incredibila şansă ce mi se oferea tocmai cînd îmi pierdusem orice speranţă.

Pe măsură ce se apropia, luptîndu-se din greu cu timpul şi cu nesfîrşitul, asemeni de negre şi de duş-

mănoase, luntrea părăsea noţiunea de simplă supoziţie şi devenea realitate fermă. Înainta foarte anevoie, şi nu doar din cauza singurului om care dădea din răsputeri la vîsle, cît mai ales din cauza bulucului de făpturi care se înghesuiau în pîntecul ei ca de balenă. Tocmai gîndeam să strig şi să le fac semne, desperat, să ia act de existenţa mea acolo, cînd mi-am dat seama că luntrea se îndreaptă chiar spre promontoriu. Nu m-am prăvălit într-acolo cu sufletul la gură şi înnebunit de fericirea salvării, după cum ţipau la mine instinctele şi mă biciuiau, am coborît (dimpotrivă) uşor întunecat şi precaut, ceva nu se acorda cu emoţia şi cu înfrigurarea primei clipe. Făpturile din cuprinsul luntrei arătau prea solemne şi sobre, la înfăţişare şi la vestminte, ca să declanşeze în mine exuberanţa unei întîmpinări de zile mari. Majoritatea erau alteraţi de ani, femei şi bărbaţi deopotrivă, alte cîteva femei ceva mai tinere, printre care şi o mireasă, cîţiva adolescenţi aproape efebi şi doi copii de vîrstă preşcolară. Nu păreau a se cunoaşte unii pe alţii, fiecare părea străin tuturora, nu comunicau între ei nici măcar impresii obiective. Privirile lor erau excitate, feţele — transfigurate, făpturile (pe de-a-ntregul) ca străluminate de o evidentă flacără interioară. Au trecut pe lîngă mine de parcă nu m-ar fi văzut şi s-au pornit pe urcuşul muntelui, în devălmăşie curată dar fără grabă, ca orientaţi de acelaşi ghid primordial.

Pînă la urmă a trebuit să convin că nici eu nu mă comportasem altfel, tot orbeşte mînat înainte de un alean incomparabil. Probabil că-n asta şi consta tentaţia acelui exil patronat de Cabanier, de a ţi se pro-

pune acel exil fără paradoxul vreunei clătinări sau ezitări, cu conştiinţa unei eliberări absolute de tot şi de toate. Le înţelegeam refuzul de a se exprima şi, cu atît mai mult, de a exulta, fiecare s-o fi socotit obligat la supunere exclusiv faţă de propriul mister.

Luntraşul a răsucit otgonul bărcii de după un stei cît statul de om, adevărată piatră de hotar între pămînt şi ape. După care a scos vîslele dintre chingi şi a venit să se aşeze chiar lîngă mine, la picioarele promontoriului, pe nisipul gol. A aşternut ca pentru culcuş pînza de cort în care se afla înfofolit, a pus vîslele căpătîi şi s-a întins cît era de lung.

— Sunt groaznic de obosit, s-a justificat, şi dacă vrei să ştii, domnule, mi s-a cam acrit de cînd tot fac slujba asta la împărăţie.

M-o fi crezut în excursie la promontoriu sau dirigent către Cabană pentru grupurile de exilaţi, departe de a mă socoti părtaş la o suferinţă care ar fi putut să ne fie comună. De-aceea i m-am şi adresat blajin, ca fără un rost anume :

— Cam peste cîte ceasuri te întorci ? N-aş fi vrut să-l supăr, doar aveam nevoie de el şi-n bună măsură eram la cheremul lui, trebuia să-i cumpăr cu orice preţ indulgenţa. Să nu se pornească din nou ploaia, am mai zis, cu aerul că am grijă de pielea şi de oasele lui.

— Dumnezeu cu mila, a exclamat, cînd mi s-o porunci.

De unde să ştiu eu însă cine ar fi urmat să-i poruncească şi după ce lege ?, l-am atins uşor cu mîna :

— Poate că mă treci şi pe mine dincolo ?

S-a smuls brusc de la pămînt, de parcă necunoscutul ce-i fusesem pînă atunci ar fi căpătat proporţii de arătare ieşită din ordinea firii.

— Eşti nebun ! Dar afirmaţie atît de categorică şi de consternată, cu un glas şi cu o uitătură atît de aspre, încît eu însumi aveam să mă îndoiesc, pentru o clipă, de funcţiunile mele mentale. Nebun bun de legat şi de aruncat la cîini ! a adăugat, spumegînd. Încă nu mi s-a mai întîmplat aşa ceva, ca vreunul de aici să vrea să treacă dincolo. Cine eşti, ce te-a apucat ? Se înfipsese acum cu amîndouă mîinile în pieptul meu şi mă zgîlţîia ca pe o paiaţă umplută cu tărîţe, îi simţeam răsuflarea grea, năclăită de furie, în obraz. Ori îţi închipui că vei putea să mă tragi pe sfoară sau că vei reuşi să mă faci complice la planurile dumitale de evadare de-aici, te-a pus cumva Cabanierul să mă încerci şi să se convingă de buna mea credinţă ? Vorbea gîfîit şi nepotolit, gata să mă sufoce şi nelăsîndu-mi răgazul să mă explic. Vrea Cabanierul să afle cum reacţionez la astfel de afaceri, vrei dumneata să afli adevărul ? Asta-i reacţia mea, ca să ştii ! şi, dintr-o simplă smucitură, m-a frînt în două la pămînt şi m-a îngenuncheat.

Abia am îngăimat, umilit şi rupt într-ale mele :

— Dar tot o să te întorci dincolo, ce te costă dacă mă iei şi pe mine ? Îţi plătesc cu toţi banii pe care-i am la mine, Cabanierul însuşi mi-a dat dezlegare să plec, uite banii şi încrede-te că n-am nici un motiv să te înşel !

— Năpîrcă ! a izbucnit însă el din nou, mai îndrăzneşti să vorbeşti ? Ce să fac eu cu banii dumitale, nu ţi-am luat o dată vama ? ! Şi cum o să te cred eu

că ţi-a dat Cabanierul dezlegare să pleci, cînd eu îl cunosc pe Cabanier drept cel mai ticălos dintre ticăloşii veşniciei ? ! În afară de faptul că pentru mine tot nebun şi idiot rămîi, ce să mai cauţi dincolo ? ! Eu n-am reprezentarea lumii de dincolo, n-am petrecut măcar o zi în lumea de dincolo. Dar îi văd pe cei care se năpustesc în luntrea mea cînd le bate ceasul şi deci să se exileze, nu se uită unul înapoi şi nu oftează unul după viaţa pe care o părăsesc. Ba, dacă stau uneori să le ascult vîlvoarea dinlăuntru, convulsiile de care sunt încă mistuiţi, lumea de care se despart mi-apare ca de adevărat infern, sufăr eu mai mult decît sufletele lor pot să îndure. Şi dumneata acolo vrei să te întorci, nu ţi-e de ajuns că nici acum n-ai scăpat de memoria ei ?

Am scos atunci ştergarul şi i l-am arătat, i-am arătat cele patru petale de sînge impregnate pe ştergar.

— Ce sunt astea ? ! şi era uluit, intrigat, nu pricepea nimic.

I-am explicat pe îndelete, calm, şi împotriva discreţiei la care ţineam (doar pasiunea mea faţă de Dînsa constituia bunul meu şi al Ei, sfînta noastră taină de comunicare şi de regăsire a fiecăruia în celălalt), m-am trezit povestindu-i cu de-amănuntul despre etapele mari pe care le străbătusem împreună de la începuturi pînă la despărţire, despre momentele de răscruce şi despre rupturile inerente care ne umbriseră uneori viaţa comună. Atît de mult mă înfierbîntasem şi cu atîta detaşare vorbeam, fiindu-mi totuna cui mă vînd şi ce voi cîştiga din asta, încît ajunsesem să declar secrete pe care niciodată n-aş

fi crezut că le voi împărtăşi unui străin. Deşi nu întîmplător tot vorbeam şi vorbeam, paznicul de la graniţa dintre cele două lumi trebuia năucit şi anihilat, dacă nu prin logică şi raţiune, măcar prin umilinţă şi cerşire de clemenţă.

Luntraşul m-a ascultat neclintit, fără să mă întrerupă o clipă. Privirea îi rămăsese ca de gheaţă, mi-a fost cu neputinţă să descifrez pe faţa lui o cît de infimă lucire omenească. S-a lăsat între noi o tăcere aspră, colcăind de presimţiri amare. Epuizasem toate argumentele posibile, atîta soluţie mai aveam — să-i crăp capul în bucăţi cu vîsla şi s-o pornesc peste ape singur. Nu ştiu însă ce înger salvator m-a reţinut, sigur că tot eu aş fi pierdut, luntraşul a zis pe neaşteptate :

— Bîntuie pe ţărmul celălalt o femeie ca beată de patima iubirii, aşteptînd ceva, pe cineva. Multe au loc pe ţărmul celălalt, dar eu n-am ochi pentru întîmplările de pe-acolo. Dacă am luat seama la femeia de care-ţi vorbesc, e pentru că nici gînd să se exileze, n-aduce nicicum cu femeile care vin cu vama întinsă către mine, să le trec apa dincoace. De unde să ştiu eu ce e cu ea, poate că-mi spui totuşi cum arată Femeia dumitale ?

M-am grăbit să i-o zugrăvesc cu lux mare de amănunte, punînd în descrierea mea exactitate şi voluptate pînă la indecenţă. Mă lăsam eu însumi îmbătat, exaltat de viziunea prezenţei Sale acolo, adusă acolo mai degrabă de dor şi de nebunia dragostei noastre decît de prezumţia primejdiei de moarte pe care mi-o anunţaseră semnele roşii de pe ştergar. Şi eram mîndru că-mi fusese sortită o astfel de Femeie, toate

suferinţele şi pedepsele mele din trecut erau acum răsplătite de exemplara Sa probă de devotament.

— Nu, nu ! a replicat luntraşul, dezamăgit. După cum mi-o descrii pe Femeia dumitale, şi străduindu-mă s-o compar în imaginaţie cu cealaltă, văzută de mine, nu poate fi Dînsa, hotărît nu este Dînsa !

Prea tîrziu însă, cuţitul fusese împlîntat în mine pînă-n prăsele, otrava acelei iluzii mă pătrunsese pînă la ultima celulă, nimeni şi nimic n-ar mai fi putut smulge din mine convingerea că Dînsa mă aşteaptă pe ţărmul celălalt.

Sigur că şi luntraşul a intuit starea mea de contrarietăţi veninoase, dezastrul pe care-l consumam. S-a uitat în mine pînă-n adîncul fiinţei, scotocindu-mă prin toate ascunzişurile, şi mi s-a adresat de astă dată cu alt fel de glas, dispus la omenie şi la compromis :

— Îţi voi pune o întrebare capitală, de răspunsul la această întrebare depinde hotărîrea mea de bine sau de rău, implicit soarta dumitale. Nu te hazarda să-ţi rosteşti răspunsul în gura mare, s-ar putea întîmpla să-l rosteşti în deşert. Gîndeşte-l numai, eu am puterea să-ţi ghicesc în gînduri. Cine este aşadar Cabanierul, care este numele lui ?

Eram prins ca între doi tîlhari, crucificare mentală mai dură decît una de-adevărat. Mă rugam de zeii mei protectori, care nu mă părăsiseră niciodată la greu, să mă inspire eficient. Pe Dînsa, de asemeni, o imploram să-mi vină în ajutor şi să mă lumineze ferm. Nici o clipă, cît durase petrecerea mea în exilul patronat de Cabanier, nu gîndisem să-i descopăr

adevărata identitate şi să-i dau mai ales un nume. Şi iată-mă acum blocat, amendat, paralizat de întrebarea luntraşului, şi nu mai era timp de îndoieli, de dibuiri, de pendulări între un nume şi altul din infinitatea de nume cu care infinitatea de vii şi de morţi, din veşnicie în veşnicie, l-o fi chemat sau strigat, adorat sau blestemat. Precis deci, neşovăit deci ! Şi înainte de a-l rosti în gînd, aşa cum mi se ceruse, m-am adresat Dînsei (păcătoşit) să mă ierte dacă voi greşi gîndind neadevărul şi dacă va fi să pierim (neştiind unul de altul) odată cu săvîrşirea erorii mele, să mă ierte, şi ca un fulger m-a străbătut drept în creştet gîndul Ei, şi i-am gîndit Cabanierului numele, şi am aşteptat.

— Acesta este ! a confirmat aproape instantaneu luntraşul, dar nici atunci obrazul lui n-a primit mai multă lumină, şi după care a reluat la fel de autoritar : Sunt obligat să te avertizez asupra următoarelor patru legi — nu ţi-e îngăduit să declari că l-ai văzut vreodată la faţă, nu ţi-e îngăduit să duci dincolo nici un fel de mărturie despre lumea de-aici, nu ţi-e îngăduit să te lauzi că ai fost aici şi că ai reuşit să fugi, în sfîrşit, nu ţi-e îngăduit, dincolo, să te închini altcuiva în afară de el ! Te mai încumeţi, şi mai ai pentru ce, să treci dincolo ?

M-am încumetat, firește, fiindcă semnele continuau să mă doară şi fiindcă ardeam de nerăbdare să ating mai repede ţărmul celălalt. Dar nu Dînsa mă aştepta pe ţărm, aşa cum visasem şi m-aş fi bucurat să constat, ci altă femeie, o necunoscută. Şi luntraşul avusese dreptate, această femeie necunoscută bîntuia ţărmul ca beată de patima iubirii. Greu de spus dacă

pe mine mă aştepta anume, dar cert este că eu i-am fost azvîrlit drept pradă pe ţărm, şi pentru mine avea să înceapă a treia încercare...

11?

S-a descoperit, după asidue răscoliri ale casei, prin doldora de hîrtii cîte se adună într-o viaţă de om, certificatul de origine al domnului Dicky, înregistrat la Agvps cu nr. 1258/11/5, Cs., din 4 martie 1971, Bucureşti.

Este, aşadar, un veritabil cocker spaniel, născut la 1 noiembrie 1969 (zodia Scorpionului, comună cu a noastră, pentru simplul motiv că astrologii n-au binevoit să pună încă la punct un „zodiac chinologic"), semnele personale fiindu-i de alb cu negru şi înspicături, dintre care cea în formă de dublă cruce pe chiar mijlocul frunţii l-a detaşat, cu invidie, dintre toţi semenii săi.

Pe tată îl chema Dick şi era originar din Anglia, adus în ţară de fondatoarea geriatriei (umane) româneşti, fără „pedigree" însă, din care cauză imaginaţia e liberă să meargă pe firul istoriei pînă la străbuni cruciaţi sau străbune decapitate.

Pe mamă, în schimb, o chema româneşte Crăiţa, dar ceva noblеţe se strecoară şi în obîrşia ei, cam alambicată, adevărat, şi punînd în relaţie sentimen-

tală (cît s-a păstrat în documente de arhivă) urmaşi de domnişoare cu nume florale şi de prinţi autohtoni.

Destul să subliniem că printre bunicii şi stră-străbunicii lui (evident, numai pe linia mamei) figurează un Aco de Băneasa şi un Clopoţel de Băneasa, un Pirat Întîiul şi un Pirat al Doilea, o Juci de Galambos şi fiica ei Trefla, toţi şi toate de aceeaşi rasă.

Domnul Dicky, prin urmare, conştient şi tare mîndru de această amplă arborescenţă (Cs.), are toate motivele să se considere un mare european...

118

Am căpătat conştiinţa realităţii acestei femei lîngă mine, vie, fierbinte, încă din somn. Un somn ceţos, ameţit, născut parcă din otrăvuri şi întreţinut cu otrăvuri, cu vietăţi mişunînd ca într-o mocirlă. De unde şi conştiinţa la fel de turmentată, contrariată, strecurîndu-se ca printr-o beznă vîscoasă, mai precis — căutînd să răzbată prin bezna vîscoasă a somnului către un liman luminos, către o certitudine. Şi braţul căutînd, la rîndu-i, flămînd şi însetat, un teritoriu ferm, o raţiune a existenţei mele acolo, nevoia de a părăsi somnul populat cu abstracţiuni bizare, cu fantasme informe, şi de a cerşi o revelaţie, o concreteţe, oricît de ipotetice. Şi braţul, de-adevărat, întîlnind sinoidala unui trup, ceea ce era cu siguranţă un trup de femeie. Şi braţul, mai întîi — uimit, in-

decis, de unde atît de vie, atît de fierbinte, această femeie lîngă mine ?, şi braţul, apoi (care o fi fost, dreptul, stîngul ?, nu ştiu) luîndu-şi aliat celălalt braţ, explorarea o continuau acum ambele mîini, şi fiecare lăcomindu-se asupra altor taine ale trupului străin.

Astfel că foarte curînd au început să mi se lase cunoscute, pe rînd, coapsele, pîntecul, sînii, şi din nou sînii — cu incomparabila lor glorie carnală, încheietura coapselor foarte leneş dezmorţindu-se din propria somnolenţă, şoldurile arcuite, pîntecul tremurînd la fiece atingere, nici o îndoială că femeia răspundea ca prin vis acestor palpări oarbe, uşor înnebunite. Şi palmele care nu se mai săturau să cerceteze, să descopere, mai nervoase cu fiece clipă şi mai apl. 'ate în operaţia lor, să nu piardă şi să nu ierte nimic. Iar eu continuam să fiu pe jumătate prăbuşit în somn de plumb, pe jumătate ancorat într-o tulbureală de beţie amestecată cu frica de necunoscut.

Ispita însă era plină de şerpi, pînă şi şerpii interiori i-auzeam circulînd prin sînge şi prin nervi, ţipînd după femeie. Nici femeii nu-i era somnul prea dulce, o simţeam la fel de agitată în claustrarea ei şi flămîndă de mine. Spaţiul dintre noi se spulberase, devenisem o singură panică, o singură euforie, incipiente deocamdată, dar prevestitoare ale unei explozii fără măsură. Şi totuşi un anume duh, la fel de tulbure şi de ameţit, sosit pînă la mine ca din străfunduri atavice, m-a avertizat că se întîmplă ceva ciudat, că nu-i în regulă ce se întîmplă, că risc o trădare (faţă de cine, însă ?), pentru care voi plăti cu libertatea şi cu viaţa.

M-am smuls din îmbrăţişarea femeii şi am împins-o cu brutalitate cît colo, n-aş fi făcut asta cu nici o altă femeie într-o astfel de situaţie. Dar nu mi-a fost ruşine, încă mai ţineam la mîndria mea de bărbat în relaţie, mai ales, cu femeile de această speţă. Mai ruşine mi-a fost să constat că suntem goi amîndoi, nici o pînză care să ne acopere. Se strecura în schimb către noi, se aşternea peste noi o lumină muzical-violetă, ca răsfrîntă dintr-un cer foarte aproape de realitatea noastră acolo, şi care împrumuta îndeosebi trupului femeii o voluptate neîndoielnic incendiară.

— Cine eşti ? am întrebat cu mare năduf, şi eu cine sunt ? am continuat la fel de răstit, de unde vin, cum am ajuns aici ?

Femeia nu putea admite să fie respinsă, umilită, sau îi era totuna umilinţa, îngenuncherea, orgoliul ei nu suferea nicicum, carnea ei suferea însă de dor şi de jale. Femeia zîmbea superior şi ucigător de cinică, s-a proptit în spătarul patului şi şi-a pus în evidenţă sînii fabuloşi, a căror vedere n-o mai suportam. Aşa s-a şi insinuat către mine, alunecătoare şi arzînd ca o văpaie de egală temperatură.

— Loveşte-mă ! şoptea. Sfîşie-mă ! adăuga. Blesteamă-mă ! striga. Numai nu fugi de mine, lasă-mă să te iubesc ! şi glasul ei avea rezonanţe de femeie bolnavă de secetă şi de singurătate, oscilînd între rugăciune şi criză animală, răsuflarea îi era învăluitoare ca un abur, lamentarea şi cerşirea ei mi-au anihilat orice rezistenţă.

— Ia-mă ! zicea. Şi bate-mă, ucide-mă ! bolborosea, repeta. Nu te vreau decît pe tine !

Prea tîrziu ca să mai am puterea să mă apăr şi s-o resping din nou, m-a înlănţuit cu braţele ca într-un val de patimă grea, iar gura ei mi-a înăbuşit pe buze orice ţipăt de revoltă. Trupul îşi cunoştea la perfecţie vocaţia de a-şi constrînge adversarul să cedeze, mă săruta cînd cu sărutări potolite şi fugare, ca de copilă necunoscătoare încă întru ale păcatului, cînd sălbatică şi muşcînd pînă la sînge, mult prea cunoscătoare a toate cîte numai întunericul şi demenţa le inventează şi le cultivă, la fel de inocente (uneori), indecente şi nesătule (în clipa următoare). Pîntecul avea ştiinţa binecuvîntată a jocului care îngemănează, ca într-o osmoză, naivitatea şi desfrîul, acel excelsior cumplit al clipei care n-are seamăn cu nici una din sincopele timpului, urmat de gemete cîntate cu evlavie şi recunoştinţă. Femeia tot îngîna, printre gîtuiri de extaz, cuvinte fără şir, sau mai degrabă articulări de sunete incomprehensibile, care puteau fi în egală măsură ură şi iubire, sete de acaparare şi sete de a fi acaparată, perversitate nobilă şi tînguire josnică de a se vedea în sfîrşit învinsă.

Dar cel pierdut, cel învins eu eram, conştiinţa dintîi despre existenţa acestei femei, vie, fierbinte, lîngă mine se preschimbase în conştiinţa determinării unui dezastru irevocabil şi iremediabil, nimic nu se mai putea întoarce la timpul de la începuturi. Vag (printre spasme, printre ticăloşii inumane) mi-aminteam că pornisem de undeva către ceva, către cineva, şi pe un drum labirintic, supus la încercări extreme, dar zadarnic o imploram Spune-mi, draga mea, cine eşti ?, cum am ajuns şi ce caut eu aici ?, femeia nu răspundea nimic. Şi zadarnic mă năpusteam duşmă-

neşte asupra ei, lovind-o şi pălmuind-o, femeia accepta ieşirile mele din minţi ca pe sadisme ieşite din comun ale jocului însuşi, mă socotea la fel de bîntuit de demoni pe cît însăşi era bîntuită, şi n-am mai avut ce face, satisfacţia mea creştea asemeni în intensitate, de parcă trecuseră veacuri de cînd nu mai posedasem o femeie.

Cel puţin dacă aş fi ştiut cine sunt eu însumi şi cum mă cheamă, ce profesie am şi cum de mă rătăcisem prin acea oază a delirului sexual. Acum căzusem în desuetudine, epuizat, şi mi-era milă de bietul meu trup redus la tăcere. Sila de care eram cuprins depăşea pînă şi starea penibilă de „tristia post coitum", sintetizată de strămoşii noştri latini într-o formulă pretins justificantă şi salvatoare pentru inerţia trupului agonizînd în alb sau mort de-a binelea. Femeia îmi ştergea sudoarea de pe faţă şi de pe trup cu o pînză răcoroasă, mişcările ei erau moi şi atente, aproape materne. Dar şi cu o aplicaţie profund profesională pentru scopul pe care-l urmărea, de a nu-mi lăsa instinctele în adormire. Pe cînd eu, la rîndu-mi, comandam trupului să se opună, mă chinuiam să urc în planul cerebral şi-mi torturam creierii cu aceleaşi întrebări. Cine sunt, ce caut aici ?

Drumul acesta însă înapoi mi se părea nespus de greu, prin bălţile somnului dinainte, cît voi fi avut şi memoria somnului putred pe care-l petrecusem în adevărată letargie, mă izbeam ca de un zid inexpugnabil, dincolo de care nici imaginaţia cea mai exaltată nu reuşea să vadă nimic. Şi totuşi nu renunţam, îmi spuneam că nu se poate să nu apară de undeva, din necunoscut, un element, un argument, o

spărtură, o şansă, oricît de infime, unul sau alta, dar prin care să dau de un capăt.

Femeia şi-a dat seama că riscă să mă piardă, oricum — să nu-i mai fiu util pentru alte tentative de paranoia erotică. A întins doar mîna şi a luat de pe covor o carafă cu alcool, mi-a sprijinit ceafa de braţul ei şi m-a silit să beau, ea însăşi a băut şi din nou a împărţit carafa cu mine. Cred că era nectar din cel mai ales, ori ceva ce semăna a nectar, nu prea tare şi aspru la gust, mai degrabă dulce-amărui şi răvăşitor pînă-n fibra cea mai intimă. Vag mi-am amintit că mă mai împărtăşisem din băutura asta, aveam deci memoria acestui trecut de ultime ceasuri, legendara mea intuiţie a intrat în alertă. Degustînd pe îndelete şi analizînd la rece aromele ciudatei băuturi, mi s-a părut că descifrez, că sesizez un miros de buruiană mai specială, memoria aceluiaşi miros mi-a devenit clară, dinainte de a aluneca în somn, după ce mă îndestulasem cu perfida licoare.

M-am răsucit către femeie şi am privit-o intens, gîndeam s-o pălmuiesc din nou şi s-o strîng de gît, de astă dată fără milă şi pedepsitor, pînă ce aş fi aflat adevărul. Ce fel de băutură e asta, cu ce buruieni mi-ai otrăvit sufletul ? ! i-aş fi strigat în obraz, spumegînd de furie şi continuînd s-o dau cu capul de pereţi, pînă ce singură ar fi recunoscut că-i vrăjitoare şi unealtă de diavol, urmărind să mă desfiinţeze ca om. Dar m-am temut ca nu cumva tenebrele din mine să dezlănţuie propriile sale tenebre, de nemăsurat, şi cu consecinţe imprevizibile.

M-am decis prin urmare să învăţ de la perversitatea ei cît de canalie şi de pervers pot fi eu însumi, la

ceva tot îmi folosise experienţa asta de animal în călduri, niciodată n-am fost mai patetic şi mai drăgăstos cu o femeie. M-am străduit să-mi pun în evidenţă toate atributele de amant pasionat şi toate virtuţile de mascul exorbitant, formidabilul elixir se dovedea eficient şi năucitor, de credeam că-mi va crăpa ţeasta în şapte şi că voi exploda cu toate ale mele din adîncuri. Eram ca un incendiu devastator şi-n egală măsură tandru, hieratic, divin, pentru ca, ajutînd-o să-şi piardă conştiinţa de sine, patroană şi sclavă celor mai nerușinate plăceri, printre hohote şi alintări, să-i pot pune cele cîteva întrebări esenţiale care mă munceau necruţător. Suportam cu stoicism cuţitările şi inumanizările la care mă supunea, depravîndu-se, depravîndu-mă, dar am reuşit pînă la urmă să-i smulg adevărul de pe buze.

Era un adevăr în aparenţă neverosimil şi fascinant, nici zeităţile cele mai pervertite n-ar fi fost capabile să conceapă mai pernicioasă amăgire, pentru că în esenţă era un adevăr cumplit, ce credeţi că-mi propunea femeia ?

În schimbul renunţării la ceea ce fusesem şi la ceea ce visasem să devin, Tinereţea fără bătrîneţe!

Dar ce fusesem, oare, înainte de a cădea pe mîinile acestei femei formidabile şi ce visasem, oare, să devin în viaţa asta fără glorie, peste măsura omului de rînd, în competiţie cu toţi demiurgii lumii, pentru ca, renunţînd la tot şi la toate, să aflu în promisiunea acelei nemaipomenite femei, prin Tinereţe fără bătrîneţe, singura dimensiune de durată a unui destin ?

Femeia spunea :

— Îmi pierdusem speranța că vei veni, deși făcusem pariu cu Cabanierul că te voi cîștiga, trebuia să vii. Și nu întîmplător pariasem pe tine, anume pe tine, dintre toți aleșii propuși de Cabanier mi s-a atras atenția că ești cel mai controversat și cel mai greu de îngenuncheat. N-are importanță ce buruieni ți-am pus în băutură, ca să uiți cine ești, de unde vii și încotro te porniseși, important e că experiența a reușit și-ți mulțumesc, ești exact bărbatul pe care-l vreau și de care am nevoie. Sigur că într-o bună zi îți voi destăinui cum te cheamă și către cine te duceai, dar numai în ziua în care n-o să te mai doară sufletul pentru nimic din ce ai pierdut și la ce ai renunțat. Deocamdată rămîi aici și-ți vei împărți eternitatea cu mine, eu îți sunt și-ți voi fi singura memorie și singurul triumf. Te asigur că vei și muri, dar în brațele mele, vei muri de infinite ori și de tot atîtea ori te voi învia, pentru noi nu va fi alt fel de nemurire. Sărută-mă, bestie !

O ascultam împietrit, îndobitocit, osîndit la un perpetuu rol de mecanism la comandă, și numai în numele unei ipoteze halucinante, de vîrstă înghețată la vîrsta a numai cîtorva simple glande în funcțiune și a cîtorva instincte primare, asemeni. Cine era Cabanierul nu m-a interesat, nici să mi se dea răspuns la celelalte întrebări declarate sau nedeclarate încă. Am sărutat-o blajin pe obraz și am rugat-o să-mi îngăduie să mă îmbrac, simțeam nevoia să ies la aer, să iau cunoștință de spațiul în care urma să viețuiesc. Milioane de noțiuni îmi scăpau, alte milioane de noțiuni și de idei mi-erau interzise, nici

măcar bun de prăsilă n-aş fi fost, femeia nu părea dispusă să dea naştere unei noi omeniri.

Şi atunci, printre hainele mototolite pe podea, am dat ochi cu cele patru semne roşii de pe ştergar. Eroarea femeii s-a dovedit capitală, se uita la mine paralizată de groază, şi groaza o îmbătrînea, o urîţea, o restituia adevărului despre sine, teribil.

— Nu pleca ! a ţipat la mine, desperată. Dincolo de casa asta începe deşertul, şi dincolo de deşert începe... (A ezitat, lăsînd în suspensie al patrulea necunoscut ameninţător.) Şi te vor ucide, în cel mai bun caz te vor face neom. Nu pleca, iubitule, te rog ! Numai aici eşti salvat şi numai eu te pot apăra, pentru Dumnezeu — nu !

Prea tîrziu însă, sorţii hotărîseră dimpotrivă...

119

A te afla pe plajă la ora dinaintea zorilor, numai pentru a vedea cum răsare soarele de dincolo de orizontul mării. Fabuloasa, infinitezimala sa ieşire din ape, aparent din ape, trezeşte în noi acelaşi amestec de tulbure şi de extaz pe care-l va fi resimţit faţă de cosmos şi omul primitiv. Civilizaţiile însă ne-au învăţat să ne păstrăm calmul şi să ne cenzurăm superba frică ancestrală, în numele fricii de a nu fi socotiţi refractari la datele ştiinţei. Altfel, ar trebui să îngenunchem, cu fruntea la pămînt, şi să-i

glorificăm soarelui înălţarea sau să-i cerşim îndurare. Şi dacă, la sfîrşitul veacurilor, se va adeveri că omul din epoci imemoriale a avut dreptate adorîndu-l şi înfricoşîndu-se de atotputernicia lui ?

Oricum, e mai odihnitor să te închini lui decît atîtor statui cîte au cotropit lumea, fiecare pretinzînd că-l reprezintă pe adevăratul Dumnezeu...

120

Deşertul l-am străbătut relativ uşor, multă vreme chiar pe lumină. Şi multă vreme orientîndu-mă după sumedenia de urme de paşi care duceau spre anume punct cardinal, dovadă că nu eram singurul care trecuse prin patul acaparatoarei femei fără nume şi nici singurul care evadase de sub oropsitoarea ei tutelă. Dar cum, la un moment dat, urmele de paşi dispăruseră, spulberate de vînt sau înghiţite de nisipul criminal, şi cum, de asemeni, riscam să cad eu însumi victimă arşiţei şi să dispar sub valurile de nisip atotstăpînitor, m-am hotărît să mărşăluiesc numai noaptea. Mă adăposteam, astfel, ziua, şi dormeam la umbra cîte unui arbust răsărit ca din senin în pustietatea aceea de uscăciune funestă, iar noaptea mă orientam după singura stea lucind pe cerul negru ca smoala. Aveam toate temeiurile să cred că-i steaua mea călăuzitoare, încă de la naştere, şi care pe durata acestei noi încercări mi-apăruse iarăşi cu evidenţă.

La fel de evident este că-mi recăpătasem memoria vieţii anterioare, mai ales Dînsa îşi recîştigase locul de drept în prim-planul afectivităţii mele obsedante. Scoteam uneori ştergarul de la sîn, cu speranţa că se va fi petrecut o minune şi că semnele de sînge se vor fi stins. Nu se stinseseră însă, vechiul blestem continua să mă tortureze şi asta mă îndîrjea. Forţam timpul să se constrîngă şi să se conforme voinţei mele acerbe, Dînsa devenise totuna cu o fata-morgana permanent dinaintea ochilor şi de neatins. nu admiteam că voi ajunge prea tîrziu ca s-o mai pot salva. Deşi, nereuşind să am imaginea exactă a primejdiei de moarte care va fi ameninţat-o, reduceam totul, cu naivitate, la o simplă desperare de femeie părăsită şi căutînd să mă aducă înapoi cu orice mijloace. Şi totuşi gîndul ca atare mă emoţiona, răspundea nevoii mele absolute de a fi iubit dincolo de orice legităţi ale condiţiei umane. Astfel că drumul meu prin deşert era aureolat de această credinţă superlativă, care satisfăcea în mine setea după cel mai suprem dintre adevăruri şi care însemna Ea în pragul casei aşteptînd şi Ea închinîndu-se mie, Ea asistîndu-mă cît cinez şi Ea pregătind aşternutul, mereu în aceeaşi tăcere sfinţită, dar vibrînd de neliniştea şi de fiorii primului ceas al cunoaşterii.

Pînă ce, ajuns la capătul puterilor, privirea mi s-a izbit de o reţea de sîrmă ghimpată. Greu de spus dacă mărginea deşertul sau, dimpotrivă, constituia graniţa unui teritoriu interzis. Aş fi putut fi electrocutat, aş fi putut fi împuşcat. Un cîine şi-a vîrît, chiar atunci, capul printre sîrme, m-a amuşinat şi nu

i-am plăcut, s-a retras. Important era că nu-l fulgerase curentul electric, reţeaua nu prezenta nici un pericol. Iar zona de dincolo părea pustie, nu existau turnuri de supraveghere. M-am strecurat de partea cealaltă, lipit cu pămîntul, reveneam în sfîrşit în trecutul meu exemplar !

Am mers totuşi îndelung pînă să ating limita oraşului, nimic însă nu-mi amintea să mai fi trecut vreodată pe acolo. Ceva straniu plutea în atmosferă, înregistram asta cu toate simţurile în alertă. Străzile acelui oraş erau pustii, casele erau oblonite. Muream de sete şi de foame, abia mă mai duceam pe picioare. Am dat să deschid poarta unei case, de-a latul porţii scria INTERZIS ! M-am îndreptat spre o cişmea publică, pe îngrăditura ei scria INTERZIS! De orice m-aş fi apropiat să cerşesc de mîncare sau să-mi potolesc setea, să-mi trag sufletul şi să mă obişnuiesc cu neverosimilul peisaj, peste tot scria INTERZIS! INTERZIS ! INTERZIS ! Pe măsură ce înaintam, beat şi împleticit de durere, carnea şi cugetele mi-erau săgetate de o frică în şocuri continue, difuzîndu-se parcă din toată materia care mă înconjura.

Şi deodată m-am văzut urmat de o sumă de siluete cenuşii, Dumnezeu ştie de unde scornite. Paşii lor n-aveau zgomot, mişcarea lor era cu atît mai mult impersonală şi ostilă. Am luat seama la feţele lor, personajele acelea aveau feţele identice una cu alta. Nu de măşti lipite pe obraji, nici de obrăzare flase, ci de parcă s-ar fi născut, fără pic de nuanţă care să le deosebească, din acelaşi tipar. Iar ochii lor, sau ceea ce ar fi trebuit să le ţină loc de ochi,

ţinteau toţi cu egală căutătură într-un gol indecis. Impresia dintîi că m-ar fi urmat într-o doară, din curiozitate faţă de străinul de lumea lor, se preschimbă, cum eram într-un semicerc mereu sporit de noi apariţii, în certitudinea că sunt împins către un loc anume de judecată sau de pierzare. Ce s-a întîmplat, ce vreţi de la mine ? le strigam, îi implo-ram, dar urmăritorii mei nu binevoiau să-mi dea nici o explicaţie. Sau poate că n-aveau glas, nu înţelegeau limba în care le vorbeam ? Dar dacă eu eram singurul cu faţă umană, ei cărei speţe aparţineau, ce lume reprezentau, uniformizată pînă la dezumanizare ?

Altfel, nu m-au molestat, ameninţarea lor era doar ostentativă şi rece. Am căzut de cîteva ori, sleit de puteri şi lamentîndu-mă cu aceleaşi groteşti întrebări, şi mulţimea ar fi putut trece peste mine ca peste nimic. Dar valul se oprea ca la comandă şi aştepta, împietrit, să-mi revin şi să pornesc mai departe. Şi ceea ce mă durea cel mai mult, îmi sfîşia carnea în bucăţi şi-mi ardea sufletul cu spaime de plumb încins, era muţenia lor, muţenia oraşului întreg.

M-au tot împins aşa, golit de nervi, pustiit de gînduri, ca pe un sac, pînă ce, drumul strîmtîndu-se tot mai mult, am fost nevoit să cobor o sumă de trepte. Lumina se făcea din ce în ce mai tulbure, apoi neagră de-a binelea, nici nu ştiu cînd m-au cercetat pînă la piele şi mi-au luat tot ce aveam asupra mea. Înaintam dibuind pereţii, mă aflam desigur de-a lungul unui coridor. Totul părea programat cu precizie matematică, nimic nu scăpa ordi-

nei lor inchizitoriale. O uşă de fier s-a deschis, am auzit-o scrîşnind din ţîţîni, cred că am fost aruncat într-o celulă, uşa s-a închis cu acelaşi zgomot despicător pînă-n creieri. Cel puţin de aş fi înţeles ce se întîmplă, ce au de gînd cu mine. Devenea limpede că le eram un captiv de preţ, altfel nu s-ar fi coalizat contra mea tot oraşul, mi-era sortită cea mai teribilă dintre încercări, dacă îngroparea de viu se mai poate chema încercare !

Presupunînd că Domnul Einstein s-ar fi aflat într-o astfel de situaţie, nici o îndoială că s-ar fi îndoit de legitimitatea celebrei sale teorii despre timp şi s-ar fi bătut, mai degrabă, pentru absolutizarea libertăţii, considerată fără ură şi fără părtinire pe temeiuri universal-valabile, indiferent de coroana sau de lipsa de coroană care guvernează lumea respectivă. Cînd bezna se statuează ca unică dimensiune a vieţii unui prizonier, pe arcul de cerc al istoriei care leagă peştera primitivă de grota modernă, singura şansă de a te mai socoti Om este să-ţi revelezi, chiar şi aproximativ, lumina şi libertatea interioară. Tot abdicare se cheamă şi asta, ca să nu-i spunem laşitate, dar temnicerii trebuie sfidaţi cu ceva. Numai aşa rezişti la tortura fizică, la tortura morală, şi riscul de a înnebuni revine celorlalţi, nu ţie. Între a-ţi blestema zilele că te-ai născut sau a muri cu ajutorul celor mai sofisticate formule de execuţie şi puterea de a-i comanda singur plutonului de execuţie Foc !, sau privirea cu care-ţi ucizi ucigaşul fără să foloseşti vreo armă, nu există alegere !

Îmi comentam astfel destinul nu atît prin prisma finalităţii lui, cît (aş spune — cu oarecare satisfac-

ţie) prin virtuala evadare de care eram capabil pe plan mental. Şi obiectul acestei meditaţii îl determina permanent Dînsa, facultatea Ei sui-generis de a trece prin ziduri şi printre santinele, să mă viziteze şi să comunice mental cu mine.

Mai ales că nu mi se îngăduia să dorm, timpul n-avea zi şi n-avea noapte. Mă forţau să merg la nesfîrşire de-a lungul pereţilor celulei, ca un automat, mereu cu mîinile pe cap, în aparenţă poziţie lejeră, dar care era totuna cu o răstignire. Iar dacă se întîmpla să mă prăbuşesc pe cimentul gol, şuvoaie de apă (reci, fierbinţi, reci, fierbinţi) se năpusteau instantaneu asupra mea din nevăzute puncte fixe. Mă observau deci şi pe întuneric, nici un gest de-al meu şi poate că pînă şi cel mai secret gînd nu le rămîneau necercetate. Suficient ca să-mi pierd pe încetul stăpînirea de sine, să se acumuleze în mine o demenţă lentă şi posesivă. Faptul că la răstimpuri mi se zvîrlea, ca la cîini, cîte o gamelă cu zeamă chioară şi cîte un coltuc de pîine neagră, pe care învăţasem din claustrările dinainte de război şi din perioada războiului să le consum metodic şi calculat, nu-mi dădea sentimentul că sunt tratat omeneşte. Abia după asta mă trezeam urlîndu-mi mizeria sufletească şi conştiinţa tuturor păcatelor posibile, crime săvîrşite de-adevărat şi crime imaginare, pe toate le admiteam ca justificare a acelei întemniţări, deşi nu era lumea mea şi nu înţelegeam cu ce drept sunt condamnat fără judecată şi urlam către pustiul din jur :

— Mă declar vinovat de tot ceea ce vreţi voi, numai arătaţi-vă la faţă şi daţi-mi drumul de-aici !

Sunt gata să mă las osîndit cu orice osîndă veţi decide, numai să se termine odată, nu mai suport suferinţa la care mă supuneţi !

Şi aşteptam, timp nedeterminat aşteptam. Orice semn, orice cuvînt mi-ar fi redat calitatea de om, speranţa că şi fiarele pot fi îmblînzite.

Dar nu mi se dădea nici un răspuns, nu mă auzea nimeni. Iar cînd, scrijelind pereţii, am reuşit să smulg dintr-un perete o aşchie de piatră cu care am încercat să-mi tai venele de la mîna stîngă, uşa celulei s-a dat brusc de perete şi o mască mi-a paralizat gestul cu doar binecunoscuta privire de gheaţă. Era un fel de soldat, încataramat, înarmat, a rămas ţeapăn lîngă uşă (înăuntru), ca o statuie de piatră. M-am aruncat la picioarele lui şi m-am agăţat de pulpanele mantăii lui, bocind :

— Te rog, te implor, informează-i pe mai-marii dumitale că nu mai rezist, cel puţin să mă lămurească de ce, cu ce le-am greşit, şi să mă ierte, sau să mă omoare, nu mai rezist !

Zadarnic însă, ori nu înţelegea pe ce limbă-i vorbesc, ori era şi acesta mut ca pămîntul, totuna dacă aş fi vorbit morţilor sau pămîntului, atît am reuşit de la el, să mă lase să dorm. Probabil că tentativa mea de sinucidere va fi înduioşat pe cerberul temniţei, sau poate că presupusa clemenţă făcea parte tot din misteriosul lor sistem de torturi, mi s-a dat voie să dorm. Un somn însă la fel de penitent, frecventat de aceleaşi făpturi fără feţe umane şi mute, care se îngrijeau să nu depăşesc cumva pragul agoniei, mereu între viaţă şi moarte. Deliram în lupta cu supraveghetorii mei invizibili şi le cerşeam apoi

îndurare, umilit, sigur că spaima se inveterase pînă şi-n subconştient, născătoare de monştri.

Şi deodată spaţiul celulei a fost inundat de lumina orbitoare a cîtorva proiectoare montate în pereţi, mă zvîrcoleam între halucinantele lor biciuiri ca o vietate proastă între cîngile unor prădători. Lumina mă pătrundea pînă la creieri, îmi ardea vederea-vedere şi vederea dinlăuntru. S-a auzit apoi o voce, dar tot din pereţi, amplificată pînă la asurzire :

— Acum ştim cum te cheamă şi ce profesie ai, ştim în care univers te-ai exilat de bunăvoie şi nesilit de nimeni şi de unde revii. Atît vrem să ne spui — ce mesaj ţi-a dat Cabanierul să aduci încoace şi pentru cine ?

Am negat că l-aş fi cunoscut pe Cabanier şi că aş fi comunicat vreodată cu el, poate că suprema încercare tocmai în asta şi consta — dacă respect sau nu respect jurămîntul cu care mă jurasem faţă de luntraş, cu atît mai mult am negat că mi s-ar fi dat misiunea de a transmite cuiva anume mesaj, era o tîmpenie să recunosc aşa ceva, de orice m-ar fi putut învinui în afară de asta. Am scos ştergarul de la piept şi i-am arătat (le-am arătat) aceluia (acelora) picăturile de sînge, semne ale mitologiei care mă punea pe cale ocultă în relaţie cu Femeia mea, chinuindu-mă să fiu cît mai convingător şi că altceva nu mai am ce mărturisi, mă declar nevinovat.

— Atunci, vei fi expulzat înapoi peste apă ! a rostit vocea nevăzutului de dincolo de pereţi, şi propoziţia suna ca o sentinţă fără apel, mai îngrozitoare decît toate la cîte m-aş fi aşteptat, împotriva

mea şi împotriva Ei deopotrivă, Dînsa era pierdută, eu eram pierdut, nici Dumnezeu din cer nu ne-ar mai fi salvat.

Soldatul mi-a făcut semn să trec înainte, am pornit ca împovărat de toate poverile lumii. Aveam posibilitatea să observ şi celelalte celule, de-a lungul coridorului care ducea spre ieşirea din temniţă, şi pe fiecare frontispiciu de celulă scria, imposibil de descifrat din ce raţiune, categoria căreia aparţineau întemniţaţii — BORFAŞI, PROXENEŢI, FILOSOFI, TRĂDĂTORI, CURVE, DEZRĂDĂCINAŢI, NEBUNI, NEBUNE, DEMIURGI — mult prea multe specii de indezirabili şi de călcători ai legilor acelei lumi, pentru ca memoria mea să le înregistreze cu fidelitate. La urma urmei nici nu mă interesau, cămaşa proprie şi dezumanizatul destin cu care eram obligat să mă confrunt mi-erau mai aproape. Nici oraşul nu-mi mai producea vreo uimire, tipurile uniformizate îşi pierduseră calitatea de interesant şi de senzaţional. Cînd totul zace sub zăvoare (şi materie şi idei), interzise toate, sau toate drămuite la cîntar, ca să nu te îmbolnăveşti de prea multă materie, de prea multe idei, e de preferat să treci mai departe indiferent şi inapt să mai visezi la dreptate, la libertate, la vreuna din nenorocitele de valori pentru care atîta au ţipat şi s-au sacrificat predecesorii mei de dinainte şi de după Hristos.

Ajunşi la marginea oraşului, soldatul s-a oprit, s-a oprit să-şi tragă răsuflarea şi a ezitat să continue drumul.

— Nu ezita, i-am spus, împuşcă-mă ! Raportează mai-marilor dumitale că ţi-am fugit de sub escortă, înainte de a ne îndrepta spre deşert, şi că m-ai îm-

pușcat. Mă absolvi astfel de orice răspundere față de propria conștiință, față de semnele de pe ștergar, chiar dacă pe dumneata te-au convins că Femeia mea se află în primejdie de moarte și că mă așteaptă, fii amabil și trage-mi un glonte în ceafă !

Un surîs ciudat i s-a ivit pe buze, a ironie și a dispreț, care, incredibil, îl umaniza, îl făcea egal cu mine însumi.

— Ești liber ! a zis aproape șoptit și mi-a arătat spre direcția dimpotriva deșertului. Într-acolo e casa dumitale, du-te cu Dumnezeu, restul mă privește !

După cum se înnegura cerul spre sud, și nori grei amenințau zarea, era sigur că avea să plouă...

121

Sper să nu-mi dezamăgesc eventualii cititori ai acestei cărți, ajunși cu lectura pînă aici, dezvăluindu-le că sfîrșitul secvenței precedente se datorează simplului fapt că afară, cu adevărat, plouă !

De cîte ori sunete sau imagini elementare din-afara noastră, atrăgîndu-ne efectiv atenția sau numai lunecînd ca palide sugestii pe lîngă subconștient, nu schimbă fundamental datele procesului nostru de creație, ale acelui secret laborator de creație în care magma primordială de idei se supune (arbitrar sau foarte logic) la fel de misteriosului daimon personal ! Neprevăzutul exterior

poate să ducă la neprevăzuturi ale psihologiei personajului principal, poate să ducă chiar şi la determinarea altui destin al acestuia. Dacă veţi auzi scriitori pretinzînd că se află permanent, pe durata muncii lor, în transă ori în relaţie cu oculte forţe inspiratoare, să le acceptaţi declaraţia ca pe simplă butadă metaforică menită să epateze mai ales pe naivi.

Firește că există imaginaţii şi imaginaţii, după cum (de asemeni) singurătăţi şi singurătăţi, cele două condiţii absolute ale actului de creaţie. Personal, nu cred în fanteziile care se opresc la uşa labirintului, fără să aibă curajul de a trece dincolo, nici în singurătăţile care se consumă fără biblioteci şi fără confruntarea cu marile spirite ale lumii. Voi omagia totdeauna pe acela care suportă sîngerările acestei nobleţi a scrisului fără (neapărat) să ceară compensaţie pentru asta, după cum voi şi desfide pe acela care se lasă învins cu uşurinţă de limitele gîndirii proprii, nu mai vorbesc de limitele gîndirii ce i se impune şi pe care el o acceptă ca un neajutorat. Între mitul libertăţii ancestrale şi mitul libertăţii moderne, ambele atît de flagrant deosebite de la structură la structură, nu există alegere. Sau, dacă vreţi, vai de acela care nu va şti să aleagă !

Ploaia continuă să cadă, reconfortantă şi pentru pămînt şi pentru sufletele noastre pîrjolite de secetă. Mi-e greu să vă explic de ce, dar de cîte ori plouă (sălbatic sau cu blîndeţe, în rafale repezi de vară sau la nesfîrşire şi pătrunzător pînă la os) mi-amintesc de ploile din război. De coloanele noastre mărşăluind prin ploaie ca nişte suflete de pripas, ori rebegiţi în tranşee cu moartea cercetîndu-ne

la întîmplare, pe cîte unul, pe cîte altul. Nu vă temeţi, n-am să deschid acum o paranteză despre război ! Istoria acelui timp se diluează pînă la a se preschimba în Logos, dacă Logosul nu este (cumva) tocmai începutul de coşmar şi sfîrşitul de coşmar constrînse la tăcere. S-a vorbit odată (cînd s-a creat lumea), nemurirea (de după sfîrşitul lumii) nu va mai vorbi !

De aceea îmi şi place să stau în adoraţia preoţilor care se roagă fără cuvinte, sau a jucătorilor de şah pentru care tăcerea este sfîntă matematică pură. Un preot mi-a şi spus odată că, dintre toate cîte îl apropie pe Socrate de Hristos, cel mai mult îl apropie tăcerea dinainte de suprema jertfă. Iar o femeie (stăpînită deopotrivă de patima şahului şi de patima poeziei) mi-a mărturisit că sunt partide de şah, în imprevizibila lor desfăşurare, care o tulbură ca şi ritualul unor mari iniţiaţi în demonia criptică.

Drumul însă mai departe se arată primejdios, orice demers în necunoscut, asupra necunoscutului, este simplă speculaţie vicioasă. Mă voi îmbrăca deci şi voi porni singur prin ploaie, captiv singurătăţii de totdeauna...

122

Am ajuns la spital, lîngă patul Ei, cu doar cîteva clipe mai înainte de a-şi da sfîrşitul. Îi blestemam pe toţi cei care-mi tăiaseră calea cu oprelişti, ca să

ajung cît mai tîrziu sau să nu ajung niciodată. Abia atunci mi s-a spus că sunt zile de cînd renunţaseră s-o mai hrănească, evident artificial. Dînsa nici nu realizase asprimea acestei decizii, într-atît procesul de stingere lentă o îndepărta de orice dorinţă. Nu mai departe decît în ajun, cînd o vizitaseră ceilalţi ultima dată, nu se plînsese de nimic. Şi deodată coma, intervenită pe timpul nopţii în deplină seninătate a somnului, fără morfină. Acceptare aproape conştientă a laşităţii medicilor de a se mai bate, în numele Ei, cu atributele fatalităţii. O fi omeneşte, n-o fi omeneşte să mai prelungeşti inutil agonia cuiva, nu mai constituia o problemă pentru nimeni. Peste toţi, Dînsa avusese ultimul cuvînt !

Marile întrebări, oricît de scandalos de tragice, n-aveam cui le adresa. Se făcuse un fel de pustiu în jurul acelei rezerve şi-n jurul acelui destin consumat, nici un medic nu-şi făcea apariţia să mă înfrunte sau să mă consoleze. Doar surorile de serviciu, care se grăbeau să elibereze patul şi să schimbe aşternutul, să aerisească odaia şi s-o pregătească pentru altcineva, la rînd. Adusesem cu mine ştergarul, să-i demonstrez Dînsei că miturile nu ne părăsiseră şi că răspundeam cu fidelitate la chemarea Ei. Am călcat ştergarul în picioare, Dumnezeul semnelor mi se dovedise cel mai mare duşman.

Eram de faţă numai eu şi Fata, care-i asistase permanent agonia, în acelaşi spaţiu cu Dînsa, mai bine de patruzeci de zile şi de nopţi. Înmărmurisem în picioare, de o parte şi de alta a patului, aşteptînd. Nu ne mai aparţinea nimic din identitatea şi din biografia Ei, singură Dînsa luase cunoştinţă de mis-

terul morţii. „Dar eu zic că nu ştiu nimic despre moarte, nici dacă e un bine, nici dacă e un rău.“ Ştiam de la bătrînii mei că un oarecare timp nedefinit, după stingerea cuiva din viaţă, făptura respectivă înregistrează încă vorbele, plînsul, răsuflările celor de faţă, vii. Tăceam însă, convinşi deopotrivă că mai ales tăcerile noastre vor fi receptate. Preotul, mai tîrziu, se va interesa dacă Dînsa a murit spovedită, împărtăşită. Da, noi o spovedisem şi o împărtăşisem, primind harul de rigoare de la altă religie decît cea creştină. Ce ultime cuvinte a rostit, s-au interesat alţii, ce testament a lăsat ? Nimic, atîta doar că o viaţă întreagă s-a rostit pe sine, în simple acte omeneşti, fără glorie, iar testament îi eram noi, supravieţuitorii apropiaţi, cu tot ce lăsase peren şi sfînt în noi. Ce înţeles însă aveau să capete toate acestea, m-am întrebat în sinea mea, după ce Ea nu va mai fi, cînd însăşi Dînsa se va înstrăina, se va îndepărta pe un drum cu neputinţă de precizat în termeni de geografie celestă ? „Acum însă este ora să ne despărţim, eu ca să mor, voi ca să trăiţi. Care dintre noi păşeşte spre un lucru mai bun, nimeni n-o ştie fără de numai Zeul.“

Se aşternuse pe obrazul Ei o lumină dulce, extraordinară, de calm şi de împăcare, ca eliberată dintr-o despicare de necunoscute ale Necunoscutului suprem, şi era mai frumoasă decît toate frumuseţile Sale la un loc, de la toate vîrstele Sale şi pentru fiecare anotimp adaus celorlalte, într-o unitate sacră.

S-a întîmplat la 10 aprilie 1980, ora 11 şi jumătate dimineaţa, în prima joi de după Înviere...

123

Dacă este adevărat că un an de viață de cîine face cît șapte ani de viață de om, înseamnă că domnul Dicky are, la această oră, considerabila vîrstă de 77 de ani. Oho !, cu mult mai bătrîn decît mine, ceea ce mă complexează teribil. Din cauza asta îl și domnesc atîta, mai ales în public, și-l tratez cum nu pe prea mulți din propria-mi rasă îi tratez.

Și totuși (așa cum îl știți — atît de respectabil și atît de magister), domnului Dicky îi place foarte mult să se joace cu copiii, fără să se creadă cumva că a dat în mintea copiilor. Unde vede copii jucîndu-se îndeobște cu mingea (fie cunoscuți, fie străini), se și repede în mijlocul lor și le impune reguli de joc personale. Nu aderă la o echipă sau alta, el este al tuturora și al nimănui. Fiindcă marea lui plăcere este să le fure copiilor mingea și s-o ducă prin zone tot mai inaccesibile, să se amuze pe seama copiilor care nu reușesc să-l ajungă din urmă și să-l pună la punct.

Astăzi s-a întîmplat să gonească după o minge care se rostogolea de-a lungul străzii, în timp ce dimpotrivă îi venea o limuzină albă. Țipetele de spaimă ale copiilor, Dicky le-a socotit ca făcînd parte din joc. Dar șoferul s-a dovedit lipsit de umor și de puritate infantilă, ca unul anchilozat în funcția de n-aude n-avede foarte specifică autorității lui pe patru roți oficiale. Sau anume a făcut-o, din silă și din dispreț față de cîinii bătrîni care se joacă de-a copiii prosti pe străzi. Mingea a explodat sub roți, iar pe

domnul Dicky l-a zvîrlit cu aripa maşinii tocmai pe trotuar. Dicky a avut noroc, s-a ales cu doar o experienţă de incomunicabilitate cu anumiţi exponenţi ai speciei umane şi cu alt neînţeles asupra acestui criminal secol al vitezei şi al diverselor forme de terorism.

Ne uităm amîndoi pe urma limuzinei, sideraţi de furie, şi înjurăm cu năduf, în cît mai pitoreşti şi sfinte expresii, fiecare pe limba lui...

124

Tu mergeai înainte, eu pe urmele tale ca o umbră, la fel de roabă ca şi Femeia care-ţi sunt. Toate eforturile mele de a te reintroduce în ordinea noastră afectivă, fără altă memorie decît a pasiunii mele faţă de tine, se dovediseră zadarnice. Şi totuşi, oricît de penibilă suferinţa ta, o înţelegeam foarte bine. Deşi cu totul în afara ta, străină de chipul cum îţi gîndeai şi-ţi realizai destinul literar, crizele tale de orgoliu mă dureau şi pe mine. Se spune că soţ şi soţie care-şi împart viaţa pe din două, la bine şi la rău, ajung să recepteze cu egală intensitate binele şi răul resimţite de celălalt. Dar, în cazul de faţă, complexul tău de inferioritate mi se părea pernicios, maladiei tale de geniu neînţeles nu-i acordam nici o şansă de vindecare. Să refuzi orice dialog cu mine şi să mă îndepărtezi de la tine nu-

mai din cauza criticilor ce ţi s-au adus la o carte, e totuna cu a mă elimina din universul tău intim. Şi doar te avertizasem să nu te grăbeşti cu tipărirea zisei cărţi, totdeauna ai crezut mai puţin în mine decît în panica timpului care te găsea descoperit faţă de generaţia ta. A trebuit să se publice despre tine cîteva opinii dureroase, pentru ca să te clatini în sfîrşit din monumentala ta suficienţă şi să cauţi răspuns la întrebările eternităţii. Clişee însă, toate sunt clişee — şi sentinţele celor care te-au judecat cum te-au judecat, şi iluziile pe care ţi le cultivi gratuit în privinţa duratei tale, a operei tale în timp.

Cu ce alte clişee aş fi reuşit eu să te conving de contrariu şi să mi te apropii, să redevii omul meu simplu şi anonim ? N-aveai nici un drept să loveşti în mine cu tăcerea ta ostilă, eu n-aş fi încetat să te iubesc numai fiindcă erai negat ca scriitor.

Ţi-am spus că mă dor picioarele de atîta umblet pe străzi (în realitate aş fi vrut să-ţi spun că am obosit de cînd te slujesc ca o sclavă, fidelitatea mea nu te-ar fi impresionat), şi ai acceptat să ne oprim pe marginea lacului, jos pe iarbă. Dar nici atunci nu mi-ai acordat vreo atenţie, de parcă nici n-aş fi existat lîngă tine. Erai faţă de toate (şi faţă de peisaj, faţă de soarele care dădea în amurg) indiferent ca lemnul. Încrîncenată oră a urmat, sunt convinsă că mă şi urai. Grozav ai fi vrut să mă topesc de lîngă tine, să nu fiu martoră la tot ce te exprima lamentabil, sub condiţia umană. Erai atît de fragil şi de neajutorat, în comparaţie cu cei mari ai lumii (din aceeaşi specie cu tine) care n-au acordat nici un preţ pe asemenea efemeride, încît mi-a venit să te

iau în braţe şi să te legăn ca pe un copil al nimănui şi bătut la palmă pe nedrept. Cineva a prefirs că istoria e făcută numai pentru cei care se pricep să calce în picioare fără milă, care n-au lacrimi de vărsat pentru nici o mîrşăvie proprie. Tu nu vezi că eşti străin de o astfel de ştiinţă, că n-ai ce căuta (cu teribila ta conştiinţă) într-o astfel de lume ?

Într-un tîrziu, ai început să arunci cu pietre în apă şi multă vreme te-ai mulţumit cu cercurile pe care le făcea apa sub ochii tăi. De ce ne vrăjeşte mereu apa, adîncimea pe care o sondăm cu aplicaţie oarbă ? Este oare, de fapt, propria noastră măsură cosmică, nostalgia timpului de la începuturi sau speranţa reluării altui început, măsura blestemului cu care am fost blestemaţi şi împotriva micimii lui Dumnezeu, care nu ne poate oferi mai mult ?

Cert este că, ajunşi acasă, te-ai refugiat direct în camera ta de lucru şi ai început lucrul la o nouă carte, să fi fost oare pariul tău cu nemurirea că de astă dată vei cîştiga... ?

125

Socrate nu există, Socrate este o ficţiune.

Altfel Nietzsche n-ar fi îndrăznit să afirme că urîţenia fizică a lui Socrate îl defineşte ca figură tipică („monstrum in fronte, monstrum in animo") de criminal, nici Kierkegaard n-ar fi lansat că, de-ar fi să

învie şi să răscolească iar cetatea, Socrate ar fi ales în triumf la Academie. Şi — bun, perfect, să nu sofisticăm gratuit pe marginea vieţii sau a ne-vieţii lui Socrate, să-l acceptăm aşa cum ni-l propune istoria de-acum 2379 de ani, istoria preschimbată de atunci în mitologie, şi să comentăm jertfirea lui, inutilitatea jertfirii lui, ca şi a lui Hristos dealtfel, fie că Socrate l-a anunţat pe Hristos, fie că Nazarineanul a preluat de la Socrate, odată cu temeiurile filosofiei acestuia, şi destinul lui. (Poate că peste timp voi încerca un studiu comparativ între religiile celor doi, dacă nu voi muri în acelaşi chip.)

Ce surprinzătoare totuşi este evoluţia mijloacelor oficiale de omucidere, de la cupa cu otravă la răstignirea pe cruce, şi cît de imprevizibilă este reacţia speţei umane contra spiritelor care-i zguduie gîndirea comodă şi răsfăţul în suficienţă. Mai degrabă, reînviaţi (şi nu întîmplător spun reînviaţi) şi unul şi altul, ar fi duşi amîndoi urgent în faţa aceluiaşi pluton de execuţie. Inventez eu sau chiar s-a şi dat cîndva alarma, pretinzîndu-se că Socrate şi Hristos s-ar plimba liberi printre noi, şi, Doamne !, ce spaimă a străbătut atunci prin lume, de la un capăt la altul al pămîntului, şi cum ne pîndeam unii pe alţii, ca bîntuiţi de aceeaşi maladie a fricii de noi adevăruri !

Fiindcă singurul adevăr care durează de 2379 de ani este acesta : omenirea n-a învăţat nimic din „Apărarea lui Socrate“ contra acuzatorilor lui, şi nici din condamnarea lui la moarte ! Filosofii, din principiu, sunt destinaţi refuzului omenirii. Omenirea, considerată ca superb organism totalitar, îşi

preferă nivelul mediu de şcolarizare oricărei cutezanţe care s-o scoată din cotidianul efemer şi mediocru. Ignobilă democraţie atenianã de la anul 399 înainte de Hristos, te salut cu frenezie de cîte ori mi-amintesc de codul tău de legi (mai ales morale), în numele căruia orice nechemat anonim era chemat, prin vot în piaţa publică şi încă plătit cu trei „oboli" de proces (Doamne-Dumnezeule, pe cît de puţini arginţi se lasă cumpărat adesea un justiţiabil !), să omoare un Antemergător al Divinităţii.

Istoria nu ne spune cîţi dintre cei 361 de osînditori ai lui Socrate erau alfabetizaţi, sau cîţi pricepeau ceva din esenţa înţelepciunii pe care acesta o cultiva pe toate uliţele Atenei. Pînă şi domnii acuzatori principali — Meletos, Lycon şi Anytos (pe acesta din urmă cel puţin, dacă nu mă înşel, în dialogul despre virtute, Socrate şi numindu-l „minunatul meu prieten"), pînă şi aceştia deci vor fi depăşit, credeţi, în cruzimea deşertăciunii şi a micimii lor, frontiera dintre elementaritate şi inteligenţă ? Şi ce crudă ironie a Zeului, Zeul urmărindu-l cu ironia lui pe Socrate pînă avea să fie pus în lanţuri şi să i se întindă zeama de cucută, hramul pe care-l poartă acuzatorii e de toată lauda — unul reprezentîndu-i pe poeţi, al doilea pe oratori, al treilea pe meşteşugari şi pe oamenii politici, evident că amatori prin excelenţă. Completul infamiei realizează o compoziţie eteroclită, de valoare joasă, prin nimic ieşiţi din comun cei trei în afară de eroarea de a spera că, trimiţîndu-l pe Socrate la moarte, vor ucide şi memoria operei acestuia, nemurirea lui.

Aşa încep să se lege misterele de nedezlegat, la scara cosmosului din care au abdicat toţi zeii de

pînă la Socrate, pentru a lăsa loc, în eternitate, semnului care avea să prefigureze o simplă cruce de răstignire. Fiindcă eu nu voi înceta să cred că Daimonul pe care-l vestește pentru prima dată în istorie Socrate, ca voce permanentă în noi, ar fi (cum se pretinde) biata conștiință umană, ci un alt har divin, deocamdată tot al Olimpului, deja (Olimpul) în pierdere de autoritate asupra fricii de noi înșine (vedeți, sunt și eu tot un grec antic !), asupra fricii noastre mai ales de „a cerceta cele de sub pămînt și cele cerești".

Și totuși undeva a greșit Socrate (chiar dacă nu și-a propus despărțirea apelor de uscat, a luminii de întuneric), a greșit (mai exact) în aprecierea lui despre rolul maselor în istorie, despre conjuncția dintre ele și devenirea unui destin exemplar. Și doar avea cunoștință de mult prea multele exemple privind chemarea în judecată și condamnarea la moarte a unor spirite alese, de la Fidias la Anaxagoras, victime ale aceloraşi mase mărginite spiritual. Masele, prin excelență, sunt anarhice, în afara oricărei ordini filosofice. Scăpate controlului unei ideologii terestre, care să le vorbească exclusiv despre pîine și despre spectacole de circ, n-au cum accepta acordul condiției lor umane cu eternitatea, reduc orice înțelepciune la un afront distrugător de orgolii perisabile.

Pe Socrate nu altă filosofie l-a dus la pierzanie, ci imposibilitatea cetății de a fi pe măsura filosofiei lui. Între zidurile strîmte ale cetății Atena n-avea cum să încapă universalitatea lui Socrate, limitele te ucid cu aceeași ușurință cu care te ucide și pus-

tiul de idei. Dar să nu vă închipuiţi că Sparta sau Paros, Elida sau Siracuza s-ar fi comportat altfel, universul cunoscut nu ajunsese încă la ora Unu a istoriei. Fiinţa nu-şi definise încă ontologia, iar arbitrariul domnea în plină democraţie autarhă. Celor cîteva valori fundamentale nu le descoperisem încă dreptul de a ne salva prin ele, iar Socrate pierduse din vedere că nu era decît un simplu punct luminos într-un ocean de tenebre ale ignoranţei.

De ce însă începe să-mi fie milă de toate destinele care l-au repetat şi continuă să-l repete pe Socrate, la ce margine a infinitului ne găsim noi faţă de el ? Să ne eliberăm deci, pentru o clipă cel puţin, de superstiţii şi de prejudecăţi, care duc în fapt la anularea omului, şi să-i redăm omului dreptul de a fi. Pur şi simplu de a fi (necondiţionat şi neobligat vreunui idol), pentru la fel de simplul şi tragicul motiv că despre Dumnezeu-Daimon (furişat în cetate încă de pe vremea dialogului „Banchetul") „ştim că nu ştim nimic". Sau poate că Socrate (şi iertaţi-mi această imposibilă întrebare care priveşte întregul său sistem de concepte), Socrate ştia totuşi ceva, dar refuzînd pînă la moarte să împărtăşească acest ceva chiar şi ucenicilor săi cei mai apropiaţi ? După cum, la fel de impardonabil vă întreb, încredinţat pînă la sînge că am dreptate să vă întreb — ce cod anume de iniţiere fiinţà între Socrate şi discipolii săi, dincolo de farmecul dialogurilor lor şi dincolo de fundamentalitatea subiectelor propuse spre meditaţie ? A fost Platon numai un caligraf, precum evangheliştii lui Hristos, ori mai mult decît atît — posesorul acelui cod iniţiatic de care

am pomenit şi care aduce a francmasonerie antică, atît se poate comunica posterităţii, restul rămîne taina noastră, pe care Socrate a şi luat-o cu el în mormînt... ?

126

Vei veni uneori să mă vezi, te voi presimţi încă de la porţi că vii către mine. Asemeni materiei care-şi presimte harul ce va fi s-o locuiască, semnul sau ideea pe care urmează s-o reprezinte. Şi adă-mi cît mai multe flori, oricît de simple, nu uita că-n viaţă nu prea m-ai răsfăţat. Să te aşezi totdeauna cu faţa către mine, ca să te pot vedea şi eu. Mi-e tare greu să te caut cu privirea cealaltă printre atîtea nebulozităţi care ne despart şi, sărutînd crucea, la venire, la plecare, apleacă-te spre mine cel puţin cu gîndul, şi sărută-mă ca pe imaginea niciodată stinsă din oglinzile memoriei tale. Şi nu lua seama la nerozii care te vor socoti mistic sau nebun, veşnicia mea şi a ta urmează alte legi decît cele ale spiritelor de rînd. Şi stai de vorbă cu mine îndelung, nu te sfii să-mi vorbeşti despre toate nimicurile esenţiale care-ţi populează viaţa de la suprafaţă, chiar dacă nu toate vor conveni liniştii mele de aici. Mi-ai rămas dator cu prea multe, omeneşti, de tot felul, ca să-mi imaginez că vei renunţa la tine însuţi pentru minciuna unui devotament de circumstanţă. Şi ai grijă de tine, eşti atît de fragil încă şi de neajutorat încît,

odată cu petrecerea timpului care ne înghite deopotrivă, singurătatea ta mă doare mai amar decît propria-mi pulverizare. Caută în sertarul de jos al mesei tale de lucru, ţi-am lăsat răspuns la întrebările puse în ultima vreme şi un fel de tablă de legi de la care să nu te abaţi pînă cînd va fi să fie. Reţine şi mulţumeşte-mi pentru a fi fost incredibil de generoasă, de la multe te-am oprit în afară de libertatea de a te gîndi pe tine şi de a-ţi gîndi proiecţia destinului în ceea ce pretindeai că se cheamă durată. Voi fi ultima care să te judece pentru păcate omeneşti, nici Dumnezeul în care crezi nu va reuşi să te cunoască precum te-am cunoscut Eu, cu toate erorile şi slăbiciunile tale.

Şi acum întoarce-te acasă, e mai important să mă slujeşti la masa ta de lucru decît aici. Singura raţiune care nu trebuie să moară între oameni, indiferent de lumea la care aderă, este raţiunea care face să nu se nască niciodată lipsa de raţiune. Dacă pentru apărarea acestei legi ai nevoie de mine, cheamă-mă în ajutor şi-ţi voi veni la orice oră din zi sau din noapte...

127

Pentru că infinitudinea universului nu este altceva decît suma unui infinit de finituri, vai de ceea ce existînd ca finit va încerca să se smulgă dintr-o

astfel de înlănţuire ! Dar suma este ceva închis, adică ea însăşi finită, şi atunci cum poate fi infinitatea o sumă ? Asta înseamnă că fiinţă din fiinţă, şi acestora adause mereu alte fiinţe din fiinţe (infinitudine în afara fiinţei nu mă interesează), pot duce la concluzia că sursa fiinţei nu va sfîrşi niciodată. Sursă care dă naştere altei surse, niciodată în stingere sau terminare. Viaţă care se continuă în moarte, şi din care moarte se trezeşte din nou viaţa, care (la rîndu-i), şi-aşa mai departe, prin care de fapt se desfiinţează însăşi moartea, numai viaţa există şi devine infinită („fiindcă naşterea se reface veşnic şi reprezintă ce e nemuritor în muritor"). Viaţa, prin urmare, aliază în conţinutul ei două contrarietăţi flagrante — materie şi spirit. Proporţiile de participare sunt egale, dar finalitatea fiecăreia este alta. Finită poate fi materia din care suntem compuşi, dar niciodată spiritul care o însufleţeşte. Deci în scurgerea infinităţii nu materia curge către ceva de dincolo de noi, care se repetă mereu pe sine, ci focul care o face să capete formă şi chip. Iar neantul (orice identitate între termeni e de neadmis) nu-i altceva decît locul de odihnă al tuturor finiturilor mereu fără odihnă.

Ce loc, atunci, ocupă în cadrul acestei relaţii de necunoscute cunoaşterea ? Încă un principiu trădat, „Cunoaşte-te pe tine însuţi", s-a preschimbat într-un blestem prea costisitor pentru civilizaţiile ulterioare lui Socrate pentru ca templul de la Delfi să fi meritat a fi reconstruit, în variante specifice, pe toate meridianele pămîntului. Totdeauna, în fiece timp şi pe fiece perimetru de societate organizată, s-au numărat mai mulţi tirani decît filosofi. Şi istoria a do-

vedit, spre dezonoarea ei, că-i mai plăcut și mai suportabil biciul tiranului decît căutarea adevărului, mai ales acolo unde nici adevărul nu se lasă prea ușor descoperit. Nu cunosc, pînă acum, să se fi dus în lume vreun război între valoarea binelui și valoarea răului, în absolut, între dreptul la cunoașterea de sine și injustiția care neagă posibilitatea acestei cunoașteri. Pînă și partizanii unor teze internaționaliste, de deasupra vălmășagului sau de precare utopii, s-au trezit pînă la urmă pe baricade opuse și au plătit cu sînge vărsat inutil. Orgoliul prostiei este mai teribil decît orice chemare la înțelepciune, filosofii a trebuit să fie sacrificați pentru simplul motiv că nu-și găseau locul între milioane de suflete sterpe. A contesta a fost permanent verbul urcării cîte unei trepte spre un cer populat, într-adevăr, numai cu Dumnezei morți. Dar cine mă poate convinge și cu ce argumente că omenirea nu i-a respins mereu pe contestatari tocmai fiindcă se temea ca pretinșii Dumnezei morți să nu fi dat, cumva, naștere unuia foarte viu și la fel de imprevizibil în decretarea unei alte Geneze ?

Și atunci, fără supărare, foarte bine că l-au omorît pe Socrate ! Altfel, am fi fost frustrați de paradoxurile Apologiei lui, ca și de revelațiile dialogului „Fedon", cu toate implicațiile ce decurg de aici pentru gîndirea umană. Altfel, Platon ar fi fost obligat să inventeze altă finalitate pentru destinul socratic, nevoindu-l (de exemplu) să abjure de la vechea credință sau (și mai grav) înălțîndu-l la ceruri !

Într-un fel sau altul, tot ironie a Zeului ar fi fost, și Socrate ne-ar fi zguduit asemeni, dar fără să-și mai justifice pentru eternitate măreția...

128

Tu dormeai alături, ghemuit cu genunchii la gură ca-n matricea primordială, ţi-auzeam respiraţia uşor alterată din cauza fumatului fără măsură. Cînd exact la ora miezului nopţii (am reţinut ora fiindcă, instinctiv, mi-am aruncat ochii pe ceasul de pe noptieră), cineva m-a scuturat de umăr şi m-a trezit din somn. S-a făcut, în aceeaşi clipă, lumină, dar numai atîta cît să contureze Oaspetele sosit pe neaşteptate în cîmpul perceperii mele. Era desigur lumina din care era el însuşi constituit, mai degrabă ideea despre acesta, proiectată în conştiinţa mea, decît realitatea lui obiectivă. Singurul lucru obiectiv, din care cauză mi s-a şi fixat cu precizie în memorie, era floarea de un roşu incandescent pe care Oaspetele o ţinea lipită de piept.

N-a schiţat vreun gest prin care să-mi alunge tulburarea, deşi nu-mi luam ochii de la el, pierită, ci doar atît a şoptit Mă recunoşti ? Mărturisesc că primul gînd mi-a fost să strig după ajutor, pe tine să te chem în ajutor, oricît de profund şi de înstrăinat dormeai, m-am regăsit însă imediat şi mi l-am reamintit ca aparţinînd unui univers de care n-aveam pentru ce mă teme. Doar îl mai întîlnisem odată, cînd mă rătăcisem de tine prin oraşul acela pustiu şi bîntuit de arşiţe, tot cu o floare roşie a dat să mă ispitească, dar eu l-am refuzat, cum să-l mai fi refuzat şi acum, intrat cum a intrat chiar la noi în casă ? Eşti Îngerul Bunei Vestiri ! i-am spus, deşi n-aş putea jura dacă am rostit cu adevărat aceste cuvinte sau numai le-am gîndit. Iar El a reluat la fel de calm, la fel de

impersonal Atunci şi ştii ce anume am venit să-ţi vestesc, o să-ţi las un semn al trecerii mele pe-aici şi că mi-am îndeplinit datoria !

Dimineaţa, multă vreme după ce m-am trezit de-a binelea din somn, am crezut că visasem, şi m-am chinuit îndelung să recompun pînă la amănunt visul, şi-mi părea rău că numai în vis au loc marile revelaţii de la Dumnezeu. Dar, uitîndu-mă la fereastra prin care sigur pătrunsese în odaia noastră de dormit, pe pervazul de marmură al ferestrei, am văzut floarea incandescent de roşie. Pe tine nu te-a intrigat apariţia, prezenţa ei acolo, nu m-ar fi mirat dacă ai fi pretins că de la tine se pornesc toate magiile care-mi decid soarta.

Această floare, ca să ştii, se află presată acum într-una din cărţile bibliotecii tale de la etaj. Cînd vei descoperi-o peste timp, din întîmplare sau la o nouă lectură a acelei cărţi, să nu-i cauţi florii decît semnificaţia Bunei Vestiri ce mi s-a vestit şi pentru care, atunci, prin tine, am şi fost cea mai fericită femeie de pe lume...

129

Cineva pretinde a fi surprins la Domnişoara W. schimbări de stare contrariante de la o clipă la alta, de parcă fiinţa i-ar fi locuită de opoziţii în permanentă neîmpăcare. După explozii de rîs, determinate

uneori chiar și de banalități puerile, izbucnește fără vreun motiv aparent în hohote de plîns. Uimirea celor de față devine și ea legitimă tot în alternanțe, fiindcă la fel de brusc Domnișoara W. revine la normal ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Un psihanalist ar supune-o imediat unei cercetări adevărate, încercînd să-i smulgă din subconștient cauza. Dar e sigur că Domnișoara W. s-ar pricepe să răstoarne întrebările dure, evitînd orice tentativă de a i se scotoci claustrarea. Să vă fie clar, spune acel cineva, Domnișoara W. este o superbă fiică a acestui secol mizer și mizerabil, și-n consecință (nu neapărat fatală) suferă de lipsa de libertate. Va cîștiga, sau va cîștiga-o, numai acela care va reuși s-o elibereze de ea însăși.

Fiindcă și Domnișoara W. este convinsă de acest adevăr cumplit, specific tot amintitului secol, că libertatea interioară, pe care ne-o luăm drept protecție contra oricărei forme de despotism și cu care bravăm pînă la desperare în fața oricărui cenzor, nu valorează nimic dacă-i strangulată (cu grație și cu dulce dezinvoltură) de libertatea dinafara noastră...

130

Plăcerea mea, după fiece plecare de-a ta pe timp lung, la întoarcere, să găsești casa-lună. Frecam și ceruiam podeaua, spălam perdele, ferestre, schim-

bam și mobila de la locul ei, uneori întreaga așezare a odăilor o schimbam, numai ca să te simți tu ca în casă nouă și să-ți fie toate mai prielnice decît înainte. Mai ales de camera ta de lucru mă îngrijeam, să dispară mirosul de tutun impregnat în pereți, să șterg straturile de praf adunate cu veacul, să-ți respect pînă la exasperare strania dezordine în care te complăceai, pentru ca nici să se simtă că absentaseși.

Dar tu n-aveai ochi să vezi nimic, nu realizai nici un efort de modificare, osteneala și plăcerea mea te lăsau indiferent. Vei fi socotit, desigur, că este exact destinul pe care mi-l determinasem singură, în afara oricărei vocații care s-o concureze pe a ta, și cu asta să fiu fericită că mi se îngăduie și atît. Cum să te fi convins că-n adolescență nutrisem și eu niște visuri (de muzică, de pictură), la care însă a trebuit să renunț, pe care le-am și sacrificat din cauza ta ?

Și, Doamne, ce scandal ai fost în stare să-mi faci pentru o simplă hîrtie rătăcită, nu arsă, nu pierdută, ci doar rătăcită (puteam să jur), cum s-a și dovedit ! Nu ți-am înțeles explozia de furie, nici Copiii, nici cîinele Dicky nu ți-au înțeles-o, se speriaseră toți și se temeau că ne vei pedepsi mai greu decît ar fi meritat. Mă întrebam ce, Dumnezeu, putea cuprinde acea hîrtie blestemată, ce idei senzaționale, ce taină, de-ți ieșiseși din fire aproape degradant. Anume am stat și am cercetat, luînd sutele de foi și de rupturi de foi, răvășite, la rînd, pînă ce ți-am întins-o triumfătoare, dar și cu amar ascuns. Ai rupt imediat hîrtia și ai aruncat-o la coș, bietul de tine !, și doar știam bine că pe ea sunt înscrise numele și adresa unei femei.

M-a durut sufletul (și m-am întors la ale mele, umilită) nu de reacţia ta nestăpînită, ci de iluziile amărîtei aceleia de femei care zadarnic avea să aştepte un semn de la tine...

131

Un soldat, ieri-noapte, a fost văzut rătăcind pe străzile Capitalei. Era un soldat de dimensiuni neobişnuite, ca de statuie. Uniforma lui se dovedea vag anacronică, amintind cunoscătorilor de primul război mondial. Trecătorii întîmplători nu-i acordau nici o atenţie, se grăbeau să ajungă la casele lor. Îl tratau mai degrabă ca pe o umbră, ceea ce în realitate şi era. Cineva totuşi, care agrea dialogul cu umbrele, îndrăzni să-l abordeze. Ce-i cu Dumneata, Domnule, ce cauţi, pe cine ?! Soldatul s-a oprit locului, măgulit de interesul ce i se arăta. Sunt Soldatul Necunoscut, a zis, caut pe cineva care să-mi ofere ospitalitate, n-am unde dormi ! N-a precizat dacă pentru o noapte, pentru o veşnicie, şi a aşteptat, considerînd pesemne că este de la sine înţeles ce s-a întîmplat cu Soldatul Necunoscut al României. Dar omul acela, îndeobşte binevoitor cu umbrele, s-a trezit în mare derută şi gata să rupă orice relaţie cu lumea lor. Participant el însuşi la cel de al doilea război mondial, s-ar fi putut la fel de bine să-i zacă oasele în pămînt străin. Şi absurdul să de-

cidă ca tocmai el, dintre milioane de sacrificaţi, să fie ales (precum Celălalt, de către un copil orfan, dintre zece sicrie cu anonimi) drept Soldatul Necunoscut al cesteilalte ere. Asemeni, oare, ar fi rătăcit şi el pe străzile Capitalei, în căutarea unui loc în care să-şi doarmă veşnicia ?

Îmi pare rău, i-a spus personajul binevoitor cu umbrele, nu pot face nimic pentru Dumneata ! şi s-a dus în legea lui, să se îmbete de unul singur...

132

De astă dată au venit împreună : Şeful gării, Comandorul, Zugravul de mînăstiri, Cabanierul. Erau de o solemnitate care m-a copleşit, niciodată nu visasem că voi fi invitată la plimbare de patru cavaleri deodată. Ezitam totuşi să cobor, de parcă îmi lipsea ceva, aş fi avut nevoie de ceva fără de care n-aş fi putut porni la drum. Şi nu ştiu de ce mă pătrunsese un fel de frig, probabil din cauza nerăbdării de a le fi mai repede la dispoziţie. Mi-am petrecut privirea peste lucrurile din jur, dar lucrurile îmi deveniseră străine şi indiferente. Îmbrăcasem obişnuita mea rochie roşie, în care mă simţeam cel mai bine şi care, mai ales, mă exprima cu fidelitate. Ei mă aşteptau, fiecare cu cîte un buchet de flori în mînă. Mi-au sărutat ceremonioşi mîna şi fiecare a socotit necesar să adauge cîte un compliment graţios, care m-a făcut să roşesc de emoţie şi de încîn-

tare. Azi, eşti foarte frumoasă ! Mai frumoasă decît pe vremuri, cînd te-am văzut prima oară ! Şi sigur că tu eşti îndrăgostită, altfel n-ai arăta atît de strălucitoare ! Pe care dintre noi, haide, fii sinceră, îl iubeşti cel mai mult ?!

Se amuzau, firește, pe seama slăbiciunii mele femeiești. Sau era numai un joc al încercării, ştiind toţi foarte bine că n-aş fi fost în stare să aleg între unul şi altul ? I-am sărutat, la rîndu-mi, pe fiecare pe amîndoi obrajii, ca să-i împac şi să spulber dintre noi orice îndoială. Şi zîmbeam fericită, îmi venea să cînt şi să dansez de fericire. Mergeam de-a dreptul pe mijlocul străzii, încadrată de ei, şi mi se părea că retrăiesc transfigurarea unei alte nunţi. Maşinile îşi încetineau mersul, altele se opreau de-a binelea, să ne lase liberă trecerea, şi ne salutau cu farurile aprinse. Nu m-ar fi mirat să ne fi însoţit şi valuri de muzică triumfală, dar pentru mine totul se reducea la euforia incertă prin care simţeam că mă dematerializez şi că plutesc pe deasupra acelei realităţi. Iar oamenii de pe margini, pătrunşi ei înşişi de spectacol, se plecau dinaintea noastră pînă la pămînt cu indefinit respect.

Schimbam din cînd în cînd şi cuvinte cu însoţitorii mei, mai degrabă întrebări de-ale lor — Cum mă simt ? Dacă n-am obosit ? Dacă mi-e dor de ceva, de cineva ? De cine anume ?, şi eu le răspundeam că totul e perfect, mai perfect decît gîndisem vreodată, şi că orgoliul meu niciodată n-a fost mai satisfăcut. În comparaţie cu mulţimile mute de pe margini (cu feţele lor aspre, cu privirile lor întunecate, chinuiţi deopotrivă, şi bărbaţi şi femei, de problemele lor

cotidiene, fără dezlegare), mă simţeam cea mai înnobilată, aureolată dintre toate miresele lumii.

Drumul n-a durat prea mult, eram chiar intrigată că plimbarea în sine durase atît de puţin. Am ajuns la porţile unei rezervaţii de numai arbori fastuoşi, fabuloşi, ca aparţinînd unui timp fără început şi fără sfîrşit. Printre ei creştea de-a valma iarbă şi tot iarbă, de un verde pretutindeni luxuriant şi odihnitor. Am luat cunoştinţă de existenţa acestei privelişti în clar, datorită zidurilor înalte de sticlă care înconjurau vasta ei întindere. Imaginaţia mea n-ar fi conceput mai binecuvîntat refugiu de relaxare, de totală detaşare de propria-mi viaţă măruntă şi obtuză, cei patru cavaleri ai mei îmi ofereau o surpriză de miracol. Ne-a întîmpinat Stăpînul acelui teritoriu, bătrîn ca nemurirea. Semăna cu cineva din memoria mea de foarte demult, dar nu m-am străduit să-mi amintesc cu cine. Eram curioasă de ceea ce avea să urmeze, în mod sigur neprevăzut. Şi aşa s-a şi întîmplat, neliniştea mea se confirma. Bătrînul m-a luat uşor de braţ şi m-a trecut înăuntru, lăsînd porţile să se închidă aproape automat. Pînă să-mi dau seama ce se petrece, mă găseam dincolo de ziduri, singură. Ce-aveţi de gînd ? am strigat. De ce vă lepădaţi de mine, de ce mă lăsaţi aici singură ? Credeam că mă adresez însoţitorilor mei, speram că mă vor auzi şi că se vor bate cu Stăpînul acelei rezervaţii, să mă scape din stăpînirea lui şi să mă ducă înapoi acasă. Refugiul care mă încîntase la început nu-mi mai plăcea, mă înfricoşa de moarte, şi voiam înapoi acasă. Dar cei patru îmi întorseseră spatele şi se îndepărtau, ca de piatră, puţin le păsa de soarta şi de penitenţa mea pe vecie.

Şi atunci te-am văzut pe tine, de unde vei fi apărut şi cum ? Stăteam faţă către faţă, fiecare de cealaltă parte, şi privindu-ne cu mare, dureroasă uluire, doar privindu-ne fără cuvînt, deşi tăcerea mea ţipa Scoate-mă de-aici, omule ! Te rog, te implor !, dar între noi — zidul neverosimil de sticlă şi nepăsarea noului meu Stăpîn...

133

Pentru ca Manole să ajungă „meşter mare“, cum îl defineşte balada, este sigur că a mai construit şi alte mînăstiri. Sau palate voievodale, sau cetăţi redutabile. Poduri peste ape, adăposturi de refugiu împotriva năvălirilor barbare. Dar pe cine a îngropat Manole în zidurile lor, ca să înfrunte veşnicia ? Legenda n-o reţine decît pe Ana, cu pruncul nenăscut în pîntec. Generalitate, pretind exegeţii, care însumează infinite cazuri particulare. Pînă la urmă însă, creaţie care ucide altă creaţie. Dacă naşterea pruncului este înscrisă într-un proces ferm, lui Manole nu-i garantează nimeni că opera sa va rezista prăbuşirii. Pe ce temei totuşi Manole acceptă, în pariul său cu divinitatea, argumentele unui simplu vis?

Conştiinţa lui rece şi calculată atinge extrema desperării, care-l obligă să se supună legilor malefice abia aşteptînd să-l înhaţe. Cînd inteligenţa creatoare sucombă în neputinţă, mai ales orgoliul suferă peste măsură. Legitim, atunci, şi justificat compromisul care se impune de la sine. Domnul Faust îşi vinde sufletul, Meşterul Manole se caută printre meandrele unui vis aleatoriu. Fiindcă Diavolul circulă pretutindeni, şi sub mască umană de rînd, la lumina zilei, şi sub masca dublului nostru din subconştient.

Visul, dealtfel, pe care-l visează Manole își are matricea chiar în subconștient, depozitul personal al unei memorii ancestrale. Ideea de sacrificiu nu-i aparține, ea ne parvine încă de la Geneză. Ciudat e doar faptul că, deși în mod cert există o memorie a universalității, memoria (în schimb) care ascunde intact conceptul de sacrificiu pentru durata operei nu s-a transmis întregii omeniri, indiferent de rasă, indiferent de castă. Sunt, pe lume, umanități care nu se lasă impresionate de semnificațiile mitului românesc. Ele nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă relația secretă dintre cei doi termeni, cum să ne explicăm asta ?

Adevărat că noi, cu religia și cu metafizica noastră, ne revendicăm de la un totalitarism transcendental care ne orbește pînă la umilință. Deși s-ar putea ca tocmai prin asumarea datelor unei astfel de mitologii să și triumfăm asupra unor culturi obosite, incapabile să mai recepteze acordul tragic dintre Creator și Creat, dintre sursa de la origini și devenirea în veșnicie.

Să conchidem oare că și Dumnezeu a sacrificat ceva, pe cineva, în clipa în care a creat lumea ? Ce este atunci acel Ceva, cine este acel Cineva ? Mă și întreb dacă nu chiar Omul este cel sacrificat, zidit cu viața și cu moartea lui într-o operă pe care astăzi n-o mai exaltă nimeni. Compus din ce este compus și obligat la constrîngeri care-i definesc destinul pentru eternitate, cum să consideri Omul (scris cu majusculă) altfel decît ca pe victima unei creații implacabile ? Comparați toate Genezele posibile,

veţi observa că în toate creatorul existent presupune (cu evidenţă) un pre-existent. Elemente primordiale care sunt şi Cuvînt şi Materie, aparţinînd deopotrivă haosului ca unui început fără început. Dar haosul a devenit între timp o noţiune absurdă, între timp s-a descoperit că universul pe care-l cunoaştem se continuă ondulatoriu în alte universuri adiacente. Dumnezeu cel unic, prin urmare, se repetă pe sine în alţi Dumnezei, s-ar putea mai arbitrari şi mai sofisticaţi decît cel acceptat de gîndirea noastră logică. Iar Meşterul Manole nu este decît o parte din el, mai absolut decît Absolutul în tot ce realizează ca operă şi în tot ce contestă ca drept de proprietate asupra operei sale.

Ca să intre şi ca să rămînă în istorie, Manole are nevoie de o seamă de sacrificări succesive. Ana care urmează să procreeze, biologic, fiind doar veriga ultimă a unui întreg lanţ de renunţări sacralizate. În numele a ce însă, pentru gloria cui ? Ucenicii lui Manole nu se străduiesc să descifreze misterul, numai Manole cunoaşte dezlegarea. Dezlegarea, dar şi adevărul care-i ordonă de ce aşa şi nu altfel. Fiindcă Manole niciodată nu va fi singur, nici pe timpul conceperii actului de zidire, nici (mai ales) la ceasul deciziei sacrificării. Osînda este exclusiv a lui, şi Manole este foarte conştient de această pedeapsă, dar nici s-o împartă cu altcineva nu convine. Rolul voievodului-beneficiar va interveni ceva mai tîrziu, îl vom gratifica şi pe el cu tot ce merită. Deocamdată lîngă Manole, ca o umbră, se află statornic de veghe şi sfetnic autoritar un fel de alter-ego al demoniei negre. Dumnezeul-Diavol despre care v-am mai vor-

bit, cu pretenţii de geniu al nerisipirii, posesor deci al soluţiilor prin care să cîştige pentru tine nimbul imortalităţii. Nu ţine seama de nici o lege morală şi calcă peste orice semen viu, ca peste cadavre, numai tu (al cărui suflet ţi l-a cumpărat fără prea mare şovăire) să supravieţuieşti.

Astfel că între primitivul care înaintea plecării la vînătoarea de fiare socoteşte de datoria lui să aducă Zeului fricii o jertfă, pentru că frica este singura valoare care stă la temelia tuturor faptelor de creaţie ale omului, şi Manole care-şi pîndeşte sclava de sacrificat, pentru a-l supune pe Dumnezeul duratei, nu-i nici o deosebire. Monstruos fiecare în felul său, unul pe plan conservativ, celălalt pe plan spiritual. Şi astfel pînă la a ajunge la Ana, aceea care justifică perpetuarea speciei, Meşterul Manole şi-a ucis Mama, şi-a ucis Tatăl, care sunt pre-existentul prin care eşti făcut, adică ordinea cosmogonică originară, şi-a ucis Fraţii, Surorile, în numele vanităţii de a fi singurul egal cu Dumnezeu, pentru ca după asta să se sinucidă.

Oare, pentru că nu mai avea ce să sacrifice din obîrşia proprie, sau pentru că avea conştiinţa ratării inevitabile ? Să-i fi fost suficientă preschimbarea în mit, sau memoria imemorială să-i fi reamintit că şi pretinsa odihnire a lui Dumnezeu, din ziua a şaptea, a fost tot o abdicare, tot un fel de sinucidere ?

Aici intervine rolul beneficiarului care, totdeauna, în astfel de situaţii-limită, este funest. Cîtă vreme Manole îşi muncea creierii să smulgă necunoscutului esenţa operei sale, voievodul se întorcea pe partea

cealaltă în patul conjugal. Nu manifesta nici un fel de apetit pentru problemele mari ale istoriei imediate, cu atît mai mult pentru conjuncţia cu astrele care-l guvernau pe Manole. Fusese informat că Meşterul şi-a îngropat de vie soţia în zidurile mînăstirii, neconcordanţa dintre moartea unei femei şi sfinţenia lucrării nu-l deranja. Beneficiari de asemenea speţă n-au vocaţia vărsării de lacrimi pentru suferinţa unui zidar oarecare, singura lor prejudecată ţine de propria glorie postumă. Fiindcă secolul se va chema cu numele lor numai dacă, profitînd de ocazie, cei în cauză îi aruncă în anonimat pe adevăraţii autori de mînăstiri. Darămite cînd îi forţează să se arunce singuri de pe schele sau, prin similitudine, să înghită otrava de rigoare.

Iată de ce nu-l pot eu ierta pe Meşterul Manole şi de ce mă dezic eu, definitiv, de soluţia la care a apelat. Fiindcă n-a avut tăria să-l înfrunte pe voievod, zvîrlindu-i în obraz tot adevărul care-i despărţea. Astfel de beneficiari trebuiesc înfruntaţi fără milă şi reduşi la măsura lor de pigmei, nimic din ceea ce este al Creatorului nu-i drept să-şi asume voievozii. Personal, cunosc mitul îngropării la temelia unei zidiri a umbrei de om care, în timp foarte precis, îl duce pe omul respectiv la moarte. Cum de n-a pus Manole în aplicare acest eres, luînd (pentru cealaltă mînăstire) chiar măsura umbrei voievodului său tiran ?

Sau pe sine să se zidească de viu, adevărat de viu, ca să nu existe nici o îndoială, nici o confuzie între umbre de om şi oameni fără umbră. Ziditi-mă ! ar

fi trebuit să le poruncească Manole ucenicilor săi, într-o dimineaţă fatală, după un somn de tortură, cu numai calcule contrazicînd orice matematică dintre spaţii şi cu numai hohotele de plîns ale Anei, ale celorlalţi dinainte, sacrificaţi, care continuau să-i ardă conştiinţa. Şi ucenicii să-l întrebe terifiaţi de oroare De ce, Manole, potrivit cărui vis ?, nouă nu ni s-a arătat nimeni în vis care să ne arunce într-o asemenea dilemă de moarte, de crimă contra crimelor tale, după faptă şi răsplată, care Dumnezeu (atunci) sau care mitologie îşi arogă dreptul de a te împinge la auto-zidire ?, şi de ce ne obligi şi pe noi să te urmăm într-asemenea blestem? Dar Manole aşezîndu-se neînduplecat între ziduri şi biciuindu-i ca pe sclavi cu poruncă de tunet Zidiţi-mă, nenorociţilor !, şi fără întrebări, fără milă, turnaţi mortar peste mine şi umpleţi golurile din mine cu pietre, cu cărămizi, una peste alta, de la picioare pînă-n creştet, învăţaţi de la mine cum se cîştigă nemurirea ! Şi Manole avînd priceperea să-i îmbolnăvească de furie şi de beţie, de extaz şi de nebunie, contra istoriei şi contra zădărniciei, beat el însuşi de osîrdia lor frenetică şi, deopotrivă, de lăcomia pietrelor, a ideilor care l-ar fi înghiţit, şi neclătinat între zidurile care i-ar fi măsurat fiinţa şi conştiinţa pe măsură exactă. Şi încă avînd puterea să strige către ucenici Poftiţi-l acum şi pe voievod ca să vadă, să se convingă de singurul adevăr pe care l-am slujit eu în această viaţă de rob, cu fiecare lucrare a mea dusă la capăt, să văd şi eu ce suflet ar mai avea domnul voievod să se declare beneficiar şi stăpîn peste Mînăstirea Mea, a Mea, numai a Mea pentru vecii vecilor !

Aşa ar fi trebuit să decidă Manole cel fără seamăn, lăsîndu-se zidit de viu în propria Mînăstire ultimă şi încheind, astfel, ciclul biologic al spiţei sale, ciclul creator al geniului său. Fiindcă nu există zidire de scris, zidire de artă, care să nu-l aibă pe scriitor, pe artist, zidit de viu întru ale sale, pentru cît este menit duratei să dureze pe această atît de fragilă, atît de fără destin planetă.

Şi luaţi aminte, voi care veţi supravieţui, condamnaţi la supravieţuire, că de oricare zidire vă veţi apropia urechea, pe oricare zidire aţi atinge-o cu mîinile voastre, veţi auzi, veţi atinge sufletul celui ce s-a dat pe sine, de bunăvoie, de viu în aceste zidiri, fie de-l cheamă pe acel suflet cu numele de Manole, fie cu numele fiecăruia dintre noi ! Deşi, vă întreb, pentru care eternitate, pentru care nemurire ?

Bietele noastre oase, asupra cărora se vor apleca arheologii viitorului, căutîndu-le o identitate animalieră (care, cine suntem după numele nostru autentic de creatori !), şi bietele noastre zidiri, dezgropate de sub imense gheţuri polare sau de sub mormane de cenuşă radioactivă, într-un viitor de beznă continuă şi într-o civilizaţie fără langaj de comunicare, şi toate iubirile, adevărurile noastre zidite de vii, şi toate vanităţile, nemuririle noastre compromise prin laşitate şi prin crimă — la ce bun, Meştere Manole?

Şi totuşi soarele luminează blînd, o muzică de violoncel răzbate prin ferestrele deschise, de-aici se zăreşte silueta unei tinere fete vibrînd odată cu aerul prin care trece, o pasăre zboară planat prin văzduhul imediat, ordinea asta este mai mult decît perfectă, de altceva nici n-ai nevoie...

134

Era o lumină șovăitoare de amurg ruginiu, Dînsa melancoliza pe terasă într-un fotoliu. M-am apropiat pe nesimțite și mi-am așezat mîinile pe umerii Ei, a tresărit. Vor fi fost destule cuvinte de spus, dar amîndoi ne-am complăcut în tăcere prelungită. Și totuși eu o auzeam spunînd Sunt fericită, atît, și-ți mulțumesc pentru această fericire simplă, elementară ! Dacă s-ar fi întîmplat să ne privim exact la același ceas în vreo oglindă, sigur că nu ne-am fi recunoscut în aceștia de acum, puțin obosiți, puțin împătimiți. Ci, pecetluiți ca într-o fotografie de pe vremuri, mult foarte tineri și mult foarte frumoși. Într-un timp, apoi, a început să picure. Un fel de ploaie vagă, la fel de vag parfumată de miresmele aceleiași fixări în altă memorie. Cel dintîi, eu am schițat gestul de a o smulge din visare și să intrăm în casă, dar Dînsa și-a pus mîinile peste ale mele și am rămas așa, neclintiți și tăcuți. S-a făcut tot mai întuneric și a venit de-a binelea noaptea, care noapte însă și cît de provizorie...?

135

Nu înțeleg de ce, de la un timp, în ființa cîinelui Dicky s-a instalat frica. Nu-i neliniștea consumată la cutremurul din '77, nici tulburarea prilejuită de

aducerea în casă a unui sicriu. Dacă în noaptea de 4 martie a fost vorba de presimţirea unei catastrofe de ordin terestru, iar în cealaltă situaţie (mai tragică, fiind personală) a fost vorba de înregistrarea unui ritual dinafara speţei animale şi dinafara sistemului său de ritualuri, de astă dată este vorba de frica-frică. Ea nu se manifestă în hăuliri la lună, pe temeiul perceperii unor semnale cosmice anunţînd cine ştie ce altă pierzanie, şi nici nu se manifestă în ciudăţenii greu de sesizat sau (sesizate) greu de explicat prin date ale ştiinţei. Atîta doar — nu mai suportă să rămînă singur, de cum intru în casă mă urmează peste tot ca o umbră, nu bea, nu mănîncă decît dacă îl asist eu, pînă şi la uşa dormitorului zgîrie şi cerşeşte să i se dea drumul înăuntru, tot universul lui de mişcare de la această oră este constituit din infinite cercuri patronate de spaimă, iar în ochii lui frica este scrisă incandescent cu litere mari.

Ce să fac, la ce mijloace să apelez pentru a-l despresura de spaimele care-l asaltează de peste tot, pentru a smulge din adîncurile lui acest soi de frică teribilă, ancestrală ?

Mă angajez în discursuri fără sfîrşit, de eliberare, de cercetare, dar domnul Dicky se încăpăţînează în muţenie absolută, nu are puterea sau nu i se dă dreptul să-mi destăinuie cauza, pentru prima dată de cînd ne cunoaştem tremură şi tace. Îl duc la doctor să-l consulte, şi se lasă consultat cu răbdare, după legea lui cîinească, dar doctorul nu constată simptomele nici unei maladii, deşi recunoaşte şi doctorul că se întîmplă ceva necurat, fără explicaţie însă. Îi propun atunci domnului Dicky tentaţii de toate fe-

lurile (seri de muzică, seri de poezie, ieșiri în lumea largă, plimbări libere de durată), zadarnic însă, domnul Dicky nu se lasă indus în eroare, frica dospește în el iremediabil.

Și totuși (revenind la vechea mea analiză peremptorie) ceva este, ceva de necuprins în termeni medicali, ceva (intuiesc eu, deși grozav ce aș vrea ca intuiția asta să mă înșele !) care seamănă cu propria mea frică de moarte. Abia cînd îți dispare cineva foarte apropiat (rudă, coleg, prieten, iubită), deci față în față cu ideea de finitudine, te vezi și pe tine reflectat în aceeași oglindă și începi să-ți pui întrebarea capitală. Ce simte, prin urmare, ce presimte și anunță cîinele Dicky — moartea mea, moartea lui ?

Ar fi mult prea mult pentru o viață de om, ca și pentru o viață de cîine ! Dar cine mai este om și cine — cîine, dintre noi doi ? Toate răspunsurile, vă asigur, sunt false...

136

Vizitînd, împreună cu Dînsa, expoziția de sculptură a lui Henry Moore, uluire paralizantă față de viziunea acestuia despre om, despre jalnica lui singurătate. Omul părăsit în pustiu, dar și pustiul care persistă în om. Acele goluri din cuprinsul materiei sale, te întrebi dacă sunt numai orbite prin care se holbează la noi neantul, sau, dimpotrivă, neantul propriu fiecăruia dintre noi și care așteaptă să fie umplut cu o misterioasă materie gînditoare.

Iată-ne şi pe noi ! a murmurat într-un timp Dînsa, obligîndu-mă să iau cunoştinţă de prezenţa terifiantă a cuplului „Regele şi Regina". Moore, a adăugat Dînsa, i-a voit capabili să sfideze veşnicia, dar cum să sfidezi ceea ce te înghite ?

Spaţiul sălii de expoziţie era prea strîmt, sigur că din cauza asta şi senzaţia de gîtuire în confruntarea la care ne supuneam de bunăvoie. Se spune că pietrele lui Moore, la el în Anglia, sunt plasate în vaste peisaje de natură vie. Dînsa a remarcat atunci, nu fără umor, că, indiferent de spaţiu, distanţa dintre tine şi simbolistica artei englezului tot în conştiinţa nimicniciei se măsoară.

Seara, acasă, am surprins-o pe coridorul de la subsol, în întuneric, lipită de peretele camerei mele de lucru. Ce-i cu tine ? am întrebat-o, de cînd te afli aici ? N-are importanţă de cînd, a zis, ţineam cu orice preţ să te aud gîndind ! Înseamnă că Dînsa şi văzuse golurile de neant din mine, după cum şi materia gînditoare care se străduia să le umple. Mai grav însă e ce anume o preocupa, dacă pe Dînsa o gîndeam sau pe altcineva...

137

Domnişoara W. nu crede în limite, indiferent de cine determinate, de raţiune sau de iraţional. Mai precis, nu crede că limitele sunt date omului o dată

pentru totdeauna, numai să se bată cu ele, și-n aceste bătălii succesive omul să cadă veșnic învins. Drept care, Domnișoara W. se decide să devină femeie, deși pînă și îndrăzneala gîndului o derutează, o amendează, dar și-aude sîngele cerînd satisfacție, e prea multă vreme de cînd morala curentă o hărțuiește și o constrînge la castitate.

Se îmbăiază deci, se parfumează, îmbracă rochia cea mai excitantă, desuurile cele mai ușor de lepădat, se uită în oglindă și se constată aiuritor de frumoasă, aproape că nu se mai recunoaște, într-atît (încă înainte de trecerea pragului către cealaltă condiție) se învestește cu atribute de fanatism feminin. Și cum trece pe străzi, triumfătoare în inconștiența ei, convinsă că misterul îi aparține exclusiv, nici nu ia seama la oamenii care, obosiți de ale lor, ciuntiți întru ale lor, o urăsc și o blasfemiază pentru nonconformismul ei ostentativ. Nu-i chiar atît de simplu să te împarți, cu noblețe, între nefericirea ta certă și fericirea ipotetică a aproapelui tău, cînd știi bine că sunteți deopotrivă la fel de infirmi, unul — prin absurdul realității, celălalt — prin absurdul iluziei, și cînd e limpede că nu poți arde pentru un adevăr decît avînd măsura incandescenței lui. Prea complicat însă și prea obositor pentru o ființă pornită în căutarea unei taine, despre a cărei dezlegare Domnișoara W. nu are informații decît din cărți de literatură ad-hoc și din confesiunile mizericordioase ale unor doamne sărace cu duhul.

Domnișoara W. sună deci la ușa respectivă și așteaptă, ușa care o desparte de spațiul advers o chi-

nuie și o tulbură, ar striga după ajutor (fiindcă abia acum devine conștientă de lipsa de sfințenie a necugetării sale), dar totdeauna, în astfel de situații, Dumnezeu cedează Diavolului dreptul de a te înnebuni, omul care ar trebui să deschidă ușa este, în mintea ei, mai puternic decît cei doi laolaltă, și Domnișoara W. așteaptă cu acea resemnare trufașă, îndărătnică, zguduitoare care, de milenii, pune semn de egalitate între viciu și extaz.

Omul deschide în sfîrșit ușa, o vede și n-o vede pe Domnișoara W., ca și cum exact în acea clipă ar lua cunoștință de existența ei pentru prima oară, o măsoară de sus pînă jos ca pe o marfă. Nu ești femeia visată de mine ! rostește pînă la urmă, pedepsitor, și închide cu brutalitate ușa...

138

Mi se spusese că niciodată nu voi reuși să pătrund, viu, pe teritoriul acelei rezervații, zidurile ce-l înconjoară sunt de netrecut. După o cercetare acerbă de cîteva zile și nopți, am ajuns la aceeași concluzie. Pînă la urmă am decis că singura mea șansă este să mă las prins de soldații care, în grupe de cîte doi, patrulau fără încetare de jur împrejur. Așa s-a și întîmplat, au pus imediat gheara pe mine și m-au trecut dincolo. Nici n-am apucat să am o imagine

cît de cît a lumii de dincolo de ziduri, m-au dus direct dinaintea Stăpînului rezervaţiei.

Arăta cam fanat şi lipsit de personalitate Stăpînul rezervaţiei, fără nici o aură pe frunte. Un bătrîn uscat la trup şi cu obrazul osos, galben ca turta de ceară, de mirare că omenirea vorbea de el ca de un iluminat. Departe, cu atît mai mult, de acea grandoare prin care ni-l înfăţişau (în gravuri) cărţile de specialitate şi (în predici) profesorii de religie. Stătea într-un jilţ de lemn negeluit, cioplit cam din topor, şi se spăla pe picioare ca orice muritor de rînd. Nu m-a onorat cu nici o privire, îşi vedea meticulos de ale sale. Devenea limpede că ţinea prea mult la plăcerea lui simplă, elementară, ca să se simtă cumva jenat de impresia pe care mi-o făcea. La rîndu-mi, eram şi eu satisfăcut, mi se părea în felul acesta mai uşor de manevrat şi de cîştigat de partea mea. Nu forţa totuşi lucrurile, îmi spuneam, apropie-te de el cu mare precauţie, să nu-ţi dibuie gîndul pentru care te afli aici, s-ar putea ca ipochimenul să fie imprevizibil în reacţiile sale, iar tu să eşuezi.

Ceea ce s-a şi dovedit, în stilul cel mai surprinzător cu putinţă.

După ce mai bine de un ceas mi-a pus răbdarea la încercare, frecîndu-şi labele picioarelor una de alta şi gîdilîndu-se pe tălpi şi între degete cu un şomoiog de frunze de măslin, chiar chihotind ascuţit de plăcere, şi-a ridicat deodată privirile din lighean şi s-a uitat la mine zîmbind cu toată faţa lui stafidită. Zîmbetul lui mi-a revelat un fel de motan, numai aparent molîu şi decrepit, care se distrează peste

măsură de voluptuos cu şoarecele prins, în sfîrşit, în capcană.

— Parcă te-aş cunoaşte de undeva !

Am ezitat să-i confirm că are dreptate şi i-am ocolit întrebarea, trebuia mai întîi să descopăr ce ştie şi cît ştie despre mine.

— E prima oară cînd mă aflu faţă în faţă cu Dumneata ! am zis.

— Atunci, a reluat el aproape imediat, înseamnă că pînă la porţi tot ai ajuns. Dar în ce împrejurări, şi de ce nu te-am acceptat înăuntru ?

M-a obligat să-i spun adevărul, memoria lui o deblocase automat pe a mea. Şi eram grăbit, venisem acolo pentru altceva decît pentru a ne face confesiuni gratuite. Dealtfel, în alb şi aceste confesiuni, fără a urmări anume scop, nici nu m-ar fi interesat un dialog cu el, ora Judecăţii mele de Apoi era programată pentru mult mai tîrziu. Între timp, îşi scosese picioarele din lighean şi şi le întinsese pe un taburet, să se usuce de la sine.

— Mi-au înţepenit oasele, socoti el necesar să se explice, nu mai sunt bun decît de fier vechi. Dacă ar fi să mă aplec şi să-mi şterg singur picioarele, sigur că m-aş rupe în două ca un mecanism ruginit de tot... Aşadar ?

Aşadar, bătălia pentru spargerea primei centuri de apărare a Odesei capotase (pentru mine) la şanţul anticar de la Kubanka, la cîţiva paşi dincolo de el, în lanul de grîu ars de explozii. Nu ştiu care deştept de rus (eminent ochitor de elită însă) mă prinsese în plinul unui snop de mitralieră, mă împodobise fulge-

rător cu patru gloanţe în formă de cruce. Bubuiseră în mine ca trăsnite din cer, curgea sîngele din mine ca dintr-o vită înjunghiată.

— Pînă s-a lăsat noaptea, am continuat, n-a îndrăznit nimeni să treacă peste şanţul anticar, să constate care mai este viu şi să culeagă morţii. S-au scurs de-atunci aproape patruzeci de ani, şi iată că pot vorbi de agonia mea ca de o istorie care ar privi pe oricare altul în afară de mine. Zăceam răstignit la pămînt, foarte conştient că acela-i sfîrşitul, dar nu strigam după ajutor, nici nu mă lamentam, ci doar mă întrebam, şi nu adresîndu-mă neapărat cuiva, De ce ? şi De ce tocmai eu ?

— Probabil că aşa-ţi fusese scris, m-a întrerupt el, mulţi dau vina pe fatalitate.

— Firește, firește ! am convenit şi (fără voia mea) mi-am petrecut privirea peste toate ale odăii, doar-doar de-mi voi zări destinul pîlpîind în vreo hîrţoagă de catastiv sau spînzurînd de limba vreunei pendule. Cum însă odaia era stearpă de orice obiecte, ca lăcaşul unui mausoleu, am renunţat. Firește, am reluat, sigur că mă supuneam şi eu fatalităţii, ca toţi de-o seamă cu mine pe-acolo. Atît aş vrea să mai reţii, că-n realitate eram foarte singur şi foarte trist. N-am de ce să mai fac acum pe viteazul, plîngeam de-a binelea cu hohote şi bocetele mele se bolboroseau odată cu sîngele ce-l vărsam puhoi pe gură. Atunci, pentru prima oară, am văzut, cum se spune, moartea cu ochii !

— Da, a recunoscut şi el, îşi cam făcea de cap dumneaei în acel timp de război. Umbla brambura pe

front, ca o zănatică iubitoare de bărbaţi tineri, şi, de care se întîmpla să-i placă subit, numai ce-l săruta pe gură şi gata ! Cu dumneata cum a fost ? Ţi s-a vîrît în suflet, a încercat să te aibă ?

Am simţit că mă clatin, rememorarea nopţii de-atunci făcea să se repete în mine aceeaşi senzaţie de alunecare spre neant. Holbaţi pînă la groază, ochii mei revedeau moartea de-aievea, de parcă ar fi fost şi ea prezentă la dialog, ţeapănă şi de gheaţă în spatele Stăpînului rezervaţiei, aşteptînd. A trebuit să apelez la ultima brumă de luciditate, pentru a mă smulge acelui şoc de întîmpinare în dublă ipostază şi să-i înfrunt cu sînge rece.

— După cîte vezi, Domnule, n-am avut parte de sărutarea ei definitivă. Adevărat că-mi tot dădea tîrcoale, dar de cîte ori încerca să se apropie, să se lipească de mine, ceva, Cineva intervenea între noi. Era prea întuneric, şi eu căzusem în inconştienţă, ca să-mi dau seama cine şi pentru ce ! Iar pe la miezul nopţii au apărut brancardierii, care mai întîi m-au jefuit de toate cîte aveam asupra mea, în port-hart şi prin buzunare. Nu mi-au lăsat, agăţată de gît, nu făcea două parale, decît placa de identitate. Poate că merită să rămînă înscrisă în istorie identitatea mea de războinic — 037404 —, mă şi întreb ce-ar fi înţeles Dumnezeu din cifrăraia asta misterioasă ! În sfîrşit, pînă peste şanţ m-au cărat pe o foaie de cort, ca pe un sac de cartofi, iar dincolo m-au aruncat de-a valma într-o căruţă. Straniu cum, chiar şi acum după atîta amar de vreme, îmi sună în auz scîrţîitul acelei căruţe, tropotul cailor hurducăindu-se peste cîmpuri, vaietele muribunzilor de sub mine, de deasupra mea,

şi mereu tînguirea de bocitoare a cuiva Unde ne duceţi, mă fraţilor ?, şi răspunsul aceluia care o fi fost, mai-marele peste jefuitori — La Severinovka, la spital, care cum i-o fi soarta, unii la cuţit, alţii în concediu nelimitat, şi să ne ierte Dumnezeu pe toţi !

— Era un evlavios omul acela ! m-a întrerupt din nou Stăpînul rezervaţiei.

Iar eu am rectificat, mai atoateştiutor decît el :

— Era un cîine de evlavios, şi nu om ! Fiindcă ticălosul se grăbea să-şi împartă prada cu ceilalţi şi nu ne-a dus la spital, la Severinovka. A cotit căruţa din drum şi a dat bice cailor, se albea de ziuă, şi el se grăbea să ajungă mai repede aici, unde ne-a şi aruncat pe toţi din căruţă, vii şi morţi deolaltă, la porţile rezervaţiei Dumitale !

— Erai printre vii, nu ?

— Şi am rămas viu, dar nu datorită refuzului Dumitale de a mă accepta înăuntru. Se luminase de-a binelea de ziuă, şi am văzut din nou moartea cu ochii. Dar şi pe Aceea am văzut-o, care se tot aşeza împotrivă de cîte ori moartea da să se apropie şi să mă sărute ! Era chiar Fata care mă însoţise la gară, în noaptea plecării mele pe front, care jurase că mă va aştepta să mă întorc din război, şi căreia îi jurasem să supravieţuiesc războiului dacă Dînsa mă va aştepta.

— Aşa, va să zică ?

— Aşa !

Părea uluit, şi poate că şi era sincer uluit. Dar eu tot nu i-am spus că, după război, Fata aceea devenise Femeia mea, iar acum se afla în rezervaţia lui —

captivă. Că pentru asta şi trecusem printre atîtea încercări pînă să ajung să pătrund pe teritoriul rezervaţiei lui, s-o eliberez şi s-o iau cu mine înapoi, acasă, la casa noastră. N-aş fi vrut să risc o respingere brutală, mă chinuiam să caut argumentul cel mai peremptoriu prin care să-l conving. A-i îndulci rezistenţa cu linguşiri de circumstanţă sau a-l orbi, a-i întuneca mintea cu promisiuni deşarte, că (de pildă) voi inventa în numele lui o nouă religie sau că voi ridica spre slava lui veşnică o mînăstire fără seamăn pe lume, mi se părea totuna cu a mă trăda pe mine însumi, nici Dînsa n-ar fi acceptat să fie răscumpărată pe un asemenea preţ de umilinţă.

— Şi mai departe ? a zis.

— Nimic, asta-i tot.

Cam dezamăgit, Bătrînul, ce-o fi fost în capul lui ? Să-mi fac autobiografia ca la serviciul de cadre, pe rubrici incriminate, ce origine socială am şi ce condamnări am suferit, dacă am rude în străinătate şi dacă mă las influenţat de vreo ideologie duşmană, sau să-i pun pe tavă toate laşităţile şi toate nemernicile de care am fost capabil la viaţa mea, fără altă glorie decît aceea de a fi fost socotit cîine turbat şi mereu bătut cu pietre ?

Şi-a vîrît picioarele în nişte papuci de pîslă şi s-a ridicat din jilţ anevoie, ca scîrţîind din balamale neunse. N-am îndrăznit să-l ajut, cred că mi-ar fi apreciat gestul ca pe o slugărnicie interesată. Abia văzîndu-l în picioare, învesmîntat într-un fel de sac de pînză cafenie, lung pînă-n pămînt, sărăcit de orice prestanţă fizică sau spirituală, m-am întrebat de unde

totuşi autoritatea lui de Stăpîn absolut peste acel imperiu inaccesibil pînă şi imaginaţiei noastre oricît de funeste ? S-a îndreptat, mai degrabă alunecînd ca o nălucă, atît de străveziu, atît de neauzit, spre ferestrele din fund. A rămas o vreme neclintit în contemplaţie, şi grozav aş fi vrut să ştiu ce gîndeşte, ce-l munceşte, dacă suferă pentru a-i fi scăpat cu patruzeci de ani în urmă, dacă-l preocupă ce caut eu acolo, viu.

— S-a cam părăginit grădina mea ! spuse, într-un timp, şi oftă.

Va fi sunat ca o invitaţie să mă apropii de el, să împărtăşesc cu el acelaşi amar, dar nu m-am apropiat. Vedeam şi eu, de pe locul unde mă găseam, în ce hal de mizerie şi de jale ajunsese grădina lui, odinioară luxuriantă, fastuoasă, despre care se creaseră adevărate mitologii pe toate limbile Babilonului, spre care năzuiau în extaz toate spiritele alese ale veacurilor, ca spre raiul lui Dumnezeu. Acum însă se dusese pe apa Sîmbetei harul ei divin, mă şi întrebam dacă mai merită să te iluzionezi pentru o astfel de nemurire. Buruienele creşteau în dezmăţ şi iarba se sălbăticise, copacii se cocîrjaseră, putreziseră, iar pietrele (fiindcă erau şi sumedenie de pietre — de piatră şi de lut ars, de marmură şi de bronz), reprezentînd ceva nedefinit, se maceraseră şi intraseră pe jumătate în pămînt, să tot stai şi să-ţi adori latifundiile părăduite !

— Şi ploaia asta care nu mai conteneşte ! a adăugat Stăpînul.

Ploua, într-adevăr, cernut şi cernit, în perdele nesfîrşite de apă leşioasă şi foşnind ca mătasea. Cu atît

mai letargică, arbitrară, ploaia aceea ! Ploaie care avea darul nu doar să ulcereze materia, s-o descompună, cît îndeosebi să schimbe relaţia dintre nefiinţă şi cosmos, să subordoneze viaţa, moartea (dacă s-ar mai fi putut distinge una de alta) unor legităţi dinafara înţelegerii umane, singura (ca instrument) ce ne era dată pentru interpretarea eternităţii.

— Şi tăcerea asta, care nu mai e de suportat ! a reluat. Şi pustiul ăsta de singurătate, la care sunt condamnat ! La întrebările mele nu se gîndeşte nimeni, şi există oare un răspuns ?

Era ca un ţipăt de groază lansat către toate umanităţile trecute, prezente şi viitoare, mai că-mi crăpa obrazul de ruşine (de ruşinea lui) şi cît pe-aci să-i plîng de milă. Dar s-a întors brusc cu faţa către mine, Doamne — ce cumplit arăta ! Ochii îi ardeau în orbite, buzele-i spumegau spasmodic. tremura tot ca biciuit de flăcări nevăzute.

— Ce se mai spune despre mine în lumea dumitale ?

De parcă nu fuseseră alţii fără număr, înaintea mea, care să-l fi informat, ba încă supuşi la cazne mari ca să nu uite şi nici să tăgăduiască nimic ! Ei bine, asta m-a scos din fire, de ce tocmai eu să fiu cel blajin şi să-i oblojesc rănile ? Şi nu voi pierde mai mult, arătîndu-mă slab sau ipocrit ? Şi dacă numai aşa, aruncîndu-i tot adevărul în faţă, îi voi şi smulge indulgenţa de care aveam absolută nevoie ca s-o scot pe Dînsa de-acolo ?

— Adevărul ! l-am prevenit totuşi.

— Adevărul ! a consimţit el.

Cred că i-am ţinut cel mai scandalos discurs cu putinţă, din cîte îi va fi fost dat să audă la propria adresă.

N-are, prin urmare, de ce să se felicite pentru lumea pe care a creat-o, strîmbă şi abjectă. El, personal, nu-i decît expresia spaimei însămînţată în om, de cînd durează omul şi pînă azi. Dacă e ceva cu care să se laude şi să-şi împace conştiinţa, atunci numai cu faptul că-n numele lui s-au înregistrat crime individuale cu nemiluita şi asasinate în masă. Au fost, desigur, şi dintre aceia care, dîndu-şi sfîrşitul pe perna lor de căpătîi, l-au invocat şi l-au recunoscut drept Stăpînul tuturor tăriilor posibile. Dar şi foarte mulţi care l-au negat şi l-au blasfemiat, dintre care unii l-au declarat mort. Şi să nu-şi facă iluzii cu privire la perenitatea ordinei stabilite la începuturi, o dată pentru totdeauna, între timp civilizaţiile s-au ucis şi se ucid între ele, şi dispar pe temeiul unor egoisme mult mai simple decît al lui. Iar el însuşi, gîndirea lui au ajuns atît de ciopîrţite, sub semne atît de duşmane unul altuia, deşi semne de închinăciune şi de proslăvire, încît semnul cel de pe urmă, care este al Sabiei, va legitima şi finalul-final. Să nu se lase înşelat de pretinse declaraţii de pace şi de bună credinţă, indiferent în ce fel de poleială i se oferă astfel de declaraţii, toate sunt minciună !

— De ce, atunci, izbucni el, cînd ajung aici semenii dumitale, regi sau robi de toată mîna, înţelepţi cu filosofia înscrisă pe steaguri pontificale sau nevolnici lipsiţi de orice har, se îmbulzesc la picioarele mele să-mi cerşească mîntuirea ?

— Dumneata o spui ! i-am replicat. Acolo, în lumea mea, nu are nimeni cu ce să verifice această presupunere. Nu se poate demonstra nici dacă exişti, nici dacă nu exişti. Cu atît mai mult că ţi-e în drept să ne arunci în focurile iadului, sau să ne propui prezumţia vreunui paradis. Iar dacă ne complacem şi noi într-o asemenea viziune, te asigur că tot de frică şi fiindcă nu ni se oferă nimic în schimb. Recunoaşte şi Dumneata că i-ai dat omenirii totul, de la instinctele exemplare pînă la fatalităţile ineluctabile, în afară de panaceul universal care să ne salveze de teroarea sub care ne ţii.

A tresărit, păstrîndu-şi însă cumpătul, a şoptit galben :

— Eşti cam dur cu mine !

— Nici Dumneata n-ai fost mai puţin dur, în toate cîte le-ai calculat şi le-ai programat pe seama noastră.

— Te afli totuşi aici, şi închipuie-ţi că ştiu pentru ce te afli aici.

— Nu m-am îndoit nici o clipă.

— Care-i cauza, atunci, că-n tot veninul pe care mi l-ai vărsat în obraz, oricît de sumar, n-ai strecurat un cît de infim argument în favoarea cererii dumitale ?

— Oricum eşti mai puternic decît mine, decide în consecinţă. Ar fi chiar interesant să se scrie mîine în ziare că, îndrăznind să-ţi încalc teritoriul, m-ai pedepsit pentru că ţi-am cerut înapoi Femeia pe care mi-ai răpit-o ca un tîlhar de rînd.

— Eşti convins că Dînsa va accepta să te urmeze ?

— Asta rămîne să constat eu.

— Şi dacă visul pe care-l visezi mă va confirma pe mine ?

— Te informez, Domnule, că eu sunt hotărît să trec din vis în vis pînă la Viaţa de Apoi. Este singurul meu argument !

Mi-am amintit de zicerea celebră a reginei Isabela către un la fel de celebru descoperitor de tărîmuri noi — „Chiar dacă pămîntul pe care-l cauţi nu există, Dumnezeu îl va inventa anume ca să-ţi răsplătească sîrguinţa căutării !“ Mi-ar fi plăcut să se parafrazeze acea zicere, potrivit înnebunirii mele după absenţa Ei — „chiar dacă Femeia pe care vrei s-o re-aduci vie printre vii nu-i decît o fantomă, Stăpînul acestui tărîm îi va reda anume calitatea de fiinţă umană ca să-ţi răsplătească sîrguinţa visării !“

Mă îndoiam totuşi că Stăpînul rezervaţiei s-ar fi lăsat convins de citate celebre numai ca să repete atributele unui predecesor de-acelaşi rang, care făcuse din Orfeu şi Euridice exemple fascinante de urmat pentru două făpturi dinafara oricărei legende, cum ne aflam noi acolo, Dînsa şi eu ! Hotărînd să-l abordez şi să-l înduplec pe Bătrîn, nu însă eliminîndu-l din categoria tiranilor de care şi aparţinea, era greu de crezut că el va renunţa la sceptrul de tiran recunoscut numai pentru a-i satisface mie inadmisibila cerere.

— De ce şovăi ? mi s-a adresat. Poftim, dacă asta ţi-e voia, eu n-am nimic împotrivă. Du-te şi întreab-o, eu te-aştept după aceea, să-mi spui ce ai cîştigat.

Îl priveam drept în ochi, negru la faţă şi înrăit, dar şi în continuă umilinţă, cu toate ale vanităţii şi ale cutezanţei mele anterioare căzute în genunchi.

— Adevărul e, am zis, că sunt pe deplin conştient de absurdul problemei. Conştient, mai ales, de faptul că dezlegarea, eliberarea Femeii mele de-aici n-ar avea loc fără condiţii. Condiţii prin care Dumneata m-ai obliga la încercări mult mai drastice decît pe confratele dinaintea mea, şi mi-e teamă că nici eu nu voi fi capabil să le depăşesc. Oricît m-aş complace în suita de visuri pe care le traversez, adevărul e că tot Dumneata le determini cursul, conţinutul, de cînd pînă cînd, şi teroarea care le stigmatizează cu numele Dumitale.

— Ce altceva vrei să afli ?

— E o întrebare care mă chinuie încă de la ora sfîrşitului Ei, la spital : în ce măsură nu sunt şi eu vinovat de acest sfîrşit al Ei, nu cumva singurul vinovat ? Dacă, de pildă, alt om i-ar fi fost sortit şi alta i-ar fi fost desfăşurarea vieţii, tot din aceeaşi cauză ar fi murit şi tot la aceeaşi vîrstă ? Ce eroare de neiertat voi fi săvîrşit, cîndva, undeva, privind-o nemijlocit pe Dînsa, şi care să se fi întors împotriva Ei ca o fatalitate ? Poate că eu însumi am sacrificat-o, după legea impusă de alt meşter de o seamă cu mine, zidind-o de vie în Mînăstirea mea, de dragul unei glorii perene pe care, în realitate, nu mi-o asigură nimeni ? Sau fiecare, indiferent de experienţele prin care trece, indiferent cu ce om alături, are parte de cîte un Zugrav care îţi ia masca feţei pe pînză şi de cîte un Cabanier care te anunţă prin semne că sun-

tem încercuiţi de semne, are parte de toţi ceilalţi, care cum îi cheamă, Comandor, Şeful gării, dar cu funcţii de aceeaşi natură, funcţia, mai ales, de a te însoţi pînă la porţile rezervaţiei Dumitale şi de a te da pe mîna Stăpînului-despot care eşti ? Spune-mi, ia de la mine acest pahar, te rog, te implor, n-am curajul s-o întreb pe Dînsa, şi cu ce iertare m-ar ierta Dînsa din tăcerea teribilă care ne desparte ?

Mă aşteptam să cerceteze anume catastive, anume aparate sau oglinzi parabolice, să dea timpul înapoi şi să pună destinul Femeii mele în acord cu alte destine, oricît de inacceptabile şi în combinaţii multiple, grozav ce aş fi vrut (şi tremuram de emoţie aşteptînd) să-mi spună că nimeni n-are dreptul să-mi încarce sufletul cu păcate false, inventate, cu atît mai mult singur să mă acuz, matematica destinului uman este una singură şi implacabilă, indiferent de convulsiile şi de modificările pe care le cunoaşte soarta cuiva. Bătrînul însă n-a apelat la nimic din toate acestea (aparate, oglinzi, catastive) şi nici nu părea pradă inspiraţiei de a mă absolvi, ci doar s-a încruntat uşor, de parcă toată istoria omenirii, drama Ei şi a mea i-ar fi fost înscrise foarte clar sub frunte, şi a murmurat :

— N-am nici un răspuns la întrebarea dumitale !

Sec, nemilos, ca un călău — iar eu am înţeles că totul este pierdut şi am strigat :

— Atunci eşti un iraţional în absolut, întreaga Dumitale operă este iraţională în absolut ! Nu mă miră că-i supusă şi ea eroziunii, putreziciunii. Şi puţin îmi pasă, dacă vrei să ştii, de părăduirea grădinii Dumitale, de singurătatea care te apasă. Foarte bine că-i aşa, de ceva trebuie să suferi şi Dumneata, de ceva trebuie şi Dumneata să mori. Dar n-o să-ţi iert

niciodată că n-ai descoperit altă soluţie, pentru a-ţi suporta negarea operei şi pentru a-ţi umple pustiul lugubru pe care stăpîneşti, decît luîndu-ne nouă ce avem mai scump, ca să-ţi stea Dumitale de-a dreapta. Îţi mulţumesc pentru dialog, arată-mi pe unde să ies de-aici !

Dar obiditul meu preopinent, fie că n-avea gustul paradoxurilor ambigue, fie că era el însuşi depăşit de un absurd superior, din altă cosmogonie, m-a interzis cu un gest scurt. A traversat odaia spre celălalt perete, s-a oprit în dreptul unei uşi. A deschis acea uşă, m-am uitat şi am văzut că se deschidea un tunel de noapte neagră. M-a poftit mut să trec pragul acelei uşi, am pornit de-a lungul tunelului ca printr-o stranie detaşare de mine însumi...

139

Veţi fi auzit, desigur, şi Dumneavoastră de acei savanţi faustieni, aflaţi în luptă atroce cu vastele enigme cosmice, dar care, după utilizarea tuturor instrumentelor logice şi matematice, izbindu-se undeva, ca de un zid inexpugnabil, de beznă şi de refuz, şi închinîndu-se acelei adversităţi absolute căreia n-au avut curajul să-i zică nici Dumnezeu nici Nimic, doar atît au zis : „De-aici începe teritoriul Poeziei, numai Poeţii cu intuiţia şi cu inteligenţa lor vizionară pot descoperi adevărul despre aceste enigme cosmice !“

Şi nu cumva aceiaşi savanţi, la ora la care se pretindeau stăpîni peste legile implacabile ale universului în expansiune, lansînd către civilizaţiile dintre galaxii mesaje constituite numai din formule algebrice, convinşi că acestea ar fi singura textură posibilă de comunicare cu zisele civilizaţii, au greşit ! — cînd, dimpotrivă, poate că mai înţelept ar fi fost să lanseze mesaje constituite din fraze muzicale sau din strofe aparţinînd marilor, adevăraţilor Poeţi ai lumii ?

Şi dacă este adevărat ce susţin colegii noştri savanţi, cu privire la enigmele cosmice pe care numai Poeţii le pot dezlega, credeţi că exagerez (şi de ce nu mi-aţi ierta această exagerare ?) susţinînd că, la mesajele noastre matematice, am putea primi drept răspuns, cifrat sau necifrat, pe unde muzicale sau pe unde radio, universal acceptate, ca cheie dezlegătoare de taine, chiar una din poeziile pe care Eminescu nu le-a mai putut scrie din cauza acelui tragic „Mă întunec“ de-acum 99 de ani, dar care s-au risipit odată cu el şi dăinuie încă în infinitul cosmic ?

Mereu mai convins, prin urmare, că aceşti nefericiţi ucenici (întru creaţie) ai Diavolului, avocaţii şi reprezentanţii lui pe pămînt, continuînd lupta de detronare a lui Dumnezeu sau în competiţie permanentă cu Dumnezeu, nu fac altceva decît să recepteze, cu geniu sau doar mimînd geniul, ceea ce se află în afara universului nostru obiectiv în cea mai pură stare de libertate. Iar ei, ucenicii, acest ceva teribil, misterios, îl claustrează, îl reduc la propria lor dimensiune efemeră...

140

— Prin acelaşi tunel voi trece şi eu cînd va fi să fie, şi nu mă va cunoaşte nimeni ca fiind altfel decît ceilalţi.

— Am fost întrebată pe cine am nedreptăţit cel mai mult în viaţă, şi a trebuit să recunosc că tocmai pe tine, singurul om pe care l-am şi iubit la viaţa mea, tu te voiai liber ca pasărea cerului, dar Eu te-am înlănţuit şi te-am robit patimei mele, mă vei ierta vreodată ?

— Şi dacă ticălosul de Bătrîn are dreptate, nici un argument de-al meu să nu Te convingă să te laşi eliberată de-aici ?

— Ştiam că mi-e pe suflet să-ţi comunic ceva foarte important, dar am tot amînat pînă-n ultima clipă, iar în ultima clipă nu s-a mai putut, a intervenit între noi tăcerea, tăcerea mea, încremenirea ta, şi acum am uitat.

— Cel puţin atît de mi s-ar făgădui pe timpul absenţei mele, că ursitoarele nu se vor atinge de masa mea de lucru.

— Zadarnic speri într-o evadare din destinul care ne-a fost unic, pe bolta de deasupra este hotărît să fii aşezat tu.

— Văd din ce în ce mai anevoie, la fel de înceţoşat cu amîndoi ochii, mă tem că voi orbi de tot, iar exemplele celebre din istoria lumii n-au de ce să mă consoleze, fiecare cu întunecarea lui.

— Dar în Noaptea Învierii clopotele n-au sunat, la nici o biserică din oraş n-au sunat, de ce ?, somnul

căror pieritori anonimi l-ar fi tulburat clopotele nemuririi noastre ?

— Totdeauna m-am întrebat, mă întreb şi acum, dacă acel Mister Superior care a decis, va decide totul în favoarea, împotriva noastră, va accepta vreodată să-şi arate Faţa ?, şi chiar dacă se va întîmpla vreodată, la Judecata de Apoi, de pildă, să stea cu Faţa către noi, va fi această Faţă altceva decît o flacără orbitoare, pentru care şi, orbindu-ne definitiv, ne va lua şi speranţa că Dincolo ar mai fi ceva ?

— Sunt Eu, şi Eu te aştept.

— Să-ţi vorbesc despre vrăbiile Tale din cartier, tot pe prichiciul dinafară al ferestrelor se adună, să le dau tainul zilnic de pîine muiată în apă, cum le-ai învăţat, una s-a rătăcit prin casă şi a început să se zbată între pereţi, năucă de materia care-i opunea rezistenţă, mi-au trebuit ceasuri întregi pînă s-o prind, ciudat neam păsăresc — vrăbiile astea, ţipau toate la mine de dincolo de ferestre şi mă ocărau ca pe singurul vinovat.

— Mi-amintesc uneori de coşul cu mere, uitat în gară, la întoarcerea mea din vacanţă, cînd muream de nerăbdare să ajungem mai repede acasă, mi-amintesc şi visez uneori mere.

— Haide ! parcă mi-ar fi poruncit Domnul Dumnezeul meu, spune-i ceva, nu se poate ca începutul acesta să rămînă suspendat în văzduh, fără conţinut, fără sfîrşit, îndrăzneşte !, şi eu am îndrăznit Vrei să te căsătoreşti cu mine ?

— Multor lucruri le-am pierdut semnificaţia, multe chipuri, cuvinte s-au tocit, s-au risipit în pulbere, dar, de cîte ori mă învăpaie dorul de iubire, ştiu că numai de tine mi-este dor.

— Sunt incapabil de ură, mi-am verificat această conştiinţă în foarte multe situaţii-limită, niciodată n-am atins nici măcar cu o floare pe vreunul din virtualii mei duşmani, totdeauna am preferat să mă ferec în mine şi să-mi suport lovirea, jignirea ca pe condamnări pe care le meritam.

— Nici un doctor n-a venit să-şi ceară iertare, şi nu pentru a mă fi minţit, cine să mai creadă în minciunile lor, oricît de ornamentate ar fi fost ?, ci pentru neputinţa ştiinţei în numele căreia m-au tratat ca pe un cobai, în repetate operaţii inutile şi nerevelatorii a nimic.

— Interogatoriile se terminaseră, sau era numai o pauză, numai o amînare ?, mă scoteau acum la aer în fiece zi pe la ora cinci după-amiază.

— Nefericitul, de unde să ştie el, cum să priceapă el, că mie mi-era suficient să mă aşez, acasă la noi, jos pe podea, cu spatele lipit de perete, cu privirile pierdute în gol, concentrată pe acel gol ca pe un haos născător de altă lume, invocînd fiinţa şi numele tău, şi tu apărîndu-mi şi vorbindu-mi, arătîndu-mi pe ce drum să mă îndrept către tine, şi Eu ridicîndu-mă ca în transă şi pornind, răspunzînd chemărilor tale oriunde te-ai fi aflat, peste mări şi ţări, peste indiferent ce fel de obtuzităţi şi interdicţii.

— Tu, draga mea, îţi mai aminteşti de cîinele Dicky ?

— Mi-amintesc de omul acela care mi-a ieşit înainte cu o floare în mînă, a fost în noaptea în care ne-am rătăcit unul de altul prin oraşul acela de labirint, am crezut că eşti tu şi m-am lăsat dusă în ispită, dar nu erai tu, şi n-am mai ştiut pe ce drum să apuc înapoi, cînd te-am auzit cum mă strigai, prin

ce mare cumpănă am trecut şi ce focuri ca de iad erau gata să mă înhaţe, sunt tare fericită că te-am regăsit, ia-mă cu tine şi du-mă acasă, nu mai vreau să plec nicăieri.

— Să te aşezi temeinic într-o perfectă ordine interioară, Să înveţi să arzi numai pentru acele idei care au darul să deschidă orice porţi interzise pînă la tine, Să nu accepţi să-ţi intre în celula existenţială nici una din spaimele de milenii ale omului, Să respingi fără cruţare orice formă de îngenunchere a condiţiei umane şi încă alte cîteva jurăminte la fel de dure, şi iată un prim decalog de reguli fundamentale cu ajutorul cărora, dacă le voi respecta cu sfinţenie, nu voi îngădui vreodată neantului să mă înghită de tot.

— Pînă-n ultima clipă, chiar dacă atins pragul spre Dincolo şi chiar dacă lumina călăuzitoare deja înfiripîndu-se, am aşteptat să văd tipărită această carte, prin care tu cereai să-mi fie salvat sufletul.

— De cîte ori pornesc la plimbare, în neştire, sunt convins că te afli şi Tu la plimbare şi că mă aştepţi undeva pe o bancă.

— De cîte ori îţi va fi greu, să ştii că sunt lîngă tine.

— Ce ai să faci Domnia-Ta, Doamne, cu toate aceste milioane şi milioane de cărţi, în toate graiurile pămîntului, cîte s-au scris pînă azi şi cîte se vor mai scrie pînă ce va binevoi Cineva (din amuzament, din demenţă) să termine odată cu planeta asta incomparabilă, şi cărţi care se tot adună de veacuri şi spre alte veacuri pe masa de lectură a Domniei-Tale, şi de a căror soartă, în bună măsură, eşti răspunzător ?

— Cineva a reuşit să ajungă pînă aici cu cîteva fire de iarbă, Doamne ! ce miracol iarba, întîmplă-se orice deasupra pămîntului, numai nu pîrjoliţi iarba, nu faceţi să se usuce iarba !

— Sunt, de la o vreme, torturat de ispita de a mă furişa, noaptea, în tipografia unde mi se tipăreşte cartea, să-mi fur propriul manuscris şi să-l ard pînă la ultima filă.

— Recunosc că am fost foarte geloasă pe femeile cărţilor tale, mă intrigau secretele, biografiile acestor femei, mă intrigau şi-mi devastau viaţa lăuntrică, mă lăsam pedepsită de gîndul că tu ai aparţine acestor ficţiuni mai mult decît realităţii mele obiective, şi atunci deveneam fiară, exaltarea mea depăşea orice limită, şi mă agăţam de tine în mare deznădejde şi-ţi strigam, te zdrobeam cu aceeaşi întrebare Nu-i aşa că Eu, numai Eu sunt în toate ? !

— Grozav aş vrea să mi se propună o traducere a cuvîntului uitare, a stării de uitare !

— Vinovată este numai imposibilitatea de a comunica unii cu alţii.

— De ce, atunci, n-am curajul să spun tot adevărul despre mine, despre oamenii din preajma mea ?

— Coboară, mai bine, în infernul tău de lucru şi termină cartea care te chinuie.

— Cineva mă întreabă cum îmi suport povara vîrstei, unul dintre acei farisei infatuaţi care-şi imaginează că se poate salva de spaimele proprii descoperindu-le triumfător pe obrazul altuia, şi-i răspund că n-am avut şi că nu voi avea niciodată prejudecata scurgerii timpului, că nu-mi caut niciodată, dimi-

neaţa, în oglindă, semnele de alarmă ale alterării fatale, că refuz să dau ascultare sunetului pe care-l face căderea firelor de nisip în clepsidra personală.

— Poate, reuşeşti tu să-mi spui cine era Şeful gării ?

— Grozav ce aş vrea să cred că Dumnezeu există, pur şi simplu vreau să existe, ca să pot crede în el !

— Şi cine era Comandorul ?, şi cine Zugravul de mînăstiri ?, şi cine Cabanierul ?

— Dar, de cîte ori mi se întîmplă să-mi arunc ochii asupra acelei oglinzi, dintre ceţurile ei mereu mişcătoare, intens mişcătoare, doar ochii Tăi, atît — ochii Tăi, mă privesc, mă privesc !

— Iar Eu îţi spun că-n realitate visăm, că de fapt ne transferăm unul altuia, prin somn, amănunte şi imagini despre viitoarea noastră nuntă.

— Continuă, continuă, am atîta nevoie de vorbele Tale !

— Tu mi-ai fost dat drept omul meu, şi n-aş fi capabilă să iau viaţa de la capăt cu alt om alături, te iubesc, omule al meu dat o dată pentru totdeauna, să mergem mai departe.

— E multă vreme de cînd a murit, de moarte bună sau asasinat, ultimul mare filosof al lumii.

— Nu-i aşa că tu mi-ai dat sînge atunci, în noiembrie, la sanatoriu ?, mi-am dat seama din prima clipă că tu eşti, şi ştii după ce te-am recunoscut ?, sîngele tău era asemeni cu tine însuţi, adică — patetic şi sumbru, sacru şi păgîn, tăcut şi exaltat, dumnezeiesc şi satanic, toate contrariile extreme care poartă numele tău.

— Acest refuz al cuvintelor de a sparge carapacea frunții, ca și refuzul hîrtiei de a-mi înregistra cuvintele.

— Iar cînd, subțiindu-se în sfîrșit noaptea și prin lumina lăptoasă a zorilor zidul încheindu-și funcția de obstacol, exact pe durata purificării de care era neapărată nevoie, ne-am trezit unul în fața celuilalt, privirea unuia către celălalt era alta (nu la suprafață ne vedeam, ci pînă-n cele mai obscure zone și de nepătruns ne vedeam), alta — și nebunia de care eram copleșiți, răscoliți și prin care exultam, ne idolatrizam, ca după o foarte îndelungată, insuportabilă absență.

— Și iartă-mă că te iubesc cum te iubesc !

— Tu, mă doare, te rog, mă doare !

— Inexplicabil, dar constatată cu certitudine, spaima de care sunt cuprins pe măsură ce mă apropii, de sfîrșitul cărții, spaima de a nu avea pe neașteptate un accident, indiferent de ce natură, care să mă pună în situația de a nu termina cartea.

— Uneori, te întorceai acasă după miezul nopții și mă găseai dormind, te concentrai asupra mea, ca într-un act de hipnoză, și-mi anunțai subconștientul că te afli alături și-i comandai să te viseze, iar Eu te visam.

— Te-am surprins, de la fereastră, cum te îngrijeai de răsadurile din grădină, și eu știam ce știam, și cînd te-ai uitat la mine îndelung și ai rostit Nu uita să le uzi în fiece zi !, am înțeles că și Tu aveai despre ciclurile naturii, în care te includeai ca simplă materie, același înțeles.

— Clepsidra mea şi-a terminat nisipul mai repede.

— Să intri însă în casă ca şi cum Tu ai fi acasă, derutat doar că Tu nu-mi ieşi înainte, Unde eşti ?

— Am venit să-ţi spun că nu vreau să mori în război, mai e o oră pînă trage trenul, haide să ne aşezăm în genunchi, tu să juri că te vei gîndi mereu la mine şi că vei supravieţui, eu să jur că te voi aştepta să te întorci din război, vrei să ne logodim de pe acum ?

— De unde-l cunosc eu pe omul acesta, sau cine să fie omul acesta care mă cercetează de la un timp în vis ?, din război vine şi nu vine singur, o gloată de umbre de-a valma îl urmează, acum ştiu cine sunt, sunt soldaţii pe care i-am omorît în război.

— Acum pot să-ţi spun şi Eu adevărul, multă vreme după ce te-am cunoscut mi-a fost frică de tine, lumea te socotea un dur şi un inabordabil, iar eu mă lăsasem înşelată de promisiunea că-ţi voi purta numele.

— Mi-e frică să recitesc paginile dinainte, în totalitatea lor, mă uit cu groază la vraful de hîrtii scrise pînă acum.

— Acum s-a lăsat noaptea, Copiii s-au culcat, şi sunt singură, şi afară plouă, şi e frig, şi mi-e tare frig singură, şi nu am nevoie de nimic, ba nu, de ce n-aş fi sinceră ?, de căldura ta !

— Sper ca supravieţuitorii mei apropiaţi să reţină datele acestui legat, nici o floare, nici un cuvînt, ci doar slujba lăsată de la străbuni cu patru preoţi, şi patru soldaţi care să sune la trompetă Stingerea !

— Vei veni uneori să mă vezi, te voi presimţi încă de la poartă că vii către mine, asemeni materiei

care-şi presimte harul ce va fi s-o locuiască, semnul sau ideea pe care urmează s-o reprezinte, şi să te aşezi totdeauna cu faţa către mine, ca să te pot vedea şi Eu, şi sărută crucea precum pe mine m-ai săruta.

— Pentru că infinitudinea universului nu este altceva decît suma unui infinit de finituri, vai de ceea ce existînd ca finit va încerca să se smulgă dintr-o asemenea înlănţuire !

— Această floare, ca să ştii, se află presată acum într-una din cărţile bibliotecii tale de la etaj, cînd vei descoperi-o peste timp, din întîmplare sau la o nouă lectură a acelei cărţi, să nu-i cauţi florii decît semnificaţia Bunei-Vestiri ce mi s-a vestit şi pentru care, atunci, prin tine, am şi fost cea mai fericită femeie de pe lume, Vorbeşte-mi de Copii !, ce face Băiatul, ce face Fata ?

— Copiii te-au întrebat într-o zi Ce face Tata acolo, jos, în camera lui de refugiu de la subsol, de dimineaţa pînă noaptea, şi Tu le-ai răspuns Tata construieşte o mînăstire !

— Coboram şi Eu uneori la subsol, în camera ta de lucru, şi mă lipeam de zid, cu braţele strînse pe lîngă trup, nu făceam altceva decît să-mi iau măsura cuprinderii în chiar zidul mînăstirii pe care o ridicai tu acolo.

— Dar unde eşti acum, unde te-ai ascuns ?

— Dar cine pe cine întreabă, cine aparţine pulberei şi cine se pregăteşte să se prefacă în pulbere ?, şi ţie, dragul meu, ţi-a pierit graiul, asta înseamnă că Eu nu voi pleca de-aici, din casa noastră, decît odată cu tine.

— Şi Tu pe calea ferată, cum te jucai, cum te copilăreai, în pofida mea !

— Am venit să-ţi spun că Eu continui să-ţi protejez vatra casei, masa de lucru, şi de cîte ori te vei afla, singur, la greu, să ştii că Eu îţi voi sta permanent alături, să le învingi pe toate.

— Ştiu însă că de-ar fi să fiu jefuit de aceste hîrtii, ori eu de le-aş da focului, aş urla de durere.

— Nu !, nimeni n-are dreptul să-ţi încarce sufletul cu păcate false, inventate, cu atît mai mult singur să te acuzi, tu nu eşti vinovat de nimic, Eu tot acelaşi sfîrşit aş fi avut şi tot la aceeaşi vîrstă !

— Şi-atunci am căpătat convingerea fermă că toate ale acestui univers nenorocit nu sunt decît nisip şi nisip, care se scurge şi se tot scurge la nesfîrşire, pentru a măsura ce-i viaţă şi mai este viaţă, dacă va mai fi !

— Dar tu m-ai luat de mînă, cu tandreţe, şi m-ai scos din acel vis, Nu-i nimic, ai spus, nici eu nu sunt mai sfînt, haide să ne trezim şi să mergem la plimbare, afară ningea.

— Într-un timp, apoi, a început să plouă, un fel de ploaie vagă, la fel de vag parfumată de miresmele aceleiaşi fixări în altă memorie, şi, cel dintîi, eu am schiţat gestul de a te smulge din visare şi să intrăm în casă, dar Tu ţi-ai pus mîinile peste ale mele şi am rămas aşa, neclintiţi şi tăcuţi, s-a făcut tot mai întuneric şi a venit de-a binelea noaptea, care noapte însă şi cît de provizorie ?

— Tunelul ! Tunelul !

— Despre ce tunel vorbeşti ?, şi pe ce nume să te strig, cînd voi ajunge la capăt ?

— Dar numele tău care este... ?

141

Cu neputinţă de rezistat superstiţiei, ajunsă mai ales acum la proporţii de năucire, de a nu lăsa prima zi de An nou să treacă în gol. Ca atare, m-am aşezat ieri la masa de lucru şi am scris cu înverşunare patru pagini din „E noapte şi e frig, seniori". Fiecare pagină consemnînd o altă secvenţă, deci mereu noi sondaje în străfundurile memoriei care se oferă din ce în ce mai anevoie cercetării. Ar trebui, cu atît mai mult, să fiu satisfăcut. Dar sunt foarte aproape de sfîrşitul cărţii, şi vechile îndoieli au reînceput să mă terorizeze. Ce destin oare va avea această carte, la ce judecăţi o expun de bunăvoie şi nesilit de nimeni ?

Altfel, singur şi atît...

142

La orice s-ar fi aşteptat personajul-narator în afară de asta, tunelul să se termine chiar dinaintea propriei case. Veşnicele sale călătorii în cerc închis, fără început şi fără sfîrşit.

S-a aşezat pe pragul de la intrare, se simţea îngrozitor de obosit. Ca după o coborîre în infern, ca după o întoarcere la fel de năpăstuită pe pămînt, singur. Memoria i-a revenit brusc, holbîndu-se la el ca dintr-un hău ancestral. Şi dacă totuşi fusese într-adevăr acolo, dar i se interzicea să mărturisească ? Şi dacă ratase aventura, de a-şi smulge Femeia iubită din caznele Vieţii de Apoi, pentru simplul motiv că însăşi mitologia care-l inspirase era o minciună feroce ? Grecul acela, cu ilustra lui nebunie paradoxală, a fost inventat anume ca să strecoare în noi dulcea maladie a nemuririi şi să ne ducă la desperare. O ipoteză desigur, care pune în evidenţă fragilitatea materiei din care suntem confecţionaţi. Dar şi cealaltă ipoteză, decurgînd din aceeaşi experienţă, că fără această credinţă oarbă în nemurire suntem cu desăvîrşire pierduţi. Materia în luptă cu Îngerul, şi Îngerul nevoit să se recunoască învins pentru vecie. Dar la ce focuri ale iadului este osîndit spiritul incapabil să reziste luptei cu materia, să-i desfidă măcinarea ? Dînsa, la rîndu-i, cărei utopii va urma să aparţină în aşteptare, pînă la recîştigarea altei calităţi, superioare celei precedente ?

Cel puţin două întrebări, din sumedenia de întrebări ce-l munceau, şi la care solicita răspunsuri ferme. Cine să i le dea, cînd şi ultimul Dumnezeu îl părăsise în ignoranţă ?

De dincolo de uşă scîncea cîinele Dicky, să i se dea drumul la aer. Îi presimţise prezenţa afară, pe trepte, dacă nu chiar şi poverile cu care se întorcea din călătoria eşuată. Cunoscîndu-l pe cîinele Dicky drept medium superlativ de comunicare cu beznele

și cu sfîntul duh care guvernează beznele, nici o mirare să-l întrebe Ai fost, ai văzut-o, ce spune, ce face, de ce n-ai adus-o cu tine acasă ? Cum să reacționeze, ce să-i răspundă ? Nu voi declara nimănui nimic, nu voi confirma nimic din fantazările celor cu mintea dusă pe pustii. Am și uitat, de astă dată am vitat definitiv, că mi-a fost dat să-l văd la față pe Stăpîn și că am trecut printr-un tunel, că la capătul tunelului ar fi trebuit să fie un loc de verdeață, loc de odihnă, și că-n cadrul acelei odihne aș fi zărit-o pe Dînsa ! De-adevărat, domnule Dicky, eu mă întorc din vis, cu ce drept îmi cenzurezi dumneata libertatea de a visa ? Atît mai am puterea să-ți spun, să le spun tuturora, că-n toate visele pe care le visez E noapte și e frig, seniori !

Deschise ușa, cîinele Dicky veni cuminte și se așeză alături. Stăteau alături tăcuți ca într-o pictură, și lumina soarelui spre asfințire punea peste ei o spuză de impenetrabil...

143

A murit cîinele Dicky, avea 11 ani și două luni, a murit de singurătate și de dorul după Dînsa,

ultimele zile devenise apatic, nu mai bea, nu mai mînca, nici un răspuns la chemări, el care totdeauna îți solicita tandrețea și manifesta o poftă nebună de comunicare, nici o reacție la soneria de la intrare,

el care știa că orice sonerie înseamnă apariția cuiva în această casă ai cărei locatari eram doar noi doi, și bucuros de oaspeți la orice oră din zi sau din noapte,

s-a străduit pînă-n ultima clipă să nu-și supere cu nimic stăpînul și să nu lase în casă nici o urmă compromițătoare, amintirea să-i fie patetică și duioasă, mi-a cerut să-l scot afară pentru a-și rezolva problemele, se lăsase întunericul și totuși l-am surprins cum își aruncă ochii spre universul uman, spre universul canin, alt cîine. atunci. s-a trezit să clameze ceva pe limba lui, poate o consolare, poate un gînd de adio. a trebuit să-l strig de cîteva ori ca să revină în casă. era ger și mi-era teamă să nu răcească,

a urcat treptele anevoie, dar nu era încă nici un semn de spaimă. sau speram eu că starea lui nu-i atît de gravă, sau mai credeam în vreun miracol, s-a așezat ca de obicei la picioarele mele. și numai ofta din cînd în cînd ca un om obosit,

părea într-adevăr foarte obosit de viață și desigur că se pregătea să moară, mă și întrebam în ce fel își presimt cîinii moartea și ce viziune au cîinii despre moarte, nu arăta deloc speriat, cel mult resemnat, îndurerat, pătruns de o durere pe care nu era capabil să și-o exprime, ci doar în privirea lui se putea citi un fel de tristețe amară și un fel de ciudat neînțeles asupra puterilor limitate ale omului, ale mele îndeosebi, care-l însănătoșisem de atîtea ori, de a-l vindeca mai ales acum, de a-i restitui bunul cel mai de preț care și pentru el tot viața va fi fost,

și am început să-i vorbesc despre una, despre alta, cuvinte la întîmplare și propoziții absurde. numai

ca să nu se simtă prea de tot singur, şi dacă am văzut că n-are de ce să-l intereseze monologurile mele penibile, în conştiinţa lui neavînd nici un ecou, am început să-i vorbesc despre Copii, convins fiind că numele Copiilor cu care el însuşi a copilărit îi sunt în conştiinţă mai vii şi că fiecare răspunde la o reprezentare precisă,

a tresărit într-adevăr şi m-a ascultat concentrat,

i-am derulat astfel filmul propriei biografii. avea doar patru săptămîni cînd l-am luat de la mama lui şi l-am adus acasă la noi, n-avea linişte şi se tînguia toată ziua după mama lui, după fraţii lui, apoi i-am reamintit cum l-am îmblînzit şi cum l-am disciplinat, l-am înconjurat cu toată dragostea noastră calmă, protectoare, şi cum l-am scos pentru prima oară la plimbare şi cum nu suporta lesa, cum îşi determina orarul de viaţă după orarul de şcoală al Copiilor,

şi pe Dînsa i-am evocat-o, cu zeci şi zeci de amănunte, Dînsa nevoită de treburile casnice să-i fie mult mai aproape, ceas de ceas, decît noi (Îţi mai aduci aminte de Dînsa, cum îţi dădea să mănînci morcovi, cum te îmbăia şi te pieptăna ?), şi aproape un ceas a durat convorbirea noastră, fiindcă de astă dată a avut loc cu adevărat o convorbire, eu îi vorbeam şi el tot dădea din cap a aprobare,

şi i-am spus

Haide să-i căutăm prin casă, unde s-or fi ascuns ?,

şi am început să urc la etaj, aşteptîndu-l, dar în clipa următoare i-am auzit căderea cu botul în podea, zadarnic am încercat să-l ţin pe picioare şi să-i

îndrept privirea către mine, cădea mereu şi privirea îi era tulbure, mi-am dat seama că-i prins în capcanele agoniei şi că nu mai există salvare,

l-am luat în braţe şi l-am aşezat în fotoliul din faţa televizorului, l-am mîngîiat pe cap şi din nou am început să-i vorbesc, să aibă răbdare, să reziste pînă ce va veni doctorul, Te rog, te implor ! îi spuneam, îi repetam, n-a rezistat, abia de a mai avut răgazul de o clipă să-mi sărute mîna şi a gemut uşor, picioarele i s-au destins, privirea i-a devenit sticloasă,

era ora 7 şi douăzeci de minute,

mi-am turnat coniac într-un pahar şi am vărsat cîteva picături pe podea în memoria lui, va trebui să mă gîndesc la înmormîntarea lui, am stat alături, el în fotoliu — mort, eu pe taburet — viu, şi am văzut, împreună, la televizor, ecranizarea unor schiţe de Cehov — „Uf, ce lume !“,

da, într-adevăr, ce lume omenească, ce lume cîinească !,

mîine va trebui să sap o groapă în grădina din faţa casei, pentru a-l îngropa, să crească din trupul lui, la primăvară, flori,

iar dimineaţa, cînd l-am ridicat de pe fotoliu şi l-am înfăşurat într-un giulgiu de cearceaf curat, era încă destul de cald, mi-am amintit că noaptea o visasem pe Dînsa cum intra în casă şi cum cîinele Dicky a întîmpinat-o sărindu-i în braţe şi scheunînd de bucurie, De ce m-aţi minţit ? a spus Dînsa, uitaţi-vă că e viu !, dar cîinele Dicky era mort de netăgăduit şi fără speranţă,

şi aprinzînd o lumînare pentru odihna sufletului celui ce ne-a fost de bună-credinţă 11 ani şi două luni, mă întrebam — unde se duc oare sufletele cîinilor, către care Dumnezeu şi-n ce paradis... ?

144

Iar primul exemplar din „Salvaţi sufletele noastre", care mi-a parvenit direct din tipografie, n-am lăsat să se rătăcească printre celelalte. Am citit cartea ca şi cum Dînsa ar fi citit-o, adică în deplină singurătate şi cu sentimentul că-i scrisă de altcineva. Abia atunci mi-am dat seama că destinul lui Heronim era însuşi destinul Ei, nu făcusem altceva, pe durata lucrului la carte şi pe durata maladiei Sale spre final, decît să-i radiografiez subconştientul în permanentă convulsie. Cît de mult aş fi vrut s-o văd cufundată în fotoliu şi citind, în altă ipostază — desigur, în afara oricărei primejdii — desigur, şi constatînd neutră valorile sau imperfecţiunile cărţii. Dar ştiam, acum, că reacţiile, observaţiile Sale, mai ales după lectura acestei cărţi, aveau să-mi rămînă pentru totdeauna străine. Eram astfel păgubit pe vecie de singura opinie critică la care ţineam cu orice preţ, nu-mi rămînea să dialoghez cu Dînsa decît exclusiv în gînd. Şi totuşi acest prim exemplar îi aparţinea, cel puţin la modul utopic. Am aşezat, prin urmare, cartea în dreptul fotografiei Sale, alături de vaza cu flori, i se cuvenea de drept.

Şi cum aşa fiind surprinsă, în nemurire, de obiectivul fotografic, privirea Sa cade, va cădea, cîtă vreme eu mă voi îngriji de această aşezare, exact pe coperta cărţii, şi între ele amîndouă, între noi amîndoi — neantul...

Bucureşti, ianuarie 1983